

Vrijdag 27 mei 2005, Opening door de voorzitter de heer Jan van Zanen.

Dames en heren, welkom in Groningen, welkom bij de VVD, er gaat niets boven de VVD in Groningen. Ook goed dat u er allemaal bent en ook met zovelen. Een speciaal welkom, ik doe het ook in één keer, een speciaal welkom aan onze ereleden Frits Bolkestein, Erica Terpstra, Els Veder, Henk Vonhof en Hans Wiegel.

En dames en heren ook een bijzonder welkom aan onze gasten, Thijs Berman van de Eurofractie van de Partij van de Arbeid, Stefan Valken van Groen Links, Agnes Jongerius van de FNV vakcentrale, hartelijk gefeliciteerd overigens met uw voorzitterschap, en Loesewies van der Laan van D66.

Dames en heren, de afgelopen maanden zijn ons helaas een aantal vooraanstaande VVD'ers overvallen graag vraag ik daarvoor nu uw aandacht, mag ik u verzoeken te gaan staan.

Dames en heren, 2 januari jl. is Henk Talsma overleden. Henk was rechter met een grote staat van dienst in de VVD de partij waarvoor hij ondermeer twaalf jaar in de senaat zat, voor hij rechter werd was hij werkzaam als directeur van een textielconcern. Hij heeft zijn sporen ook verdiend in de partij hij was onder meer lid van het Hoofdbestuur en van het curatorium van de Telderstichting, Henk was een scherp jurist met een principiële instelling we, gedenken Henk Talsma met eerbied en voelen mee met zijn familie.

Een ander voormalige Eerste Kamerlid overleed op 29 januari jl. na een slopende ziekte overleed toen op 75-jarige leeftijd Guus Zoutendijk. Guus was tot op het laatst betrokken bij de VVD, ik heb vlak voor zijn dood nog een briefwisseling met hem gehad over het Liberaal Manifest, het liberale gedachtegoed lag hem na aan het hart. Guus was zestien jaar senator en zes jaar fractievoorzitter gedurende een roerige periode in de VVD, hij had meer eer verdiend. Wiskundige van huis uit, beschouwend, erudiet en een man van principes. Heeft ook een fraaie maatschappelijke loopbaan gehad als hoogleraar en voorzitter van de raad van bestuur van Delta Loyd. Ook hem gedenken wij vandaag met eerbied en zijn familie wensen wij sterkte bij dit verlies.

Op 81 jarige leeftijd is op 16 maart overleden Chris van der Klauw. De minzame diplomaat die, ook tot zijn eigen verrassing, in 1977 minister van Buitenlandse Zaken werd. Chris van der Klauw was een zachtaardige man die altijd, ook naar eigen zeggen, een vreemde in Jeruzalem is gebleven het harde politieke bedrijf, zeker ten tijde van het eerste kabinet van Agt, was

eigenlijk niets voor hem. Plichtsbesef en taakopvatting maakte echter dat hij volhield, de VVD is ook deze belezen historicus en diplomaat eerbied verschuldigd, wij gedenken hem met respect en voelen mee met zijn familie.

Dames en heren, aan de vooravond van dit congres overleed op 74 jarige leeftijd de ruggegraat van de VVD in Groningen en een rots in de branding Klaas Wijde. Jarenlang kamercentralebestuurder en burgemeester van Haaren, liberaal in hart en nieren, altijd klaarstaand voor onze partij, Klaas altijd actief, we gedenken hem daarom juist nu hier Groningen met veel respect en mensen zijn familie de kracht dit verlies te dragen.

Mag ik u ter nagedachtenis verzoeken een enkel moment stelt in acht te nemen.

Dank u wel. Dames en heren, ik stel u voor de volgende fax aan Hare Majesteit de koningin te verzenden: 'de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie op vrijdag 27 en zaterdag 28 mei 2005 te Groningen in de Jaarlijkse Algemene Vergadering bijeen betuigd trouw en aanhankelijkheid aan uwe Majesteit en haar familie'.

Dames en heren, eerlijk gezegd houd ik niet iedere dag de tel bij maar we zijn op dit moment ongeveer halverwege mijn driejaars termijn als voorzitter, mijn eerste driejaars termijn als u begrijpt wat ik bedoel.

Vandaag is daarom een goed moment om aan te geven waar wij als liberale volkspartij staan, de VVD als politieke vereniging die de organisatorische ondersteuning en de inhoudelijk inspiratie levert aan de mensen die in de dagelijkse politieke frontlinie staan. De VVD heeft zich in 2002 enkele essentiële vragen gesteld, we hebben met elkaar geconstateerd dat de partij aan verbetering toe was, hoe geven we de partij weer terug aan haar leden, hoe krijgt de partijtop en de ca. 1700 VVD politici weer aansluiting bij wat er in het vrijwillig kader, vele duizenden mannen en vrouwen sterk, leeft en en vooral hoe krijgen we weer aansluiting bij wat er in het land leeft en om het ingewikkeld te maken dames en heren al deze vragen roepen antwoorden op die niet altijd makkelijk op één lijn te brengen zijn.

De VVD heeft bovendien in haar bestaan steeds verantwoordelijkheid genomen, wij gunden onszelf niet het relatieve gemak van het in de oppositie gaan, dit had natuurlijk na de verkiezingen van januari 2003 ook gekund die moeilijke periode heeft de toenmalige leiding van de VVD de deuren en de ramen wijd open gezet en terecht. We hebben ledenraadplegingen en campagnes voor de Europese lijst en partijvoorzitterschap georganiseerd en

ik heb ook zelf in mijn campagne, van die nieuwe stijl en openheid, een campagnepunt gemaakt, u kent mijn motto de VVD een ideeën- en debatpartij maken. De VVD probeert uit 2002 lessen te trekken, dat is niet gemakkelijk in een dolend land een land in onzekerheid waarin mensen met hun privé ruimte wel maar met de publieke sfeer niet tevreden zijn.

Een dolend land waarvan we ook moeten erkennen dat de burgers achterdocht hebben tegen de overheid Nederland lijkt in verwarring en in zichzelf gekeerd om die reden, die onzekerheid, is ook een reden waarom het referendum van komende woensdag spannend wordt.

Volgend jaar kunt u in deze nieuwe VVD een partij van leden een landelijk lijsttrekker kiezen via een ledenraadpleging ook dat is een belangrijke vernieuwing maar we zullen eerst op plaatselijk niveau zien in hoeverre onze leden gebruikmaken van de mogelijkheid voor de gemeenteraadsverkiezingen apart een lijsttrekker aan te wijzen en daarvoor eventueel een ledenraadpleging te houden, we gaven niet voor niets de afdelingen grote autonomie.

Ik zei het, dames en heren, woensdag aanstaande het referendum over de Europese grondwet het eerste referendum in de moderne geschiedenis van Nederland ik ga ja stemmen al was het alleen maar omdat Jan Marijnissen en Bas van de Vries tegen zijn en die man die uit protest tegen de moderne wereld in Frankrijk McDonalds in brand steekt Jose Bovee die is ook tegen, en Jean Marie Lepin is tegen, als we die vier nou eens bij elkaar in een kamertje zetten zou Europa er dan heel veel beter uit zien? De dames en heren, niet teveel actuele politiek.

Het worstelen van de VVD met de lessen van 2002 resulteert inmiddels in een andere manier van politiek handelen binnen de VVD en in Nederland. Die worsteling met de lessen van 2002, ik zeg het nu maar rechtstreeks, is in geen enkele partij in Nederland zo intens als bij ons. D66 heeft een aantal stokoude aambeelden om op te hameren het CDA doet mee maar heeft toch vooral het ethisch reveille van van Agt in de recycling gedaan, niet zo gek overigens, maar de Partij van de Arbeid rekent zich rijk in de oppositie met op de deur van de fractiekamer en het partijbureau het bordje niet storen s.v.p.

Dames en heren, en ik citeer, de VVD dreigt een interessante partij te worden de politieke gedachtewisseling gedijt nergens zo goed als bij liberalen. Voor het eerst in haar geschiedenis vindt de VVD aansluiting bij de spraakmakende gemeenten van publicisten en columnisten. Liberalisme van de VVD laat de oude links rechts tegenstelling achter zich en biedt mogelijkheden de partij in

het midden van het politieke spectrum te positioneren, dat is precies waar de liberale partij thuishoort. Dames en heren, dat is een citaat uit een groot artikel in de Volkskrant van 19 maart 2005. Dit lezende vermoed ik in eerste instantie dat de opzet om van de VVD een ideeën- en debatpartij te maken voorlopig is geslaagd en dat is mooi maar we zijn er nog niet.

De Haya van Someren stichting met het opleiding-en trainingsprogramma speelt een belangrijke rol zo'n 2000 cursisten per jaar en sinds kort ook nog e-learning.

En we gaan op weg naar gemeenteraadsverkiezingen verkiezingen die heel erg belangrijk zijn want het zijn niet alleen maar de opmaat voor de kamerverkiezingen van 2007, als man van het lokaal bestuur en daar kun je heel snel aan verslingerd vragen wil ik u dat duidelijk zeggen, en het is nodig dat we eensgezind die campagnes ingaan en wij zullen u, en samen met ons onze medewerkers o.l.v. onze nieuwe directeur mevrouw Cora de Wit, zullen u daarbij bijstaan.

Maar we hebben u, dames en heren, wel heel erg hard nodig, vooruitgang in de partijvernieuwing en professioneel gedrag, we werken stap voor stap samen in ons Hoofdbestuur met u hebben en geven uitvoering aan het afgesproken programma, er is nog een hoop te doen.

Dames en heren dit weekend, deze 117^e, werken we eerst aan een nieuw Liberaal Manifest, alweer een signaal aan de samenleving dat wij de stormen van 2002 en 2003 niet zomaar aan ons voorbij laten gaan. Wat mij betreft wordt dit weekend een hoogtepunt voor ons in de ontwikkeling naar een ideeën-en debatpartij, er zijn heel veel amendementen ingediend, maar als we dat goed organiseren, en dat hebben we geprobeerd, een beetje de hoofdlijn en het hoofd koel komt dat heel goed en overigens met heel veel liefde nemen we hierna nog alle tijd om een aantal thema's die we morgen niet of nog niet helemaal voor de volle 100 procent in het vat kunnen schieten later definitief vorm te geven als we de hoofdlijnen van het manifest maar te pakken hebben.

Dames en heren, onze drang tot vernieuwing tot het aangaan van uitdagingen is algemeen bekend. Ik memoreerde al dat lovende artikel in de Volkskrant maar ik had een eerste vermoeden ik heb ook een tweede vermoeden.

En dat tweede vermoeden is dat was de Volkskrant zo over je schrijft moet je oppassen, dan is het oppassen geblazen want het gaat niet allemaal vanzelf en het gaat ook niet zomaar goed ik noem u daarbij drie uitdagingen: legitimiteit, de kwaliteit van de mensen die de democratie moeten vormgeven en het intern debatteren is eigenlijk het halve werk maar het externe debat is het hele werk, de echte finale.

Iets over de legitimiteit, dames en heren, gezag kent meerdere bronnen van legitimiteit een uitspraak van de kiezers is zo'n bron, maar de kiezers willen ook graag dat het gezag boven hen zelf uitstijgt, dat het kwaliteit heeft en dat levert wel degelijk een dilemma op zoals als wij een directere band willen creëren tussen de uitspraak van de kiezer en de vorming van uitvoerende organen dan werpt dat natuurlijk ook vragen op over de positie van de volksvertegenwoordigende organen, gemeenteraden, Tweede Kamer enerzijds en werpt natuurlijk ook op vragen over collegiaal bestuur zoals binnen colleges en de ministerraad wij zullen daar ongetwijfeld vanavond en morgenavond over spreken.

Dan nog een opmerking over legitimiteit in de politiek zijn we soms geneigd, en soms geneigd snel, voor de camera en de microfoon ook anderen de maat te nemen en dat is ook wel eens terecht maar wie anderen de maat neemt dient zichzelf volstrekt buiten twijfel te laten staan.

En dan een tweede uitdaging, kwalitatief goede bemensing. Wij willen binnen de VVD een kwaliteitsslag maken in de organisatie, in een cultuur en ook in de bemensing daarom is een permanente scoutingscommissie ingesteld, die commissie is echt aan het scouten geslagen en heeft al resultaten geboekt. Het mooie van die scoutingscommissie is dat de vraag of iemand daar positief beoordeeld wordt voorligt aan de mensen die de liberale tradities van onze partij door en door kennen er zit daar bij elkaar opgeteld een paar 100 jaar partij lidmaatschap aan tafel, die leden hebben ervaring in onze partijorganisaties, het openbaar bestuur en daarbuiten. En zij geven, terwijl de keuze vernieuwend is terwijl we talent putten uit nieuwe bronnen, zij geven naast hun aanbevelingen dus ook iets mee van onze liberale en beschaafde traditie.

Die commissie, en het Hoofdbestuur mede op advies van die commissie, zouden dus wel eens iets kunnen gaan doen wat voor velen misschien straks lijkt op het parachuteren van kandidaten maar er zit dus een hoop degelijkheid en geworteldheid in de partij achter.

Die nieuwe talenten die zijn natuurlijk niet allemaal even bekend en vanaf dag nul razend populair en dat kan best frictie opleveren tussen de kwalitatieve scouting en ons beginsel van individueel stemrecht, wij zijn daar niet één twee drie uit maar wij moeten dat op een goede manier oplossen omdat wij anders mensen van grote kwaliteit dreigen kwijt te raken en tegelijkertijd willen wij ook de partijdemocratie hooghouden en dat is ook een uitdaging.

En dan, dames en heren, tenslotte de derde uitdaging. Een ideeën-en debatpartij ik vind het een goed concept, op die wijze kunnen we uitproberen welke politieke lijnen en welke politieke persoonlijkheden het best passen bij de uitdagingen van vandaag. Maar daarbij mogen we niet uit het oog verliezen dat het uiteindelijk natuurlijk niet gaat om het interne politieke debat. Het interne debat is populair gezegd de halve finale en als we dan hebben besloten welke ideeën en persoonlijkheden goed passen dan moeten we daar ook achter staan ten behoeve van de strijd in de echte finale.

Een belangrijke functie van een politieke partij is niet het alleen vormgeven van de politiek product maar we moeten dat product vervolgens ook aan de vrouw en de man weten te brengen met een goede timing, dat ogenblik dat kun je heel precies aangeven dat begint ruim voor de eerstvolgende verkiezingen en dat moment komt nu snel dichterbij.

En als we de gemeenteraadsverkiezingen willen winnen heeft de partij een eensgezinde uitstraling nodig, dan staan we als liberalen als één grote eensgezinde club achter al onze lokale nummers 1 en achter de lokale programma's als we dat niet doen, dames en heren, hebben wij intern leuk gedebatteerd maar extern doodleuk verloren. PSV en AZ voetballen ook heel aardig in Europese halve finales, dat is knap maar levert niet het goud op waarvoor we wel gaan.

De komende twee jaar is het alle hens aan dek met zijn allen ertegenaan met zorg, energie en regie uiteindelijk gaat het de kiezer niet om het debat binnen één partij maar om het debat tussen de partijen te beginnen met een nieuw Liberaal Manifest zijn wij aantrekkelijk met spraakmakende ideeën die onderscheidend zijn daarna is het onze opdracht samen als één club naar buiten te treden, 'its the campagne stupid' en er komen verkiezingen aan en wel al in maart 2006. Vandaag, dames en heren, morgen voluit onderling debat, ik verheug me erop. Daarna in de campagne het de concurrentie zo moeilijk mogelijk maken en ook daar verheug ik mij intens op. Dames en heren, welkom ik wens u een goed congres.

Dames en heren, dan geef ik nu met veel genoegen het woord aan Jozias van Aartsen.

De heer Jozias van Aartsen; dames en heren, vrienden, liberalen, gasten die wij hier ook verwelkomen. Op een warme zomerdag 18 juli 2003 ging Valérie Giscard d'Estaing naar Rome de Franse oud president had het ontwerp bij zich van de Europese grondwet die zijn conventie had opgesteld Giscard was zo trots dat hij het werkje in mooie blauw leer had laten inbinden hij ging het

aanbieden aan de Italiaanse premier Berlusconi want Italië was EU voorzitter. Het was heel warm in Berlusconis kantoor en er zoemde een vlieg rond, u weet hoe dat gaat, en toen pats, Berlusconi had het blauw ingebonden exemplaar van de grondwet gepakt en mepte die vlieg ermee neer, hebbes riep Silvio triomfantelijk tegen Giscard dus zeg ik u laat ik nooit meer horen dat die grondwet eigenlijk nergens goed voor is.

Liberale vrienden, ik hoop dat Nederland ja gaat zeggen, ja tegen dit nieuwe verdrag, negen landen hebben dat al gedaan waaronder Italië, Spanje en sinds vanmiddag ook de Duitse bondsrepubliek hopelijk wordt overmorgen Frankrijk nummer tien en dan zijn wij aan de beurt. Dit verdrag verdient onze instemming, de tijd van plussen en minnen is geweest, voor de VVD is het uiteindelijk een plus geworden. Het verdrag bezegeld de vrijheid die Europa sinds 1989 herwon, vrijheid en rechten voor 450 miljoen Europeanen. Het verdrag is nodig voor onze veiligheid, criminelen en terroristen die houden zich niet aan landsgrenzen en het verdrag is goed voor banen op die grote Europese markt verdienen wij onze Nederlandse boterham, dus vrijheid, veiligheid, werk zo simpel is het eigenlijk, genoeg voor een volmondig ja zoals de VVD al bijna vijftig jaar ja zegt tegen Europa steeds beraden maar ook met reden.

Moord en brand moeten we er niet voor roepen, met een nee rekt de oorlog niet uit en ook het licht gaat niet uit hoewel, van de Franse avonturen van Frits Bolkestein weten wij dat als je een beetje ruzie maakt met nee stemmers het licht wel uit kan gaan want dan knippen zij namelijk gewoon de elektriciteitsdraden door. Marijnissen en de zijne nou die zullen zich daar wel om hebben verkneukeld maar ik moet u zeggen ik vond het gewoon ronduit grof.

Waar ik mij ook aan erger zijn de grote valse verhalen de tegenstanders Nederland verdwijnt, nee integendeel, dit verdrag bewaakt duidelijker dan ooit tevoren de grenzen van wie wij zijn, de koningin, de softdrugs, het homohuwelijk, de uitkeringen ze zijn en blijven allemaal van onszelf, Nederland blijft Nederland.

We komen onder de plak van de grote landen, nee integendeel, de groten kunnen helemaal niets zonder de kleine pas met 15 van de 25 landen van de Unie iets echt gaan doen en bovendien hoezo zijn wij eigenlijk klein? Weg met die 'Kleinstatenrei'. Het referendum gaat over onze toekomst in de Europese Unie, de regering, ons kabinet heeft ja zegt tegen deze grondwet, Tweede Kamer heeft nu een stemadvies aan de bevolking gevraagd. Het is

niet prettig als dat advies nee zou luidden want een overgrote meerderheid in de Tweede Kamer wil eigenlijk gewoon ja zeggen dus dan zou de kamer moeten kiezen tussen de ene kant het ja van de regering en het landsbelang en aan de andere kant een nee van de bevolking die wij als kamerleden vertegenwoordigen en dat is echt een heel moeilijke beslissing.

Daar wil ik, zoals ik dat deze week eerder zijn bij Barend en van Dorp, daar wil ik volstrekt eerlijk in zijn dat is een moeilijke beslissing waar wij als Tweede Kamerfractie mee worstelen.

Maar juist wij, juist liberalen, die moeten daarbij één ding zeer goed in de gaten houden de burger is intelligent, hij kan in een referendum over meer kwesties verstandige meningen hebben dan over een gokhal, een autovrije zondag of een huis van de geschiedenis aan de grote markt, juist voor een zaak als de Europese grondwet die elke burger elke kiezer aangaat is een referendum een overtuigend politiek instrument. Zie hoe er in Nederland voor het eerst sinds vijftig jaar kan je zeggen debat is over Europa over de Unie van Ali B tot Ronald Plassterk en in dat enthousiaste kader, en Hans van Baalen en ik en vele anderen die zo enthousiast op campagne zijn geweest, hebben dat ook gemerkt in de Nederlandse samenleving de afgelopen acht negen dagen en dat in die sfeer kunnen wij bepaalde, laten we zeggen Hans, zure opmerkingen niet zo goed plaatsen.

De nette heren van de democraten D66 moeten er, heb ik het idee, na veertig jaar nog aan wennen, de oud minister van bestuurlijke vernieuwing, Tom de Graaf, heeft nu, zoals hij zei, spijt van het referendum want het is toch wel een beetje te moeilijk voor de gewone burger, ik geef u eerlijk toe dat valt mij ontzettend tegen, one man one vote, maar toch bang voor de kiezer hartstochtelijk voorstander van een rendement maar kennelijk alleen als de uitslag bevalt, alsof, zou je kunnen zeggen, de kroonjuwelen wel uit de kast mogen maar alleen op het eigen feestje.

En als de kiezer nou in meerderheid nee zegt dat is dan de consequentie van een rationele beslissing in een tijdperk waarin de burger niet met zich laat sollen. Wij begrijpen, wij liberalen zeker, wij begrijpen de zorgen over de snelle uitbreiding van de Europese Unie, ja en ging snel met de nieuwe landen maar zie waar ze vandaan kwamen, zie hoeveel offers ze zich hebben getroost hoe ze een straffer, en laten wij eerlijk zijn, vaak liberaler beleid hebben gevoerd dan wij ooit hebben gevoerd dat hebben ze allemaal gedaan in het zicht van het lidmaatschap van de Europese Unie en dan zouden we hen in de steek hebben gelaten nadat zij veertig jaar hebben gezegd onder communistisch regime en een communistisch dictatuur terwijl wij toch in

redelijke luxe konden leven dat zou niet solidair geweest zijn en wij kennen, wij liberalen zeker, Nederland ook als een solidaire natie.

Dan het veto, ja dat raken we op een aantal extra punten kwijt, dat klopt. In mijn, om het maar zomaar eens even te noemen, achtjarige relatie met Brussel vier jaar landbouw en vier jaar Buitenlandse zaken, heb ik ervaring in raden met en zonder veto. In de raad van ministers van Buitenlandse zaken daar geldt het veto, één enkel land kan ook een hele goede zaak voor de gezamenlijkheid van de Europese Unie blokkeren zo stagneert nu bijvoorbeeld, weliswaar in de BZ raad Rita Verdonk weet daar alles van, een gemeenschappelijke asiel- en migratiebeleid. In de nieuwe situatie zal met asiel en migratie het zo zijn als het in de landbouwraad is die kent geen veto maar zonder veto moet je voortdurend overtuigen, argumenten wegen, weten waar je staat dan zit er ook een premie op goed onderhandelen, goed en slim onderhandelen, en komt er vaart in een gemeenschappelijk Europese beleid maar dan moet je natuurlijk wel een standpunt hebben en weten wat je wilt en schort het daar in weze niet aan?

Juist wat dat betreft staat 1 juni er heel veel op het spel. Ja of nee betekent welk signaal geven we nu eigenlijk aan de rest van Europa, welk beeld van Nederland tonen wij aan de wereld, geen land in Europa en misschien ook niet daarbuiten is bij tijd en wijlen zo defertistisch, anti chauvinistisch en tegelijk zo zelfgenoegzaam als ons land. Onze avonturisme uit de zeventiende eeuw, ons ondernemerschap uit de negentiende en twintigste eeuw, onze culturele hoogstandjes alles lijkt weg te ebben en we lijken er soms, behoudens bij de sport daar weet Erica alles van, wij lijken er soms geen traan om te laten.

De begrippen trots, laat staan nationale trots, zijn jarenlang belachelijk gemaakt. Natuurlijk in ons land wordt keihard gewerkt, er wordt ondernemerschap bedreven, wij weten daar alles van, er wordt uitgevonden en er wordt gecreëerd maar het totale klimaat moet anders willen wij onze positie behouden, wij hebben behoefte aan dynamiek en de mogelijkheden zijn er Nederland is een rijk land één van de tien rijkste landen ter wereld en met zijn hoogopgeleide inwoners, zijn geestelijk en cultureel erfgoed, zijn bedrijven, zijn havens, ons Schiphol, we zijn tot veel meer in staat.

Weet u dat wij de zesde afzetmarkt van de Chinese volksrepubliek zijn? De zesde afzetmarkt omdat wij de poort naar Europa zijn wij moeten dus niet met onze rug naar Europa gaan staan Nederland is de grootste investeerder in

Roemenië, de tweede investeerder in Duitsland, de derde in de Verenigde Staten, geen reden om ons klein te maken.

Zag u afgelopen zondag Joschka Visscher in Buitenhof hij had gewoon gelijk, wij zijn geen klein land. Wij zijn klaar om in de Unie de economische strijd aan te gaan met iedereen, wij zijn klaar om coalities te smeden met wie we nodig hebben, wij mogen trots zijn op onszelf.

Dit geweldige, dit mooie land, heeft een impuls nodig, smoel moet er weer terug in en wie heeft daar nou het programma en de ideeën voor, wie de talenten, wie de mensen, wie de ambitie en wie de geest, vrienden liberalen dat zijn wij.

Hoe halen wij nu het beste in onszelf naar boven, hoe mobiliseren we onbenutte krachten in ons land, hoe doorbreken we ook het wantrouwen tussen de politiek en de bevolking dat bestuur, effectief bestuur, zo vaak verlamd. De commissie van Geert Dales heeft daar over nagedacht en heeft daar ook goed over nagedacht en ze is gekomen met een krachtige antwoord een klarenstoot, nietwaar meneer de voorzitter? Een nieuw Liberaal Manifest.

Na de verschijning, Jan van Zanen heeft het ook al gezegd, want wij citeren hier natuurlijk alleen, waarin de kranten vol lof van Volkskrant tot Telegraaf iedereen zag dat het liberalisme en de VVD een nieuwe beweging in gang zette. De VVD wil een positie ten aanzien van het opbouwen van de toekomst van ons land en u, u bent daarbij. Wat mij in dat Liberaal Manifest nu meteen beviel was vooral het zelfbewustzijn van het stuk er spreekt trots uit en trots, dat mogen we namelijk best zijn, trots op wat liberalen in het verleden tot stand hebben gebracht, al datgene wat tijdig hebben gezien met scherpe blik kwamen wij tot heldere keuzen, voor werk, tegen uitkeringsfabrieken, Hans Wiegel, voor degelijkheid tegen regeren op de pof, Gerrit Zalm, voor burgerschap en tegen de multiculturele verdwazing, Frits Bolkestein, bouwend op deze liberale traditie worden in het manifest grenzen verkent en inderdaad ook bakens verzet.

Prima zijn de ideeën over veiligheid, werk, onderwijs, dat is zou je kunnen zeggen de liberale software maar het manifest heropent ook de discussie over wat je de hardware zou kunnen noemen over onze democratie, over de staatsinrichting en niemand zal verbazen als ik hier opnieuw zeg daar ben ik blij mee, niet uit enig persoonlijk hobbyisme, want dan kan ik beter gaan fietsen in de duinen geloof ik, nee de hardware is alleen het middel het is geen doel en die hardware van onze democratie moet worden opgevoerd.

Wij hebben nu een soort stationair draaiende motor of anders gezegd we rijden dertig kilometer op een snelweg het is een soort permanent file rijden daar zouden we toch van af moeten willen net zo goed als we van die echte files nou eindelijk eens een keer af willen.

Het doel is niet de motor, het doel is onze plannen te verwezenlijken, een vrijere samenleving, een liberalere samenleving te maken dan heb je een overheid nodig die wat kan, een staat waar de burger greep op heeft, daar ligt de sleutel tot behoud van vrijheid zegt de commissie Dales in het manifest en de commissie zegt dat terecht, zonder staat geen burgerlijke- en politieke vrijheid, geen eerlijkere markt, geen openbare orde, geen rechtshandhaving en de liberale vrijheid moet daarom soms worden veroverd op maar soms met de staat. Met herwonnen liberale kracht kunnen wij samen dingen bereiken nieuwe keuzes ook laten afdwingen voor Nederland tegen de zelfontkenning, voor goed onderwijs, tegen kinderen zonder kansen, voor lagere lasten en tegen socialistische spijzucht, voor ondernemingszin en tegen regelneverij, voor de buurt en tegen de verloedering en steeds tegen verstarring voor ambitie.

Net als Nederland in Europa moet ook de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie zich niet kleiner maken dan wij zijn. De VVD is een grote krachtige partij in het hart van de Nederlandse politiek en wat geldt voor Nederland in Europa geldt ook voor ons wij zijn klaar om de strijd aan te gaan met iedereen, wij zijn klaar om coalities te smeden met wie we nodig hebben, wij mogen trots zijn op onszelf en u, u bent deel van dat avontuur, dank u wel.

De heer Jan van Zanen; dank je wel Jozias, dan geef ik u graag het woord aan de eurocommissaris van Nederland onze Nelie Kroes.

Mevrouw Nelie Kroes; wat goed om in uw midden te zijn en zeker met zoveel enthousiasme te horen dat iedereen bezig is met 1 juni want over vijf dagen gaat Nederland stemmen over haar toekomst en over de toekomst van Europa. Lange tijd hebben we ongelofelijk veel klachten geuit dat er zo weinig discussie was over Europa en nu is die discussie er, laat, volgens sommigen te laat, maar in ieder geval heftig. Vooral de nee campagne heeft de emotie ingezet, Nederland, u heeft het allemaal wel gehoord, zou de grip op de toekomst verliezen en nee we stemmen niet over de procedure bij het Eurovisie songfestival, nee het heeft ook gewoon onjuiste argumenten ingezet, onjuiste argumenten we stemmen op 1 juni niet voor of tegen de euro, we stemmen op 1 juni niet voor of tegen Turkije maar soms denk ik dat we het belangrijkste niet verteld hebben en dat is wat er voor Nederland te

winnen is dus voor ons allemaal te winnen is. Het grondwettelijk verdrag, ik heb tientallen van die telefoonboeken meegenomen en die zijn ergens in het gebouw en die kunt u ongetwijfeld straks meenemen, dat grondwettelijk verdrag is in de eerste plaats een verbetering van de Europese spelregels immers de Unie is gegroeid van 6 naar 9 naar 12 naar 15 en nu naar 25 landen en om te zorgen dat die 25 in Europa sneller, beter en democratischer kunnen werken moeten de regels worden aangepast het is net zoals bij sport, Erica kan het uitleggen, als je met een andere teamgrootte gaat spelen dan moet je de regels aanpassen.

Als geen land vergeleken is Nederland daar in staat en krijgt de kans om er de vruchten van te plukken. De Oost-Europeanen, en dat wordt ook nog al eens in die discussie meegenomen en Jozias heeft daar zeer terecht buitengewoon behartenswaardige woorden over gezegd, de Oost-Europeanen wilden onze markteconomie, wilden onze democratie invoeren met de burgervrijheden die wij al jaren kende hadden we toen moeten zeggen jullie mogen daar pas over 25 jaar binnen onze familie aan meedoen: Het zou een absolute historische vergissing geweest zijn die overigens ook slecht, economisch gesproken, voor ons land zou zijn geweest maar het allerbelangrijkste zij hadden de moed om dat regime omver te werpen en wij hadden daarvan kunnen profiteren doordat we niet meer met dat regime dat afgrijselijke regime geconfronteerd werden.

Dankzij die uitbreiding naar 25 nu is onze markt groter geworden, de grootste ter wereld en als handelsnatie daar hebben wij enorm van te profiteren. Waar gaat het referendum over? Het gaat over de vraag hoe wij het nieuwe Europa van 25 lidstaten zo kunnen besturen dat grote landen, en niet zo grote landen zoals Nederland, in een aanvaardbaar evenwicht sneller, beter en transparanter tot besluiten kunnen komen en dat is hard nodig daar verschilt vriend en vijand absoluut niet over.

Het is waar, sommige bevoegdheden worden overgedragen en het zou fout zijn als het verdrag van Nederland een soort provincie zou maken, voor mij overigens absoluut ook onacceptabel zou zijn. Wij willen, we moeten en we worden geen machteloos onderdeel van een superstaat maar dat is onzin dat wordt ook niet voorgesteld maar waar wij in het verleden hebben gefaald, en ik trek mij dat ook zelf aan, dat we door gebrek aan samenwerking tussen lidstaten het beter moeten gaan doen en daar over moeten communiceren en moeten uitleggen wat dan beter en waar we dan anders zouden moeten gaan opereren, dat is overigens niet iets over zomaar iets het gaat dan over zaken die de burgers, die u en mij direct raken.

Wie kan er tegen zijn, Jozias heeft het net gemeld, over illegale immigratie, internationale criminaliteit, de strijd tegen vrouwenhandel en terrorisme hard aanpakken wie kan daar tegen zijn? En dat zijn per definitie grensoverschrijdende problemen die moet je aanpakken zonder bureaucratische haarkloverij over de vraag wie daar nu eigenlijk over gaat en ik denk dat de burgers er inderdaad recht op hebben dat wij dat soort boeven nu eindelijk eens bestrijden op eigen terrein zonder eindeloos geharrewar wie daar op welk moment voor bevoegd is.

U weet als geen ander dat de wereld snel verandert en daarmee ook de economische realiteit en Nederland heeft ontzettend veel te winnen bij een grotere interne Europese markt. Die uitbreiding tot 25 heeft de Europese interne markt tot de grootste ter wereld gemaakt dat betekent kansen voor onze handelsnatie en dat hebben we nodig, kijk maar naar de cijfers van onze economie, vraag het aan Gerrit Zalm. Nederland heeft een open toegang tot Europa nodig en dat vraagt open en eerlijke besluitvorming en geen belemmerende regeltjes.

Sommige van u zullen zich ongetwijfeld nog herinneren dat een paar jaar geleden, niet eens zo vreselijk lang, voor elke vrachtwagen die Duitsland in reed een ritvergunning nodig was we hebben heel veel bereikt in Europa en denkt u beslist niet dat er geen belemmeringen meer zijn, ik zit er middenin elke dag, en zie hoe grote landen en niet zo grote landen zowel samenwerking als elkaars concurrenten zijn en het is dus belangrijk dat we met elkaar eerlijke spelregels afspreken en ons daar ook aan houden en dat ook controleren. En die spelregels, in het verdrag waarover we gaan stemmen, zijn niet ideaal ik geef dat toe dat is natuurlijk ook voor een heel stuk een compromis, maar in ieder geval één ding is zeker ze zijn veel en veel beter dan als die grote landen een onderonsje hadden georganiseerd.

Ik ben er niet zeker van dat Nederlands nee niet zal leiden tot een herbezinning van juist de grote landen die kunnen onderling veel gemakkelijker deals sluiten en de grenzen weer dicht timmeren voor lastige buitenlandse concurrentie en natuurlijk de woorden zullen fraai zijn maar de daden daar hadden we afspraken over, daar zouden we op afrekenen.

Nederland betaalt teveel aan Europa zeggen niet alleen de nee-voerders, zegt ook onze eigen minister van Financiën en zeer terecht. Daarbij moet verteld worden dat de commissie heeft voorgesteld dat te corrigeren mede omdat Gerrit zo'n aanhouder is en bovendien dat Nederland, ook onder die nieuwe regels, het veto behoudt over dat meerjaren budget en wat dan ook

door onze vrienden van het nee-kamp nog wel eens gezegd wordt dat in Brussel van alles en nog wat gedaan wordt wat niet erg in het belang is, zoals mij in de schoenen geschoven is, dat ik onderzoek zou doen naar dierentuinen, naar Artis en naar Blijdorp, absolute onzin ik heb wel wat beters te doen ik zou alleen de burgemeester van Rotterdam adviseren dat hij die subsidie voor Blijdorp gewoon zo houdt.

Eerder gezegd ik denk niet dat ja- en neestemmers met al dit soort details doorslaggevend laten zijn ik denk dat we in ieder geval één ding uit de peilingen buitengewoon ernstig moeten nemen, dat we veel te lang de voordelen van Europa als vanzelfsprekend hebben ervaren en de twijfel en de angst van de nee stemmers hebben gebagatelliseerd.

Nederland moet ja stemmen in mijn beleving waarom? Omdat het in ons belang is. Mensen met vertrouwen in hun eigen kunnen zien een kans en zeggen ja maar Nederland moet de argumenten van de nee stemmers absoluut ook niet weggooien maar serieus nemen en daar voor de toekomst uit leren.

Mijn stelling is dat liberalen behoren tot de categorie die het serieus neemt en die de toekomst voor Nederland in deze nieuwe regelgeving gegarandeerd ziet. Als we dat doen, als we aangeven, dat argumenten van de nee stemmers een plaats krijgen in onze toekomstige afwegingen, door een debat aan te gaan, dan kunnen we in ieder geval met trots kijken op een politiek debat wat serieus over Europa gaat, over de toekomst van ons allen en met name van onze kinderen maar de winst is alleen beschikbaar als wij over vijf dagen een duidelijk ja laten horen het ja heeft de toekomst en om af te sluiten met dat nieuwe lied van het album van U2, 'sometimes you can't make it on your one', wij hebben de 25 met elkaar nodig om die toekomst voor onze kinderen te garanderen, dank u wel.

De heer Jan van Zanen; dames en heren, vandaag wil ik stilstaan bij een dame in de politiek een vrouw die gedurende dertig jaar, ruim dertig jaar, verschillende functies in het openbaar bestuur uitgeoefend heeft statenlid, fractievoorzitter, gedeputeerde, burgemeester, Eerste Kamerlid en tot voor kort fractievoorzitter in de Eerste Kamer, u begrijpt over wie ik het heb, Nicoline van den Broek-Laman Trip. Dames en heren, Nicoline heeft de VVD in diverse functies gediend, ze heeft de maatschappij in vele functies verdient, onlangs nam zij afscheid als fractievoorzitter in de senaat, ze blijft lid van de Eerste Kamer en zal vooral veel tijd besteden aan het wetgevingsproces. Onlangs bij de laatste hoofdbestuursvergadering die zij bijwoonde memoreerde zijn dat zij sinds 1991 in verschillende functies die vergaderingen

heeft bijgewoond, als voorzitter van de toen nog zo geheten vereniging van staat-en raadsleden, als vice-fractievoorzitter in de Eerste Kamer en tenslotte als fractievoorzitter steeds had zij nuttige adviezen. Liet ons zien dat wij ons lieten meeslepen door een hype, als dat tenminste zo was, zoals het ook een echt lid van de Chambre de reflection betaamt gaf zij ons daarbij beschouwend onderricht. We hebben grote waardering voor haar werk voor de VVD en voor een inbreng in al die jaren, Nicoline ook persoonlijk heel veel dank voor je steun het afgelopen anderhalf jaar. In dit licht, dames en heren, heeft het Hoofdbestuur besloten om Nicoline van den Broek vandaag met de sticker plaquette te huldigen.

Mevrouw Nicoline van den Broek-Laman Trip; ja, dank je wel Jan. Ik moet eerlijk zeggen dat ik, dank je wel voor de sticker plaquette, niet zo heel erg veel heb met plaquettes en penningen en zo het spijt me maar ik geloof dat als je deze plaquette krijgt dat je dan automatisch een uitnodiging krijgt voor alle VVD feestjes en dat vind ik dus geweldig want in al die jaren dat ik actief ben geweest en ben ben ik dol op de VVD feesten Prinsjesdag borrels, congressen, daar kwam ik sowieso maar daarom ben ik heel erg dankbaar hiermee.

Ik moet jullie zeggen dat ik in die je zegt dertig jaar, volgens mij zijn het er 39 maar dank je dat je zo beleefd bent dat je dat niet noemt, heb ik drie hoofdfuncties gehad binnen de VVD, gedeputeerde, burgemeester, Eerste Kamerlid en fractie voorzitter en daarnaast ontelbaar veel andere banen binnen de VVD taken die ik op mij heb genomen commissies enzovoort. Voor mij was er maar één drijfveer en dat is het liberalisme ik word er helemaal opgewonden van echt waar. Ik ben fanatiek enthousiast over het liberalisme en ik ben ervan overtuigd dat het de enige stroming is in Nederland, in Europa en in de wereld, die een goede maatschappelijke functioneren waarborgt. Ik ben er ook van overtuigd dat het liberalisme in alle komende jaren de grote stroming in de wereld wordt en blijft en daar hebben wij natuurlijk als VVD heel erg veel mee te maken, de VVD is meestal heel erg liberaal.

Soms word ik ook ontzettend kwaad op standpunten van de VVD, daar kwam ik mij enorm over opwinden, en soms ook op mensen die niet uit zijn op het belang van het liberalisme maar soms een beetje op eigenbelang of andere machten maar dat valt in het niet bij dat enthousiasme voor het liberalisme, Jan ik dank je voor de samenwerking, Gerrit en Bas jullie ook heb ik zo fantastisch mee samengewerkt ik ben blij met de plaquette en met zijn allen maken we VVD nog sterker, dank jullie wel.

De heer Jan van Zanen; ruim 39 jaar al zo'n opgewonden standje, ik durf het nu te zeggen wat nu is ze weg, nee hoor. Dames en heren, tenslotte het woord aan Groningen, Rob Engelsman.

De heer Rob Engelsman; liberale vrienden uit het hele land, van harte welkom hier in Groningen. Toegegeven uit Maastricht en Middelburg was het een heel eind maar wij als kamercentrale Groningen willen er alles aan doen om die afstand snel te vergeten wij gaan namelijk een paar vooroordelen om zeep helpen bijvoorbeeld Groningen en is er altijd koud en winderig nou ja zegt uzelf. Of Groningen, dat is toch zo'n knalrode provincie? Zeker, maar het liberalisme is bij ons springlevend en diepgeworteld kijk bijvoorbeeld eens naar het liberale sluitingsuur van onze kroegen dat is er niet dus als u na ons feest er nog niet genoeg van heeft, er kan veel in Groningen.

Maar nou even serieus als aan Groningen denkt dan denk je ook aan Slochteren, leverancier van energie aan heel Nederland en zelfs ver daarbuiten en natuurlijk beseft u allen ook dat eens ons aardgas wel op zal raken en dat moment, dames en heren, dat komt snel dichterbij. Nog een jaar of dertig en onze hopelijk liberale premier van dat moment kan plechtig en persoonlijk de laatste kubieke meter oppompen en dan? Dan moet Nederland klaar zijn om voorop te blijven lopen, dan kunnen we onze economische motor in Europa instandhouden. Onze kamercentrale heeft vorige week in de centrale vergadering een resolutie aangenomen, die zal ik zo na afloop van mijn praatje aan de voorzitter overhandigen om door te geleiden aan onze politieke vertegenwoordigers.

Die resolutie zegt twee dingen: laten we de winsten op het aardgas van nu inzetten voor een ontwikkeling van duurzame energiebronnen voor de toekomst en laat de VVD voor de volgende verkiezingen en liberale visie ontwikkelen op dit thema.

Voorzitter dames en heren, wij zijn er trots op dat de naam van Groningen verbonden wordt aan dit congres waar de toekomst van het liberalisme opnieuw vorm krijgt we hopen dat er intensief over dat manifest wordt gedebatteerd maar als u op enig moment door alle amendementen even het hele manifest niet meer ziet kom dan bijtanken op ons ondernemersplein, gezellig bijkletsen, een drankje, en er sneuvelt vanzelf wel weer een vooroordeel noordelingen zijn gastvrij en Bourgondisch. Groningen, ik kan er uren over praten en straks zal dat op zijn onnavolgbare wijze ook nog gebeuren door onze dichter des vaderlands Driek van Wisse

maar kijkt u eerst liever zelf wat er te bieden is economisch en cultureel en dan denkt u wat fijn dat Groningen zo dichtbij ligt.

De heer Driek van Wisse; geacht congres, als ik u gadesla herken ik weer dat progressieve blije elan waar zoveel goeds door kan gedijen in het bijzonder voor de minima. Dit is het verkeerde gedicht, dit heb ik voorgelezen op het 1 mei congres van de PvdA, ik grijp nu in mijn rechterbinnenzak en ik begin opnieuw.

Geacht congres, als ik u gadesla herken ik weer dat ouderwetse vrije elan waar zoveel goeds door kan gedijen in het bijzonder voor de maxima, de stemming hier is hier hiep hiep hoera en dus sluit u als vrolijke lakeien vandaag in uw partijbelang de rijen en loopt u trots uw voorman achterna, maar vraagt u waar ik politiek zelf sta dan antwoord ik ver boven de partijen en nog het verst boven het CDA. Maar anderzijds zeg ik zonder te vleien nu ik de sfeer bij u hier onderga is uw partij toch wel de meest nabije.

Om duidelijk te maken dat ik boven de partijen sta zal ik u een paar gedichtjes voorlezen, een paar kortere gedichtjes, die ook niet zonder kritiek zijn maar ik zal mijn kritiek dus ook niet alleen beperken tot de VVD.

Maar om mijn sympathie te betuigen het eerste gedicht dat schreef ik al een tijd geleden in het jaar 2002 dat was vlak na de moord op Pim Fortuyn maar toen waren er verkiezingen en toe kon je nog wel op de LPF stemmen er stond nog als lijsttrekker Pim Fortuyn en toen schreef ik mijn stemadvies.

Al is de man ook tragisch overleden toch staat het vreemd genoeg de kiezer vrij op Pim Fortuyn te stemmen 15 mei, wat ook mijn keus aanzienlijk zal verbreden, er zijn meer doden waar ik veel van houdt en woensdag stem ik dus op meester Oud.

U begrijpt wel dat ik bij de PvdA twee andere slotregels had, er zijn meer doden waar ik soms om huil en woensdag stem ik dus op Joop den Uyl.

Dan ga ik naar het jaar 2003 en sommigen onder u kunnen zich dat wellicht nog koud herinneren het gedicht de nieuwjaarsduik want bij het begin van de verkiezingsstrijd toen zijn een aantal LPF'ers, maar ik geloof ook een paar VVD'ers, te water gegaan.

Nieuwjaarsduik.

Dit jaar zijn volgens ongezond gebruik ook LPF'ers en ook liberalen een ijselijk koud nat pak wezen halen in Scheveningen bij de nieuwjaarsduik, zo werden deze slome duikelaars in strijd met hun principes toch nog paars.

Nog een gedicht uit dat jaar dat was één van de hoogtepunten dat was het bezoek van premier Balkenende aan president Bush, u weet dat dat heel vroeg in de ochtend gebeurde een zogenaamd werkontbijt en ik schreef beter vroeg dan nooit.

Nu de Amerikaanse president onlangs met Balkenende heeft ontbeten is het misschien wel aardig om te weten waarom dit treffen zo vroeg was gepland, wel Bush heeft hier persoonlijk voor gepleit hij wilde graag een ei bij zijn ontbijt.

Om de stemming enigszins te drukken nu een gedicht dat ik schreef over de VVD dat was in 2004 toen schijnt er een hele richtingenstrijd binnen de VVD geweest te zijn of je meer naar links moet of naar rechts om zoveel mogelijk kiezers te trekken vandaar mijn gedicht 'Beginselverklaring'.

Wij zitten als oprechte liberalen niet graag in altijd maar dezelfde hoek en daarom gaan wij links en rechts op zoek waar wij de meeste kiezers kunnen halen, wij zijn niet van die consequent types wij hebben liever stemmen dan principes.

Ik begrijp niet waar u voor klappt? Even een persoonlijk gedicht dat schreef ik op een, en dat meen ik van harte een godzijdank niet gelukte aanslag op Jozias van Aartsen vorig jaar, maar toen schreef ik onmiddellijk het gedicht 'Overstuur'.

Dat was in Den Haag wel even schrikken want daar gaf bij het zien van Jozias een vrouw achter het stuur opeens volgas, maar goddank kon die vrouw dus niet goed mikken, waarmee weer is bewezen dat een man nog altijd beter autorijden kan.

Ik moet er ook nog eentje doen over de PvdA anders komen die er zomaar af en die hebben ook hele constructieve voorstellen zo nu en dan, zo hebben zij vorig jaar een aantal PvdA fractieleden een voorstel gedaan om het likken van vrouwentenen strafbaar stellen, dat schijnt gebeurd te zijn en vandaar ook mijn gedicht 'In de lik'.

Wie graag aan tenen likt van vrouwenvoeten dient volgens leden van ons parlement als hoogst gevaarlijke zedendelinquent voor deze misdaad in de lik te boeten. Politici zijn dol op hielen likken maar tenen nee dat schijnt hen af te schrikken.

Dan sluit ik af met nog één versje zeer actueel, dat gaat namelijk over minister van der Hoeven die een nieuw debat wil over het ontstaan van de wereld, het volgende debat gaat erover of de aarde wellicht plat is maar in dit geval mijn gedicht 'Intelligent plan?'

Als alles is geschapen volgens plan zoals u denkt, Maria van der Hoeven, staat Darwins theorie op losse schroeven wat ik natuurlijk niet geloven kan want stel dat al wat is echt is gepland hoe kan het dan dat u minister bent. Dank u wel.

De heer Jan van Zanen; dank u voor het politiek correcte applaus. Dames en heren, we gaan nu over naar de behandeling van de agenda in deelsessies, u weet de locaties dat staat in uw boekje, het boekje heeft u bij de ingang kunnen aantreffen het verschijnt ook op beeld als het goed is maar wie weet, deelsessie één is hier. Dames en heren, we gaan met elkaar spreken over amendementen daar weet u ongetwijfeld van. In het theatercafé begint nu het politiek café over de Europese grondwet, deelsessie één vindt hier plaats er vindt geen plenaire afsluiting vanavond plaats, morgen om tien uur weer terug dan gaan we beginnen met de behandeling van het Liberaal Manifest, volgorde hangt mede af van vanavond dat is niet helemaal te voorstellen maar we beginnen wel met het Liberaal Manifest nadat we het huishoudelijk deel hebben gedaan en na de deelsessies dames en heren vanavond begint het feest, succes.

De heer Eric Mackay; de bedoeling van de deelsessie is dat wij zo goed mogelijk voorbereid straks de bijeenkomst van morgen ingaan en dan is dat niet alleen procedureel maar ook zeker inhoudelijk, dat we morgen ook een debat hebben dat ertoe doet waarmee wij ook ons kunnen onderscheiden. Op de algemene vergadering wordt denk ik uiteraard alleen gesproken over de voorstellen die zijn ingediend, zoals die in de leefwijzer staan, het is de bedoeling dat over voorstellen waarover we vanavond in deze deelsessie overeenstemming hebben bereikt dat die niet meer in de voltallige vergadering morgen worden behandeld, met andere woorden als we het met elkaar hier eens zijn dan kunnen we bepaalde zaken gewoon afhandelen. Ik teken daarbij aan dat als er onder u aanwezigen de wens is om een bepaald voorstel toch zeker in behandeling te nemen dat dat dan uiteraard

ook morgen gebeurt. Het kan ook zo zijn dat er hier een algemeen consensus bestaat over een voorstel, ik noem maar de gekozen minister-president het kan best zijn in deze deelsessie dat u het er allemaal mee eens bent, maar dat is toch zo'n onderwerp dat we vanavond natuurlijk weer niet gaan afhandelen dus dat is weer een uitzondering dus onderwerpen die spraakmakend zijn daarover gaan we zeker praten en dat onderwerp kunnen we dan ook van vanavond ook wat beperkter behandelen.

We zullen ook niet stemmen hooguit kunnen we een opiniepeiling doen maar echt gestemd wordt er morgen met de pasjes. Het is in ieder geval de bedoeling om zoveel mogelijk hier netjes af te handelen en over hoofdlijnen dan morgen te debatteren maar uiteraard werkt de democratie zo dat als één iemand zegt nou het kan wel zo zijn dat ik een minderheid hier ben, of zelfs de enige ben, en als de heer Dales naast mij komt zitten dan zou ik hem daarvoor heel erkentelijk zijn, dan zal dat ook gebeuren. Dat over de procedure.

Daar bent u het uiteraard allemaal mee eens zie ik, en dan gaan we gewoon over tot de behandeling van de voorstellen van de moties niet nadat ik u gezegd heb dat aan mijn rechterzijde de heer Geert Dales zit als voorzitter van de commissie Liberaal Manifest en Bas van der Bout links van mij als secretaris en mijn naam is Eric Mackay.

Als u de stukken neemt van deelsessie één dan gaan we over de behandeling van de moties behorend bij de inleiding en dan beginnen we met Boskoop waarvan luidt de strekking overnemen, ik neem aan dat Boskoop daarmee akkoord gaat? Dat is het geval dan gaan over naar de motie van de afdeling Bergeyk dat is ook de strekking overnemen, akkoord? Als u zegt het gaat te snel springt u naar de microfoon. Afdeling Hilversum is ontraden, is dat akkoord? De heer Vonhof.

De heer Vonhof; meneer de voorzitter, wat is het toch goed met liberalen onder elkaar zodat je met goed vertrouwen een aantal zo achtenswaardige mensen in je rug houdt. Meneer de voorzitter, u moet mij één algemene opmerking eerst permitteren. Als wij over een stuk als het Liberaal Manifest discussiëren dan zal het in het algemeen, en dat moet ook vanwege de tijd, gaan om die stukken waar bezwaren tegen bestaan en waarvan wij vinden dat er iets aan zou moeten veranderen maar het zal verkeerd zijn om bij het begin van zo'n debat niet vast te stellen dat Geert Dales en de zijnen een compliment toekomt voor deze geleverde arbeid, als zij hun werk niet ter fictie, sectie zouden aanbieden zal er voor ons niets te snijden zijn en daarom eerst dat dankwoord. In de tweede plaats een tweede algemene opmerking,

meneer de voorzitter, en die kan ik alleen maar bij dit punt kwijt, gelukkig dat liberale voorlieden zuinig met water zijn. De tweede algemene opmerking die betreft de inleiding, en ik maak die opmerking, meneer de voorzitter, omdat er in dit verband een direct verband is met veel wat in het Liberaal Manifest staan en dat is de historische basering van het liberalisme.

Het is mij opgevallen dat als men daarvoor kijkt in de inleiding dat er, en ik zal het niet uitvoerig behandelen, maar dat er zo wonderlijk wordt omgesprongen met onze werkelijke wortel en dat is de verlichting, het woord verlichting wordt niet genoemd men grijpt terug op de oorlog tegen een tiranitus Spaanse koning toen waren er wel libertijnen maar liberalen waren er nog niet die term komt in 1780 in zwang als in Spanje de liberalen tegen de Servilers optreden en wij zijn werkelijk kinderen van de verlichting en als dan met een wat merkwaardige formulering gesproken wordt over de roes van vrijheid van de Franse revolutie dan ademt dat stuk, en ik helaas in consequentie daarvan ook andere stukken, meer de sfeer van een christelijke historisch dan van een liberaal betoog.

Meneer de voorzitter, waarom had ik dat element nodig bij het behandelen van de motie Hilversum die wordt door u op snedige wijze gecommentarieerd u gaat niet over de beginselen van D66, waarom neemt u ze dan in hemelsnaam over als u er niet overgaat?

Het is een ernstige fout en juist in verband als je spreekt over verlichting, over de gedachte van Thorbecke, over durf te denken wat heel sterk was dat betekent dat op dat moment dat wij ons land gaan naar een eigensoortige bestuursvorm met eigensoortige verantwoordelijkheden.

Dat wij zicht willen houden met een besluitvorming op organische samenhangen en daarin past niet in presidentieel verticaal systeem, daarmee wordt de organische samenhangen verbroken en een deel van de voorstellen, het is heel duidelijk als je kijkt bijvoorbeeld op gemeentelijk niveau maar daar gaan we niet over maar de motie Hilversum neemt hem wel even mee, dan denk ik bijvoorbeeld aan de positie van de gekozen wethouders die in het systeem wat u voorstaat aanzienlijk wordt gekort zij worden van vrije zelfstandige gekozen bestuurders worden zij wat dat betreft hulpjes van één gekozen man en die organische samenhang wordt verder op alle mogelijke manieren ter discussie gesteld en daarom zeg ik keer terug op uw schreden, keer tijdig terug en aanvaard de motie van de afdeling Hilversum dan kunnen wij zinvol over heel veel zaken debatteren maar dan zijn wij verlost van veel rim ram die wij anders op onze weg zouden vinden, ik dank u wel.

De heer Eric Mackay; anderen over de afdeling Hilversum? De heer Dales.

De heer Geert Dales; uiteraard met zeer grote interesse geluisterd naar het verhaal van de heer Vonhof en ik kan zijn redenering wel volgen, deel overigens de eindconclusie niet, maar even een hele praktische vraag? De motie van de afdeling Hilversum, waar wij het nu net over hadden, stelt voor in het Liberaal Manifest expliciet op te nemen de verschillen en overeenkomsten tussen VVD en D66 dat is toch een wat andere strekking dan het betoog van de heer Vonhof, wat overigens ook van een heel andere allure is dan de inhoud van deze motie, en eigenlijk stelt de heer Vonhof voor, als ik hem goed begrijp en ik denk dat ik hem goed begrepen heb, dat de voorstellen die wij gedaan hebben voor een versterking van de rechtstreekse invloed van de burger op het bestuur in ons land door middel van onder andere het kiezen van een formateur en het kiezen van een burgemeester dat hij die voorstellen strijdig vindt met de staatkundige bestuurlijke uitgangspunten hier in Nederland en dat dus zou willen afwijzen, daar komt het eigenlijk op neer en als dat, als ik dat goed zie ik kijk even naar de heer Vonhof, dan snijdt hij daarmee eigenlijk meteen de grootste discussie aan die hier in deze sessie vanavond zal plaatsvinden waar ook overigens tal van andere voorstellen voor zijn gedaan en dan zou mijn voorstel zijn aan u voorzitter, maar het is aan u om te bepalen of dat een goed idee is, omdat dan maar bij de kop te pakken en daarbij het betoog van de heer Vonhof te betrekken maar inzake deze motie, concreet deze motie van Hilversum over D66 en de overeenkomsten verschillen D66 op te nemen die nu af te handelen en ik zou die willen blijven ontraden want ik geloof niet dat het aan ons is, aan ons VVD is, om hier in ons manifest wat te gaan schrijven over D66 net zomin denk ik als dat wij het logisch zouden vinden dat D66 in hun beginselverklaring of manifesten nou eens expliciet de verschillen met de VVD zou gaan etaleren, ik zou dat willen blijven ontraden maar dan komen wij over het vraagstuk waar de heer Vonhof het over had zeker nog te spreken.

De heer Eric Mackay; ik was eerlijk gezegd ook even in verwarring maar ik vond ook overigens dat is meer een algemeen debatpunt wat de heer Vonhof inbracht dat is met name ook voor morgen bedoelt denk ik maar in ieder geval ik ga ervan uit dat u akkoord gaat met het ontraden van de motie Hilversum, is aldus besloten?

Commentaar van de heer Vonhof.

De heer Geert Dales; nee, maar dat is ook precies wat ik betoogd heb meneer Vonhof, dat punt komt terug morgen zal dat zeker hier een belangrijk onderwerp zijn en mijn voorstel is ook om uw betoog daarbij te betrekken en ik kan mij haast niet voorstellen dat u ook morgen ook niet nogmaals de

gelegenheid zou krijgen om dat betoog te herhalen dan wel in verkorte vorm te herhalen.

De heer Eric Mackay; wij zullen ervoor zorgen dat het in ieder geval wordt gemeld voor morgen. De afdeling Groningen, strekking overnemen akkoord? Afdeling Arnhem, strekking overnemen, akkoord? Als ik te snel ga moet u niet later zeggen dat ik te snel ga maar gewoon meteen ingrijpen door naar de microfoons te snellen. De afdeling Leiden, gedeeltelijk overnemen, akkoord? Afdeling er Bergeyk, strekking overnemen, akkoord? Afdeling Rotterdam, strekking overnemen, ook akkoord? Reeuwijk, nu niet opnemen maar later in een thema vergadering, dat zult u vaker te horen, dus geen afsluiting later in een thema bespreking behandelen, dat gaat over ontwikkelings-samenwerking, de heer Dales.

De heer Geert Dales; ik zou nog iets willen zeggen, een toelichtende zin nog. In dat voorwoord van dat manifest staat dat niet alles aan de orde komt dat kan natuurlijk ook niet, het is al een vrij uitgebreide tekst geworden en de tekst en zou dan nog veel langer worden, wij hebben dus een keuze moeten maken en die keuze die is tot op zekere hoogte arbitrair er zit wel een logische lijn in het betoog, een rode draad, maar er hadden ook nog wel andere thema's bij gekund dat staat buiten kijf. We hebben wel steeds als criterium gehanteerd dat we onderscheidend moeten kunnen zijn want als wij dingen gaan opschrijven die net zo goed in een manifest van GroenLinks, met het CDA, Partij van de Arbeid of wat dan ook had kunnen staan dan moeten we het niet doen dat is het niet oninteressant maar dan is het voor het manifest niet interessant dus die onderscheidendheid van het thema dat heeft ons er vaak toe gebracht om bepaalde onderwerpen erbuiten te laten wat onverlet laat dat die onderwerpen belangrijk zijn en kunnen zijn en wij stellen dus nu vaak voor om die onderwerpen op een ander moment bij de kop te pakken maar niet alles aan het manifest toe te voegen.

De heer Eric Mackay; dat is ook precies de essentie van het debat-en ideeënpartij, akkoord?

Mevrouw van Schijndel; ik wilde daar toch nog een vraag over stellen omdat het later bij de andere onderwerpen ook vaak terugkomt bij kiesstelsel en staatbestel en dat zijn toch hele elementaire onderdelen die daar besproken worden en ik zou het zo mooi vinden als we dan een themadag hebben of een discussie in de partij en dat dat zeg maar een addendum is aan het Liberaal Manifest zodat het wel het gezag heeft. Dat kunt u waarschijnlijk niet

zeggen, dat is aan het Hoofdbestuur, maar ik zou dat wel graag willen meegeven.

De heer Geert Dales; ja, maar ik geloof wel dat dat helemaal in de geest is van het Hoofdbestuur het voorstel wat u nu doet, en ik kan mij dat heel goed voorstellen want dan heb je het op de één of andere manier vast en dan heb je het te pakken en dat is een voorstel wat mij eigenlijk wel aanspreekt dus ik heb er geen bezwaar tegen en als het Hoofdbestuur dat ook niet heeft dan moeten we dat zo doen.

De heer Eric Mackay; maar u moet het echt niet beschouwen als een keerreactie hoor, een kluitje in het riet reactie het is echt de bedoeling discussie idee is permanent er zijn een aantal thema's waar ervoor gekozen is om die niet in dit bestek te behandelen, verkeert woord misschien bestek, maar echt op een later moment het gaat serieus gebeuren we zullen erop toezien. Afdeling Nuth, er zijn er een aantal ook van Leurdal en Meersen, nu niet opnemen ook later en dat gaat over ontwikkelingssamenwerking dat geldt ook voor de afdeling Bronkhorst nu niet opnemen. Afdeling Amsterdam, idem dito. Afdeling Elburg dat is tot nu toe ontwikkelingssamenwerking, ik krijg een nieuwe van Elburg, ontraden, eens Elburg?

De heer; ik heb met belangstelling kennisgenomen van het taalgebruik, het is gelukkig geen ambtelijke taal maar het woord belazerd vind ik geen algemeen beschaafd Nederlands en er staan meer van dergelijke woorden ik zou r toch voor pleiten om er kritisch naar te kijken.

De heer Geert Dales; ja, de tekst 'de burger wil niet worden belazerd' ja, daar kun je over van mening verschillen het is in ieder geval duidelijk maar ik ben benieuwd wat het gevoel van de zaal is ik vind het overigens helemaal geen groot punt en als het mensen stoort dan moeten we het weghalen en dan moeten we er een alternatief woord voor vinden waardoor de bedoeling overeind blijft maar wat vindt men ervan? Wij wilden graag een heldere taal gebruiken, dat is niet altijd even goed gelukt misschien ook maar duidelijk zodat grote groepen mensen gewoon snappen waar je het over hebt.

De heer Vonhof zonder microfoon.....

De heer Eric Mackay; het wordt overgenomen, Elburg kan tevreden zijn. Afdeling Bergeyk ontraden, niemand? Afdeling Rijnwoude, overnemen, Rijnwoude heeft zelfs grotendeels gelijk, akkoord? Bergeyk, strekking overnemen, akkoord? Afdeling Deventer, mijn oude werkstad, strekking

overnemen. Brussel ontraden, akkoord? Nuth, Meerssen allebei ontraden spreekt voor zich, akkoord? Dan afdeling Leudaln en Toornenkwartier, ontraden, ook akkoord. Afdeling Nieuwegein, strekking overnemen, akkoord? Brussel, ontraden stelbreuk staat erbij, akkoord? Afdeling Bergeyk, strekking overnemen, zijn al die afdelingen niet aanwezig of zo of vergis ik mij nou? 's-Gravenhage, die zijn er strekking overnemen, akkoord? Den Haag wel natuurlijk. Nog een keer Den Haag, in dit geval ontraden.

De heer Geert Dales, mag ik een toelichtende opmerking maken over hoe dat gegaan is. We hebben die bijadviezen die zijn ook tevoren bekendgemaakt aan de afdelingen die voorstellen hebben ingediend en het kan dus heel goed zijn dat men gezegd zou hebben nou ja als dit het voorstel is dan zijn wij mee akkoord, u schudt nee sorry? Als het goed is moet dat gebeurd zijn daarom zijn ze ook heel tijdig aangeleverd zodat er al van tevoren al heel veel bekend was en men daar zijn voordeel mee heeft kunnen doen en dat zou voor mij de verklaring zijn dat heel veel nu denken nou dit wisten wij al een daar zijn wij mee akkoord.

De heer Eric Mackay; we hebben het nu over pagina 7 in de linkerkolom bovenaan over de motie van afdeling 's-Gravenhage die wordt ontraden door de commissie, is Den Haag akkoord? Anderen akkoord? Kijk aan, dus dit wilt u bespreken morgen? Nu ontraden is akkoord. De partij commissie FEZ, Financieel Economische Zaken, strekking overnemen, ook akkoord? Afdeling Den Haag, dat is een gemiste kans, strekking overnemen, akkoord? En dan wederom afdeling 's-Gravenhage, wat is het advies van de commissie dat mis ik eigenlijk?

Afdeling Den Haag; Den Haag is er even van uitgegaan dat de commissie sprakeloos was omdat er geen advies bij staat, we hebben nog even willen overwegen of je zwijgend toestemt maar er staat geen advies bij dus ik kan u niet anders aanraden dan het over te nemen.

De heer Eric Mackay; de heer Dales gaat het nu lezen.

De heer Geert Dales; ik had ze allemaal wel gelezen maar overigens de afdeling Den Haag heeft grote indruk op ons gemaakt want die heeft ook zelf een heel manifest ingeleverd en hebben we zeker ook onze voordeel mee gedaan en ik vind het betoog dat nu wordt opgehangen ook dermate overtuigend is dat ik denk we het wel moeten overnemen.

De heer Eric Mackay; akkoord? Afdeling Bergeyk, strekking overnemen.
Afdeling Naarden, dat is ook een mooie, strekking overnemen.
Leidschendam-Voorburg, strekking overnemen.

De heer Geert Dales; even ter toelichting bij die afdeling Naarden, de naam VVD, VVVD, we hebben niet voorgesteld de naam van de partij te veranderen we zouden niet durven. Het was een woordspeling die we daar gehanteerd hebben en in sommige afdelingen is dit opgevat als een voorstel om de naam van de partij te veranderen dat was beslist niet het geval.

De heer Eric Mackay; maar akkoord, de strekking overnemen. Rotterdam overnemen, niet de strekking maar gewoon overnemen, akkoord? Rotterdam ook akkoord denk ik, dat waren dan de moties over het inleidende hoofdstuk en nu komen we echt tot het suprème de democratie. We gaan praten ook over de gekozen minister-president, of de formateur beter gezegd en dat soort zaken, referendum. We beginnen op pagina 9, motie van de afdeling Alphen aan de Rijn, de commissie ontraadt, akkoord ontraden? Afdeling Hilversum, ontraden.

De heer Vonhof; niet ontraden maar overnemen.

De heer Eric Mackay; dat was de toelichting die u in het begin hield, gaan we morgen bespreken meneer Vonhof. Dat is een goede die de secretaris toevoegt, er moet ook spreker zijn die straks inderdaad het standpunt van de commissie gaat verdedigen maar dat kan de commissie ook zelf doen natuurlijk?

De heer Bas van der Bout; de commissie moet zelf ook iemand hebben om het amendement te verdedigen.

De heer Eric Mackay; ja, ja maar dat gaat de heer Vonhof doen, de heer Vonhof gaat morgen Hilversum verdedigen toch?

Afdeling Arnhem; wat wij in Arnhem sterk gehad hebben bij het bediscussiëren van het Liberaal Manifest te weten dat daar buitengewoon veel aandacht voor structuurveranderingen, bestuurlijke veranderingen en dergelijke is ten opzichte van wat je zou verwachten dat er zou staan in een toepassing van de liberale beginselen op de maatschappelijke vraagstukken die op dit ogenblik in voor laten we zeggen de komende tien jaar voorliggen en die verhouding is scheef waardoor ik graag morgen vanuit Arnhem support

geef aan de discussie die meneer Vonhof over deze motie Hilversum zal geven.

De heer Eric Mackay; zijn er nog anderen die zich hierbij willen aansluiten dat is wel handig te weten hoe dat in deze zaal ligt. Iemand wordt daar zelfs voor gebeld zie ik.

De heer Andre Bos, afdeling Middelburg; ook wij vonden dat het vooral ging om vorm en te weinig over inhoud en wij maakten ons zorgen dat we vooral bezig waren met het D66 standpunt in plaats van met een liberale visie van de VVD naar de toekomst naar de samenleving.

Afdeling Rijnwoude; voorzitter, afdeling Rijnwoude sluit zich hierbij aan en ik zal eigenlijk, omdat we wat erg snel zijn gegaan, de motie van Alphen aan de Rijn daar ook toch wel bij willen betrekken want het één sluit het ander niet uit, het één gaat specifiek in op bepaalde onderdelen, motie Alphen aan de Rijn zegt we zijn aan het verbouwen terwijl we geen concept hebben.

De heer van Pruisen, afdeling Haarlem; bent u nu bezig met het inventariseren van de sprekers van morgen of bent u alleen inhoud aan het informeren.

De heer Eric Mackay; ik wil gewoon uw mening hebben over dit.

De heer van Pruisen, afdeling Haarlem; mijn mening is dat ik het met Hilversum eens ben, ook in onze kamercentrale leefde een beetje de gedachte dat er wel erg veel D66 ideeën zijn die, proeven wij een beetje, bij D66 zelf op de achtergrond beginnen te raken en nu gaan wij ze plotseling overnemen.

Mevrouw Schijndel; namens de commissie Binnenlandse Zaken vinden wij het juist wel heel goed dat deze punten naar voren gebracht worden alleen dan moeten we heel duidelijk de analyse ook bij hebben en daar wil ik eigenlijk toch nog wel iets meer de discussie over voeren, dat komt straks ook in een amendement van ons, want de commissie lijkt wel hele grote stappen te nemen en je moet dus goed kijken wat nou de oplossing is voor welk probleem en dat er een probleem is dat zien wij ook.

De heer Ronald Bremekamp, afdeling Amsterdam; daarbij aansluitend ik vind juist, en dat geldt ook voor de afdeling Amsterdam, dat de commissie een hele duidelijke keuze voor verandering heeft gemaakt en dat is waar de

samenleving naar ons idee op dit moment ook rijp toe is om die verandering te maken. Wat jammer is in het stuk is dat er dan wordt gezegd dat het de kroonjuwelen van D66 zijn en het zijn veranderingen in ons staatsbestel die noodzakelijk zijn en zeker de gekozen burgemeester dat is er één die we gewoon door moeten voeren en wat dat betreft zijn we met de kritiek die de afdeling Hilversum uitte, die de heer Vonhof uitte en ook een aantal andere sprekers, zijn wij het vanuit Amsterdam juist niet eens en hulde wat dat betreft voor de commissie.

De heer Eric Mackay; zijn er anderen die zich bij Amsterdam kunnen aansluiten?

Mevrouw; dat gaat met name over de motie van Alphen aan de Rijn ik ben blij dat die is ingediend want ook vanuit Utrecht zijn redelijk, ik noem het dan wat een conservatievere stromingen geweest met betrekking tot de gekozen burgemeester en de gekozen formateur en dat komt eigenlijk omdat er een visie ontbreekt over waar we naartoe moeten gaan dus wat dat betreft zou ik dat graag morgen in de vergadering terug horen.

De heer van Schijndel; ik vind het zonde als de voorstellen van de commissie voor veranderingen in staatkundig bestel door sommigen worden afgeserveerd van dat is weer het overnemen van hobby's van D66 dat is absoluut niet aan de orde. Wat wezenlijk is is dat de staat en het liberale denken heeft heel veel te maken met de verhouding tussen staat en burger, daar begint het eigenlijk mee, dat die staat moet worden gezien als een werktuig wat dus de burgers in staat stelt om hun vrijheid te organiseren en ik vind de analyses van de commissie dat er zoveel mis is met die staat vanwege de vergruizing ervan en vanwege het gewoon niet kunnen wegsturen, of verkiezen en wegsturen van bestuurders politici, dus dat daar een verandering teweeg moet worden gebracht denk ik is een juiste stelling en ik zou dus de ideeën van Hilversum en Arnhem zoals die nu naar voren worden gebracht hoop ik dat morgen in de plenaire vergadering daar door de commissie ook een krachtige weerlegging van kan worden gegeven.

De heer Boksen, afdeling Borkelo; het is natuurlijk heel verstandig om te inventariseren hoe dit leeft maar dit zijn natuurlijk onderwerpen die morgen uit te treuren moeten worden behandeld en het heeft natuurlijk geen zin om hier vijf of tien minuten met elkaar over te discussiëren maar dat dat per punt morgen zeer nadrukkelijk aan de orde moet komen.

De heer Eric Mackay; daar heeft u volkomen gelijk in dat komt ook morgen terug.

De heer Konhof; dank u wel meneer voorzitter. Ik heb meer een organisatorisch probleem bij deze behandeling dat aan de ene kant verderop de stukken en een aantal amendementen, zeg maar echt de wijzigingen, worden voorgesteld en aan de andere kant wij nu praten over meer de algemene strekking. Ik zou mij kunnen voorstellen dat als we het omdraaien dat we eerst over een aantal fundamentele onderwerpen praten zoals die gekozen formateur en zoals die gekozen burgemeester, alhoewel dat geloof ik niet hier behandeld wordt maar wel over het referendum en over nog eventuele andere onderwerpen, als we daar duidelijkheid over hebben dat we op basis daarvan meer de algemene strekking kunnen bepalen of wij dan wel of niet echt een partij zijn die staat voor de door de commissie voorgestane bestuurlijke vernieuwing of verandering.

De heer Eric Mackay; het is juist het omgekeerde, het is juist de bedoeling dat we morgen meer over die principiële dingen gaan spreken, echt fundamenteel de heer Vonhof gaf al een voorschot, dus dan gaan we echt praten over zaken als gekozen minister-president maar om juist die discussie veel tijd en ruimte te geven moeten we proberen zoveel mogelijk minder belangrijke punten nu af te vangen en dat hebben we vooral in de inleiding heel snel gedaan, er is ook heel veel kunnen overnemen, en het is allang duidelijk dat dit onderwerp morgen manifest terugkomt.

De heer Burgers van den Boogaard, afdeling Den Haag; u vraagt een peiling ten aanzien van de opvattingen die er zo in de vergadering leven over de voorstellen Hilversum en de gedachte van kroonjuwelen en ik wilde in die zin geven vanuit Den Haag dat wij van zins zijn om in dit geval de commissie te volgen, en dus ook even de opmerking van Amsterdam. Wij denken dat het van belang is om als VVD eigenstandig je standpunt te bepalen en de kroonjuwelen van de één die moet je daar in ieder geval laten en veel plezier mee laten dit zijn begrippen die nu eenmaal passeren in het debat we moeten ons niet laten monopoliseren door een ander maar ze gewoon voor onszelf op ons nek nemen vandaar voorstander voor het volgen van de commissie, dus ontraden.

De heer den Blanken, afdeling Arnhem; maar als opmaat voor de discussie morgen wil ik zeggen dat wij niet tegen staatskundige vernieuwing of verandering zijn, zoals door de heer van Schijndel werd gesuggereerd, maar vinden dat dat voort moet komen uit een gedegen analyse van de

maatschappelijke vraagstukken die voorliggen, de systeemcrisis waar in overheden en staten zich bevinden en welke veranderingen binnen het staatskundig bestel dan een duidelijke bijdrage aan het oplossen van die maatschappelijke vraagstukken geeft en dan ontstaan er maatschappelijke politiek bestuurlijke veranderingen waarvan je duidelijk ziet hoe die relateren aan bepaalde ongewenste maatschappelijke situaties op dat moment. En de soort voorstellen die nu heel de tijd gebadineerd onder kroonjuwelen van D66 die markeren die link en dat is denk ik waar het debat morgen over moeten gaan.

De heer Geert Dales; dat debat voeren we dan inderdaad morgen dus laat ik er nu ook maar niet al teveel meer over zeggen want dat klopt, de ingrediënten daarvoor die zijn nu gegeven dus daar zal ik dan morgen ook wel in gaan samen wellicht met andere leden van de commissie. Ik zou één ding toch vooral in herinnering willen roepen, want daar heb ik de laatste tijd niemand over gehoord als het ging over de indiening van die amendementen, er is in hoofdlijnen een akkoord waar ook de VVD voor getekend heeft en daarin staat ook het één en ander over de positie van de minister-president.

Het is dus niet zo nieuw het is niet zo dat wij voor het eerst aan de hand van dit Liberaal Manifest over die positie van de minister-president en de versterking van die positie, langs welke weg dan ook gaan praten, dit denken is al wat langer op gang in deze partij en af en toe wordt wel eens de indruk gewekt alsof dit 100% nouveauté is, nou die eer die zouden wij als commissie graag willen laten aanleunen maar die is niet helemaal terecht want er was al een pad deze kant op bereid waar de VVD aan meegewerkt heeft.

De heer Vonhof; ik denk dat het nu verstandig is om een opmerking van orde te maken. Hoofdlijnakkoord en regeerakkoord dat zijn natuurlijk stukken die uit onderhandelingen zijn voortgekomen daarmee is op een bepaald moment, door degene die wij de politieke verantwoordelijkheid toedelen, is er enig politiek zaken gedaan maar het verkiezingsprogramma van de VVD bij de vorige keer noemden die punten uitdrukkelijk niet en in die zin stelt de commissie ons nu in de gelegenheid er morgen daarover te discussiëren en daarmee mag het uitgangspunt niet zijn wat de onderhandelingspositie is geworden bij kabinetsformatie maar dient het uitgangspunt te zijn wat wij wensen in de komende periode als partij tot inzet te maken en ons niet trachten te geselen met de uitkomst van politieke onderhandelingen, dat is een briljante move en heel snel, en dan denk ik ha daar herken ik de scherpzinnige heer Dales mee maar hij overschrijdt het elfde gebod gij zult niet betrappt worden.

De heer Eric Mackay; het is duidelijk wij gaan morgen een leuke dag tegemoet. Soms begrijp ik wel een beetje de verwarring ervan maar ik denk het is echt goed dat we dit morgen gaan bespreken in de voltallige algemene vergadering het is echt zo'n punt wat wij met z'n allen moeten bespreken niet even een deelsessie dus dat is goed dat we dat ook hier op deze manier vaststellen.

Mevrouw Schijndel; ik heb daar toch nog één vraag over want wat moet ik nu met mijn amendementen waar staat straks strekking overnemen terwijl ik nog helemaal niet weet hoe de discussie morgen gaat.

De heer Eric Mackay; dat hangt van morgen af.

Mevrouw Schijndel; nee maar op één of andere manier een richting hier, ook vanuit de commissie, lijkt mij toch wel wenselijk.

De heer Eric Mackay; ik vrees dat u ineens vraagt waar u nu geen antwoord op krijgt maar u heeft het nu over de partijcommissie Binnenlandse Zaken, de motie van partij commissie Binnenlandse Zaken?

Mevrouw van Schijndel; ja, onder andere.

De heer Eric Mackay; eerst Hilversum dat wordt dus morgen beslist en de heer Vonhof zal dat gloedvol van Hilversum toelichten en verdedigen, Amsterdam onder andere zal dat niet verdedigen dus dat wordt een spannend debat. Afdeling Boskoop daar komen we straks op bij Binnenlandse Zaken, liever eerst nader uitleg vraagt de commissie.

De heer Geert Dales; ja goed, kijk we hebben gezegd volgens onze staat het helder in het manifest dus wij begrepen het, af en toe gebeurde het wel eens dan kwam er een voorstel binnen en dat snapte wij dat niet helemaal en toen hebben wij aan de desbetreffende afdeling gevraagd leg het ons eens even uit want misschien hebben wij iets over het hoofd gezien en wat dit betreft met Boskoop dat wat vanuit Boskoop gezegd wordt wij zeggen niet dat dat onzin is of zo maar wij hebben het idee dat het allemaal keurig in het manifest staat.

De heer Eric Mackay; Boskoop is aanwezig, Boskoop.

Ja, hartelijk dank ook meneer Dales. Het is een beetje een sigaar uit eigen doos wij stellen een vraag en krijgen een vraag terug. De vraag is voor welk

probleem is dit hoofdstuk een oplossing en vervolgens krijgen wij de vraag terug of wij dat willen uitleggen, ik heb de eerste vraag gesteld u bent aan zet.

De heer Geert Dales; dat is zo maar kijk wat u zegt, wat uw afdeling zegt, dat is dat er in het manifest onvoldoende wordt onderbouwd de constatering dat er een afstand zou zijn tussen de burger en het bestuur, wij zeggen nee naar ons oordeel hebben we dat voldoende onderbouwt er staan behoorlijk wat teksten over daar zijn wij niet achteloos aan voorbijgegaan, u kunt natuurlijk zeggen ja ik vind het nog steeds te weinig en het zou nog verder uitgebreid kunnen worden dat kan allemaal maar we hebben het idee dat we dat voldoende daar neergelegd hebben en dan ben ik ook wel benieuwd of andere afdelingen dan net als Boskoop in het duister tasten over de onderbouwing van die constatering of dat zo is, volgens ons staat het er gewoon helder.

Afdeling Boskoop; de vraag is in het leven gekomen omdat vanuit die constatering een aantal conclusies worden getrokken en een aantal zaken worden voorgesteld waarbij wij het verband tussen de vaststelling en de oplossing niet kunnen leggen, dus het is een heel open vraag, het is geen verwijt, het is geen discussiepunt. De open vraag is doe een aanname vervolgens stelt u een aantal maatregelen voor en wij zien het verband niet tussen de aanname en de maatregelen.

De heer Eric Mackay; het is gewoon afhankelijk van de beslissing van morgen.

Afdeling Boskoop; met alle plezier maar vandaar dat deze vraag erbij staat en ik ga daar graag morgen met u over verder.

De heer Eric Mackay; dan is de vergadering het al of niet met u eens dus daar hangt het vanaf gewoon. Dan krijgen we ook waarschijnlijk de commissie Binnenlandse Zaken, daar geldt eigenlijk een beetje hetzelfde voor om niet flauw te zijn maar, ook daar is het afhankelijk van de uitkomst of al of niet de strekking kan worden overgenomen, als de algemene vergadering die tekst volgt van de commissie kan ook vervolgens ook uw tekst worden verwerkt.

Mevrouw Schijndel; mag ik er nog één ding over zeggen want de commissie kan zich wel vinden in dat er meer macht zeg maar bij de kiezer gelegd wordt om zeg maar ook in het machtenspel echt een stem te hebben maar om vervolgens de conclusie te trekken dat er een legitimiteitscrisis is die vinden wij echt te ver gaan en die vinden wij niet goed onderbouwd.

Meer Geert Dales; nou, als het nou zo is, en dat is volgens ons zo, dat belangrijke delen van de besluitvorming over publieke zaken niet meer in handen is van de staat dan is het ook zo dat de burger bij het uitbrengen van zijn stem voor de verkiezing van onze representanten in die staat dus eigenlijk kiest voor een deel over niks want daar wordt de macht voor een deel niet meer uitgeoefend, we hebben het over die fragmentatie, de verplaatsing van de politiek, al die bestuurslichamen waar de macht wel wordt uitgeoefend maar waar wij als burger niks over te vertellen hebben en daarom zeggen wij ook dat moet worden geredresseerd je moet die fragmentatie opheffen, de staatssoevereiniteit hernemen en dan heeft de burger bij de verkiezing tenminste ook weer echt invloed dan gaan die verkiezingen ergens over nieuwe politieke macht pompen in het systeem, dat is de analyse.

Mevrouw Schijndel; dan hou ik mijn amendement tot morgen staande.

De heer Eric Mackay; dat begrijp ik, dat hangt dus van morgen af.

De heer van Middelaar; misschien mag ik dan even half vanuit de commissie toch een kleine toelichting geven en dan moet ik even terug naar het hoofdstuk inleiding op pagina 6 de rechterkolom bovenaan dat was een motie van Bergeyk verzoekt het Hoofdbestuur meer aandacht te besteden aan de legitimiteitscrisis en daar heeft de commissie toegezegd dat er bij de uiteindelijke redactie van het stuk meer aandacht daarvoor zal komen want daar zijn allerlei ook empirische gegevens beschikbaar over het wantrouwen van de burgers ten opzichte van de staat hoe dat tussen 2000 en 2003 werkelijk is gekelderd dus ik vraag mij af of daarmee niet een gedeelte van de vraag die Binnenlandse Zaken net nog wilde laten voortbestaan toch morgen niet toch al ondervangen zou zijn?

De heer Eric Mackay; de heer Dales is het hiermee eens denk ik?

De heer Geert Dales; ja, altijd als Luuk van Middelaar spreekt ben ik het met hem eens dus ook nu. Dit is natuurlijk perfect en het lijkt mij logisch dat de partijcommissie Binnenlandse Zaken zegt nou laat het maar even staan want wij gaan morgen die discussie toch voeren en als uiteindelijke besluitvorming heel anders uitpakt dan datgene wat in het manifest staat nou ja dan is het nogal wieses dat over die partijcommissie Binnenlandse Zaken ook een ander oordeel geveld moet worden want dan valt er geen strekking meer over te nemen.

De heer Eric Mackay; en dat geldt dan ook voor Leeuwarderadeel dat komt ook morgen terug samen met Binnenlandse Zaken. Maassluis, ontraden. Arnhem hebben we het net al gehad dat hoort bij dezelfde categorie, ik kijk nog even naar de heer Dales maar die is het ermee eens dat het in één pakket mee kan morgen.

De heer Geert Dales; bent u nu bij pagina 10, rechts afdeling Arnhem enzovoorts? Dat gaat over integriteit in de samenleving daarvan zeggen wij overnemen, en dat geldt ook voor Zaltbommel en Apeldoorn allemaal dezelfde verhalen we hebben gezegd inderdaad goed punt en overnemen.

De heer Eric Mackay; bent u het daarmee eens om dat over te nemen? Dat komt dan morgen niet terug dat wordt gewoon verwerkt, overnemen, strekking overnemen dus dat geldt voor Apeldoorn, Zaltbommel en Arnhem akkoord? Dan afdeling Leidschendam-Voorburg, nu niet overnemen, uitgebreid en later behandelen, staatsbestel in een apart themagesprek dus komt morgen dan ook niet aan de orde maar op een later moment, is dat ook akkoord omdat later te bespreken?

De heer Bouverie, kamercentrale Gelderland; u heeft dat herhaaldelijk, en dat is daarstraks ook aan de orde geweest, we hebben ook gekeken naar de begroting van de partij hoeveel geld er is om nog veel discussies te voeren en u geeft in uw antwoorden iedere keer verwijst u naar nog te volgen discussie, als we kijken naar de begroting en wat bijeenkomsten van de partij kosten hebben we maar een beperkte scala aan mogelijkheden. Ik denk toch dat ik het op prijs zou stellen als u met het Hoofdbestuur zou overleggen hoeveel overlegmogelijkheden bijeenkomsten budgettair mogelijk zijn?

De heer Geert Dales; het Hoofdbestuur heeft daar al bij mijn weten een voorstel voorgedaan, ik kijk even of Luuk van Middelaar nog ergens in de zaal is want die weet daar meer van.

De heer Eric Mackay; daar staat een post voor in de begroting hoor ik weet het uit mijn hoofd, ik ben niet van het Hoofdbestuur, maar ik ken de post € 50.000 voor debat.

De heer Bouverie; ik heb begrepen uit alle stukken, één van de nadelen is dat we zes sessies vanavond hebben wat iedere keer aan de orde komt, dat er ongeveer 4 a 5 vervolgsessies nodig zijn om die punten te bespreken die u verwijst naar een ander debat.

De heer Eric Mackay; ik ben niet van het Hoofdbestuur maar ik zal het punt doorgeven aan het Hoofdbestuur maar dit zijn voorstellen ook waarbij het Hoofdbestuur het ermee eens is en verantwoordelijkheid heeft genomen dus u mag aannemen dat het budget toereikend is zeg ik als koopman dan maar. Dan krijgen we een stukje ZBO's, partijcommissie Binnenlandse Zaken, strekking overnemen.

Mevrouw Schijndel; daar was ik verbaasd over omdat ons amendement toch tegen het Liberale Manifest in gaat in die zin dat wij ook positieve delen zien aan ZBO's. We zeggen namelijk dat als er sprake is van het participatie motief een goede reden is en als er sprake is van onafhankelijkheid is, als dat nodig is, en de commissie die het Liberale Manifest heeft geschreven die zegt eigenlijk ja alle ZBO's vinden we niet goed en dat moeten we toch maar zoveel mogelijk weghalen dus wij waren wat verbaasd dus ik heb graag een toelichting.

De heer Geert Dales; ik kan uw verbazing wegnemen, wij zeggen niet dat alle ZBO's weg moeten wij zeggen dat hij een heroverweging moet plaatsvinden en dat je eens moet kijken welke wel en welke nou niet moet blijven voortbestaan waar je zaken terug moet brengen onder de departementale paraplu en waar niet en daar moet je, en dat vinden wij het aardige van de suggestie van Elburg, een afwegingskader voor formuleren en daarbij kunnen de criteria die u noemt worden meegenomen dus in die zin zijn we het eigenlijk volledig met elkaar eens dus ik hoop dat ik uw verbazing heb weggenomen.

Mevrouw Schijndel; ok, dus ik begrijp dat u die criteria die wij noemen ondersteund?

De heer Eric Mackay; daar mag dus van uit gaan, als de vergadering het daarmee eens is, althans deze deelsessie, dan kunnen we ook de andere onderwerpen uitgebreider bespreken dan hoeven we dit onderwerpje niet aan de orde te hebben morgen.

De heer Geert Dales, waar het over gaat vooral, laten we het daar maar even over hebben over het eens zijn, dat is dat als er ZBO's worden opgericht, als er taken uit de departementale bureaucratie worden weggehaald onder de ministeriële verantwoordelijkheid worden weggehaald, omdat men van die verantwoordelijkheid af wil, als dat het motief is en we hebben duidelijke aanwijzingen dat dat gebeurt dan zeggen we dan is het niet goed dat moet je absoluut niet doen want dan doe je daarmee ook weer de burger tekort die er

dus vervolgens ook geen greep meer op heeft maar er zijn wel degelijk goede redenen voor het oprichten van de ZBO en u noemt er een aantal en daarvan zeggen wij zet dat in dat afwegingskader pas dat toe en laat ze dan allemaal eens de revue passeren en dan kijken we wel wat er overblijft.

De heer; kunnen we het niet zo zeggen dat, ongetwijfeld zullen er een paar goed werkende ZBO's zijn, kunnen we niet zeggen van oke laat deze ZBO's binnen twee jaar aantonen wat hun positieve bijdrage is, zo ze dit niet kunnen is het einde oefening want het prolifereert als een schimmel.

De heer Wim Kwakbos, afdeling Breda; ik vraag mij ernstig af of dit soort detailniveau in een Liberaal Manifest thuishoort, het moet voor mij een leidraad zijn waar je als politicus mee op stap gaat en het moet geen verzameling worden van toetsingskaders, het mag geen ambtelijke stuk worden.

De heer..., afdeling Elburg; de vraag is of u bedoelt in het de hele tijd het verwijzen naar de motie Elburg en het afwegingskader dat daar bedoeld is dat daar ook de ministeriële verantwoordelijkheidstoets of feitelijk terugbrengen onder ministeriële verantwoordelijkheid bij hoort?

De heer Eric Mackay; volgens het advies wordt dat bevestigd.

De heer..., afdeling Elburg; als dat zo is dan is dat prima.

De heer Geert Dales; daar zijn wij het met elkaar over eens. Overigens mag ik even reageren op wat daar zoeven werd gezegd. Dit is beslist geen detail hier raken wij een essentieel punt want dit gaat nou juist over de vraag heeft de burger wat te vertellen in dit land of niet?

De heer Wim Kwakbos, afdeling Breda; dan moet dat de boodschap van het manifest zijn, die verantwoordelijkheid die moet benadrukt worden.

De heer Geert Dales; dat ben ik met u eens maar het staat er in.

De heer Eric Mackay; maar met alle respect er zijn geen moties ingediend om het onderwerp als geheel te schrappen, dan moet ik even streng zijn, in ieder geval wordt het morgen niet besproken dus wat dat betreft wordt u al bediend dan wordt uw detail niet morgen behandeld waar het wordt wel behandeld in het Liberaal Manifest en ik constateer dat ook Nuth en Meersen, ook daarvan dat gaat ook over de ZBO's, wordt qua strekking overgenomen en dat geldt

ook voor Elburg, overnemen zelfs, dat is weer dat afwegingskader waar we het net over hadden. Ook Utrecht, ook strekking overnemen, dan wordt er steeds over Elburg herhaalt, in herhaling toont zich de meester zeggen wij dan. Ook Arnhem ZBO's pagina 12 rechts onderaan.

De heer den Blanken; meneer de voorzitter, wij handhaven wel onze motie.

De heer Eric Mackay; welke motie heeft u het over?

De heer den Blanken; over Arnhem sorry, blz. 12 rechts.

De heer Eric Mackay; die wordt overgenomen.

De heer den Blanken; goed, maar wij hebben de indruk dat onze motie verdergaande strekking heeft dan de verwijzing naar Elburg en dat de essentie daar precies zit in de ministeriële verantwoordelijkheid, het is mij niet duidelijk hoe u dat nou in het Elburg verhaal vervlochten heeft?

De heer Geert Dales; ik constateer na al uw overwegingen dat het ontbreken van een heldere liberale visie over ZBO's in het Liberaal Manifest er zit onvoldoende in en dan u stelt voor dat bovenstaande tekstvoorstel in te nemen en dat alles dus gaat vallen onder ministeriële verantwoordelijkheid tenzij de ZBO geen activiteiten uitvoert namens overheid enz. enz. wat de strekking is van wat u voorstelt dat is simpelweg dat afwegingskader en daarom zeggen wij ook dat nemen wij over, wij nemen niet letterlijk uw tekst over maar het idee wat erachter zit, waar we net ook over discussieerde, dat lijkt ons goed en daar gaan wij mee aan het werk.

De heer den Blanken; fijn maar dan definieert u het woord afwegingskader als een kader waarvan een vast element de ministeriële verantwoordelijkheid is?

De heer Geert Dales; ik heb gezegd als het oprichten van zo'n ZBO plaatsvindt om ten onrechte, gelet op criteria op grond waarvan je tot die keuze voor die vorm van die ZBO moet komen, als die ten onrechte lijdt tot het wegvallen van de ministeriële verantwoordelijkheid is je zegt dat moet dus eigenlijk helemaal niet het moet wel onder de minister vallen, die moet er ook op aangesproken kunnen worden in de kamer, dan moet je het dus niet doen. Ik kan mij niet voorstellen dat u het daar niet mee eens bent?

De heer den Blanken; het woord zelfstandig versus het woord ministeriële verantwoordelijkheid respectievelijk het verantwoording af kunnen leggen

omtrent de activiteiten van zo'n ZBO in de kamer dat is de essentie van de discussie en dat is de strekking die wij vast willen houden en geen element van afweging willen laten zijn.

De heer Geert Dales; nee, maar er zijn, dat is ook door de partijcommissie Binnenlandse Zaken gezegd en door anderen, wel degelijk goede redenen om te komen tot de oprichting van een ZBO niet alles op dat gebied is slecht, niet alles moet weg te bepleiten wij ook helemaal niet, bent u het daarmee eens of niet?

De heer den Blanken; op zichzelf zou dat dus een vrijstelling van de betrokken minister, die die verantwoordelijkheid blijvend heeft maar zich daarvoor niet naar de kamer hoeft te begeven, als praktische oplossing vertonen; dus daar ben ik het mee eens.

De heer Geert Dales; dat is toch wat anders dan ik zeg ik vrees toch dat er een probleem zit want wat u nu zegt daar ben ik het dus gewoon niet mee eens, dat kan gewoon niet op die manier kan een ZBO niet werken dan weet een minister niet of hij verantwoordelijk is en een ZBO weet ook niet waar de verantwoordelijkheid ligt we moeten daar wel helderheid over betrachten.

De heer den Blanken; nee, maar de essentie is ook dat we hier een debat hebben over het niet werken van ZBO's en dat hebben we in het licht van het feit dat de burgers de weg kwijt zijn over wie aan te spreken is over hun activiteiten, dat is de essentie.

De heer Eric Mackay; u heeft het nu over de praktijk en in de commissie gaat het vooral over hoe het in de toekomst moet gaan en ik dacht net dat we de goede kant op gaan dat er daar wel consensus over is.

De heer den Blanken; maar ik probeer dus een verbinding tussen onze toekomst en de huidige praktijk vast te houden die u wegfietst.

De heer Eric Mackay; nee zeg hallo, ik heb hier geen fiets staan trouwens, nee hoor ik vergeef het u.

De heer Frank Roting, gemeente Leeuwarderadeel; inderdaad ook de ZBO's hebben wij ook gezegd, Leeuwarderadeel, politiek kijk eerst even naar jezelf en niet zo makkelijk naar die ZBO's er wordt teveel nu op die ZBO's geschoven eerst de politiek is aan zet en dan pas de ZBO's dus deze discussie kijk eerst maar naar de politiek en vervolgens naar de ZBO's.

De heer Eric Mackay; u bent het dus eens met de commissie? Ik zie toch een hele grote consensus op dit punt en dat de commissie wordt gevolgd met inachtneming van de verwerking van de moties die hier zijn dus ik probeer toch het voorstel te doen om dat morgen niet meer aan te kaarten gelet op hoe het nu ligt, eens? Akkoord.

Zaltbommel; meneer de voorzitter, ik heb alleen maar sprekers gehoord die tegen uw huidige samenvatting hebben gepleit laten er dan voorstanders opstaan?

De heer Eric Mackay; misschien dat ik hoor.

Mevrouw Schijndel; ik wil best nog een keertje zeggen dat de commissie Binnenlandse Zaken het met elkaar eens waren en ik vind ook de uiteindelijke conclusie dat dat niet overeenkomt met uw amendement, dus.

De heer Eric Mackay; u bent het dus eens met de voorzitter? Dank u wel.

Mevrouw; ik wil ook een toevoeging maken vanuit Leeuwarden, ik zit dan op blz. 22. Afdeling Leeuwarden heeft ook een amendement ingediend over de ZBO's en dat amendement trekken wij in, wij zijn het eens met de commissie.

De heer Eric Mackay; dat komt dan straks, maar bij voorbaat dank.
Zaltbommel, ook strekking overnemen, gaat ook over de ZBO's, is daar toch toelichting voor nodig? Nee. Apeldoorn, ook strekking overnemen. Waar wilt u over praten nu?

Mevrouw; over de ZBO's en ik wil even reageren op Arnhem die vroeg om voorstemmers voor het antwoord wat de voorzitter had gegeven en dat wil ik geven. Ik ben het met de voorzitter eens met zijn resumé en met meneer Dales, ik heb het idee dat het bij hem in goede handen is en dat wij kunnen vertrouwen op een goede en duidelijke formulering die niet teveel in detail gaat maar waar wij mee in de toekomst vooruit kunnen.

De heer Eric Mackay; ik dank u hartelijk mevrouw. De afdeling Apeldoorn, ook daarvan wordt de strekking overgenomen. Afdeling Hoorn dat ligt in Noord-Holland, dat wordt later behandeld, nu niet opnemen, akkoord? Afdeling Amsterdam, ontraden.

De heer, afdeling Amsterdam; en hoe verrassend wil ik daar wel iets over zeggen.

De heer Eric Mackay; dit gaat over een ander onderwerp?

De heer, afdeling Amsterdam; Ja, dit gaat niet meer over de ZBO's

De heer Eric Mackay; dat is goed om vast te stellen, het gaat over de vermindering van het aantal politici in raden en staten.

De heer, afdeling Amsterdam; met 50%.

De heer Eric Mackay; kijk aan, dat geldt ook voor Oegstgeest straks?

De heer, afdeling Amsterdam; ja, we moeten nog wel een keuze maken maar in principe wel.

De heer Eric Mackay; ik verheug mij erop hoor.

De heer, afdeling Amsterdam; dat zie ik als een ondersteuning van het amendement. Wat mij heel erg aansprak, en dat als inleiding op het amendement, is wat onze partijaanvoerder Jozias van Aartsen zei dat we de moed en de ambitie moeten hebben om het te veranderen, Nederland te veranderen. En wat je op dit moment ziet is dat 15.000 mensen, er wonen misschien wel veel mensen er zijn veel grote bedrijven, maar 15.000 mensen besturen dit dat zijn de politici van dit land zijn dat betekent dat alles zo langzaam gaat. Het Liberaal Manifest heeft er heel duidelijk voor gekozen, en wij waarderen dat bijzonder, om zomin mogelijk getallen te noemen. De ambitie en de moed, maar Jozias van Aartsen ook over sprak, moeten we juist op dit punt nu even tonen en daar wel een percentage noemen. Het Liberaal Manifest heeft een looptijd van tien tot vijftien jaar is in de toelichting gezegd laten wij dan ook met zijn allen zeggen dat we de ambitie moeten hebben en de moed moeten hebben om die politici met 50 procent naar beneden te brengen in 2015.

De heer Eric Mackay; kijk eens, de heer Vonhof over de politici.

De heer Vonhof; meneer de voorzitter, als lid van verdienste van de afdeling Amsterdam betreur ik het toch buitengewoon, moet ik u zeggen, dat van die kant nu geprobeerd wordt om een pleidooi te houden waarbij het omgekeerde wordt bereikt van wat men bedoelt en dat is jammer, dat is tragisch en daar

lijd ik in mee en onder. Ik moet u zeggen namelijk dat als je kijkt naar wat deel is van de legitimiteitscrisis dan is dat nu juist, en daar we dat precies gehad met de discussie over de ZBO's, dat is het feit dat wij dreigen te verwoorden tot een republiek de functionair, een zeer ambtelijke ingestelde zaak.

De enigen die daar op een behoorlijke manier tegendruk aan kunnen geven dat zijn gekozen volksvertegenwoordigers, niet gekozen bestuurders altijd maar gekozen volksvertegenwoordigers, en als nu zo gemakkelijk gezegd wordt je moet dat aantal van 15.000 moet je verminderen want daardoor gaan de zaken die gaan wat minder traag, ik weet wel sommige mensen zouden graag per decreet willen regeren maar ik moet u zeggen dat is geen topvorming van democratie en ik kan mij Amsterdam ook wel voorstellen omdat het gebukt gaat onder een groot aantal overbodige deelgemeenteraden die in een moment van zwakte door het stadsbestuur zijn binnengehaald, daar zou je iets aan kunnen doen maar zo zeggen al die politici maar weg op behoorlijke functies dat is echt en letterlijk het paard achter de wagen spannen.

De heer Herman Wilmer, commissie Binnenlandse Zaken; er zijn nogal wat onderwerpen waar bij staat wordt verwezen naar een deelcommissie of deelsessie. Dat zou met dit onderwerp niet misstaan want er kan natuurlijk reuze makkelijk en met heel veel gevoel en emotie over dit onderwerp worden gepraat, en wat dat betreft ben ik het geheel met Vonhof eens, maar er zal wel iets over gezegd moeten worden zij het dat je niet moet verwachten dat door een rücksichtsloze vermindering van aantallen raadsleden of statenleden en dus ook een efficiency verbetering zult krijgen dus ik zou het wel interessant vinden om op zich het punt wel aan de stippen in het Liberaal Manifest maar dan wel met de verwijzing dat er nader in de partij een debat over plaatsvindt.

De heer Eric Mackay; overigens is het zo dat het aantal leden in de staat is al vermindert, dat wordt vermindert met ingang van de komende periode dat wordt met één derde vermindert het aantal leden, ik weet niet of dat al bekend is maar dat is al onlangs goedgekeurd door de Eerste Kamer dus dat wordt nu wet.

De heer Frank Roting; een kleine gemeente kan het eens zijn maar hele grote gemeenten de mening van Amsterdam terugbrengen van het aantal raadsleden kunnen wij van harte ondersteunen, dat gaat ook om de kwaliteit van de raadsleden en de staatsleden dus de mening van Amsterdam onderschrijven wij.

De heer Eric Mackay; Wij zijn voor-en tegenstanders ik denk niet dat je het onderwerp moet doorschuiven naar een themadag, ik kijk even de voorzitter aan, dat moet morgen worden beslist.

Afdeling Elburg; in parallelsessie 2 zit er een motie Elburg die ingaat op dit punt en die juist vraagt om het aantal raadsleden op peil te houden en vanuit de kamercentrale Gelderland steunen wij dit ook omdat raadsleden ook gewoon met de poten in de praktijk moeten blijven staan en laten er dan maar liever wat meer raadsleden zijn die een binding met de praktijk hebben dan een groepje elitaire politici die dat willen uitmaken.

De heer Bezemer, Rotterdam, ik durf nauwelijks terug naar Rotterdam maar in deze zou ik Amsterdam volmondig willen steunen. Wij hebben zojuist in Rotterdam, zijn wij van VVD zijde een poging aan het doen, om het aantal bestuurders belangrijk terug te brengen omdat wij hopen dat we daarmee eindelijk een beetje fatsoenlijk bestuur krijgen in onze stad, dus wij steunen Amsterdam volmondig en de heer Vonhof zal ongetwijfeld mooie motieven hebben maar het er komt absoluut niet uit dat de politici de ambtenarij in de hand houden dat werk in de praktijk niet.

De heer Burgers van den Boogaard, Den Haag; ja, na Amsterdam, Rotterdam dan ook Den Haag en goed geluisterd hebbend wou ik toch maar blijven bij het aanvankelijke standpunt wat Den Haag had en dat was het steunen van Amsterdam.

De heer Geert Dales; ik denk dat dit gewoon morgen terug moet komen dat die voorstellen in stemming moeten worden gebracht want de meningen staan diametraal tegenover elkaar, daar kunnen we nog heel langdurig met elkaar over blijven door discussiëren. De commissie heeft in beginsel het uitgangspunt van een drastische vermindering, zo staat het in het manifest, maar het lijkt ons niet verstandig om die 50 procent op te nemen dat vinden wij wel heel stoer en heel flink maar we zien dat niet als op afzienbare termijn realistisch maar de inzet gaat wel in die richting maar mijn voorstel is breng het morgen maar in stemming en dan zien we wel hoe het uitpakt.

De heer Eric Mackay; dat zou ook mijn idee zijn om dit morgen te behandelen dan zal Amsterdam op zijn bekende wijze haar motie verdedigen en er zullen ongetwijfeld ook anderen zijn die het daar niet mee eens zijn maar dat zien wij morgen.

De heer Koolhof; voorzitter, het wordt mij met het moment onduidelijker wanneer u voorstelt om iets door te schuiven naar een discussie die verder ingaat op het staatsbestel waarbij ik mij dit goed kan voorstellen dat u dit dan betreft, want dat stelde u eigenlijk zelf al voor, en dat u opeens hier nu omwille van een soort van flinkheid, die eigenlijk door de commissie wordt afgewezen, nu de indruk wekt dat u dit dan toch maar morgen in stemming wil brengen dan stel ik voor om het gewoon te betrekken bij het staatsbestel wat we dan in uitgebreide vorm gaan bespreken.

De heer Geert Dales; u bent in de war, voorzitter als ik mag, u verward nu dat ding van de afdeling Hoorn met de discussie over het aantal bestuurders en raadsleden enzovoort, die van Hoorn ging over PBO's en daarvan hebben we gezegd daar gaan wij nu ons als commissie ons niet over uitspreken dat moet maar in een ander comité eens een keer aan de orde komen het gaat nu over een ander onderwerp en daarvan hebben wij niet gezegd, noch wij nog iemand anders, dat dat in een of andere commissie moet worden behandeld nee, dat wordt hier behandeld standpunten worden gewisseld nou die zijn inmiddels gewisseld die staan diametraal tegenover elkaar, kunnen we nog een uur mee doorgaan daar wordt het niet anders van dus zeg ik breng het morgen gewoon in stemming.

De heer; ja, voorzitter, waar het om gaat is niet 50 procent naar beneden maar het is gewoon een ordinaire maatregel om een groot aantal gemeenten op te heffen zoals de gemeente Oegstgeest waar wij Leiden volgen dat scheelt 17 raadsleden en 3 wethouders zo kom je gauw aan 50 procent.

De heer Geert Dales; dat is niet waar, er wordt wel een voorstel gedaan voor gemeentelijke herindeling maar dat is een ander verhaal en dit voorstel waar het nu over gaat dat kan ook heel goed, zelfs nog wel beter, tot stand worden gebracht wanneer wij 467 gemeenten hebben beter nog dan wanneer wij er maar 300 hebben want wij hebben wij 467 gemeenten meer op te heffen aan raadsleden.

De heer Eric Mackay; er staat echt invoegen, het gaat om 50 procent minder politici per bestuurdersorgaan er staat niets over herindeling. Ik stel inderdaad voor om dit onderwerp morgen aan de orde te stellen dat lijkt mij een leuk onderwerp om daar morgen over te beslissen, wij kunnen wel een peiling houden maar we kunnen hier geen beslissingen nemen dat is mij echt uitdrukkelijk gezegd van anders word ik ontslagen morgen en dat wil ik niet op mijn geweten hebben.

Wij gaan naar pagina 13 onderaan, afdeling Hoorn inderdaad, daarvan zei de voorzitter van de commissie net al, dat wordt later in een thema bijeenkomst behandeld.

De heer van Pruisen; ik dacht dat dat de vorige Hoorn was over PBO's en dat we nog niet over deze gesproken hadden en gegeven het feit dat dit amendement volgens mij redelijk aansluit op een politieke actuele motie die in de vorige algemene vergadering in Noordwijkerhout aan de orde is geweest zou ik graag hebben dat deze motie zou worden besproken of dit amendement morgen.

De heer Geert Dales; u heeft helemaal gelijk dit is niet waar ik het net over had dit is een ander onderwerp en dat is gewoon zelfstandig te behandelen het gaat gewoon over kamerleden die een zetel hebben, en wij hebben daar een bekend voorbeeld van, en dan onder een andere vlag doorgaan waarvan hier wordt gezegd ja dat zouden wij eigenlijk niet moeten hebben nou dat is een zelfstandig vraagstuk waarvan wij als commissie hebben gezegd nou ja dat vinden wij eigenlijk niet zozeer des commissies om daar een uitspraak over te doen laat de ledenvergadering het maar zeggen wat zij ervan vinden.

De heer Eric Mackay; even voor de duidelijkheid, dus Hoorn, PBO's, wordt in elk geval een themabijeenkomst daar zijn wij het over eens dat hadden we eerder al besloten. Nu krijgen wij Hoorn onderaan pagina 13, dat gaat meer over de volksvertegenwoordigers inderdaad daar staat wel het standpunt van de commissie omdat in het onderwerp kiesstelsel te behandelen maar het mag nu ook morgen, dus dan doen wij dat dus ook morgen. Den Haag, dat wordt ontraden dat gaat over de combinatie van functies, Den Haag?

De heer Burgers van den Boogaard; ja Den Haag. Ontraden, er staat verder nog iets bij van waarom dus waarschijnlijk is het heel helder, onzerzijds is het ook heel helder. Wij hebben met deze invoeging willen pleiten voor een maatregel tegen functiestapeling bovendien hebben we ervoor willen zorgen dat datgene wat in grote delen van de partij al gebruik is dat dat hier dus nu wordt vastgelegd ik roep in herinnering de systematiek bijvoorbeeld die in Zuid-Holland tussen de statencentrale is afgesproken als het gaat om de statenlijst wat voor eisen stel je aan mensen geen functiestapeling nou een staatslid en raadslid hoeveel belangen dien je op een gegeven moment of een statenlid en een lid van een deelgemeenteraad hoeveel belangen dien je, vandaar deze invoeging anti functiestapeling.

De heer Geert Dales; nou ja wij hebben het dat raden omdat wij denken dat dat in deze brede zin helemaal niet nodig is wij hebben in Nederland vele malen meegemaakt dat er twee functies werden bekleed bijvoorbeeld burgemeesters die lid van de Tweede Kamer zijn dat het vaak niet eens de slechtste kamerleden, er zijn allerlei combinaties mogelijk en er is niet mee gezegd dat dat slecht is ik zou niet weten waarom dat slecht moet zijn, dat is niet per definitie slecht. En als er in enige afdeling in het land voor wordt gekozen om dat niet te doen nou ja dat is dat aan u om dat te doen maar waarom zouden wij dat principieel tegenhouden, daar zagen wij geen aanleiding toe en daarom zeggen wij ontraden.

De heer Eric Mackay; zijn er anderen die Den Haag steunen?

De heer Dijkhuis, Leiden; zeker gezien de actualiteit die er in Den Haag nu is met een Tweede Kamerlid die dat tevens burgemeester is en vanwege zijn pensioen nog in de Tweede Kamer zit, wat ik wij beschamend vindt, wil ik vanuit de afdeling Leiden de motie van Den Haag ondersteunen.

De heer Eric Mackay; ik weet niet of dat nou de reden van Den Haag was om de motie in te dienen.

De heer Dijkhuis; het gaat om oneigenlijk gebruik van de combinatie van twee functies vast te houden, eentje vasthouden terwijl je al een ander bezit, dat is één van de redenen waarom ik dit wil ondersteunen.

De heer Burgers van den Boogaard; ik ben wel blij met steun die ik krijg maar de eerlijkheid gebiedt te zeggen dat de actualiteit die nu wordt opgevoerd niet speelde op het moment dat wij ergens in oktober of november deze amendementen bedachten. Waar het ons om ging was het feit dat hier het nu gaat om raadsleden statenleden en dergelijke dus het gaat over mensen met een stapeling van bevoegdheden binnen een bepaald gebied en dat is de koppeling waar het ons om gaat je zit in Zuid-Holland of je zit in Drenthe dat maakt niet uit en je bent en iets van de provincie en je bent iets van de gemeente en je bent iets bij waterschap nou dan kom je met conflicten in aanraking en dat is een kwestie van eventuele functiestapeling eventueel de verleiding van niet integer gedrag dat was de reden.

De heer Eric Mackay; maar u vindt het echt een punt van het Liberaal Manifest?

De heer Burgers van den Boogaard; nou ik heb nu één medestander maar ik kijk nog even of dat er meer komen.

De heer Kolhof; ja u geeft eigenlijk met de laatste vraag van uzelf al aan is het nou een punt van het Liberaal Manifest nee, dat vind ik absoluut niet maar bovendien de praktijk leert dat het wel eens voor kan komen dat iemand met een ambitie op een hoger niveau toch tegelijkertijd zijn partij kan dienen door nog in een orgaan dat hij of zij dan verlaat nog even te blijven zitten om dat er niet altijd geschikte kandidaten voorhanden zijn, dus het voorstel zoals u dat hier zo stellig neerzet Den Haag zou ik niet willen ondersteunen.

Mevrouw, afdeling Utrecht; wij steunen de motie van Den Haag wel onder het kopje dubbelmandaat hebben wij daar veel discussies over gevoerd binnen de afdeling en kamercentrale en ook wel daarbuiten. Het zou wel eens een uitzondering kunnen zijn als iemand een dubbelmandaat vervult maar het mag zeker geen regel zijn en ik zou liever een regel opnemen dat het niet kan omdat het heel moeilijk is om belangenverstremming te voorkomen en de schijn van belangenverstremming te voorkomen.

De heer, afdeling Middelburg; ja, wij zijn een wat kleinere afdeling dan wordt het gauw lastig om mensen te vinden, als wij nu heel hard de clausule gaan nemen dat niemand een dubbelfunctie mag hebben dan wordt het soms wel eens lastig. Ik wil dus absoluut niet vanuit mijn afdeling, vanuit Zeeland, heel hard opgenomen zien dat het niet mag ik denk dat wij er goed over na moeten denken ik denk dat we er met zijn allen goed over moeten discussiëren en dat je er goed als afdeling en als centrale over moet denken maar om nu hier hard van te voren te zeggen het mag niet ik zie daar niet direct de voordelen van in.

De heer Bezemer, afdeling Rotterdam; meneer de voorzitter, ik zou de woorden van de vertegenwoordiger van Middelburg gaarne willen steunen we hebben vaak grote moeite om mensen te vinden en kijk we zijn in het algemeen tegen het opleggen van nieuwe regels laten wij in godsnaam ons daar zelf ook niet schuldig aan maken om weer nieuwe beperkingen te organiseren laten de kamercentrales en de afdelingen het zelf bekijken wanneer ze kandidaten naar voren schuiven dus geen nieuwe regels op dit gebied graag, dank u.

Mevrouw van den Broek; voorzitter ik wil graag ondersteunen het beleid van het Liberaal Manifest, ontraden, en ik denk als Den Haag of Zuid-Holland daar regels voor stelt moeten zijn dat zelf regelen maar het gebeurt in de Eerste

Kamer wel dat hun burgemeesters daar zijn of andere mensen en dat kan heel erg nuttig zijn dus je moet er geen vaste regel van maken.

De heer Eric Mackay; mijn idee zou zijn om dit onderwerp bij het kiesstelsel te behandelen in een latere themabijeenkomst.

Mevrouw; voorzitter, mag ik daar nog even iets zeggen. Ik wil graag zeggen dat ik vind dat als je in het Liberaal Manifest een helder en transparant bestuur nastreeft dat je hier duidelijkheid over moet geven.

Ik denk dat dubbelmandaten op zich niet goed zijn en dat het bij uitzondering plaatsvindt dat is helemaal niet erg en je hoeft er ook geen vaste regel van te maken maar ik denk wel dat het heel goed is dat je uitsprekt dat je het niet als regel accepteert dat iemand een dubbelmandaat aanneemt want dat komt het heldere en transparante bestuur, wat toch in het hele Liberale Manifest doorklinkt, niet ten goede.

De heer Eric Mackay; ik kijk Den Haag nog even aan, morgen of tijdens het kiesstelsel bespreken net als de kiesdrempel?

De heer Burgers van den Boogaard; ik hoorde u zoeven beginnen met een toezegging in de richting van het kiesstelseldiscussie, ik ben overigens wel gesterkt door enige ondersteuning als het gaat om het begrip dubbelmandaat aan de andere kant is de medestand niet zo overweldigend dat ik denk laat ik daar morgen de vergadering nou mee lastigvallen maar ik ga wel even uit van uw bijzondere invloed als wethouder van een Zuid-Hollandse gemeente om er voor te kunnen zorgen dat wij in de toekomst bij kiesstelsels deze discussie kunnen voeren.

De heer Eric Mackay; akkoord? Dat geldt ook voor Hoorn met de kiesdrempel, wordt later behandeld tijdens een kiesstelsel, ook akkoord? Utrecht, nu niet opnemen maar ook later behandelen tijdens het staatsbestel. Dan krijgen wij het koningshuis, koninkrijk.

Mevrouw Judith Thielen, Utrecht; het heeft ons verbaasd dat als het gaat over liberalisme in het Liberaal Manifest waar heel duidelijk en snel de vraag rijst hoe zit het dan met het koningshuis dat daar helemaal niets over gezegd wordt in het Liberaal Manifest en omdat wij daar binnen de afdelingen levendige discussies over hebben gehad zouden wij dat wel graag voeren. Ook overigens de commissarissen van de koningin die niet hier aan de orde komen maar in een andere deelsessie maar wel de naam koningin in zich

hebbend eigenlijk ook in het verlengde daarvan zitten hebben we een beetje het gevoel dat wij het als wij eng vinden om ons daar over uit te spreken. Leuk omdat in een andere latere sessie te behandelen maar ik vind dat toch wel een beetje een gemiste kans en ik had de thee met iets sterker willen drinken.

De heer Eric Mackay; ja, maar kijk het Liberaal Manifest moet erg onderscheidend zijn en morgen is het ook belangrijk om in de beperking te blijven en nu is het idee om deze onderwerpen dat zijn typisch onderwerpen die later in het staatsbestel in een aparte themabijeenkomsten aan de orde kunnen worden gesteld dat is in ieder geval het voorstel en dan kunt u er ook veel uitgebreider op ingaan want u merkt nu al dat er ook nu vanavond al te weinig tijd daar voor is.

Mevrouw Schijndel; ja, ik wil mij graag bij Utrecht aansluiten. Het is niet zo dat we de discussie niet kennen, dat we de argumentatie niet kennen en als Utrechts voorstel doorgaat dan is er wel iets onderscheidends overigens aanwezig en de commissie Binnenlandse Zaken die wil in ieder geval aangeven dat we de rol die we nu kennen een beperkte politieke rol voldoende is en ik hoop dus ook dat we er daar morgen over kunnen discussiëren.

De heer Eric Mackay; nou ja dan moet dat gebeuren kennelijk, de heer Vonhof.

De heer Vonhof; ja meneer de voorzitter ik vond uw voorstel heel verstandig want ik zeg altijd maar een krijgsman wint al meer al wint hij niet dan tijd, Vondel, Gijsbert van Amstel ik zeg dat maar voor mijn Amsterdamse vrienden, maar het zou erg nuttig zijn denk ik om dat inderdaad uit te stellen en daarover na te denken. Ik moet u zeggen dat de discussies over de positie van het staatshoofd in de politiek gedurig op alle belangrijke momenten van het politieke leven altijd bijzonder ongewenst, bijzonder onverstandig en bijzonder onproductief zijn geweest dus elke procedure die u vindt om dat uit te stellen is een buitengewoon nuttige en ook dat is transparant, je handen niet branden aan iets wat toch niets leid.

De heer Eric Mackay; het is ook opportuun denk ik maar ik vind het wel heel mooi gezegd. Mijn voorstel zou zijn om het inderdaad bij het staatsbestel te bespreken maar als de partijcommissie Binnenlandse Zaken het uitdrukkelijk morgen wil bespreken wie ben ik dan nog, mevrouw Schijndel goedenavond,

laten we dat nou echt naar het staatsbestel doorschuiven dat is echt veel verstandiger ik denk dat we dan ook veel beter opereren en procederen.

Mevrouw Schijndel; ok, maar dan wil ik het wel van tevoren goed voorbereid hebben.

De heer Eric Mackay; ja mevrouw, dat is overgenomen, maar dan zult uw commissie ongetwijfeld met uw voorzitter, die ik toevallig ook ken uit Oegstgeest een rol gaan bij spelen, en als ik dan kijk naar het koninkrijk overzee ook daarvan zeggen wij in een latere themabijeenkomst dat geldt voor alle moties 's-Gravenhage et cetera tot en met onderaan pagina 15, ja gaat uw gang.

De heer Burgers van den Boogaard; dan ben ik toch een beetje bang dat we op dit punt een beetje een Liberaal Manifest voor bange mensen aan het schrijven zijn want het lijkt mij toch wel verstandig dat we, al is het maar de strekking, er iets over zeggen er is wel wat aan de handel op het ogenblik.

De heer Geert Dales; dat is precies de reden dat wij hebben overwogen dat we dat niet in het manifest moeten doen omdat het een onderwerp is dermate actueel op dit ogenblik dat op het moment de inkt van het definitieve manifest droog is de tekst alweer is achterhaald, u weet de discussie over de toekomstige bestuurskundige, staatkundige en financiële structuur op de Antillen en de relatie met het koninkrijk die woedt in volle heftigheid en dit is dus ook een reden dat wij hebben gezegd nou laten die discussie zich daar maar afspelen de VVD heeft daar haar standpunten al over geformuleerd men is daar druk mee bezig in de Tweede Kamer dat lijkt ons dus voor dit moment in dit manifest eigenlijk een niet zo relevant onderwerp.

De heer Burgers van den Boogaard; dat wil ik toch wel graag bestrijden want waar we het in feite in de commissie Binnenlandse Zaken over hebben is van zeg eens wij hebben die overzeese gebiedsdelen, die eilanden, die vormen een verband met ons daar moeten er in ieder geval wel aandacht aan besteden dat we er in de toekomst iets over moeten vinden en we hoeven op dit moment helemaal niet te zeggen wat, dus dat bezwaar dat delen wij niet.

De heer Geert Dales; nou als uw voorstel is we moeten alleen maar opschrijven dat we er in de toekomst iets over zullen vinden dan zou ik helemaal u willen afraden omdat in het manifest op te nemen want dat vind ik wel zo ontzettend slap dat ik dan echt op mijn donder krijg van de partijvoorzitter want die wilde dat niet, sorry dat mag niet zeggen van de heer

Vonhof, dat ik door de partijvoorzitter wordt aangesproken dat dat niet voldoet aan het criterium van geen slappe thee.

De heer Burgers van den Bogaard; ik heb toch behoefte hier iets over te zeggen en een heel kort stukje in de historie te duiken. Zoveen zei de heer Vonhof handen op handen want dat leidt tot niets, ik heb sinds 1995 tot niets leidende handen van partijen achter de rug als het over de Antillen gaat en het antwoord binnen de partij is dan altijd geweest daar gaan wij het binnenkort over hebben dat komt helemaal goed gaat u maar rustig slapen. Ik kan mij aan de andere kant even nuchter goed voorstellen dat op dit moment, nu de ontwikkelingen actueel zijn zo actueel als ze zijn, voorstellen dat er gezegd wordt er wordt hier een redelijk brisante materie opgevoerd en er worden toch ook een paar, vind ikzelf nog steeds, pittige voorstellen gedaan daar is de tijd wellicht op dit moment niet rijp voor echter wat u als advies hierbij zet is nu niet opnemen maar behandelen in een komende algemene vergadering onder thema Nederlandse Antillen.

Kijk dat is nou langzamerhand, nadat we er echt jaren over bezig zijn en grote actualiteit die daar is, iets waarvan ik dacht van mag het een onsje meer zijn, ik zou op zijn minst willen weten dat we dat dan in 2005 gaan behandelen in enige vergadering zijnde een vergadering met de kracht van een algemene waarbij wij iets kunnen zeggen over de twee aspecten waar Den Haag dan met name op ingegaan is zowel op staatkundige verhoudingen binnen het koninkrijk punt één, als punt twee vond ik toch wel een aardige vondst van die opschaling van de toelatingeisen want die mogelijkheden zijn er als in 1993 alleen doen we er helemaal niks mee dus die discussie wou ik toch wel graag doen.

De heer Eric Mackay; dan zou mijn idee zijn aan het Hoofdbestuur voor te stellen om deze bespreking of een themabijeenkomst dan wel een bijeenkomst van de partijraad aan te wijden.

De heer Geert Dales; er ligt een rapport van de commissie..., ik weet het heel goed in ben zelf lid van die commissie geweest, er komt een rondetafelconferentie er is op de Antillen, zoals u weet zijn er referenda inmiddels overal geweest dus u weet hoe de vlag erbij hangt inclusief Curaçao, de regering IJs zit er nog steeds dus alle voorwaarden voor vlotte bestuursbesluitvorming zijn op dit ogenblik aanwezig. Het zou mij toch verbazen als er niet dit jaar nog grote stappen vooruit worden gezet en daarom zeggen wij ook op het moment dat de inkt van het manifest droog is is het alweer achterhaald dus het is onderwerp op dit moment van een zeer

actuele politieke discussie in Nederland en op de Antillen en dat gaat over de toekomst van het koninkrijk het is een zeer relevant onderwerp maar ik zou zeggen doe het niet in het manifest doe het op een andere manier, eigenlijk stelt u dat ook voor, wij moeten het er in de partij vast wel eens over hebben en dat is ook heel mooi te koppelen aan de actualiteit.

De heer Eric Mackay; dus mijn idee zou zijn een partijraad. Oke, dat gaan we voorstellen aan het Hoofdbestuur. Nationale democratie, dan komen we ook heel snel aan de gekozen minister-president ik denk dat dat onderwerp manifest morgen aan de orde komt, ik denk dat het ook geen zin heeft om daar nu over te spreken dat lijkt mij ook helemaal niet aantrekkelijk zelfs, dus dat is echt een debat voor morgen, dat geldt dus voor alle moties ten aanzien van de gekozen minister-president.

Ik kijk ook weer Dales aan die is het daarmee eens denk ik?

De heer Geert Dales; ja maar u slaat nu blz. 16 over?

De heer Eric Mackay; dat klopt die gaan wij dus nu even behandelen, dus dat gaat om de inleidende tekst van democratie, dat was de afdeling Waalre dat wordt ontraden dus dat gaan we nog even behandelen bovenaan pagina 16, akkoord?

De heer ten Have, afdeling Waalre; op zijn minst kan Waarle nog even laten weten dat zij aanwezig zijn. Wij willen alleen maar dat woordje er stond versterken en dat willen wij door verbeteren vervangen en omdat versterken al vlug doet denken aan de kwantiteit dus met meer van hetzelfde is het voorstel om het door verbeteren dus de efficiëntie te verhogen wat verderop ook de bedoeling blijkt te zijn dus het gaat mij om de vervanging van één woordje versterken voor verbeteren.

De heer Geert Dales; nee, dat moeten wij niet doen dat is niet een gradueel verschil dat is een principiële verschil en daarom zeggen wij ook wij zijn het niet eens met de analyse van Waalre en waarom wij het daar niet mee eens zijn dat staat in het manifest duidelijk geschreven.

Wij vinden dat de staat zich moet herpakken als het ware en dat gaat het echt over versterken en dat gaat niet over verbeteren of grotere efficiëntie het gaat echter over een heel ander vraagstuk en we zijn het er ook niet mee eens dat de VVD dient te streven naar een beperking van de invloed van de overheid tot die noodzakelijkheden die onze vrijheden moeten waarborgen dat is een beperking die niet die van de commissie is wij blijven erbij dat we dat ontraden.

De heer Eric Mackay; ik stel voor de standpunten van de commissie over te nemen, akkoord? Waalre ook akkoord dus? Dan Nuth Meersum, nu niet opnemen maar later bespreken in het staatsbestel, akkoord? Amsterdam, ook later in het staatsbestel, Amsterdam ook akkoord? Hoorn, ook later in dit geval in het kiesstelsel behandelen, dus morgen niet. Afdeling Waalre in dit geval wel overnemen, dat is akkoord he dus deze onderwerpen komen dan morgen niet terug. Dan krijgen wij het onderwerp gekozen minister-president, deze moties gaan wij nu niet behandelen die komen allemaal morgen aan de orde en dat zal ongetwijfeld op de bekende manier gebeuren.

Versterking wetgevende macht, gaan we ook snel proberen te kijken, even de secretaris pagina 21, Maassluis, liever iets nadere uitleg? Is Maassluis aanwezig? Niet aanwezig dan stel ik voor dit morgen niet behandelen. Nieuwerkerk aan de IJssel, ontraden, akkoord? Morgen niet aan de orde. Maassluis, strekking overnemen, akkoord? Apeldoorn, ontraden is overbodig volgens de commissie, akkoord Apeldoorn morgen niet aan de orde dus? Dan hebben we weer de ZBO's, dat is al aan de orde geweest morgen praten we niet over de ZBO's daar is zelfs nu de partijcommissie Binnenlandse Zaken mee akkoord. Dan krijgen we Leeuwarden, ook wordt nadere uitleg gevraagd aan Leeuwarden, is Leeuwarden aanwezig? Ja, ingetrokken dat is waar. Den Haag, ook daar uitleg, ingetrokken. Middelburg, aanwezig?

Afdeling Middelburg; dat is een beetje technisch verhaal, maar je hebt standing commitys en select commitys, select commitys als je het Britse model volgt zijn dat meer adhoc commissies waarbij je meer een soort enquêtevorm krijgt en de standing commitys als je het verhaal verder leest het wetgevende deel waarbij je als Tweede Kamer intensief bezig bent met de wetgeving om die wetten tot op detail te bekijken is het eigenlijk meer een standing commity dan een select commity.

De heer Eric Mackay; akkoord volgens de commissie. Brussel, overnemen. Afdeling De Marne ook daar wordt uitleg gevraagd, is De Marne aanwezig?.

Mevrouw; het gaat slechts om een kleinigheidje maar het ging om het woordje toevoegen dat is in de zin weggelaten, bij ons in de afdeling kwam naar voren dat men vond dat niet alleen kamerleden in zo'n commissie zouden moeten zitten tegenover de bewindslieden maar ook samen met onafhankelijk deskundigen en dat geven wij u ter overweging.

De heer Geert Dales; de tekst die ik hier heb gaat over een heel ander onderwerp dat gaat over rechtsverschillen van ambtenaren die aan banden gelegd moet worden, daar heeft u het niet over.

De heer Eric Mackay; het gaat nu over pagina 22 links onderaan.

Mevrouw; ik ben een beetje te vroeg ik wacht nog even want dit is een onderwerp later, neem mij niet kwalijk.

De heer Eric Mackay; dus dit wordt ingetrokken? Dit wordt ingetrokken. Den Haag, ontraden.

De heer Burgers van den Boogaard; ja, in die zin daar staat een toelichting bij waarbij dus aangegeven wordt ontraden want ja ex bewindslieden die in private sector gaan werken die vallen dus buiten deze zogenoemde actie van verevening, ja de vraag is dus of dat nou principieel juist is je gaat een bepaalde groep die terugkeert bij de overheid die ga je achtervolgen, achtervolgen is een verkeerd woord, die ga je volgen ten aanzien van wat zij in het verleden gedaan hebben en een andere groep laat je buiten de dans ontspringen of ga je daar een een of andere systematiek voor opzetten dat je zegt van wat ooit verricht is in het verleden dat blijft u volgen en daarvoor kunnen wij u ook op een andere manier aanspreken maar dat je op een of andere manier iets van rechtvaardigheid hebt, dit is een verschil tussen toevallig bij de overheid werken en een functie vervullen en wordt je gepakt zo je daar niet werkt dans ontspring je dans.

De heer Geert Dales; ja, dat is inderdaad waar dat is niet anders, dit is een klassiek geval van roeien met de riemen die je hebt. Ik ben wel benieuwd overigens, want dit is ook wel weer een punt van discussie, te horen wat ervan gevonden wordt want als de algemene teneur is dit moeten wij niet doen dan is dat helder en moeten we het niet doen maar wij hebben gezocht naar mogelijkheden om tegemoet te komen aan het gevoel van onvrede bij burgers die zien dat er gefaald is op bepaalde posities en dat men gewoon vrolijk verdergaat in een andere leuke functie en dat roept wantrouwen op en dat willen wij wegnemen en dit is een onderdeel van dat streven.

De heer Burgers van den Boogaard; ik denk dat ik het ook heel erg daarmee eens ben met het wegnemen van dat wantrouwen, het gaat er alleen omdat je dat niet voor een deel doet en is het geen pech dan moet je kijken welke methodes heb ik om voor het andere deel ook een dergelijk effect te sorteren.

De heer Geert Dales, nou die zijn er niet die hebben wij niet kunnen bedenken.

Mevrouw Schijndel; er gaan nog meer amendementen over dit punt, die staan later genoemd. De commissie stelt de vraag maar waarom kansen laten lopen die er wel zijn, dat is wel heel makkelijk in te koppen rechtse ongelijkheid dat moge toch duidelijk zijn? Ik denk dat het dan ook goed is inderdaad wel te zoeken naar andere methoden, ik denk dat het publiekelijk naar buiten brengen al heel veel schade brengt aan personen en dat het dan ook goed is dat ze zichzelf beraden dat daarover ook gediscussieerd wordt maar zo makkelijk eventjes publieke functies of mensen die publieke functies vervullen om die even op straat zetten dat is toch wel vreemd.

De heer Willius, afdeling Hilversum; ik ben het met de vorige spreker helemaal eens, ik vind dat deze zinsnede er helemaal uit moet uit dit manifest want je krijgt een hele vreemde toestand dat sommige mensen wel moeten worden gewipt uit een volgende baan en sommige mensen niet, daar ben ik het absoluut niet mee eens ik vind dat dat ook in stemming gebracht moeten worden morgen.

De heer Eric Mackay; anderen nog?

De heer Geert Dales; we kunnen ook kijken of er een consensus over dit standpunt is hier want dan zou ik nog wel verder willen gaan en zeggen van laten we het maar niet in stemming brengen dan trekken wij het gewoon in, dat zou dan mijn voorstel zijn want als er toch geen draagvlak voor is nou dan moeten wij het intrekken.

De heer Vonhof; ik in het voorstel van de heer Dales, een wijs man schenkt over zijn schaduw.

De heer Eric Mackay; zo, dat is een compliment, zo vatten wij dat in ieder geval op. Dus dit onderwerp wordt er gewoon uitgehaald, komt dus morgen ook niet aan de orde. Dan gaan we naar versterking van de controlerende macht, afdeling Bergen, die wordt ontraden, akkoord? Arnhem Reeuwijk, ook ontraden. Ook akkoord?

Afdeling Hoorn, ook ontraden, ook akkoord? Nieuwerkerk aan de IJssel, ook ontraden, akkoord? Den Haag, ontraden, akkoord? Akkoord, Den Haag gaat akkoord. Nog een keer Den Haag, ontraden, ook akkoord Den Haag? Leiden, dat wordt overgenomen helemaal links in de rij daar. Dan het aantal leden van

de Tweede Kamer kan verminderd worden naar 100, Nuth Meersen, dat wordt dus behandeld tijdens het kiesstelsel althans dat is het voorstel dat lijkt mij ook logisch om dat tijdens het kiesstelsel te behandelen dat heeft ook te maken met een ander onderwerp wat we eerder hebben besloten om dat daar te behandelen, akkoord? Bergen, ontraden, ook akkoord. Partijcommissie Binnenlandse Zaken, ontraden.

Mevrouw Schijndel; het is een moeilijke keuze om het parlement meer mogelijkheden te geven of de bureaucratie te verminderen en de commissie die kiest voor het laatste niet weer een extra mogelijkheid hebben erbij er is al onmogelijkheid om prioriteiten aangegeven door de minister namelijk via de beleidsagenda bij de begroting dus laten we het niet dubbel doen.

De heer Eric Mackay; commissie?

De heer Geert Dales; ik zou nog een paar andere geluiden willen horen, hiervoor geldt hetzelfde dit vind ik geen groot fundamenteel punt het is één van de voorstellen die we gedaan hebben om tot die versterking te komen maar laat nog eens een paar mensen er wat over zeggen misschien is er nog wel een kamerlid aan boord die daar zijn of haar licht over zou kunnen laten schijnen?

Mevrouw Schijndel; ik hoor hier van de kamervoorzitter dat ik gelijk heb.

De heer Eric Mackay; de Eerste- of de Tweede Kamervoorzitter mevrouw Schijndel?

De heer Geert Dales; we zullen eens kijken of de heer Vonhof dat ook vindt?

De heer Vonhof; meneer de voorzitter, ik denk dat het, u zegt dat dit geen principieel een zwaar punt is ik geloof dat ook niet, ik begrijp het punt wel maar ik denk niet dat de methode die wordt aanbevolen dat die werkt. We hebben nogal wat parlementaire middelen ter controle maar wat mij bezorgd maakt eerlijk gezegd in de hele politieke situatie van dit ogenblik dat is dat het parlement de neiging heeft om twee zeer gelijksoortige begrippen te verwarren dat is controle en toezicht en ik heb daar in het verleden, vandaar dat ik de vrijheid neem er iets over te zeggen, het een en ander over gezegd en ook gepubliceerd ik denk dat dat geen versterking is van de parlementaire positie maar een verzwakking.

Ik denk dat toezicht, en dat betekent het in de gaten houden van hoofdlijnen en slagvaardig reageren, dat dat een belangrijk parlementair wapen kan zijn.

Ik denk dat het opeen stapelen uit wantrouwen van zeer veel controlemechanismen, en hier ook nog na het vertrek van bewindslieden en daarna, dat dat opgegeven ogenblik niet meer zekerheden geeft maar minder onoverzichtelijker wordt en vandaar dat ik hier zou willen pleiten voor wijze zelfbeperking en inderdaad met u dit punt uit het manifest zou halen, dit is techniek, dit is ten dele automatisme dat voortvloeit uit het parlementair bedrijf en daarom denk ik niet principieel funderend genoeg om in een manifest dat toch een verre aanzet moet zijn voor verdere discussie om daarin op te nemen.

De heer Geert Dales, nou ik ben allang bezweken onder dit betoog en de kamervoorzitter die heeft inmiddels ook zijn wijze woorden daarover laten spreken dus mijn voorstel zou zijn, hij heeft niets gezegd? Oh, nou je hebt het dan in ieder geval uitgestraald dus laten we het maar schrappen.

De heer Eric Mackay; dat was het het lid van Rotterdam wat gesproken heeft stilzwijgend, het is dus overgenomen. Afdeling De Marne, liever eerst nader uitleg.

Mevrouw, afdeling Marne; mijn excuses dat ik net even een beetje te vroeg was ik schrok al bij het horen van De Marne. Bij ons in de afdeling werd gevraagd, of opgemerkt, dat er niet alleen kamerleden in zo'n commissie moeten zitten maar ook aangevuld met onafhankelijke derden tussen het woordje toevoegen ontbreekt en maakt de zin een beetje onduidelijk dat wilden wij toevoegen.

De heer Geert Dales; ik moet even naar zin 1208 kijken van het manifest want ik ben even niet, het kan een vertrouwensband dus het gaat over het toevoegen van die vergelijkbare verantwoording maar eigenlijk hebben we het over hetzelfde punt waar wij het net over hadden dat is al van de tafel daarom raak in een beetje in de war volgens mij hebben wij dit al niet meer en is dus dit voorstel van de afdeling De Marne al niet meer aan de orde omdat daar die tekst waar het over ging bestaat al niet meer na de briljante bijdrage van de heer Vonhof.

De heer Eric Mackay; niet meer aan de orde dus Marne krijgt indirect haar zin. Dan komen er een aantal moties aan de orde waarvan wordt voorgesteld om ze tijdens de themabijeenkomst kiesstelsel te behandelen, dat is van de afdeling Nieuwegein, Boskoop, 's-Gravenhage, Utrecht, allemaal naar het kiesstelsel, akkoord? Dat is akkoord. Dan krijgen we referendum ook die

moties, stel ik voor, worden net als de gekozen minister-president morgen allemaal plenair behandeld, lijkt mij een prachtig debat te worden.

Afdeling Buren; ik wou, omdat u dat punt ook ging afsluiten, even terug graag naar versterking- en controlerende macht want daar bent u motie 1188 van de afdeling Buren vergeten, dat gaat over politieke benoemingen van de top van ministeries.

De heer Eric Mackay; met excuses, die wordt ontraden.

Afdeling Buuren; dat is nou de reden waarom ik graag daar wat over wil zeggen want u schrijft de Nederlandse traditie zou daarmee doorbroken worden maar de informele traditie is juist dat het bijna altijd al politieke benoemingen zijn dus wij zouden er erg voor willen pleiten omdat dan maar ook formeel te doen.

De heer Geert Dales; ik deel dat standpunt niet dat is zeker niet in het functioneren van de algemene bestuursdienst is dat niet meer conform de werkelijkheid, dit is beeldvorming waarvan ik denk dat die niet strookt met zoals is het past niet in het stelsel wat we hier in Nederland hebben, we hebben daar echt ernstig bezwaar tegen dat moeten we volgens ons niet doen.

De heer Eric Mackay; ik kijk zo rond ik denk niet dat we dat morgen niet moeten behandelen, welgemeend advies. Referendum, al die moties gaan we net als de gekozen formateur morgen behandelen daar doen wij nu even niets aan ze zijn daarvoor te belangrijk met andere woorden. Dan krijgen we het liberale kompas, het laatste onderdeelje, afdeling Arnhem, kun je daar iets over zeggen?

De heer Geert Dales; misschien kan de afdeling Arnhem als die er nog is er iets over zeggen.

Afdeling Arnhem; tot onze verbazing ontbreekt daar een advies, de strekking van deze motie is dat het kompas verwarrend werkt, het kompas introduceert een aantal nieuwe begrippen in een soort samenvattende zin die niet goed aansluiten bij de inhoud van het Liberaal Manifest maar vooral verwarrend werken ten opzichte van de vijf grondbeginselen uit de beginselverklaring en daaruit dreigt een verwarring te ontstaan, een verwatering van de beginselen aan één kant, en een onduidelijke samenvatting van het Liberaal Manifest aan de andere kant.

Bijvoorbeeld de kreet 'de kracht van het individu' of de kreet 'ondernemingszin' is niet duidelijk aangegeven bij welke delen uit de beginselverklaring dat nou aansluit, dat maakt dat qua inhoud dit een verwarrend element is. Daarnaast maak ik de opmerking dat als u ziet hoe vaker nu allerlei zaken in de tijd verschoven gaan worden naar toekomstige gesprekken, waarvan de status niet geheel duidelijk is, dat door deze handelwijze zowel de reikwijdte van de soort documenten die we bespreken als ook de voortdrijving van die discussie het geheel van een prachtig Liberaal Manifest ondergraaft dus mijn voorstel zou zijn gewoon het hele kompas eruit gooien. In het eerste artikel van het Liberaal Manifest de beginselverklaring, de hoofdpunten van ons liberalisme, te herhalen.

De heer Geert Dales; dat laatste dat hadden wij al afgesproken dus dat gaat gebeuren. Wat betreft het kompas, het was een soort van dienstverlening eigenlijk aan u als lezer van het manifest maar ook voor verdere standpunt bepaling hebben wij nog eens geprobeerd om alles wat er aan rode lijnen en rode draden uit dit manifest te distilleren is omdat nog eens even heel kort eens bij elkaar te brengen.

Als dat verwarring oproept dan schiet het volledig aan zijn doel voorbij dat moeten wij het niet doen. Ik zou het jammer vinden als het er uitgaat want volgens mij brengt het ons wel tot grote helderheid maar u betoogt van niet, en dat vind ik op zichzelf wel een serieus want wij hebben nou juist bedoeld om dat wel voor elkaar te krijgen, maar ook daarvan zou ik wel graag wat meer meningen nog willen horen en het is voor mij niet een heel wezenlijk punt, nogmaals het was service aan de leden van de VVD, service aan de liberalen.

Mevrouw, afdeling De Marne; ja, ik denk ook service aan mensen buiten de VVD want die gaan niet, tenminste heel veel mensen zullen niet het hele Liberaal Manifest gaan lezen, maar deze regels in het liberale kompas geven vind ik toegevoegde waarde aan de beginselverklaring want het is een hele sprekende en dynamische taal dat is goed.

Mevrouw Schijndel; en omdat ze juist een meerwaarde hebben zou ik er ook voor willen pleiten om ze ervoor te plaatsen en niet helemaal achteraan.

De heer Eric Mackay; dat is een kwestie over een redactie denk ik, meneer Vonhof?

De heer Vonhof; meneer de voorzitter, ik zou graag Arnhem willen ondersteunen. We hebben, en ik kan mij heel goed voorstellen althans iets

combineren, dat je bijvoorbeeld zegt zoals de woordvoester van de partijcommissie Binnenlandse Zaken vanuit het beginselprogramma dat hebben we tenslotte nog, dit is een programma dit is een manifest het staat ook op bladzijde 13 heel duidelijk en met het liberaal kompas geef je als het ware toch aan alsof je een beginselverklaring naast een beginselverklaring aflegt. De huidige beginselverklaring is toch een redelijk duidelijk stuk en als je daar de hoofdpunten van het uitgangspunt van het liberaal denken in opneemt dan is dat geen slechte start en bovendien, en dat kunt u niet helpen meneer de voorzitter, je voorkomt er soms van die dingen voor die op sommige geesten misschien op de verkeerde manier humoristisch overkomen.

De staat zorgt ervoor dat burgers vrij met elkaar kunnen verkeren, dat is boeiend dat is heel boeiend moet ik u zeggen, en de staat draagt zorg voor een vrije markteconomie en de VVD geeft ruimte aan ondernemingszin, daar zorgt een ondernemer, is mijn ervaring, in het algemeen redelijk zelf voor en dan stemt hij VVD, maar u moet oorzaak en gevolg niet omdraaien. Kortom als ik het zo bekijk zou ik zeggen ik begrijp de korthed, ik begrijp de behoefte om puntsgewijs voorlichting te geven ik adviseer ons beginselprogramma.

De heer Eric Mackay; de meningen liggen verdeeld, een zegt zelfs je moet het helemaal naar voren gooien, nou netjes gezegd als eerste plaatsen, de heer Vonhof wil het weg hebben, we beslissen daar morgen over. Ik dank u voor uw coöperatieve medewerking, het ging allemaal wat snel dat geef ik toe maar het heeft heel veel duidelijkheid te geven over de hoofdpunten die we morgen gaan behandelen en dat kunnen we dan ook vrij uitgebreid doen.

De heer van Pruisen; ik heb er geen belang bij maar er zijn er nog een aantal amendementen op het kompas en die behandelt u nu geloof ik niet?

De heer Eric Mackay; dat gaan we morgen dus doen.

De heer van Pruisen; ook de laatste drie amendementen?

De heer Eric Mackay; ja, dat gaan we ook morgen doen want we moeten het eerst in stemming brengen of we het überhaupt willen en als we het niet willen dan heeft het geen zin om die anderen nog te behandelen.

De heer Geert Dales; het idee is om morgen gewoon een stemming te hebben willen wij dat kompas of niet en als het antwoord nee is dan zijn wij

klaar en dan zijn wij in één keer uitgepraat dan hoeven we het over de rest niet meer te hebben maakt het simpel is het antwoord ja dan krijg je nog de vraag moeten er dan nog een wijziging komen?

De heer Eric Mackay; ok, ik wens u welterusten en mocht dat nog niet zo snel zijn nog een plezierige avond, dank u wel.

Zaterdag 28 mei, Opening door de voorzitter Jan van Zanen.

Dames en heren mag u verzoeken uw plaats in te nemen, het gezellige muziekje is ook uit, wat een feest. Goed dat u er allemaal bent, goedemorgen, en voor de mensen die er gisteren nog niet waren welkom in Groningen.

Dames en heren, wij beginnen zo met de huishoudelijke vergadering en ik heb eerst een paar algemene punten. Ik stel voor in de stemcommissie te benoemen mevrouw M. Kroes uit Apeldoorn, de heer H. Langenberg uit Leiderdorp, de heer H. Bergman uit Rotterdam, de heer R. Nederveen uit Amsterdam en de heer of mevrouw J. van Lozeoord uit Leidschendam Voorburg. Ik begin daarmee om daarmee zeker te stellen dat de hier aanwezige, mijn oud collega Alexander Pechtold, op dit moment minister, Alexander van harte welkom maar je kunt niet in de stemcommissie.

Goed, dames en heren, dan nog een klein ding gisteravond ik denk deelsessie 6 een zwarte agenda gevonden ik heb er niet ingekeken dus ik kan niet zien van wie die is, een Nimbas zwarte agenda die is, nou alsjeblieft Claes Stegeman.

Goed, dames en heren, we gaan vandaag stemmen, individueel stemrecht, iedereen heeft zijn spullen, ik heb ik heb ze ook voor mij liggen, en voor wij dat gaan doen gaat de algemeen secretaris de heer Zwart uitleggen hoe dat allemaal werkt.

We gaan dat rustig aan doen op mij is ingepraat om heel rustig met die stemmingen om te gaan, ik heb er ook drie dus we gaan dat allemaal op een hele normale en vriendelijke manier doen en we houden het hoofd van nu tot vanmiddag vijf uur koel, meneer Zwart, Marco.

De heer Marco Zwart; het is denk ik goed om te zeggen dat deze inleiding begeleid wordt met beelden en ik neem aan dat die nu vertoont gaan worden? Het stelsysteem werkt met het pasje en het kastje, degene die hier al vaker zijn geweest kennen het al maar we doen het ook even voor de mensen die hier voor het eerst zijn. Als u wilt gaan stemmen dan moet u om te beginnen

het kastje bruikbaar maken door het pasje en in te steken en dat doet u door het VVD logo zichtbaar in de bovenhoek te houden als u het VVD logo kunt zien als u het erin steekt dan doet u het goed. Als u het goed gedaan hebt dan kunt u daarna uw stem uitbrengen en dat kunt u zien omdat er een groen lampje op de pas gaat branden, gebeurt dat niet dan gaat er een rood lampje knipperen dan weet u dat er iets mis is dan moet u gewoon even om hulp vragen of even naar iemand toelopen die u kunt helpen dan is er iets mis met het kastje.

Op dit moment is er nog niks ik laat alleen maar zien wat er gebeurt, u bent echte liberalen u wilt toch weer heel snel van start, we gingen eerst uitleggen wat we gaan doen en we doen straks een proefstemming. Als u uw stemmen wilt uitbrengen dan kunt u daarna drukken op de toetsen een of twee, één is ja groen rondje, twee is nee een rood rondje, er staat ook een y voor yes achter bij drie één en een no voor twee dus dat kan niet missen, één is dus voor, twee is tegen daar drukt u op en dan gaat het groene lampje opnieuw branden. U kunt nu het pasje er uithalen en als u meer pasjes heeft omdat u volmachtstemmen uitbrengt het volgende pasje er insteken en daarvoor stemmen, u kunt ook als er een keer bij een stemming voor uw gevoel iets misgegaan is de stem corrigeren.

Op het moment dat de stemresultaten er zijn dan worden die getoond op de schermen, wij hebben ervoor gezorgd, conform de verzoeken de vorige keer, dat u de absolute aantallen uitgebrachte stemmen ziet, wij willen heel graag na afloop van deze dag dat we de kastjes en de pasjes bij de uitgang weer van u terugkrijgen en wat op dit congres heel erg belangrijk, is omdat er zoveel mensen zijn, dat u in ieder geval de kastjes niet buiten de zaal meeneemt de kastjes zijn uitwisselbaar, elk pasje werkt met elk kastje dus als u de zaal uit wil dat mag maar laat u het kastje hier dan achter wat als die kastjes de zaal uit gaan kan dat verstorend werken op het geheel, dat kan er met name toe leiden dat die kastjes hun best blijven doen om verbinding te zoeken met het systeem hier dat kost veel energie dat leidt alleen maar af van de dingen die echt moeten gebeuren, dus niet de kastjes meenemen uit de zaal.

Volgens mij is dit alles wat er uit te leggen viel en dan zijn we volgens mij klaar voor een proefstemming. Dit is de stelling, dat moet u na gisteren aanspreken. Jan het ligt eigenlijk aan jou om die stemming vrij te geven.

De heer Jan van Zanen; u kunt nu gaan stemmen. Kan ik de stemming sluiten?

De heer Marco Zwart; er is een probleem met mensen die een tweede pasje willen invoeren. We gaan straks gewoon nog een proefstemming doen om te kijken of het dan wel goed gaat met de volmacht stemmen maar we kunnen in ieder geval de uitslag van deze stemming gewoon nu produceren laten we dat maar even doen dan is het systeem weer vrij. De uitslag met enkelvoudige stemmen was..

De oplossing lijkt er in te bestaan dat de mensen die volmachtstemmen hebben ook gewoon één of twee extra kastjes krijgen, dus het verzoek is nu of u als u meer stemmen hebt, er komen straks mensen met de kastjes de zaal in wandelen, als u meer stemmen hebt wilt u dan uw handopsteken dan kunt u één of twee kastjes extra krijgen dan weten we tenminste zeker dat het allemaal werkt.

De heer Jan van Zanen; dames en heren, bent u inmiddels allemaal voorzien van extra stemkastjes, de heer en mevrouw Vonhof hier linksvoor voor u rechts, die willen graag nog een aanvullend materieel en daar zijn Eerste Kamerleden die ook willen stemmen goed, het is net alsof ze met een ijsco langskomen dat is heel toepasselijk Karin, Karin daar links. Iemand anders nog? Dan stel ik voor, dames en heren, om opnieuw de proefstemming te doen en voor de variatie zeggen we nu er gaat niets boven Groningen. Ik stel voor de stemming te openen. Kan ik de stemming sluiten? De stemming is gesloten. Kijk eens aan prachtig, ik weet niet of heel Groningen hier tevreden mee is maar goed het is een overwinning.

Dames en heren, dan gaan we beginnen met de huishoudelijke vergadering, gisteren besproken in deelsessie 6, aan de orde is de rekening en verantwoording van het Hoofdbestuur dat ging gisteren goed ik stel wel voor dat we de heer Meijdam, voorzitter van de Audit commissie, kort de gelegenheid te geven om iets te zeggen, hij was gisteren deelsessievoorzitter en verder was het goed met de verrekening en verantwoording, ik geef graag het woord aan de heer Meijdam.

De heer Meijdam; dank u wel voorzitter. De Audit commissie is door uw Hoofdbestuur ingesteld teneinde na te gaan welke ontwikkelingen wij als ideeën- en debatpartij doormaken en dat betekent dat wij het afgelopen jaar allereerst geprobeerd hebben om intern onze ideeën en het debat met elkaar te voeren, dat is lastig gebleken, commissie is met wat hickups van start gegaan uiteindelijk hebben wij geprobeerd om redelijk breed in de afdelingen steekproef te houden met betrekking tot de wijze waarop men bezig is met het invulling geven aan het concept en ik moet u zeggen dat, los van het feit dat

de commissie nog niet overal in de partij even bekend is waarvan misschien uw Hoofdbestuur nog een bijdrage zou kunnen leveren om daar iets meer impulsen aan te geven, het concept ideeën- en debatpartij in brede kring in de partij langzamerhand weerklank begint te vinden en de reden dat ik dat met zoveel slagen om de arm formuleer is dat het ook precies met die slagen om de arm zijn plek krijgt in de partij. De versnellingslag, het zorgen dat overal ideeën en debat als vast onderdeel van het gemeentelijk en provinciaal menu aan de orde is nog niet overal eminent, dat moeten wij proberen te verbeteren wij willen als commissie volgend jaar ook nog een steekproef houden om te kijken in hoeverre dat gestalte krijgt en zullen tussendoor in overleg met uw Hoofdbestuur proberen om daar verdere impulsen voor te ontwikkelen.

Wel is het zo dat een aantal gebieden, provinciaal en gemeentelijk, nuttige ontwikkelingen te zien geven maar de vertaalslag van de ideeën en debat naar daadwerkelijke politieke daadkracht is een slag die absoluut nog gemaakt moet worden ter zake blijven de ideeën en het debat nog hangen in de binnenkamer van de afdelingen en we moeten nu juist proberen om ze hoog op de politieke agenda te krijgen. Ik zal u niet vervelen met verdere uitgebreide exposés, daar deze vergadering te lang en te belangrijk voor maar hiermee heeft u een eerste impressie en schriftelijk zullen wij verder rapporteren.

De heer Jan van Zanen; dank u zeer, ik stel voor de rekening en verantwoording van het Hoofdbestuur conform vast te stellen. Dan, dames en heren, agendapunt twee vaststellen hoogte contributie 2006, ook die voorstellen konden op instemming rekenen, hier ook maar nu ga ik te snel want ik zie het niet op het scherm nou dan doen wij dat gewoon. Gaat uw gang.

En dan doen wij het even zo, nu bent u de eerste spreker wilt u uw naam noemen en we spreken in beginsel in twee rondes en zolang het kan geen spreektijd maar misschien is dat straks wel nodig, kort en bondig, gaat uw gang.

De heer Mark Palmer; afdeling kamercentrale Noord-Holland Noord; we spreken al jaren over contributie voor jongeren, een speciaal tarief, wij zijn daarover in Noord-Holland zo langzamerhand over uitgesproken en wij zouden graag zien dat dat ingevoerd werd en als het kan willen wij daarover stemmen.

De heer Jan Dirk Blaauw; zoals u ziet is er een tarief voor de leeftijd tot en met 26 jaar en ik zou niet weten wat u daar nog aan veranderen wilt, dan moet u wat explicieter zijn.

De heer Mark Palmer; wij zouden graag willen dat er bijvoorbeeld een € 10 tarief zou komen voor jongeren.

De heer Jan Dirk Blaauw; wat bedoeld u met jongeren in dat geval?

De heer Mark Palmer; bijvoorbeeld tot dertig jaar of 26 jaar daar wil ik dan niet over discussiëren.

De heer Jan van Zanen; meneer Palmer, ik stel voor om uw voorstel over te nemen om daar opnieuw over te spreken, het is geen nieuw voorstel dat voert nu te ver, ik vind het ook jammer, dat geeft niks hoor u mag het zeggen, dat we daarover gisterenavond dan niet hebben gesproken want dat was een leuke deelsessie, we hadden ook nog wat tijd overgehad niet waar Henry, ik stel voor dat we daar dan over spreken en dat we daar op de eerstvolgende ledenvergadering, en die is in november, met een voorstel komen of niet maar dat zullen we dan beredeneert doen wij komen er dus op terug. Ik heb ook geen voorstel nu hoe het precies uitgewerkt zou moeten worden maar ik neem dus uw voorstel over om erover te spreken en een voorstel te maken ja?

De heer Palmer; mag ik daar één ding op zeggen? Dat is al vaker gezegd.

De heer Jan van Zanen; zeker, maar er zitten ook heel veel voor-en nadelen bij het is moeilijk omdat zo nu even vroeg te doen. Ik stel voor de contributievoorstellen vast te stellen aldus besloten. Dan, dames en heren, agendapunt dire van de huishoudelijke vergadering de rondvraag. Er is gisteren niets aangekondigd maar het was natuurlijk een warme nacht, rondvraag niemand?

De heer Vrijland; ja, dat hebt u goed in de gaten. Ik ben wat later met de trein want dat is een groot probleem maar net op tijd. Wat is er aan de hand op het ogenblik in de VVD? Er wordt uitgebreid gesproken over de euro grondwet, de fractie heeft een voorstel gedaan, het Hoofdbestuur is daarmee akkoord gegaan, maar de 43.000 leden hebben niks te vertellen gehad hierover ik vind dat niet democratisch en daar wou ik graag uw mening overhoren?

De heer Jan van Zanen; ik ben het niet met u eens.

De heer Vrijland; nee, dat dacht ik wel.

De heer Jan van Zanen; goed.

De heer Vrijland; maar 60 procent van de leden wel hoor.

De heer Jan van Zanen; we gaan vanmiddag het politieke deel doen en vanochtend straks ook, dit was de rondvraag.

De heer Vrijland; nee, dit is mijn vraag en ik wil graag nu al wat weten waarom u ondemocratisch gehandeld heeft, 60 procent van de bevolking is tegen, 60 procent van de leden ook, in Hilversum is er een stemming geweest 60 procent was tegen die euro grondwet.

De heer Jan van Zanen; meneer Vrijland, we gaan vanmiddag en vandaag en vanochtend over een heleboel dingen stemmen, het staat u vrij om dat te doen, ik ben het niet met u eens en dat mag ik ook vinden, goed, wordt vervolgd. Wie nog meer voor de rondvraag?

Dan de benoeming van de financiële commissie, agendapunt vier, u kunt daarmee instemmen? Akkoord dan de benoeming van het Hoofdbestuur gekandideerd is Rogier van der Zande in de vacature Mark Harbers er zijn geen tegenkandidaat, de heer van de Zande, Rogier, is hierbij benoemd. Rogier, ik heet je van harte welkom in ons team en we gaan er vandaag een mooie dag van maken en heel veel verder, fijn dat je bij de club hoort, Leiden ahoi.

Dames en heren, dan wil ik nu stilstaan bij het vertrek van twee Hoofdbestuursleden in de eerste plaats, en dan moet ik niet in mijn tekst kijken, de aan mijn rechterzijde voor u links, naast mij zittende vice-voorzitter Mark Harbers. Mark vandaag zit jouw termijn van zes jaar erop, zes jaar vice-voorzitter, al voor die tijd was je actief in het jongerenbeleid in Zuid-Holland bijvoorbeeld. Je bent ook op een moeilijk moment de Rotterdamse gemeentepolitiek ingegaan je hebt de enorme verkiezingsoverwinning van leefbaar Rotterdam letterlijk en figuurlijk aan den lijve ondervonden. In het Hoofdbestuur was je verantwoordelijk voor talentmanagement, de partijvernieuwing en tot dit congres ook voor de congresvoorbereidingen. Je hebt een onnoemelijk veel werk verricht voor de partij en ik wist mij altijd, en dat zal ongetwijfeld ook voor Bas hebben gegolden, ik wist mij altijd goed vervangen bij bijeenkomsten waar ik niet bij kon zijn. Het zal voor jou en voor

ons even wennen zijn als jij niet op je vertrouwde plek tijdens de hoofdbestuursvergaderingen zal aanzitten net zoals het even wennen zal zijn om niet meer jou karakteristieke lach, ik kan het niet zo goed nadoen, langs te horen komen, wij komen elkaar ongetwijfeld wel weer tegen en ook jouw werk in Rotterdam is nog niet af. Mark, voor al je werk voor onze partij, al die jarenlang en wat wij nog allemaal te wachten hebben, want hij is nog zo lekker jong, ontvang je van ons meer dan van harte verdient de Thorbeckepenning.

Dames en heren, het woord is aan de voormalig vice-voorzitter in het Hoofdbestuur van de VVD, de heer Mark Harbers.

De heer Mark Harbers; ja, dames en heren, beste inmiddels oud collega's, dit is een bijzonder moment om afscheid te nemen afscheid te nemen op het congres waar het Liberaal Manifest worden behandeld en bijzonder omdat dat Liberaal Manifest de kroon is op de partijvernieuwing. Nadat we eerst in die roerige zomer van 2002 met een hele reeks snelle voorstellen kwamen, daarna de tweede stap in 2003 met dat concept van de ideeën- en debatpartij en nu ook die inhoud opnieuw herijkt.

Bijzonder ook omdat dit het eerste congres is waar volledig one man one vote geldt, een principe waar ik enorm achterstond zoals u weet maar wat wel maakt dat de uitkomst een beetje ongewisser is dan vroeger maar ik denk dat die one man one vote een zeer noodzakelijke stap was op weg naar die partij van de toekomst.

Het is ook een bijzonder moment omdat er nog recent hele belangrijke stappen zijn gezet op het gebied van talentmanagement, u weet daar is veel over gesproken en veel aanhang voor in de partij en de afgelopen jaren hebben we daar in de stuurgroep talentmanagement hard aan gewerkt. In de eerste plaats aan de cultuuromslag die daarvoor noodzakelijk is in de partij, de cultuuromslag om duidelijk te maken dat we op allerlei plekken in het land liberalen op functies willen op functies waar ze kunnen bijdragen aan die liberale samenleving en dat we daar elkaar vanuit de VVD ook een handje bij moeten helpen. Daar hebben wij veel support voor gevonden voor die cultuuromslag in de eerste plaats bij de partijtop, bij de bewindslieden, maar gaandeweg alle bijeenkomsten die we daarvoor organiseren ook in het land en bij de bestuurdersverenigingen.

Daarnaast is talent management heel zichtbaar geworden in de permanente scoutingscommissie waar Jan gisterenavond al over sprak en op allerlei manieren hoe wij dat netwerk vormgeven en de logisch daaruit voortvloeiende stappen die hebben wij heel onlangs kunnen zetten, mede geholpen door de

ophoging van de partijsubsidiëring zeg ik daarbij, maar wij hebben dat wel geïnvesteerd in de opbouw van een database voor mensen die wat willen op het Thorbeckehuis staat die database maar hij moet nog gevuld worden en ik ben heel blij met het feit dat we onlangs een fulltime medewerker op het gebied van talentmanagement hebben kunnen aanstellen.

Ik denk dat we daarmee onomkeerbare stappen hebben gezet nadat we de Haya goed hebben opgetuigd voor onze opleidingen hebben we nu ook onze mechanismen voor werving, selectie, scouting en begeleiding heel professioneel op niveau en de voorwaarden die zijn er nu maar het moet nu allemaal ingevuld gaan worden en aan mijn opvolger Rogier van der Zande is het nu om dat vorm te geven en dat in te vullen en daar wens ik hem ongelofelijk veel succes bij.

Dames en heren, Nicolien van den Broek gaf gisteravond in haar dankwoord al aan hoezeer het waard is om je met hart en ziel in te zetten voor het liberalisme, dat is een hele mooie politieke stroming, de meest overtuigende wat mij betreft, maar bij tijd en wijlen ook de moeilijkste. Ik heb ook nog een extra reden om met hart en ziel in te zetten voor onze liberale partij en dat is namelijk dat liberalen heel plezierige, opgewekte, optimistische mensen zijn en dat maakt en dat ik met ongelofelijk veel plezier terugkijk op het besturen van de partij in zes, overigens roerige, jaren en ik wil de mensen bedanken die die zes jaar tot dat plezier maakten.

In de eerste plaats de beide voorzitters Bas en Jan en alle collega Hoofdbestuursleden voor de goede samenwerking en de enorme eensgezindheid waarmee wij al die projecten in de partij de afgelopen jaren hebben gedaan. Dan de leden van de stuurgroepen, eerst de stuurgroep van de Haya van Somerenstichting de eerste twee jaar en later de stuurgroep talentmanagement met wie wij dat hele project talentmanagement begonnen, 'getting de giant to dance', zo noemde wij het af en toe ook wel eens. Ik noem verder geen mensen bij naam maar ik wil één iemand daar wil ik een uitzondering voor maken en dat is Hans van den Broek die in beide stuurgroepen een enorme trouwe support was en mijn vaste maatje om bij al die dingen mee te denken, Hans dank je wel.

Ik bedank ook mensen in de landelijke commissies, de partijcommissies, en in het bijzonder ook iedereen die een paar jaar geleden die werkgroep partijvernieuwing van die enorme klus een succes wist te maken en verder kijk ik met heel veel plezier terug op al die avondjes in het land op bezoek bij kamercentrale en afdelingen want dat maakt uiteindelijk dat je in dat Hoofdbestuur voor elkaar krijgt wat er moet gebeuren dat lukt namelijk alleen

met alle mensen in de afdelingen en de kamercentrale's. Verder wil ik bedanken alle medewerkers van het Thorbeckehuis zonder hun inzet overleeft geen enkel bestuur en overleeft geen enkel bestuurlijk want je hebt dat heel hard nodig mensen die er met hart en ziel voor gaan omdat het uiteindelijk als bestuurslid toch vrijwilligerswerk blijft, heel hartelijk dank aan jullie allemaal.

Dames en heren, het is vrijwilligerswerk maar wel het allermooiste vrijwilligerswerk dat er is. Vanuit andere functies in de partij, in de eerste plaats mijn lidmaatschap van de gemeenteraad in Rotterdam zet ik mijn werkzaamheden woord en komen wij elkaar ongetwijfeld weer tegen, ik wil u, de vergadering danken voor het in mij gestelde vertrouwen en tot slot wij hebben een partij om heel erg trots op te zijn en ik vind het een ongelofelijke eer om daaraan de afgelopen jaren te hebben kunnen bijdragen, dank u wel.

De heer Jan van Zanen; meneer van Gent uit Rotterdam vermoed ik, Sjors we zijn net begonnen dus ja.

De heer van Gent; ja, ik was er al vanaf het begin bij ik weet hoe goed de stemming is verlopen toen en toen en ik wou ook eerst Mark feliciteren met zijn Thorbeckepenning, terecht ook al het applaus, ik heb de afgelopen dagen ook veel mooie woorden over Mark gehoord en dat verbaast mij, daar wou ik het even nog een klein momentje over hebben als u het niet erg vindt. Hoe kan dat nou? Ik maak Mark mee sinds 2002 in de kleinste gemeenteraadsfractie van de VVD sinds 1962 nadat wij ongelofelijk verlies hebben geleden na de Fortuyn revolutie waarbij wij desondanks nog twee wethouders hebben mogen leveren, ook dankzij Fortuyn, en er is een kleine VVD gemeenteraadsfractie in Rotterdam die moedig standhoudt en Mark is daar een onderdeel van mijn. En naast al het goede werk wat hij kennelijk allemaal voor u doet is hij één van de stuwende krachten in de gemeenteraadsfractie en hij is één van de beste, ja één ik ben ook raadslid, één van de beste raadsleden van Rotterdam maar mijnheer de voorzitter dames en heren wij hebben nog heel veel te doen in Rotterdam want na het grootste verkiezingsverlies in 2002 zullen wij de grootste verkiezingsoverwinning ooit in 2006 halen en daarom, mijnheer de voorzitter dames en heren, hebben wij Mark dringend nodig, dus Mark pak je penning in een kom op naar Rotterdam, dank je wel.

De heer Jan van Zanen; wat zullen dat altijd een feestelijke fractievergaderingen zijn maar goed. Dames en heren, ik wil ook aandacht besteden aan het vertrek van mijn collega, onze collega, geheel voor u ter

rechterzijde van het Hoofdbestuur gezeten, Sylvia den Ouden. Het moet allemaal smart, het moet flexi, wat is onze marsroute, we hebben een driekringenmodel, allemaal karakteristieke uitspraken van Sylvia den Ouden. Syl, je kwam in 2000 in het Hoofdbestuur je had niet de gemakkelijkste portefeuille want iedereen heeft namelijk verstand van voorlichting en PR nietwaar? Je hebt daarom veel tijd geïnvesteerd in de LPC, we moeten met elkaar praten was jouw boodschap, leren van de ideeën uit het land zelf nam je en neem je tot op dag van vandaag een grote kennis en ervaring mee uit de ANWB, talrijk zijn de onderzoeken die onder jouw leiding zijn verricht, de huisstijl is grondig veranderd.

Je hebt eerder al aangegeven, dat weet u congres, dat je niet je volledige termijn wilde volmaken vanwege persoonlijke omstandigheden wij hebben daar begrip voor maar vinden het wel erg jammer. Voor jouw werk, maar ook een beetje voor Jan, voor al jouw werk, al jouw eruditie, al jouw inspiratie, want ik vond het altijd zeer inspirerend, hebben wij besloten jouw de Thorbeckepenning toe te kennen, Syl het gaat jou goed.

Het woord is aan mevrouw den Ouden.

Mevrouw Sylvia den Ouden ; ja, ik wil ook heel graag even wat zeggen na vijf roerige jaren bij de VVD. Ik ben binnengekomen in 2000 als een absolute a-politica, als een vreemd wezen in een fantastische groep van gepokt gemazelde mensen in de politiek en ik wist er niks van maar dat was ook tegelijkertijd de uitdaging want ik had weer een andere ervaring in te brengen en dat was denk ik hetgeen wat Bas Eenhoorn heeft bewogen om mij toen voor het Hoofdbestuur te vragen, ik had een andere ervaring en dat was voor mij inderdaad de uitdaging om die ervaring in te brengen in een politieke partij.

Ik heb met heel veel plezier ook daaraan gewerkt mijn focus was natuurlijk gericht op het merk VVD, op het imago van de VVD, op de communicatie, op de ledenwerving, het ledenbehoud en de voorlichting, een heel breed en uitermate boeiend terrein. Het is inderdaad spijtig dat ik een jaartje eerder dan mijn termijn afscheid moet nemen zodat ik niet alles wat ik mij had voorgenomen ook waar kan maken maar ik denk dat er veel gezaaid is en dat Niels de bloemetjes op kan laten komen. Ik zou heel graag één ding mee willen geven dat is wat mij altijd enorm heeft geïntrigeerd en waar ik ook mijn bijdrage ook voornamelijk aan heb besteed en dat is het imago van de ANWB, klassieke fout ik heb het vaker gedaan, het onderwerp imago.

Zoals jullie ongetwijfeld allemaal weten hebben we daar de afgelopen jaren heel veel inzicht in gekregen hoe dat erbij staat, imago van de politiek van de politieke partijen en ook van de VVD daar is best nog wat over te zeggen. De VVD een fantastische partij gesteund op een rijk verleden hele sterke roots maar er zijn ook dingen die wij zouden kunnen verbeteren want hoe komt het dat er zoveel liberale mensen zijn in Nederland die nog niet allemaal op de VVD stemmen? Naast een fantastische politieke en onderscheidende inhoud, naast bekwame politici, speelt denk ik ook toch het punt van het imago en dat niet alle liberale mensen zich tot die VVD voelen aangetrokken en ik denk, dat inzicht hebben wij, nu dat we heel erg zouden moeten werken aan toch een verandering van imago om echt ook al die liberale mensen in Nederland uiteindelijk op die VVD te laten stemmen.

We hebben dat twee jaar geleden, en daar wil ik graag nog eens uw aandacht op vestigen, die gewenste identiteit om nog maar even in het vakjargon te spreken, een klein boekje gemaakt, 'ruimte voor kansen', waar dat hele onderwerp van imago heel kort is in beschreven wat iedereen ook kan lezen en het gaat erom dat wij met zijn allen de politici, de vrijwilligers in de partij en iedereen, als wij deze dingetjes ter hart te nemen dan kunnen we misschien werken aan een nog beter imago en meer mensen aan ons trekken dus dat zou ik u meewillen geven kijk eens in het blauwe boekje.

Tot slot, ook ik zou heel graag een aantal mensen willen bedanken. Ik denk allereerst met name het team van het Thorbeckehuis, allereerst natuurlijk Petra Ginjaar waar ik natuurlijk heel intensief mee heb samengewerkt maar daarnaast Rik, Timf, Mathieu niet in de laatste plaats, het communicatieteam waar ik heel nauw en op uitermate plezierige wijze mee heb gewerkt, dat was echt een team er werd echt keihard gewerkt aan alle onderwerpen, heel veel dank jullie allemaal zonder jullie was het allemaal niks geworden.

Natuurlijk de collega's uit het Hoofdbestuur, we hebben boeiende discussies gehad over imago, over meerjarenplannen, over strategieën van alles en nog wat, het was altijd een enorme stimulans om weer doorgedaan met nieuwe ideeën. En dan tot slot de LPC. Toen ik aankwam waren er best wat problemen in die LPC maar wij hebben gelukkig de afgelopen vijf jaar op een ontzettende innovatieve wijze heel veel dingen samen tot stand gebracht, één man wil ik in het bijzonder bedanken en dat is Wim Schroevers die met name de laatste twee jaar een enorme bijdrage heeft geleverd aan alle vraagstukken waar wij ons gesteld zagen, nogmaals heel veel dank iedereen die mij geholpen heeft in mijn bestuursrol en u allen heel veel succes verder

met de toekomst van de VVD en ik hoop heel graag dat u nog eens in het blauwe boekje kijkt, dank u wel.

De heer Jan van Zanen; dank je wel Sylvia, het gaat ook jou goed. Dames en heren, dan schors ik de vergadering voor een enkel moment we wisselen even de commissie Liberaal Manifest zal achter de tafel komen en dan gaan we zo weer verder, ik schors de vergadering.

Dames en heren, ik stel voor de 117^e algemene vergadering te hervatten aan de orde is de politieke vergadering onderdeel Liberaal Manifest. Ik heet de commissie Liberaal Manifest van harte welkom achter de tafel en laten wij kijken hoever wij zijn gekomen. U heeft er veel werk van gemaakt in de voorbereiding maar ook gisteren in de bespreking, echt zeer veel bewondering daarvoor er is ook heel veel gelukt er zijn wat dingen ingetrokken en overgenomen en een hoop dingen opgelost dat zult u ook merken, er is hard gewerkt ik geloof zelfs tot half vier door al onze medewerkers om alles te verwerken, ik vraag enig begrip als dat een enkel keer niet helemaal lukt maar wij hebben echt ons best gedaan.

Ik vraag ook aan de voorzitters, de technische voorzitters van de verschillende deelsessies, wij beginnen met deelsessie 6 en dan gaan we terug naar 1, om ook even opletten en beschikbaar te zijn want die deelsessie voorzitters hebben natuurlijk ook de vergadering gevolgd en die weten dan of de spullen die wij nu aanreiken via de sheets of dat klopt als daar misschien vragen over zijn, maar goed iedereen heeft enorm zijn best gedaan dus wij beginnen met deelsessie 6 Henry Meijdam als jij dan in de buurt wil zijn, en daarna Marjan Kalle deelsessie 5, Onno Hoes, deelsessie 4 maar goed dat moet allemaal lukken.

Dames en heren, even voor de zekerheid net bij de huishoudelijke vergadering, omdat dat niet op de sheet stond, u was ook gisteren allemaal akkoord dat we ook de commissie van beroep hebben benoemd dus ik neem aan dat dat goed is maar dan heb ik het ook even gezegd en daar zijn wij heel blij mee.

Goed, dames en heren, dan aan de orde het Liberaal Manifest en dan beginnen we met hetgeen wat in deelsessie 6 is besproken en dat gaat over hoofdstuk 5 en als het goed is verschijnt er dan amendement 2621 zo meteen en dat komt erop meer, en ik hoop dat dat, ik weet niet welke afdeling dat was, maar om hoofdstuk 5 te schrappen en dat wordt ontraden, eens even

kijken of dat gaat lukken amendement 2621 deelsessie 6 en dat gaat over hoofdstuk 5 over de partij.

De deelsessie heeft gezegd niks ervan, niet schrappen maar wij hebben toch maar gezegd dit kan heel principiële liggen misschien wil iemand er iets over zeggen anders stel ik voor om gewoon hoofdstuk 5 te handhaven, aldus besloten, neem me niet kwalijk oeh.

De heer van Schie; dank u wel meneer de voorzitter. In de deelsessie is nadrukkelijk gesproken, en dat wil ik toch ook eens hier aan de orde stellen, dat dit hoofdstuk gaat over interne partijstructuur en dat het eigenlijk iets is wat thuis zou horen in de algemene vergadering van afgevaardigden omdat dat onderwerpen zijn die daar aan de orde zijn zoals ook conform de partijvernieuwing is afgesproken.

Wij hebben ons daarover verbaasd, ook in de deelsessie, dat er nu plotseling allerlei partijrelevante organisatorische aspecten in een ideologische stuk zijn verwoord en we wilden dus toch graag ter stemming brengen of we nou vinden dat we over partij inhoudelijke structuren moeten gaan spreken in dit Liberaal Manifest of dat we zeggen van nee, dat hoort gewoon thuis in de reglementen en statuten van de vereniging?

De heer Zwart; ja, het is denk ik goed om te beginnen vast te stellen dat wat in hoofdstuk 5 aan de orde komt niet louter en alleen over statuten en reglementen gaat en in zoverre gaat het wel over huishoudelijke zaken maar hebben wij, dat kunt u ook in deze vergadering zien, afgelopen november besloten dat de ledenvergadering ook bevoegd is om huishoudelijke zaken af te handelen en dat alleen als de zaak neerslaat in statuten en reglementen die onderwerpen inderdaad thuishoren in de algemene vergadering van afgevaardigden. Ik ben met u eens dat er een zeker spanningsveld zit op een aantal punten als je uitspraken doet van ja op welk punt moet dat nou in feite behandeld worden in de algemene vergadering van afgevaardigden maar laten we daar heel pragmatisch over zijn, zodra wij dus als partij de concretisering van het manifest op dit terrein ter hand nemen dan zullen er voorstellen komen tot wijziging van de reglementen en neemt u van mij aan die behandelen wij in de algemene vergadering van afgevaardigden.

De heer van Schie; en dat we wilden wij nog even horen hier in de algemene ledenvergadering, dank u wel.

De heer Jan van Zanen; goed zo, we gaan door aldus besloten. Dan amendement 2240 effectief in plaats van effectiever, volgens mij is dat

akkoord? Volgens mij moet dit kunnen, daar was ook iedereen het erover eens.

2173 amendement 2173, keuze is een zwaarwegend advies daarvan te maken in de deelsessie, thema vetorecht, akkoord? Dan amendement 2871, een samenvatting van Middelburg en Leeuwarden heb ik hier staan, dat werd door de deelsessie ontraden, aldus besloten. Dan amendement 2141 dat gaat over de betaalde partijvoorzitter dat werd ook door de deelsessie ontraden, daar zijn sprekers over.

De heer Vernee; nee hoor, niet hierover ik heb een vraagje of u bij de nummers zoals 2141 ook even zegt op welke bladzijde van het stapeltje dit staat, elke keer?

De heer Jan van Zanen, dat is heel moeilijk maar heel ambitieus als u maar nu zo ver bent, en ik ook trouwens, dat wij het hebben over het deelsessie 6 hoofdstuk 5 en als het goed is is dat dan in de map heel goed te volgen.

De heer Vermeulen; voorzitter dat is absoluut in de map niet te volgen dat was eerder ook al onduidelijk. Het is absoluut niet te volgen, dat was eerder in de deelsessies ook al het geval heb ik geconstateerd.

De heer Jan van Zanen; nou bij mij niet.

De heer Vermeulen; de nummers die hadden natuurlijk voor de amendementen moeten staan en die staan er achter en het had ook in de volgorde van nummering moeten staan in de leeswijzer dat is ook niet het geval, dus ik stel toch voor dat u even de bladzijdennummers noemt zoals de heer Vernee van Rijnwoude heeft gevraagd.

De heer Jan van Zanen; ik zal het proberen maar volgens mij ging het gisteren in de deelsessie heel goed.

De heer Vermeulen; maar toen werd de volgorde aangehouden zoals die nu in de leeswijzer staat en nu gaan wij er kris kras doorheen.

De heer Jan van Zanen; omdat wij gisteren u, en heel veel anderen, tot diep in de nacht heel veel werk aanhebben gedaan en wij dus de krenten uit de pap hebben gehaald, het thema is partijvoorzitter dat staat op bladzijde...

De heer van Schie; voorzitter, er is gisteren in de deelsessie afgesproken dat van de twee amendementen die dus gingen over lijsttrekkerschap en fractievoorzitterschap van de Tweede Kamer dat die allebei ingevoerd zouden worden daarom heb ik mijn mond net gehouden bij de eerste maar bij de tweede zou ik hem toch wel willen horen.

De heer Jan van Zanen; overigens heeft het congres dat nu al besloten, 2871 zouden plenair worden besproken, dat heb ik net ook aangekondigd, daar is conform het advies van de deelsessie net besloten ontraden, ik kijk even naar meneer Meijdam, en nu zijn we bezig met 2141.

De heer van Schie; en welke u dus overgeslagen heeft is 2273.

De heer Jan van Zanen; die hebben wij niet overgeslagen wij hebben gisteren afgesproken dat deze plenair aan de orde zou komen.

De heer van Schie; nee voorzitter, we hebben afgesproken dat er nog onderling zou worden afgestemd welke besproken zou worden.

De heer Jan van Zanen; daar is dit uitgekomen.

De heer van Schie; dan wil ik graag dat u die vorige heropend.

De heer Jan van Zanen; nee dat gaan wij niet doen, het congres heeft nu besloten. En dit is echt netjes, in dit geval was ik er ook bij, dit is echt netjes gegaan.

De heer van Schie; het is waarschijnlijk wat moeilijk te zien achter in de zaal het gaat ook erg hard ik ben even door wat zaken heen aan het rennen. Wat gisteren mis is gelopen, wat ook Leeuwarden heeft gezegd, is de afdeling Middelburg over toch 2871 daar wil ik toch wat over zeggen want het gaat namelijk om een fundamentele keus.

Waar gaat het om, waar ligt de kracht van onze politiek en waar leggen wij onze keuzes, is onze politiek leider zo belangrijk dat in het hele verhaal van het Liberaal Manifest dat die een sterke stem krijgt op de eerste tien die wij zo meteen op de kandidatenlijst stellen en dat wij dan uiteindelijk mochten wij een sterke...

De heer Jan van Zanen; dat is allemaal al gebeurt he, dat hebben wij net, zwaar wegend advies, dat is net allemaal gebeurt. Ik kan mij voorstellen, ik kijk ook even naar de heer van Schie, dat jij nu iets wil zeggen over 2871

maar dat verhaal over zwaarwegend advies dat is 2173, hebben wij net besproken daar heeft de vergadering van gezegd het wordt zwaarwegend advies. Vervolgens is aan de orde, en dat bedoelde van Schie, en dit weet ik nou toevallig uit mijn hoofd omdat ik daarbij was, er waren twee amendementen die zagen over het thema lijsttrekker positie daar ben jij nu mee bezig? Toen hebben wij gisteren afgesproken dat wij die zouden samenvoegen en dat wij deze, 2871, hier aan de orde zouden stellen, we beginnen net en wil je daar nog iets over zeggen?

De heer van Schie; dat doe ik, het gaat er namelijk om dat die keuze die we maken, die politieke keuze van die sterke persoon die wij zo meteen als leider van onze partij zien, dat we die terug moeten kunnen zien in die politieke arena die moet zijn verhaal kunnen houden. Als je dus zegt van wij hebben een hele sterke persoon die inderdaad dat zwaarwegende advies heeft op die top dat we dan na een verkiezingswinst die opeens zien vertrekken naar een kabinet, het gaat erom dat we de politieke kracht leggen daar waar die moet zijn en dat is in de Tweede Kamer en als wij er dan met zijn allen ervoor kiezen om te zeggen we hebben een hele sterke krachtige persoon die ook nog eens een keer heel veel invloed heeft op die top tien van die lijst dan zeg ik dan hoort die thuis in de Tweede Kamer.

De heer Jan van Zanen; wie wil hier nog meer iets over zeggen?

De heer Geert Dales; even voor de goede orde en voor een goed begrip, wat u nu doet u bepleit het standpunt van het Liberaal Manifest?

De heer van Schie; nee.

De heer Geert Dales; dan begrijp ik u echt niet.

De heer van Schie; nee, want u zegt na verkiezingswinst uiteindelijk mocht die minister-president kunnen worden.

De heer Geert Dales; dan zal ik het even uitleggen. Wij zeggen dat de lijsttrekker bij de verkiezingen, na die verkiezingen, de fractievoorzitter in de Tweede Kamer moet worden en dan volg ik geheel uw betoog ook de redegeving daarvoor. Tenzij die persoon, die meneer of mevrouw, ook de kandidaat voor het gekozen formateurschap was, want dat kan je kunt je voor beide functies kandideren, en als zodanig gekozen wordt dan wordt dat dus de minister-president als het lukt om een regering te formeren die het vertrouwen van de kamer krijgt, bent u het eens met deze toelichting want het

eerste deel van het verhaal, wij moeten nog over die formateur praten maar dat komt vanmiddag, het eerste deel van het verhaal zijn wij het met elkaar eens.

De heer van Schie; dat klopt, maar wordt nu een beetje een cirkelredenering omdat we uitgaan van een discussie die vanmiddag nog moet beginnen en dat als argument gebruiken voor een punt wat wij hier willen bespreken.

De heer Geert Dales; dan zou u moeten zeggen onder geen beding kan zo iemand minister-president worden dus die kan zich ook nooit kandideren voor het formateurschap dus als je kandidaat lijsttrekker bent dan betekent dat dat het enige is wat je kan doen en dan kan je niet tevens kandidaat zijn voor het formateurschap dat zou dan voor u de wayout zijn, dat bepleit ik overigens niet, maar misschien is dat wat wel u bepleit?

De heer van Schie; absoluut want dat is namelijk een hele heldere keuze naar de samenleving waarvan we zeggen we kiezen voor een politiek leider, die willen we herkenbaar hebben, en niet opeens na de verkiezingen moeten we kijken wie is ook alweer onze nieuwe politiek leider van deze persoon is opeens minister-president geworden, ga nou voor die heldere keuze met een persoon die zegt van ik heb een sterke invloed op die eerste tien maak het dan een team wat de kracht heeft om het gevecht aan te gaan die politieke arena en ik vind dat essentieel.

De heer Geert Dales; maar dat heeft dus de consequentie, uw betoog, dat je zegt dan kan zo iemand zich niet kandideren voor het formateurschap dat is iets wat ik u zou willen afraden want daarmee laat je mogelijkheden lopen die voor de partij van zeer groot belang kunnen zijn, dus ik zou zeggen doe dat nou niet maar doe dan wel wat u net bepleit, we wachten vanmiddag de discussie af over dat gekozen formateurschap want het kan dus heel goed zijn dat dit debat verder irrelevant wordt na de besluitvorming van vanmiddag en als dat vanmiddag ertoe leidt dat die gekozen formateur gesteund wordt dan moet u dat punt even weer terugbrengen.

De heer van Schie; nee, want dat zijn twee verschillende zaken. Het gaat om de principiële keuze van die lijsttrekker en wat doen wij met die lijsttrekker een gekozen formateur kan daar los van staan alleen je claimt dan het lijsttrekkerschap in de Tweede Kamer, politiek leiderschap, met een sterke krachtige Tweede Kamer en dat is belangrijk.

De heer Jan van Zanen; dus onze lijsttrekker mag nooit minister-president worden?

De heer van Schie; nee, en dat is een principiële keuze.

De heer Jan van Zanen; dan stel ik voor te gaan we stemmen, wilt u stemming want anders dan blijft het zo? We gaan stemmen hierover, we hebben er nu in zes termijnen over gesproken dat gaat niet lukken maar Henk kort graag.

De heer Vonhof; ik ben redelijk verbaast meneer de voorzitter het is namelijk zo dat wat hier wordt voorgesteld, en wat de vergadering klaarblijkelijk even doet, is een nogal ingrijpende wijziging van ons staatsrecht. Het betekent namelijk dat de partij op een gegeven ogenblik een kandidaat stelt en dat vervolgens de fractie, en dat zijn eigen gekozen volksvertegenwoordigers, niet meer de vrijheid heeft om de fractievoorzitter te kiezen. Nu is het in de praktijk natuurlijk zou, zou ook heel droevig zijn, dat die keuze niet samenvalt maar het is principieel verwerpelijk als een partijorganisatie, die weliswaar een beroep doet op te kiezers en dat mogelijk maakt, zo ingrijpt op het vrije recht voor volksvertegenwoordigers en dat inderdaad degradeert volksvertegenwoordigers tot politiek personeel en dat is helaas één van de redenen, veel meer dan andere voorstellen die op het ogenblik plaatsvinden, dat er een toenemend wantrouwen in de politiek ontstaat.

De heer Geert Dales; de heer Vonhof brengt een goed punt op hij heeft ook gelijk, maar het vraagstuk is het gaat zo iemand in het kabinet, al dan niet als minister-president of als minister, en daarvan is het voorstel van het manifest nee dat moet je niet doen als je de lijsttrekker bent dan betekent dat je in de kamer zit vervolgens weer, u heeft volkomen gelijk meneer Vonhof, is het de kamerfractie die de fractievoorzitter kiest en het zou dan toch wel heel raar zijn als de lijsttrekker, zeker als het een succesvolle lijsttrekker is, vervolgens niet de fractievoorzitter wordt, u heeft natuurlijk formeel gelijk maar dat staat naar mijn idee niet het aannemen van dit voorstel in de weg.

De heer Jan van Zanen; dames en heren, dan stel ik voor om te gaan stemmen over wijzigingsvoorstel 2871 de commissie en het Hoofdbestuur ontraden dit wijzigingsvoorstel, dus als u voor stemt stemt u in met het wijzigingsvoorstel van ik denk Middelburg, ik doe het even uit mijn hoofd, en als u tegen bent, en wij zijn tegen, de commissie is tegen. De stemming is geopend, kan ik de stemming sluiten? De stemming is nu gesloten, dit amendement is verworpen.

Dames en heren, dan gaan we over naar amendement 2141 dat gaat over het betaalt partijvoorzitterschap, de deelsessie ontraadt plenair, wie wil daar het woord nog over voeren misschien de commissie?

De heer; voorzitter, wat wij in de deelsessie hebben gezegd is zo'n betaalt voorzitterschap moet je niet willen er zijn al professionals die op het partijbureau de partij bestieren aangestuurd door vrijwilligers en dat moet je zo houden en wij zouden dit graag in stemming willen brengen omdat wij ook hebben begrepen dat het Hoofdbestuur hier de lijn van de Liberaal Manifest commissie niet wil volgen.

De heer Geert Dales; uitgerekend vandaag durf ik hierover vandaag helemaal niets meer te zeggen want dan wek ik de indruk dat ik misschien wel op zoek ben naar een nieuwe baan die betaald wordt, maar nu ik toch het woord heb. Wij hebben dit opgeschreven omdat wij uitgaan van een verdere versterking van de partij en daar ook een behoorlijk aantal voorstellen voor gedaan hebben en er dan van uitgaan, het zou raar zijn als het anders is, dat de voorzitters substantieel meer daar moet gaan doen en daar ook substantieel veel meer tijd in gaan steken en dat moeten mogelijk gemaakt worden maar tegelijkertijd voorzitter zeg ik als het gevoelen van de vergadering is in overwegende mate dat dit niet moet dan gaan wij strijdend maar wel goedgemutst ten onder.

De heer Jan van Zanen; ik stel voor dit te doen zonder stemming, ja akkoord, aldus besloten. Dan amendement 2244 en daarbij is het misschien goed dat mijn collega Adema iets zegt.

Mevrouw Ineke Adema; ja, op diverse plaatsen in het manifest wordt verzocht bepaalde thema's aan het manifest toe te voegen en de onderwerpen waarvan de commissie adviseert dat niet te doen die willen wij als Hoofdbestuur voor de komende algemene vergaderingen agenderen dus november 2005 en de algemene vergaderingen in 2006 en deze onderwerpen kunnen dan goed voorbereid in deelsessies worden besproken en documenten die daaruit voortvloeien worden wat ons betreft vastgesteld als visie documenten die kunnen dan A input leveren voor het verkiezingsprogramma maar hebben dan ook een langere termijnvisie in zich en u treft zo meteen denk ik op het beeld aan een overzicht van hoe wij de diverse onderwerpen voorstellen om te bespreken en dat is dan in 2006 het visie document bestuur, mei 2006 veiligheid, november 2006 ruimtelijke

ordening duurzaamheid en november 2005 samenleving en op de volgende pagina staan nog een tweetal andere onderwerpen.

Mevrouw Schultz; voorzitter, is het de bedoeling dat wij hierop reageren?

De heer Jan Zanen; een belangrijk voorstel ja,

Mevrouw Schultz; want als ik bijvoorbeeld kijk naar het visiedocument ruimtelijke ordening duurzaamheid dan zou ik waterproblematiek bij ruimtelijke ordening bouwen en wonen voegen want dat hangt eigenlijk allemaal met elkaar samen, de inrichting van het land, of je de ruimte geeft aan water, aan woningen of aan bedrijven, moet je bij elkaar samenvakken onder het kopje ruimtelijke ordening.

De heer Jan van Zanen; wie nog meer?

De heer Gebel, raadslid in Alphen aan de Rijn en huisarts; als de minister je een vriend noemt dan snapt u wat ik de afgelopen drie dagen wel heb gedaan, in tegenstelling tot veel collega's. Het venijn zit in de staart waarmee ik niet wil zeggen dat ik het helemaal met mijn collega's oneens ben maar, het applaus wordt minder.

Als wij dit voorstel aannemen voorzitter kan schuiven wij een hele hoop door en dat betekent dat een heleboel dingen die later op de vergadering aan de orde zouden komen daarvan afgeschoven worden, dat betekent onder andere twee amendementen die ik heb ingediend over gezondheidszorg en zelfbeschikkingsrecht naar een andere datum worden verschoven en dat niet alleen ze komen dan ook niet meer voor in het Liberaal Manifest. En ik vind dat gezondheidszorg en zelfbeschikkingsrecht dermate belangrijke onderwerpen zijn dat die niet mogen ontbreken in een manifest.

De heer Zwart; om u gerust te stellen, de uitkomst van de deelsessie op dat punt dat u daarover nog hier het woord wilt voeren is in de rapportage verwerkt dus u krijgt straks de kans om die zaak te bepleiten dat staat de aanneming van dit voorstel niet in de weg, zullen wij dat afspreken?

De heer Gebel; dan ga ik weer rustig zitten.

De heer Jan van Zanen; maar het is wel degelijk een belangrijk voorstel.

De heer Kees den Blanken; kunt u iets uitleggen over de status van het visiedocument wat zo meteen hieruit geresulteerd en hoe zich dat verhoudt

ten opzichte van het Liberaal Manifest want gisteren in de deelsessies is geaccepteerd dat er een hoop naar verdere besprekingen werd doorgeschoven onder de suggestie dat die verdere besprekingen op z'n minst een gelijkwaardige soort statusdocument als het Liberaal Manifest zou opleveren, kunt u dat bevestigen?

De tweede vraag is hoe is het afgelopen met het hele hoofdstuk milieu wat ik kon dat zo snel niet in deze opsomming vinden?

De heer Jan van Zanen; dat is ook goed afgelopen maar.

Mevrouw Ineke Adema; volgens mij heeft u redelijk adequaat een en ander verwoord, volgens mij is ons voorstel dat wij vandaag het Liberaal Manifest vast stellen maar die visiedocumenten die hebben, zoals ik het ook al heb aangegeven, een langjarige status dus in die zin sluit dat aan bij wat u zegt.

De heer den Blanken; maar er zijn meer dingen die een langjarige status hebben zonder dat ze een Liberaal Manifest zijn en ik wil toch dat accent van u horen.

De heer Jan van Zanen; bij deze, maar wij kunnen wel vandaag, daar hechten wij zeer aan. Aan de ene kant, maar dat hebben wij ook gisteren in deelsessie 6 ook gedaan, aan de ene kant natuurlijk de garantie aan u allen dat die thema's gewoon op een zelfde manier aan de orde kunnen komen maar aan de andere kant wel vandaag Liberaal Manifest daarom zegt ook Gebel prima zet hem op maar ik wel op één of twee punten ook al iets in het Liberaal Manifest hebben nou daar tussendoor zeilen we, we nemen het serieus maar dat kunnen wij toch het Liberaal Manifest vandaag vaststellen en dat wilde deze motie niet maar ik hoop nu dat u dit wil overnemen en dan gaat dit zo goed en dan komen we daar dus inderdaad bij een aantal voorstellen straks ook op terug, maar er zijn meer sprekers.

De heer Rene Leegte; bij de onderwerpen die net ter sprake komen, ruimtelijke ordening en duurzaamheid, mis ik het onderwerp milieu, wij hebben daar gisteren uitgebreid over gesproken, we hebben geconcludeerd dat de tekst een goede aanzet is maar nog onvoldoende, en ik zou ervoor pleiten om ook milieu mee te nemen in één van die visiedocumenten voor volgend jaar, dank uw wel.

De heer Jan van Zanen; ik doe één ronde nu nog, gaat uw gang mevrouw Voorenkamp.

Mevrouw Voorenkamp, kamercentrale Zuid-Holland Noord; ik zou graag een pleidooi willen houden om de rol van de kamercentrale's in het organiseren en runnen van dit debat wat gladder te maken zodat afdelingen die het allemaal zelf niet kunnen bemannen via de kamercentrale toch hun leden aan de bak, wellicht dat u als voorzitter voor de najaarsvergadering wat richting kan geven aan dit punt van overeenstemming in deelsessie 6?

De heer Berend Stolk; voorzitter, ik ben buitengewoon blij dat wij nog heel veel interessante debatsessies krijgen maar ik vraag mij af hoe al die nieuwe punten gaan worden voorbereid. Voor mij geldt toch een beetje dat het een verrassing was wat er in het Liberaal Manifest allemaal stond en dat ik dat van de eerdere beleidsdagen die wij daarover hebben gehad niet zo heb zien aankomen, dus het belangrijke punt voor een zinvolle discussie is dat u ook tijdig en inzichtelijk regelt wie die nieuwe sessies gaan voorbereiden. De verrassingen die het Liberaal Manifest ons heeft voorbereid vond ik niet zo prettig en ik hoop dat die visiedocumenten wat dat betreft beter en langer en zorgvuldiger tot ons zullen komen, dank u wel.

De heer Jan van Zanen; wie nog meer? Ineke begint?

Mevrouw Ineke Adema; ten aanzien van de rol van de kamercentrale's kan ik mij voorstellen dat we per kamercentrale daar afspraken over maken dat we daar maatwerk leveren. Binnenkort hebben wij volgens mij weer een LCD vergadering met de kamercentrale's en dan lijkt het mij goed daar uw punt te bespreken maar op hoofdlijnen deel ik uw standpunt. Als ik kijk naar de voorbereiding van de punten dan kan ik mij voorstellen dat we dat in samenspraak met partijcommissies, kamercentrale's en afdelingen doen om te zorgen dat u tijdig weet waar de discussie over gaat zodat u zich goed kunt voorbereiden naar afdelingen en zodat u niet voor verrassingen komt te staan. En over milieu, daar zegt mijn collega wat over.

De heer Marco Zwart; op zichzelf hebben we nu in de bewoordingen die zijn gebruikt geprobeerd aansluiting te zoeken bij de punten zoals ze in amendementen om hoofdstukken toe te voegen werden gebruikt, er zat een passage over milieu in het Liberaal Manifest, daar is gisteren over gesproken daar zijn ook teksten uitgekomen, en het is uitdrukkelijk de bedoeling dat die teksten onderdeel blijven van het Liberaal Manifest dat staat er uiteraard niet aan in de weg dat er ook in het visiedocument breder op milieukwesties wordt ingegaan dus dat moet niet worden gelezen als dat dat daar geen plaats meer in krijgt.

Als het gaat om de betrokkenheid van kamercentrale's weet de kamercentrale Zuid-Holland Noord ook dat wij ook willen meedenken om te kijken of wij daar beter maatwerk kunnen leveren zodat met name ook de kamercentrale's die u zorg hebben voor veel kleinere afdelingen daar ook inderdaad instrumentarium voor hebben.

De heer Jan van Zanen; dames en heren, aan de orde nog steeds 2244 tweede termijn.

Mevrouw Paulien Bouvie, kamercentrale Dordrecht; voorzitter, het antwoord van mevrouw Adema om te gaan bekijken of kamercentrale's daar een rol kunnen spelen dat is heel positief maar het gaat erom dat individuele leden binnen kamercentrale's een weg kunnen vinden en de mogelijkheid kunnen krijgen om gebundeld en u zegt van daar willen wij in meedenken maar ik wil gewoon een standpunt dat het mogelijk is dat die individuele leden via kamercentrale's de mogelijkheden krijgen om in de najaarsvergadering initiatieven en amendementen in te kunnen dienen en dat wij dat kunnen centraliseren en dat kunnen verwoorden via amendementen en moties, dat is nu niet mogelijk en op de één of andere wijze moet het Hoofdbestuur dat kunnen faciliteren dat die stem in elk geval niet verloren gaat.

De heer Michel de Visser, afdeling Rotterdam; voorzitter, er zijn verschillende vragen geweest over die themabijeenkomsten en hoe dat zich verhoudt tot het manifest, mijn voorstel zou zijn om als we die themabijeenkomsten gehad hebben om dan vervolgens ook het manifest aan te passen conform de uitkomsten van die themabijeenkomsten indien wij dat niet doen zou de consequentie zijn ten eerste dat het manifest vervolgens weer op de plank gaat voor de komende twintig jaar en mogelijk dat er zelfs stof opkomt, wij zouden dat vooral niet willen denk ik, maar bovendien hebben wij ook nog het risico dat we dan straks een manifest hebben waar een standpunt in staat ik noem maar een onderwerp milieu en dat wij dan een themabijeenkomst hebben waar de VVD weer een ander standpunt inneemt en dan hebben wij twee standpunten dus twee argumenten volgens mij om wel een koppeling te maken voor de lange termijn tussen het manifest en die themabijeenkomsten.

De heer Berend Stolk; ik dank mevrouw Adema voor haar toelichting maar ik vind hem wel een beetje vaag want als zij zegt dat het via de partijcommissies zal gaan en via een aantal andere organisaties dat is de gebruikelijke gang van zaken. Wat wij nu met het Liberaal Manifest hebben meegemaakt is dat er een ideeëndag is gehouden waar ongelooflijk veel ideeën waren die ongestructureerd en heel vaak ook niet in het Liberaal Manifest zijn

teruggekeerd, ik ben wat dat betreft daar helemaal niet zo gelukkig mee. Ik ben blij met die bijzondere sessies die zijn aangekondigd maar ik zou zo graag zien dat er een duidelijke en heldere agenda was waarbij wij ook invloed hebben op hoe dat zal worden samengesteld, niet alleen achteraf wanneer wij het vaststellen maar de route waarmee zaken worden voorbereid is meestal bepalend en die route moet veel transparanter worden en op dat punt hebt u geen antwoord gegeven.

De heer; ja voorzitter, er heerst hier wat verwarring, wij schuiven dingen door naar die structuurvisie. Ik denk persoonlijk dat die dan vandaag niet worden vastgesteld in het Liberaal Manifest, ik noem wat: 'arbeidsmigratie' daar zijn amendementen op, wij stellen vast dat die tekst van het Liberaal Manifest, althans in uw voorstel zo begrijp ik dat, wordt vastgesteld over arbeidsmigratie en over zes maanden gaan we praten over arbeidsmigratie en dan komen er andere ideeën uit. Waarom nu niet gewoon het Liberaal Manifest vaststellen van wat vandaag wordt besproken, we maken er een groeiend document van, maar we gaan temporiseren. We gaan twee bijzondere algemene vergaderingen organiseren eind september, eind oktober, redactieslag, en in november voor 1 januari dit jaar dus nog hebben wij een Liberaal Manifest vastgesteld op de goede correcte juiste wijze.

De heer Hans Plukkel, voorzitter van de partijcommissie ruimtelijke ordening wonen; wij constateerde dat e in het Liberaal Manifest niets over ruimtelijke ordening noch over wonen stond wij hebben daar gisteren over gediscussieerd en er is besloten om een aantal zaken op te nemen mijn vraag is nu doen we of doen we dat of doen we dat niet en wanneer kunnen wij daarover besluiten van dat is mij niet duidelijk?

Mevrouw Ineke Adema; reactie op de heer Stolk, wij zullen zorgen voor een duidelijke routeplanner, u snapt dat ik u die nu niet geven kan maar wij zullen zorgen dat u op korte termijn daar een overzicht van krijgt hoe wij dat denken te gaan organiseren zodat u op tijd, en daar gaat het u volgens mij om, op tijd het debat ook aan kunt gaan in afdelingen, kamercentrale's en waar dan ook dus in die zin kunt u dan goed voorbereid de discussie aangaan op de vergaderingen.

Ten aanzien van de punten, op een aantal punten is in de deelsessie afgesproken dat we die hier nog besproken zullen worden nou die zullen hier gewoon besproken worden en komen dan op die manier in het Liberaal Manifest terug maar er is ook een heel aantal punten waarbij dat niet op die manier zo is en die zullen vervolgens op die deelsessie besproken worden.

Als het Liberaal Manifest volledig is over een onderwerp dan ligt het niet voor de hand om dat verder in de visiedocumenten weg te zetten, ik wil u toch ontraden om het Liberaal Manifest niet nu vast te stellen maar dat vervolgens pas na november te doen want volgens mij zijn er goede motieven gegeven, ook door de commissie, waarom bepaalde zaken nu wel een waarom bepaalde zaken nu niet op dit moment in het Liberaal Manifest aan de orde zouden moeten en kunnen zijn.

De heer Marco Zwart; we hebben gisteren in de deelsessie ook aanvaard, en u heeft dat ook overgenomen, dat het Liberaal Manifest ook een bijzonder stuk is. Het is een stuk wat bij uitstek de functie heeft om ons te inspireren, dat is ook dacht ik door de kamercentrale Zuid-Holland Noord uitdrukkelijk naar voren gebracht, wij hebben eraan toegevoegd dat juist een stuk als het Liberaal Manifest dat anders dan een beginselverklaring en ook anders dan het verkiezingsprogramma niet ook nog een formele functie hoeft te vervullen als toetsingsdocument voor de vraag of je al of niet lid mag worden of voor de vraag of je al of niet kandidaat mag zijn maar in feite een stuk is wat in dat opzicht een vrije positie inneemt en de mogelijkheid biedt om een beredeneerd betoog op te bouwen en dat je dan juist dat karakter van het stuk ook zou moeten bewaken.

Wat wij met elkaar nou niet moeten laten gebeuren is dat er van het Liberaal Manifest een catalogus van goede bedoelingen gaat maken die heel dik is, ik weet niet of u het vorige Liberaal Manifest in de boekenkast hebt, er zit bij mij inmiddels wel wat stof op, het was meer dan 50 pagina's dik geworden door al die hoofdstukken en neemt u maar van mij aan als je zulke dikke stukken gaat produceren waar alles voor heel lang in moet staan dan zijn dat bij uitstek de stukken waar je buiten deze vergadering heel moeilijk aandacht voor krijgt.

De kracht van het huidige Liberaal Manifest is nu juist dat het een punt maakt, dat het mensen aanspreekt en dat kan alleen maar omdat het niet tegelijkertijd probeert volledig te zijn. En uiteraard willen wij wel over een hoop onderwerpen praten die gelegenheid gaan we ook bieden en als we over die onderwerpen praten dan willen we van een aantal zaken ook dat zij op langere termijn invloed kunnen uitoefenen en dat ze in dat opzicht een vergelijkbare functie vervullen, daar hebben we die visiedocumenten ook de ruimte voor gecreëerd maar tegelijkertijd bereiken wij daarmee dat we nu in deze vergadering met elkaar een stuk kunnen vaststellen waar we maandag met elkaar trots op kunnen zijn.

De heer Jan van Zanen; goed, wij hebben er nu in twee termijnen over gesproken of staat u al te wachten voor de volgende, wilt u hier nog iets over zeggen? Maar dat is dan de laatste keer want we doen nu voortaan alles in twee termijnen want het gaat anders uitlopen.

De heer Vermeulen; ik heb nog een vraag je aan mevrouw Adema. Zij heeft daarnet uitgelegd hoe het nu verdergaat met de discussie, ik stel toch voor dat bij de voorbereiding van die verdere discussie de afdelingen en de kamercentrale's en de partijcommissies heel duidelijk betrokken worden zodat er niet straks een tijdpad komt te liggen van nou zo gaan we het doen en we hebben een maand, even gechargeerd, om het te doen we moeten echt zorgen dat die discussie dan goed verloopt en dat wij daar de tijd voor hebben en dat het in overleg gebeurt met afdelingen en kamercentrale's.

Mevrouw Karin Vosbinder; ik wilde evenwel zeggen over de structuur, ik denk dat het Hoofdbestuur een goede weg heeft gekozen en ik denk ook dat wij voldoende hebben kunnen meepraten. Waar wij in Friesland eigenlijk tegenaan lopen is dat alleen afdelingen of teamleden gezamenlijk een amendement kunnen indienen dus ik zou er ook voor willen pleiten dat andere geledingen amendementen kunnen indienen.

De heer Scholtes; dank u wel voorzitter. We merken wat discussie over de vraag wanneer moeten we nu wat vast gaan stellen, we hebben die visiedocumenten die komen later, is het een begaanbare weg toch om het congres eens te vragen of wij per se vandaag dat Liberaal Manifest moeten vaststellen of is het een begaanbare weg om alles rustig nog eens een keertje, zoals ook al eerder werd gezegd door vorige sprekers, dat te faseren en wellicht in het najaarscongres meer uitgekristalliseerd de zaak vast te stellen, ik zou daar graag een principe uitspraak over willen hebben?

De heer Gerrit Willems; meneer de voorzitter, ik heb er echt grote moeite mee dat we wellicht zo meteen een grote gatenkaas gaan vaststellen waar stukken in staan waar niet over gediscussieerd is in de partij, of onvoldoende is gediscussieerd over de partij, en die worden doorgeschoven naar andere sessies, ik weet niet meer wat wij vast gaan stellen en ik weet ook niet wat de basis daarvan denkt en de basis die verliest op deze manier dan de binding met het Liberaal Manifest en daar heb ik grote moeite mee.

De heer Klaas Quinten, Alphen aan de Rijn werkzaam in het onderwijs; ik zit al een tijdje even te luisteren ik heb nu het idee dat er in de visiedocumenten allerlei onderwerpen staan die belangrijk zijn maar onderwijs niet, ik wil heel

graag dat onderwijs meegaat in de visiedocumenten, ik heb nu u sterk de indruk dat het aan de horizon verdwijnt. Mijn ongerustheid zit in het onderwijs dat we de ontwikkeling hebben dat het steeds minder gaat over vakkennis en ik denk dat dat een onderwerp is waar wij als liberalen het nog eens heel goed over moeten hebben.

Mevrouw; ik vind het een beetje jammer dat de discussie nu zo gaat, ik ben van mening dat het Liberaal Manifest een prachtig en krachtig liberaal verhaal is. Het is indertijd bij de presentatie ongelooflijk goed ontvangen, de VVD werd in de pers afgeschilderd als een partij die serieus, goed en onderbouwd nadacht over maatschappelijke problemen. Het is niet zo dat als wij nu het Liberaal Manifest vaststellen dat wij niet meer kunnen debatteren over allerlei onderwerpen die in het manifest staan wij zijn een debatpartij, dat heeft u voorzitter vanochtend ook gezegd, dus ik wil voorstellen laten we moedig en doortastend zijn en vandaag het Liberaal Manifest voor de VVD vaststellen, dank u wel.

De heer Ivo ten Hage, Boskoop; we hebben in een motie of in een amendement vastgelegd dat wij ons kunnen voorstellen dat je nu het manifest wil vaststellen maar het kan niet meer zijn dan alleen maar een startdocument van de discussie, want iedereen heeft gelijk als hij zegt we moeten die stap durven zetten maar een stap zetten in de verkeerde richting en straks met elkaar zeggen het is helemaal verkeerd geweest dat is niet verstandig, dus laten we zeggen dat na de dag van vandaag we de discussie fatsoenlijk ingaan en dat wij een definitief manifest in het najaar of in het voorjaar volgend jaar vast stellen.

De heer Jan van Zanen; nee, dat doen wij niet waar goed dat mag u vinden.

De heer Robin Bremekamp, afdeling Amsterdam; de commissie heeft een heel krachtig en vooral heel puntig stuk gemaakt en waar ik toch wel een beroep op wil doen is de verantwoordelijkheid die wij hier als leden met elkaar hebben en dat is de verantwoordelijkheid om ook te kiezen en dat is te kiezen voor het Liberaal Manifest en om nou die keuze weer te verplaatsen en uit te stellen naar november of misschien nog wel naar 2006 dat is juist iets wat wij niet moeten doen, we weten dat het niet helemaal compleet is, we weten dat wij nog verder gaan praten in november en in 2006 maar laten wij nu kiezen voor wat er ligt dat is een krachtig en puntig verhaal waar we campagne mee kunnen voeren voor de gemeenteraad waar we de media mee in kunnen gaan en dat is het stuk waarvoor wij moeten gaan, niet verder uit gaan stellen.

De heer Jan van Zanen; dames en heren, ik ga nu spreektijden instellen ik wil daar de instrumenten voor hebben want dit gaat anders niet goed en dit gaat helaas alleen maar weer over de procedure. Ik kijk heel snel rond, graag zo kort en bondig mogelijk want dit is de derde termijn over voorstel 2244, gaat uw gang.

De heer Wilmer, commissie Binnenlandse Zaken; ikzelf het genoeg mogen hebben om een 1990, 1991 zelf lid te zijn geweest van de commissie hoofdlijnen en ik weet wat er met dit soort stukken gebeurt, ik stel voor nu wel vaststellen maar als er dus themacongressen komen waar mogelijke uitkomsten zijn die kunnen spannen met dus het Liberaal Manifest dat we dan het Liberaal Manifest er nog eens even naast leggen.

Mevrouw; meneer de voorzitter het is natuurlijk een schitterend argument, als iemand zegt dat de pers het goed ontvangen heeft, maar is het niet zo dat de leden en deze partij kan zeggen wat die ervan vindt en niet de pers dus ik zou alle leden in overweging willen nemen maakt gebruik van uw recht als lid en het is dan prachtig als de pers het leuk vindt maar u moet het leuk vinden en u moet het goedvinden.

De heer Jan van Zanen; ik ga nu wel sluiten hoor want ik maak het nu af, jullie zijn de laatste twee en daar natuurlijk.

De heer; voorzitter, ik wil ook absoluut onderschrijven dat we nu dat manifest vast moeten stellen ik denk dat dat heel belangrijk is maar tegelijkertijd zou ik willen meegeven, want volgens mij hoeft daar niks tegen te zijn, om dat manifest regelmatig bijvoorbeeld één keer per jaar op onderdelen te herzien naar aanleiding van de themabijeenkomsten, dat zou ik u willen vragen?

Kamercentrale Haarlem; voorzitter, de actieve leden in de kamercentrale Haarlem die aan de discussie hebben meegedaan tot nu toe hechten er ook aan dat wij vandaag het Liberaal Manifest vaststellen, het is een goed voorstel wat het Hoofdbestuur doet om het komend jaar nog een aantal onderwerpen verder uit te diepen wellicht toch de overweging om dan na twee jaar met die aanvullingen erbij een Liberaal Manifest echt toekomstbestendig voor het begin van deze eeuw vast te stellen.

De heer van der Maarel; ja, het Liberaal Manifest kan denk ik vandaag denk ik procedureel niet worden vastgesteld, er is een voorstel van het Hoofdbestuur daar zijn amendementen op, als degene die die amendementen hebben ingediend vinden dat ze dat over zes maanden nog een keer kunnen

bespreken en daar hebben we gisteren een heel veel gevallen in toegestemd dan zij dat zo, maar er staan nu teksten in waar nu al amendementen op zijn die in tegenspraak zijn met die tekst dus we gaan straks iets vaststellen waar amendementen op voortleven die op iets anders duiden, daar gaat over gesproken worden en dan komt er wellicht een andere uitkomst uit maar dat kan je toch niet verkopen ik bedoel het Liberaal Manifest gaat de komende maanden een eigen leven leiden en over zes maanden komt er iets anders in te staan, dat gaat niet.

De heer Blaauw, voorzitter Zeist; natuurlijk begrijp ik dat de commissie achter haar voorstel staat maar de inhoud van het voorstel is onder andere ook het debat te entameren in de partij dat hebben wij gisteravond gedaan en daar zijn wij nu mee bezig. Als het zo zou zijn dat we een proces in gaan waarbij je in feite andere documenten produceer dan nu in het Liberaal Manifest staat dan zitten wij gewoon een beetje tegenover elkaar, waarom niet heel voorzichtig deze debatpartij voort te zetten, u hebt er allemaal aan deelgenomen, en dit manifest in concept aan te nemen en een definitieve versie aan het eind van het jaar wanneer wij die inhoudelijke discussie hebben gehad en distelleren uit die inhoudelijke discussies die korte tekst die Marco zou graag wil hebben in het Liberaal Manifest.

De heer Jan van Zanen; we gaan nu zo meteen over tot stemmen eerst Dales nog even.

De heer Geert Dales; voorzitter, het is jammer dat we voor een belangrijk deel nu in procedures belanden want wij hebben al niet zoveel tijd dus laten we die nou gebruiken waar het voor bedoeld is voor het inhoudelijke debat. U heeft als voorzitter van de VVD een duidelijke toezegging gedaan over de status van dat visiedocument en van de stukken die er daarna uit vloeien dat lijkt mij een heldere toezegging die voldoende duidelijk maakt welke kaliber die stukken gaan krijgen.

Er zijn in de partij veel discussies gevoerd voorafgaand aan deze bijeenkomst en er kwam zo even een suggestie alsof er weinig ruimte voor discussie geweest is wij hebben bijna een jaar met elkaar op allerlei manieren gediscussieerd over datgene wat uiteindelijk geresulteerd heeft in dit concept Liberaal Manifest, we hebben duizenden vellen papier, e-mail, telefoontjes soms hele uitgewerkte manifesten binnengekregen die wij ook goed gebruikt hebben, niet alles komt terug dat is logisch maar heel veel wel. We hebben de ideeëndag gehad in Ede waar heel veel ideeën ter sprake geweest zijn dat was een heel drukbezochte bijeenkomst en natuurlijk zijn er mensen

teleurgesteld die een idee hebben ingebracht dat zij niet terugvinden, maar niet alles kan in het manifest komen, maar ik hou staande dat er op massale schaal is gedebatteerd in alle kamercentrale's en afdelingen ik ben zelf op tientallen bijeenkomsten geweest net als andere leden van de commissie dus het heeft aan debat en discussie niet ontbroken en dat is verheugend en dat is bemoedigend en wij moeten nu ook gaan oogsten wij zijn een ideeën-en debatpartij maar ook de partij die tot besluitvorming moet komen we moeten knopen durven doorhakken en ik hou er een warm pleidooi voor dat dat nu ook gaat gebeuren over dit manifest met de amendementen die u wilt indienen als er iets in is waarvan de ledenvergadering zegt dat willen wij niet moet u het er nu uit amenderen en dan gebruikt u daarna het manifest als inspiratiebron voor alles wat er nog komen gaat want natuurlijk komen er nieuwe ideeën en ook de nieuwe standpunten en nieuwe gezichtspunten, dat is onze visie hierop en er komt nog één ding bij dat is een hartekreet van de commissie.

We hebben hard gewerkt en we hebben het ontzettend leuk gevonden, wij vonden het eervol en met heel veel plezier gedaan maar aan alles komt een eind, we hebben allemaal een baan, wij zijn geen permanente commissie, we moeten een keer afronden en wij zullen de taak die ons hier door de ledenvergadering wordt opgedragen om hier en daar redactioneel te wijzigen, te amenderen, aan te vullen die nemen wij natuurlijk op ons en dan moet er een punt achter worden gezet en daarna is het woord weer aan u.

De heer Zwart; de heer van der Maarel stelt een vraag die wij op basis van de resultaten van de deelsessies gewoon kunnen beantwoorden. Op een aantal plaatsen zijn ook door indieners, meneer Gebel heeft daar een voorbeeld van gegeven, bewust voorstellen aangehouden omdat die zeggen ja wij willen er nu over praten wat ons betreft moet het een deel van het Liberaal Manifest zijn daar kan dus vandaag gewoon een besluit over worden genomen, bij andere punten gaat het over zaken waarvan je ook rustig kunt vaststellen dat is uitwerking van principes die in het Liberaal Manifest staan, ik weet ook dat in een aantal deelsessies bewust ook een onderscheid is gemaakt van dit nemen wij mee in het manifest en dat gaan wij nog eens behandelen in die nadere discussies dus dat is allemaal de afgelopen dagen met veel werk tot stand gebracht en als u daar ernstig het gevoel hebt van dat gaat niet goed dan liggen al voorstellen die moeten leiden tot wijziging die liggen vandaag voor, dus daar kunt u over besluiten.

En dan het omgekeerde, als wij nu zouden besluiten om het Liberaal Manifest op een aantal punten uit te breiden dan moeten we met elkaar ook wel

bedenken dat we dus dan iets besluiten waar ledenvergadering zich niet op hebben kunnen voorbereiden want dat zijn in feite nieuwe verhalen en daarom is het daarvoor ook goed om die nieuwe discussies te beleggen.

Dan één belangrijke slotopmerking, die nieuwe discussies dat zijn ook zaken waar we als partij eer mee kunnen inleggen, dat zijn discussies waarmee we iets kunnen laten zien dat we niet alleen maar met onze eigen discussies intern bezig zijn maar dat we ook uitdrukkelijk met de samenleving bezig zijn en het zou dus, we hebben het er in deelsessie 6 ook over gehad, jammer zijn als je die discussie verstopt in dat zijn alleen maar hoofdstukken van het Liberaal Manifest dat zijn op zichzelf belangrijke onderwerpen en laten we ze als zodanig in aparte visiedocumenten behandelen zodat ze ook zichtbaar zijn, zodat wij ons als partij ook zichtbaar maken naar de maatschappij want ook dat staat in de vernieuwingsdiscussie, minder partij en meer maatschappij.

De heer Jan van Zanen; dames en heren, ik stel voor om te stemmen over motie 2244, die motie zegt niet vaststellen, commissie en Hoofdbestuur zeggen wel vaststellen onder inachtnaam van nou dat verhaal hebben wij gehoord, dus u kunt voor of tegen de motie stemmen en wij zijn tegen de motie en dat is aan de orde. De stemming is geopend, kan ik de stemming sluiten? Nog niet, kan ik inmiddels de stemming sluiten?

De heer Marco Zwart; als u nu voor stemt stemt u voor het wijzigingsvoorstel en tegen het vaststellen van het Liberaal Manifest en als u het dus eens bent met de commissie en het Hoofdbestuur dan moet u tegen dit voorstel stemmen.

De heer Jan van Zanen; we doen het nog langzamer ik wil niet van achter de tafel aldoor mijn mening roepen maar de uitgangspunten bij stemmingen zijn steeds de gedane wijzigingsvoorstellen zo hebben wij dat nu eenmaal geregeld. Kan ik de stemming sluiten? De stemming is gesloten.

Goed dank uw wel, dames en heren, dat was deelsessie 6. En dan gaan wij nu over naar deelsessie 5 en dat slaat op de bladzijden, misschien kunnen we dat er allemaal bij pakken want dat heeft iemand eerder gevraagd en terecht, maar voordat het zover is zou ik even voor een actueel punt Jozias van Aartsen het woord willen geven, voor een actueel punt. En intussen deel ik u mede dat wij dan zitten op deelsessie 5 blz. 2 en dan moet u zijn in de rechterkolom, het voorstel van de afdeling Rotterdam, 2835 daar beginnen wij zo mee.

Ik stel voor dat voor die actuele mededeling wij nu het woord geven aan de heer van Aartsen kan dat nu? Ik begrijp ook dat de Belgische minister inmiddels gearriveerd is de heer de Gucht, ja daar is Jozias, Jozias ga je gang.

De heer Jozias van Aartsen; zeer veel dank voorzitter voor het feit dat ik even in de orde mag inbreken en mijn hartelijke welkom ook aan de Belgische minister van Buitenlandse Zaken Karel de Gucht.

Beste liberale vrienden, vanochtend hebben wij een fractievergadering gehad en wij hebben in die fractievergadering gesproken over het dilemma waarin wij als fractie voor staan en het dilemma wat ik gisteravond ook al opbracht en dat dilemma zou ik nog één keer aan u voor willen leggen.

De regering heeft ja gezegd tegen de grondwet, met de handtekening van premier Balkenende, en de Tweede Kamer vraagt nu een stemadvies aan de bevolking formeel is het zo geregeld en op die grond hebben de Staten Generaal, en meer in het bijzonder, de VVD fracties in die Staten Generaal ingestemd met het wetsontwerp van Partij van de Arbeid, D66 en GroenLinks.

Stel nu, ik verwacht dat niet, maar stel nu dat het onverhoopt een nee wordt, en dan komt het dilemma waar ik het over had, dan zou de kamer moeten kiezen tussen aan de ene kant het ja van de regering en het landsbelang en aan de andere kant een nee van de bevolking die wij vertegenwoordigen, dat is een moeilijke beslissing waar wij echt als Tweede Kamerfractie mee hebben geworsteld.

Maar wij zijn eruit, wij hadden al gezegd dat we de uitslag zeer zeer zeer serieus zouden nemen en waarom? Omdat wij vertrouwen hebben in de Nederlandse kiezers, zij zijn aan zet, de burgers zijn de baas, daarom zeggen wij nu definitief hun nee is nee en hun ja is ja.

Maar dit betekent wel wat, nee er is geen enkele maar op het ja is ja en het nee is nee, maar het betekent ook wat en dan kom ik even bij het onderwerp van opkomst.

Elke stem telt van elke man en elke vrouw in dit land, ieder draagt een grote verantwoordelijkheid voor de toekomst van Nederland en voor Europa daarom roepen wij de Nederlandse bevolking op massaal aanstaande woensdag naar de stembus te gaan, nee stemmen mag, zeker, maar wij zijn overtuigd van het belang van het ja, wij gaan voluit voor het ja, dank u wel.

De heer Jan van Zanen; dank je wel Jozias en kamerfractie. Wij gaan nu voort, u heeft uw rondvraag gehad, u heeft uw punt net luid en duidelijk voor

de tweede keer gemaakt we gaan nu verder met het Liberaal Manifest meneer Vrijland aan de orde is deelsessie 5 en dat ging over hoofdstuk 4.

De heer Weisenbeek; voorzitter u hebt zojuist toegestaan dat de orde van de vergadering, het is hier een enorme echo, onderbroken werd door een mededeling ik neem aan dat wij vanmiddag in het beleid van de fractie daarover van gedachten kunnen wisselen?

De heer Jan van Zanen; zeker, want ook over dit actuele punt legt de fractie verantwoording af, verantwoording leg je af over dingen die je hebt gedaan. Amendement 2835 uit hoofdstuk 4 deelsessie 5 besproken en als ik het goed begrijp wil de heer Visser daar niets over zeggen, wij proberen deelsessie 5 te doen maar als het niet gaat dan gaat het niet, meneer de Visser aan u het woord graag kort en bondig.

De heer Michel de Visser, Rotterdam; wij vinden dat er een ongelukkige passage staat in het manifest m.b.t. de beroepsmogelijkheden voor asielzoekers. Wij begrepen dat de intentie van de commissie is dat zij zeggen van asielzoekers die kunnen op allerlei manieren heel veel aanvragen doen, dat vinden wij niet goed want dat houdt de procedure op en veel mensen maken daar ook oneigenlijk gebruik van, en dat kost ook heel veel geld en daarom hebben ze er ingezet dat tweede termijnen en hogere beroepen dat die niet gefinancierd moeten worden door de overheid.

Wij denken dat dat fout is dat het inconsequent is want wat wij nu doen in Nederland is dat wij zeggen mensen die huis en haard moeten verlaten die geen geld hebben of wat dan ook die bieden wij aan, en terecht, om in dit land asiel aan te vragen, wij betalen daar ook die eerste procedure voor, vervolgens zeggen wij ook wij kunnen in dit land kan je in hoger beroep je kan een second opinion vragen het kan het ook wel eens zijn dat een rechter een andere opvatting heeft maar, vinden wij, als je dat recht toestaat moet je dan ook consequent zijn en dat hoger beroep voor die persoon die is gevlucht en natuurlijk geen geld heeft daar moet je dat ook voor die persoon vergoeden en als je dat niet wil kan je ook net zo goed het hoger beroep afschaffen dat is het standpunt van de VVD in Rotterdam.

De heer Jan van Zanen; iemand anders nog? Dan commissie.

Mevrouw Bayrak; wij hebben gemeend met de commissie dat er ergens een grens is en die grens hebben we gekoppeld aan rechtmatig verblijf in Nederland. Een asielzoeker heeft geen rechtmatig verblijf in Nederland op het

moment dat die beland is bij hoger beroep en als je niet in Nederland kunt verblijven elders in de wereld een uitspraak moet afwachten vinden wij het niet passend om de rechtsgang ook nog te bekostigen, daar ligt de grens.

De heer Jan van Zanen; ik stel voor te gaan stemmen, het amendement 2835 is dus een zin te schrappen de commissie ontraadt dit, de commissie is tegen het schrappen, de stemming is geopend inmiddels. Kan ik de stemming sluiten? De stemming is gesloten. Akkoord, helder, verworpen.

Dan 2866, als ik goed ben geïnformeerd is dat gisteren in de deelsessie opgelost, akkoord?

Dan amendement 2317 ook daarvan begrijpen wij dat dit is opgelost, de commissie past de zin aan, aldus besloten. Dan amendement 2849 ik begrijp dat de commissie dat heeft overgenomen inmiddels als ik goed ben geïnformeerd gaat dat ook lukken, aldus besloten.

Dan dames en heren amendement 2340 daar is ook overeenstemming over, hebben wij dat voor ons 2340 bladzijde 15, akkoord? Dan amendement 2314 daarvan was eerder een foutief advies gegeven het amendement wordt door de commissie overgenomen, akkoord? Akkoord. Dan deelsessie 4, het is wel twaalf uur maar kan dat snel? Die is veel, ik stel voor dat wij schorsen tot één uur ik wens u een buitengewoon plezierige lunch.

Dames en heren, het is mij een eer en genoegen, ik veronderstelde dat net al en ik meldde dat, het is mij een eer en genoegen om hier van harte welkom geheten aan de heer Karel de Gucht minister van Buitenlandse Zaken en lid van de VLD de Vlaamse Liberale Democraten, Karel de Gucht van harte welkom. Dames en heren, dat is voor mij helemaal een eer want hij is ook nog partijvoorzitter dat doet hij daar ook in zijn vrije tijd heb ik begrepen. Dames en heren, de heer Verhofstadt is wegens privé omstandigheden helaas verhinderd maar hij is toch een klein beetje bij ons, ik geef graag virtueel het woord aan Guy Verhofstadt de liberale premier van België.

De heer Guy Verhofstadt; beste vrienden van de VVD. Vijfentwintig jaar geleden zat het liberalisme in Europa in de verdrukking, in het defensief. Overall moesten we in feite horen dat de liberalen niet alleen hardvochtig en asociaal waren nee liberalen waren gewoon fout en we zaten zelfs zodanig in het defensief dat we het nog zelf begonnen te geloven ook. Maar de geschiedenis heeft onze critici in feite ongelijk gegeven en die geschiedenis hebben we zelf tot stand gebracht met de grootste filosofen en economen van de 20e eeuw in de hand, wij zijn overgeschakeld, eindelijk zou ik zeggen, van een defensief naar een offensief liberalisme in de overtuiging dat de wereld niet minder maar juist meer liberalisme nodig had en we kiezen dus samen

voor minder staat en voor minder bureaucratie. We kiezen voor meer welvaart en voor meer vrijheid en met succes zou ik zeggen, sinds de val van de Berlijnse muur is het dankzij het liberalisme dat de voormalige Oostbloklanden opnieuw democratieën geworden zijn opnieuw welvaart en vrijheid kennen en we hebben dus, als ik het zo mag uitdrukken, onze afspraak met de geschiedenis zeker niet gemist.

Toch hebben wij vandaag geloof ik geen enkele reden om tevreden achteruit te leunen in onze liberale zetel. Nieuwe gevaren, nieuwe moeilijkheden komen op ons af en we zien in België en Nederland maar in feite in heel Europa opnieuw ideeën opgaan maken, ideeën waarvan we hadden gehoopt dat ze nooit meer zouden terugkeren, we zien opnieuw een opgaan van extremisme, van racisme, van fundamentalisme, xenofobie ja zelfs van anti-semitisme en dit is een evolutie die wij als liberalen nooit kunnen en mogen aanvaarden, wij zullen nooit aanvaarden dat onze samenleving kapot wordt gemaakt door extreme populistten, religieuze fanatici of bekrompen nationalistten meer dan ooit geloof ik moeten wij opkomen voor een open, voor een verdraagzame samenleving een samenleving ingebed in een democratische rechtstaat. Het zijn die fundamente van onze samenleving waar iedereen allochtonen en autochtonen zich dienen aan te houden.

Beste vrienden het zijn ook diezelfde populistten die vandaag in Europa het liberalisme opnieuw in het defensief willen drukken door een aanval in te zetten op wat ik zou durven noemen het meest succesvolle politieke project ook, namelijk de Europese Unie. En eigenlijk is het onbegrijpelijk, want wat is in feite het resultaat van Europa, welk rapport kan de Europese Unie ons voorleggen? Het antwoord is eigenlijk vrij simpel, dankzij Europa kennen we de langste vrede ooit, de grootste welvaart ooit en de grootste veiligheid ooit op dit continent. Europa is iets om trots op te zijn, niet iets om steeds maar over te zeuren en te zaniken en natuurlijk is niet alles perfect in de Europese Unie maar voor alles wat fout gaat de schuld op Brussel en de Europese Unie schuiven is toch maar al te gemakkelijk.

Meer nog ik geloof veel van de argumenten die ik hoor tegen de Europese grondwet eenvoudigweg niet juist zijn. Ik hoor bijvoorbeeld dat wanneer de grondwet erdoor komt Nederland als klein land niets meer zou te zeggen hebben ik denk dat we daar over heel klaar en duidelijk kunnen zijn. In de wereldpolitiek tussen landen als de VS, Rusland, China of India zijn alle Europese landen kleine landen alleen beseffen sommigen dat niet en zonder een sterke Europese samenwerking is zwegen op internationale agenda een

pure illusie en gezien de Nederlandse handelsgeest die niet houdt van illusie denk ik vind ik het belangrijk omdat toch ook even te benadrukken.

Wat ik ook hoor ik dat de grondwet asociaal zou zijn, tot Europa asociaal zou zijn, en zij die dat denken raadt ik eens aan om naar Ierland, Spanje of Portugal te gaan kijken. Twintig jaar geleden leefden die landen in grote armoede en vandaag zijn ze welvarend, welvarende landen dankzij Europa, is dat dan asociaal?

En over een aantal jaren zullen we dezelfde welvaart zien ook in centraal- en Oost Europa en is dat dan asociaal? Ik geloof dat Europa het evenbeeld is van solidariteit, Europa is sociaal en dat moeten wij op die manier ook houden, kortom is alles wat in Europa en alles wat in de Europese grondwet staat ideaal? Helemaal niet, maar ik denk wel dat om de toekomst van Europa, de toekomst van ons allemaal, veilig te stellen deze grondwet de best mogelijke optie en de best mogelijke tekst is.

En Nederland, Nederland heeft van bij het begin heeft altijd een voortrekkersrol gespeeld in het succes van de Europese Unie en Nederland moet daar trots op zijn en trots ja stemmen voor de toekomst van Europa.

En ik wens u dus tot slot allemaal enorm veel succes toe met uw congres, met uw beleid en vooral met uw sterk en offensief Liberaal Manifest.

De heer Jan van Zanen; dames en heren, dan? Nu vraag ik nu graag uw aandacht voor de minister van Buitenlandse Zaken van België, de heer Karel de Gucht.

De heer Karel de Gucht; dank u wel meneer de voorzitter. Ik zou op mijn beurt eerst en vooral Guy Verhofstadt willen verontschuldigen die bijzonder graag met jullie was geweest vandaag maar die wegens een spijtig voorval namelijk het overlijden van zijn meter met wie hij een zeer sterke band had thuis is moeten blijven en naar de uitvaartplechtigheid is gegaan wat denk ik iedereen ook wel begrijpt. Meneer de voorzitter, geachte collega's en ik zou vooral zeggen dames en heren beste vrienden liberalen.

Zo'n tien jaar geleden voorspelde Francis Fukuyama in zijn boek 'the end of history and the last man' de definitieve wereldwijde overwinning van het liberalisme. Overal ter wereld zou men nu eindelijk inzien dat de combinatie van de liberale democratie en de vrije markt de enige weg is naar meer welvaart en naar meer welzijn. Vandaag tien jaar later blijkt zijn optimisme eerder een droom dan een voorspelling geweest te zijn, een droom die elk van ons overigens koesterde maar goed zoals u allemaal weet de meeste dromen zijn helaas bedrog. De realiteit gebiedt ons toe te geven dat de

wereld vandaag veel minder liberaal is dan we bij de val van de Berlijnse muur hadden gehoopt. We leven vandaag niet in een open verdraagzame samenleving integendeel, extremen dringen zich weer op racisme, fanatisme, fundamentalisme zaaien twijfel en onzekerheid in de politieke en maatschappelijke rangen. Het populistische discours lijkt het meer dan eens te halen van rationele debat en dat ervaart u in Nederland beter dan waar ook.

Beste vrienden, het is in dergelijke moeilijke tijden dat liberalen meer dan ooit nodig zijn. Het is in dergelijke tijden dat alleen het liberale gedachtegoed het hoofd biedt aan de verlokkingen van het poesadisme, het is in dergelijke tijden dat liberalen recht in een schoenen moeten staan tegen de stroom in. Liberalen zullen immers nooit aanvaarden dat aan de vrijheid en aan het vrije beschikkingsrecht van het individu geraakt wordt, liberalen zullen nooit aanvaarden dat nationalisme en het groepsbelang worden gepropageerd ten koste van de fundamentele rechten van elke mens en liberalen zullen nooit aanvaarden dat racisten en extremisten, van welke strekking ook, van hun wil wet kunnen maken daar gaan wij dwars voorliggen, dat hebben wij altijd al gedaan dat doen wij vandaag en dat zullen wij in de toekomst blijven doen, dat is de kracht van onze overtuiging.

En het is, beste vrienden, die overtuiging die we moeten blijven uitdragen, elke dag overal, in het binnenland en in het buitenland, want in tegenstelling tot wat sommige ons willen doen geloven is er vandaag niet teveel liberalisme integendeel er is te weinig liberalisme. Er is toch niemand die denkt dat vrouwen in sommige delen van onze wereld zich vrijwillig laten verminken en vrijwillig onzichtbaar maken achter hun burka? Zij vragen om meer liberalisme. En er is toch niemand die denkt dat er bijvoorbeeld Cubanen zijn die graag leven zonder het recht op vrije meningsuiting en zonder democratie? Zij vragen om meer liberalisme. En niemand denkt toch dat de boeren uit Zuid-Amerika en Afrika het Europees Amerikaans protectionisme en goede zaak vinden? Ook zij vragen om meer liberalisme. Dat diegenen die zogezegd om sociale redenen pleiten voor minder liberalisme dat maar eens gaan uitleggen aan die boeren, zij zullen van een kale reis terugkomen. Want de partijen die pleiten voor minder liberalisme doen dit niet om redenen van sociale aard maar om redenen van angst, van gebrek aan moed, ja zelfs van egoïsme. Zij zijn de partijen van het status quo van de stilstand en zoals u weet stilstaan is achteruitgaan. Liberalen daarentegen kiezen voor vooruitgang, liberalen kiezen voor de toekomst en niet voor het verleden.

Beste vrienden, in de Europese Unie is dat niet anders. De Europese Unie is een project dat van in het begin is gestoeld op drie pijlers, vrede, democratie en de vrije marktwerking. Het zijn drie pijlers die door hun succes een voorbeeld zijn geworden voor de rest van de wereld, het zijn drie liberale pijlers. Europa heeft bewezen dat deze liberale samenwerking voor meer vrede, meer democratie en meer vrije markt een succesformule is voor politieke stabiliteit en welvaart. Ik durf te zeggen dat de Europese éénmaking het meest geslaagde politieke project is van de 20e eeuw maar van ons hangt het af of het ook het meest succesvolle project wordt van de 21e eeuw.

Europese Unie heeft een magnetische aantrekkingskracht, steeds meer landen wilden en willen deel uitmaken van het Europa project. Europa is razend populair in Roemenië, Kroatië en Turkije en zelfs in de Oekraïne, maar datzelfde Europa is onbekend en onbemind bij haar eigen kernlanden, ja zelfs bij haar stichters, Europa is geen sant in eigen land. Nochtans stelt vandaag niemand zich nog vragen bij de vroegere uitbreidingen bijna niemand kan zich nog inbeelden dat bijvoorbeeld Spanje geen lid zou zijn van de Unie, toch waren ook de uitbreidingen in het verleden niet steeds vanzelfsprekend.

Zo waren Griekenland, Spanje en Portugal tot diep in de jaren zeventig dictaturen het waren bovendien straatarme landen waarin de toenmalige lidstaten veel geld hebben moeten steken en ook toen waren velen ervan overtuigd dat we hier overspoeld zouden worden door bijvoorbeeld Spaanse en Portugese arbeiders die ons werk zouden afpakken, ook toen waren velen overtuigd dat onze bedrijven massaal naar de zon zouden vertrekken maar die angsten die bleken ongegrond, meer nog, elke uitbreiding bleek een zegen voor de oorspronkelijke en voor de toetredende landen.

Net zoals de angst voor de uitbreiding ongegrond bleek is vandaag ook de angst voor de Europese grondwet ongegrond want wat is die grondwet? De Europese grondwet is niets anders dan bundeling van duidelijke afspraken tussen Europese landen over hoe we de werking met 25 lidstaten kunnen verbeteren, ik zeg duidelijk verbeteren, de grondwet moet de Europese Unie werkbaar houden. De grondwet maakt bovendien de samenwerking tussen de Europese lidstaten op verschillende vlakken gemakkelijker en dat is absoluut noodzakelijk. Hoe kan de Europees verantwoordelijke voor de strijd tegen het terrorisme, mijn goede vriend Gijs de Vries, terroristen tegenhouden wanneer elk land vindt dat het zijn informatie maar voor zich moet houden, dat gaat niet. We leven in de 21e eeuw als België of Nederland zou denken dat ze het internationale terrorisme alleen kan terugdringen dan vergissen zij zich, dat kan alleen maar op Europees vlak en dat is nu net één van de punten die de

grondwet mogelijk maakt. Dat is niet enkel het geval voor terrorisme, in de internationale politiek zijn, zoals ook Guy Verhofstadt het zei, alle Europese landen kleine landen, geen enkel land in Europa kan de dag van vandaag in zijn eentje nog wegen op het debat, er is maar één weg om als klein land een stem te hebben en dat is door samenwerking, door Europese samenwerking. Een ander argument dat populistten vaak gebruiken is dat alles wat misgaat vanuit Brussel komt overwaaien, Brussel zou de grote geldverslindende bureaucratie zijn en die alle landen in haar greep houdt.

Beste vrienden ik heb als Europees parlements lid nog met mijn goede vriend als partijvoorzitter en als minister van Buitenlandse Zaken intussen zo'n 25 jaar ervaring met dat Brussel. Ten eersten Brussel als enorme bureaucratie, dat is natuurlijk pure nonsens, er werken in Brussel ongeveer 24.000 Europese ambtenaren voor heel Europa. In Amsterdam alleen zijn er bijna exact evenveel ambtenaren, niet voor heel Nederland maar voor de gemeente Amsterdam alleen. Zegt natuurlijk ook iets over Amsterdam.

Twee, Brussel, ik noem het liever Europa, zou een geldverslindende machine zijn, elke Europese burgers betaald aan Europa gemiddeld iets meer dan € 200 per jaar en dat is beste vrienden 25 keer minder dan wat de Nederlandse burger aan de Nederlandse begroting betaald en laat ons eerlijk zijn als we die € 200 vergelijken met de welvaart en met de vrede die Europa met zich heeft meegebracht dan is zeuren niet echt op zijn plaats.

Drie, Europa, en zeker Europese grondwet, zou ervoor zorgen dat de individuele landen niets meer te zeggen hebben, het tegendeel is waar. Europa is een megafoon, Nederland is één van de stichters van Europa, zij hebben altijd mee aan de kar getrokken, er wordt geluisterd naar Nederland. Het is bovendien geen toeval dat twee van de belangrijkste verdragen, het verdrag van Amsterdam en het verdrag van Maastricht zijn, meer nog het is met de Europese grondwet die aan lidstaten en regio's de mogelijkheid zal geven om bezwaar te maken tegen een Europese richtlijn, dit staat in de grondwet, dus door de grondwet krijgt Nederland juist meer in plaats van minder te zeggen.

Beste vrienden, bij de voorbereiding van deze toespraak heb ik ook wat de Nederlandse pers op nageslagen en ik maak daaruit op dat er veel negatieve campagnie is geweest rond het referendum. Een nee kan tot een nieuwe oorlog leiden zei Piet Hein Donner, bij een nee zit een economische crisis er sowieso aangekomen wist Ben Bot, en volgens mijn oude vriend en collega Laurens Jan Brinkhorst gaat het licht zelfs zonder meer uit.

Je vraagt bij dit alles af of er dan echt geen positieve argumenten te bedenken zijn en laat mij dan toch maar eens een poging wagen. Europa, beste vrienden, wordt transparanter, democratische en efficiënter.

Één transparanter.

In de toekomst zullen nationale parlementen zich kunnen verzetten desnoods voor de Europese rechten tegen een Europese wet die te ver gaat, die de nationale bevoegdheden aantast, dat de nationale bevoegdheden worden aangetast dat is toch één van de dingen die jullie hoog zit?

Twee democratischer.

Het Europees parlement krijgt er een pak bevoegdheden bij in de medebeslissingsprocedure tussen raad en parlement wordt de leger, so what, zegt de scepticus die geen hoge pet op heeft van de goedbetaalde Europarlementariër, maar zelfs die scepticus moet toegeven dat een Europees parlement veel sneller en snediger wil besparen op het Europees landbouwbeleid en dat is toch wat jullie Nederlanders vragen?

Drie, efficiënter.

De raad van ministers zal moeten gaan beslissen met meerderheid over alles wat te maken heeft met asiel, migratie en terrorisme. 1, over minderheid van landen zullen niet meer kunnen tegenhouden dat er meer samenwerking komt tussen de politiediensten van de lidstaten, ik dacht begrepen te hebben dat jullie daar eigenlijk voor waren?

Wil ik hiermee zeggen dat de Europese grondwet ideaal is, helemaal niet natuurlijk, het had natuurlijk veel beter gekund maar de Europese grondwet is een compromis, het is een democratisch compromis, en als ik eerlijk mag zijn het best mogelijke compromis. De grondwet is evenmin de laatste stap geweest, Europa is een dynamisch proces, een proces dat de Unie van lidstaten beetje bij beetje een Unie van hoop maakt, Europa groeit stap voor stap, de meeste stappen gaan vooruit sommigen gaan achteruit maar deze grondwet is een serieuze stap vooruit, ik weet heel goed waar ik ja tegen zeg.

Tot slot, meneer de voorzitter beste vrienden, u heeft moed de moed om, wellicht de twee mooiste dagen van het jaar, hier in Groningen te discussiëren en te werken aan een manifest, sommigen zullen dit niet begrijpen maar liberale begrijpen het wel omdat de liberalen de toekomst uax serieus nemen zij maken de keuzes die nodig zijn, ongeacht de energie die dat vraagt, ongeacht wat populist overal uitkramen.

Ik wil u meneer de voorzitter feliciteren met dit manifest, het is een sterk manifest, het is een manifest dat aantoonst dat ook in Nederland de toekomst aan de liberalen is en ik hoop echt dat het woensdag, dankzij de liberalen, een ja wordt voor Europa en dat nog het meest van al omdat Europa een liberaal project is, dank je wel.

De heer Jan van Zanen; hartelijk dank meneer de minister. Mag ik de vergadering heropenen, de leden van het Hoofdbestuur, stemcommissie en de leden van Liberaal Manifest weer achter de tafel dan gaan wij door met de bespreking van de verschillende voorstellen. En aan de orde is deelsessie 4 hoofdstuk 3 van het Liberaal Manifest en we gaan beginnen met amendementen 2206 en dat staat op blz. 2 van de leeswijzer, deelsessie 4. Dan is het voorstel overnemen maar er is gevraagd om dit plenair te behandelen, Ineke.

Mevrouw Ineke Alsem; voorzitter dames en heren, ter toelichting meteen een plenair onderwerp uit deelsessie 4. Het amendement zoals het er ligt is een voorstel om een aanvulling te doen bij een zin uit het Liberaal Manifest dus dit stukje staat op zich niet in het Liberaal Manifest, wat er in het Liberaal Manifest staat onder economie is een alinea over de vervlechting tussen bedrijfsleven en staat en zin 518 luidt 'ongewenst zijn vooral de hybride constructies, denk aan havenbedrijven, luchthavens waar nog de tucht van de markt en de mededingingsautoriteit heerst nog publieke controle plaatsvindt' en het amendement stelt voor om daar deze zin aan toe te voegen, 'wanneer marktwerking ontbreekt en dat niet wordt verwacht mag er geen privatisering plaatsvinden' het betekent dus eigenlijk dat het amendement zegt er mag alleen privatisering plaatsvinden als er marktwerking mogelijk is. Daarover is in de deelsessie gediscussieerd en daar waren de meningen over verdeeld en de tegenstanders die zeiden er zijn meer motieven voor privatisering dan alleen het element marktwerking en daarom dat wij besloten hebben om dit punt aan u voor te leggen.

De heer Jan van Zanen; goed, laten wij ook maar beginnen het is nu half twee we moeten wat vaart maken als het kan en ik zou willen voorstellen dat we vanmiddag echt zo vlot mogelijk werken ik zou willen vragen of we een spreektijd kunnen afspreken van één minuut, dat geldt dan aan alle kanten hoor, kort en bondig en dat we ook niet in hele ploegen voor- en tegenstanders spreken maar dat we gewoon één of twee voorstanders en dan één of twee tegenstanders en niet elkaar herhalen dan komen wij wellicht nog een heel eind. Het voorstel 2206 is een zin toe te voegen, wie mag ik daar in

eerste, en ik ben nu ook streng in die twee termijnen, wie wil er iets voor op zeggen.

De heer de Krom; ik wilde iets tegen zeggen. Ja voorzitter, ik steun de gedachte achter dit amendement namelijk dat je met zaken als hoe ga je met het publieke en private belang om dat je daar zeer zorgvuldig mee om moet gaan. Privatisering doe je dus niet zomaar daar moet je heel zorgvuldig naar kijken en de essentiële vraag is elke keer weer kan ik het publieke belang nu beschermen via aandeelhouderschap of via wet- en regelgeving, dat is de centrale vraag. Het is dus niet alleen afhankelijk van de markt en wat ik er nog aan toe zal voegen is het volgende: al die gevallen waarin het publieke debat over wordt gesproken bijvoorbeeld als het gaat over de NS, Schiphol, havenbedrijf en dat soort voorbeelden dat zijn allemaal gevallen die kennen allemaal andere omstandigheden en wat dit amendement doet dat is een soort one size fit all benadering en gooit dus de deur dicht naar een heleboel goede oplossingen in de toekomst en ik denk dat je vanuit liberaal perspectief dat niet zou moeten willen, ik sluit aan bij de woorden van premier Verhofstadt wij willen minder staat.

De heer Jan van Zanen; laatste spreker in deze termijn, welkom.

De heer Henk de Kruijf; ik heb daar vorig jaar al het één en ander over vertelt van de jachthaven in Maasbommel. Uw sympathieke voorzitter, u heeft van mij al heel wat brieven weggestuurd, ik vind het een zeer sympathieke vent want die gaat ook met minderheden goed om.

De heer Jan van Zanen; terzake!

De heer Henk de Kruijf; nou terzake, terzake is wij hebben 3,8 miljoen concurrentie gehad en dat geld dat kwam van het departement van landbouw en die heeft onze hele haven kapotgemaakt, waar waren fruitteler, we hebben alles verkocht 36 ha die waren ik weet niet hoelang in de familie geweest en mijn zoon is nu werkeloos en wij hebben generaties in de Betuwe gewoond, wij hebben een hele stamboom van onszelf en wij hebben ook een boek geschreven, ik heb zelf een boek erover geschreven en ik ben de voorzitter nog erg dankbaar dat hij naar Brussel al die dingen gestuurd heeft. U heeft mevrouw Jorritsma...

De heer Jan van Zanen; nee maar u moet nu afronden meneer de Kruijf, wij spreken elkaar dan straks nog wel even.

De heer de Kruijf; tot ziens dan.

De heer Bakker; ik ben een van de indieners. Ik denk dat een heel algemeen puntje is wat hier staat het is zo breed dat je er alle kanten mee uit kunt en ik denk dat meneer Krom gelijk heeft met zijn standpunt dat je ook andere dingen moet kunnen doen maar dat sluit dit punt niet uit, dus ik denk dat het heel goed is dat het hier blijft staan, het is een liberaal standpunt.

De heer Jan van Zanen; tenslotte de commissie.

Mevrouw Ineke Alsem; de commissie heeft hier geen uitspraak over gedaan, de commissie is voor vrije markt en ook voor privatisering en het moet beide mogelijk zijn dus eigenlijk is dit, dat zeg ik, het staat op zich niet zo stringent dus je kunt eigenlijk kunnen zeggen dat wij toch voor een wat ruimere uitleg zijn. Het ligt meer in wat de heer de Krom zegt wat de commissie vindt.

De heer de Krom; voorzitter, één van de redenen waarom ik lid ben geworden van de VVD is omdat liberalen niet dogmatisch zijn en ik vind dus dat je moet kijken naar de omstandigheden van het geval en dit neigt naar toch matisme en dat moeten we niet doen.

De heer Jan van Zanen; is iedereen het met de Krom eens? Dan gaan wij stemmen over 2206, voor of tegen het invoegen van die zin. De stemming is geopend. Kan ik de stemming sluiten? Kan ik de stemming sluiten? De stemming is gesloten, het is verworpen.

Aan de orde is amendement 2412 de deelsessie zegt ontraden, blz. 8. Akkoord? Aan de orde is amendement 2494 daarvan is het voorstel laten we dat ala de motie 2244 opnemen en bespreken bij het visiedocument, blz. 11 neem me niet kwalijk, dus aan de orde is 2494 blz. 11, ik moet oefenen, en het voorstel is omdat in lijn met de motie die we vanochtend hebben verworpen te behandelen, akkoord? Aldus besloten.

Aan de orde, dames en heren, amendement 2483 staande op blz. 12, daar geldt hetzelfde voor om dat te betrekken bij de bespreking van het visiedocument, aldus besloten. Dan aan de orde amendement 2207 blz. 12 daar geldt hetzelfde voor, akkoord? Dan aan de orde amendement 2769 ook weer op blz. 12 een zin toevoegen, de deelsessie zegt niet doen dus ontraden, akkoord? Aldus besloten. Dan amendement 2642 blz. 13 daarvan zegt, ook een zin toevoegen, ook de deelsessie, als ik goed ben geïnformeerd niet doen, akkoord? Aldus besloten. Dan amendement 2169 blz. 14, daar zegt ook de deelsessie van niet doen, in het verkiezingsprogramma, is dat akkoord? Aldus besloten. Dan amendement 2455 daar geeft iemand van de

commissie een toelichting op, een korte toelichting, dat moeten we bezien samen 2455 blz. 14 het zou goed dat in samenhang te zien met amendement 2041 en die staat op blz. 16. Want 2455 zegt laat staan maar doe de uitwerking, laat vlaktax staan, maar laten we de uitwerking later regelen en dan is er nog een amendement 2041 op blz. 16 daar wordt een andere zinsconstructie voorgesteld misschien kan die ook meteen laten zien 2041 dan kan iedereen dat even zien ook en daar hebben we de heren of de dames van de Ven en Kolstij.

Mevrouw Alsem; wij hebben in de deelsessie gekeken hoe gaan we dit onderwerp nou aanpakken en wij hebben besloten om te beginnen met een principiële keuze over wel of geen vlaktax en toen hebben wij een amendement opgezocht wat daar het dichtst bij in de buurt kwam en dat was het amendement 2041 die zegt dat zinnetje moet je wijzigen en zoals Denny Alkemade zegt om het als volgt de wijzigen: 'daarom pleit de VVD een onderzoek naar de wenselijkheid van invoering van de zogenaamde vlaktax' in plaats van wat het Liberaal Manifest zegt die pleit voor de invoering van de vlaktax.

Wij hebben daarover in de deelsessie een meningpeiling gedaan en toen bleek dat de meerderheid dit wil ontraden omdat wij niet voor een onderzoek zijn naar de vlaktax maar omdat de deelsessie van mening is dat we voor de vlaktax zijn. Toen hadden we dat vastgesteld en toen zijn we naar die andere amendementen gaan kijken en die gaan eigenlijk allemaal over aanpassing van het belastingstelsel, afschaffing van bepaalde belastingen of aanpassing van allerlei belastingen en toen hebben wij gezegd dat moet je eigenlijk doorschuiven naar een volgende themabijeenkomst laten we vaststellen dat voor ons vlaktax het uitgangspunt is en dan gaan we in een volgende thema vergadering alle mitsen en maren en uitwerkingen oppakken, dat is het verhaal van de deelsessie.

De heer Jan van Zanen; dat betekend dat wij, als wij kunnen instemmen met 2455, dat we dan zouden moeten spreken over 2041 die ligt nu ook voor? Want dan kunnen van de Ven en Kolstij hun pleidooien houden, zijn die nog aanwezig? Ja, gaat uw gang.

De heer van de Ven; geen mevrouw van de Ven.

De heer Jan van Zanen; dat heb ik inmiddels geconstateerd.

De heer van de Ven; dank u wel. Ik ben lid van de partijraad en daarnaast lid van de VVD belastingcommissie en dat sedert 1985. Mijn punt terzake van de vlaktax is dat ik mij afvraag of wij als VVD dit moeten claimen als ons domein? De reden daarvoor is wij nemen een principebesluit tot één laag tarief en vervolgens komt de vraag hoe je dat gaat financieren, dat zou uit de collectieve middelen moeten komen, nou dat proberen wij al jaren, daarnaast indirectere belastingen ook daar heb je niet veel ruimte, uiteindelijk moet je dan kijken naar aftrekposten en dan komt de vraag op de afschaffing van de hypotheekrente. Dus als ik doorga met het punt van willen wij dat dan denk ik dus dat wij als VVD moeten kijken, voordat wij overgaan tot vaststellen wij willen een vlaktax, of daar voldoende draagvlak voor is in de maatschappij, dus ik ben niet tegen ik ben niet voor maar ik wil op korte termijn een onderzoek en ik wel ook graag een bijdrage daaraan leveren.

De heer Jan van Zanen; de heer Kolstij, is die aanwezig? Goed dan is de vraag ja of nee een onderzoek denk ik, neem me niet kwalijk microfoon drie.

De heer Kolstij; ik denk dat wij nu eens principieel een standpunt moeten innemen welke kant we hier op willen en dat dat ook in het Liberaal Manifest thuishoort en dat we principieel voor de vlaktax moeten uitspreken.

De heer Jan van Zanen; dank u wel, iemand anders nog? Commissie? Dan gaan we stemmen, we stemmen over 2041 blz. 16, neem me niet kwalijk, voor de tweede termijn.

De heer Willem Opmeer; nou wat mij betreft is het de eerste termijn. Goedemiddag, de argumentatie voor de vlaktax zoals beargumenteert in het Liberaal Manifest is veel tekort door de bocht daar hoeft je geen fiscalist voor te zijn. De vlaktax is denk ik een instrument om bepaalde doelstellingen te bereiken, doelstellingen op het gebied van efficiëntie, effectiviteit en misschien wel rechtvaardigheid, maar we moeten voorkomen dat wij nu al die doelstelling tot een dogmatisch uitgangspunt maken dus ik vind dat moet apart in afweging met andere fiscale zaken behandeld worden.

De heer Jan van Zanen; dan iemand anders nog in de tweede termijn tenslotte?

Mevrouw; een korte vraag, krijgen we nu de keuze of we zijn voor onderzoek of we zijn voor vlaktax?

De heer Jan van Zanen; zo is het. Wilt u nog iets zeggen meneer Dales?

De heer Geert Dales; 9 volgens mij moeten we overgaan tot stemming, de argumenten zijn gewisseld ik ben het wel met de vorige spreken eens dat de argumentatie veel breder had gekund we kunnen er een heel manifest over vol schrijven.

Het gaat hier om het uitgangspunt, het beginsel, wij hebben heel kort de argumenten gegeven, nou er zijn er talloze, er is overigens vanaf het moment dat wij het in het manifest hebben opgenomen alweer heel veel meer over gepubliceerd dan voor die tijd met interessant materiaal waar we ons voordeel mee kunnen doen. Mijn voorstel is voorzitter dat wij gewoon een uitspraak doen over inderdaad die vraag gaan wij dit onderzoeken of omarmen we het principe en daarna komt de uitwerking en dan krijgen wij vast nog een interessante discussie in de partij.

De heer Jan van Zanen; ik wil dit het beperken tot twee termijnen en we gaan nu stemmen over de vraag of u voor bent om eerst onderzoek, dan bent u voor als u daar tegen bent dan stemt u tegen, de commissie is tegen, de stemming is geopend. De stemming is gesloten.

Dan, dames en heren, gaan we over naar amendement 2204 op blz. 17 daar wil de commissie de strekking, er staat iets anders maar volgens mij kon de strekking worden overgenomen 2204, ik kijk even naar de commissie. Strekking overnemen blz. 17 een zin toevoegen. De deelsessie zegt strekking overnemen, de commissie zich van niet, wil de commissie er iets over zeggen?

Mevrouw Ineke Alsem; de commissie heeft voorgesteld om het niet op te nemen en de deelsessie wel. Dan stel ik voor te gaan stemmen 2204, commissie is tegen dat heeft u begrepen, de stemming is geopend. Kan ik de stemming sluiten? Nog niet. De stemming is gesloten. Aan de orde is amendement 2900 op blz. 17 ook, daarvan is het voorstel om dat in de visiedocumenten te bespreken, akkoord? Aldus besloten. Amendement 2073 die vindt u op blz. 18 daarvan heb ik begrepen dat de deelsessie zegt laten we de strekking ervan overnemen maar wel met aandacht voor de sleutelwoorden, ik hoop dat ik het zo goed heb weergegeven, is dat akkoord? Aldus besloten.

Dan dames en heren, amendement 2619 blz. 20 daarvan zegt de deelsessie ontraden, is dat akkoord? Wil iemand daar over spreken? Niemand, akkoord, aldus besloten. Dan amendement 2416 dat vindt u op blz. 22 daarvan zegt de commissie strekking overnemen, akkoord? Aldus besloten. Dan dames en heren, gaan wij als ik het goed zie naar 2833 blz. 23 daarvan is het voorstel

om daarvan de onderstreepte zin over te nemen en de strekking ook, hier komt het milieublok.

Mevrouw Ineke Alsem; toch even weer een toelichting vooraf. Er waren heel erg veel amendementen over milieu en uiteindelijk hebben we besloten om het als volgt aan te pakken. Er waren bij alle amendementen, en die staan in het stuk op het end, een drietal amendementen die de tekst van het Liberaal Manifest als uitgangspunt hebben genomen en daar in te gaan een aantal zaken hebben opgenomen maar die heel goed aansluiten op de bestaande tekst wat toch een versterking of een aanscherping van het milieubeleid in houdt. Over die voorstellen was consensus in de deelsessie, en dat zijn de amendementen 2306 van de afdeling Arnhem en amendement 2100 van de partijcommissie en een groot deel van amendement 2810 van de afdeling Reeuwijk, dat zijn complete tekstvoorstellen die goed aansluiten.

We hebben in de deelsessie besloten omdat als uitgangspunt te nemen voor de aangepaste tekst van het Liberaal Manifest en daarin zitten ook al verwerkt een aantal deelamendementen die daar voor allemaal zitten dus we hebben eigenlijk gezegd we gaan van deze basistekst uit daarnaast hebben wij natuurlijk wel alle amendementen doorgelopen maar toen waren we het er eigenlijk toch alweer redelijk snel over eens dat we er heel goed uitkomen met die basistekst met uitzondering van een aantal uitwerkingen met name op de punten energie, waterbeheer, ruimtelijke ordening en nog een paar van die onderdelen en daarvan hebben we voorgesteld dat moet je dan behandelen in één van algemene vergaderingen.

De heer Jan van Zanen; m.a.w. de commissie stelt voor, en de deelsessie ook, op basis van de amendementen 2306, 2810 en 2100 die u vindt op blz. 34 en 35, de tekst op te nemen ten aanzien van het milieubeleid, en ik adviseer u daarmee in te stemmen. Er is een spreker, eerste termijn.

De heer van Poeteren, Rotterdam; we waren op de goede weg. Inderdaad heeft Rotterdam bepleit en is het in de deelsessie ook aangenomen dat de eerste zin die u onder het milieu ziet wordt opgenomen omdat het een puur liberaal beginsel betreft en de strekking verder inderdaad ook wordt overgenomen dus met die aantekeningen erbij kunnen wij het voorstel overnemen.

De heer Jan van Zanen; akkoord, zo gaat het, iemand anders nog? Aldus besloten. Tweede termijn, meneer Plukkel.

De heer Plukkel; in eerste termijn hoor, maar het maakt mij niet uit.

De heer Jan van Zanen; nee, het is jouw tweede termijn.

De heer Plukkel; begrijp ik nu goed dat alle amendementen onder milieu bij die drie worden samengevoegd en dan gaat het er mij om dat wij graag in het Liberaal Manifest 2460, wat betreft ruimtelijke ordening, opgenomen zouden willen zien omdat er nu in het Liberaal Manifest niets staat over ruimtelijke ordening en dat is toch voor dit land heel merkwaardig en ook voor liberalen, we hebben zelfs een liberale minister vooraan.

De heer Jan van Zanen; kunt u ook even zeggen, bladzijde dat is?

De heer Plukkel; dat is blz. 31, dat mag wat ons betreft meegenomen worden in de tekst bij milieu maar we zouden wel ook een passage over ruimtelijke ordening opgenomen willen zien.

De heer Rene Leegte, partijvoorzitter milieu en duurzaamheid; alleen zijn zonder ideeën kunnen er niet van veranderen, daarom ben ik blij met deze goede paragraaf in het Liberaal Manifest over het milieu en ben ik nog blijer dat we daarna een sessie gaan doen om dingen aan te vullen. Ik ondersteun daarbij Hans Plukkel om ruimtelijke ordening wel mee te nemen in dit hoofdstuk maar volgens mij is dit ook zo afgesproken gisteren, dank u wel.

De heer Jan van Zanen; iemand anders nog even kijken? Mevrouw Alsem tenslotte.

Mevrouw Ineke Alsem; er komt over die verschillende onderwerpen die ik net noemde, inclusief ruimtelijke ordening, wel een strekkingszin te staan in het Liberaal Manifest dus het wordt genoemd apart en dan wordt er verder de uitwerking overgelaten aan die algemene vergadering.

De heer Jan van Zanen; aldus besloten. Dan aan de orde amendemente 2347 op blz. 36 ik denk dat dat over de 1 procent cultuur gaat daarbij zouden de heren, en dan is het handig denk ik om amendementen 2347 en 2074, die u op de volgende bladzijden vindt op blz. 37, om die te koppelen en ik zou de heren Nederveen en Plukkel kort het woord willen verlenen, meneer Nederveen staat al klaar.

De heer Ruud Nederveen; inderdaad voorzitter en ik praat namens de partijcommissie cultuur en media. We moeten hier even goed opletten want

enerzijds is er een voorstel om de twee laatste zinnen uit de tekst weg te halen maar het voorstel van mijn partijcommissie is om alleen de laatste zin weg te nemen juist omdat die zin daarvoor kan blijven staan waar immers het manifest pleit voor een substantieel staatsaandeel in de financiering van het kunstaanbod, dus ik zou het fijn vinden als de vergadering even goed oplet en de argumenten om de 1 procent om daar niet voor te kiezen die ligt in de toelichting denk ik geformuleerd.

De heer Plukkel; wij kunnen ons geheel vinden in de tekst en wij denken dat het verstandig is om daar toch een richtsnoer in op te nemen en dan begrijpt de burger ook waar we het over hebben.

Mevrouw Willemien Holstein; wij hebben het er gisteren in de deel bijeenkomst over gehad op dat moment is besproken het amendement om beide zinnen te schrappen daardoor is het opvolgende amendement om alleen de tweede zin te schrappen niet meer behandeld, ik wil graag mij uitspreken voor het schrappen van de beide zinnen. Het is wat vreemd om alleen voor kunst en niet voor al die andere dingen, die we graag willen behouden en beschermen en dergelijke, hier ineens te gaan praten over dat er geld moet worden gereserveerd en dan zelfs in de volgende zin een uitspraak te doen over hoeveel dat zou moeten zijn.

De heer Jan van Zanen; dank u wel, het woord is aan de commissie.

De heer Geert Dales; ja voorzitter, in het concept manifest daar wordt een passage gewijd aan de rol van de staat in kunst en cultuur en het belang van kunst en cultuur voor de samenleving en onze analyse is er dat dat belang groot is en wij hebben daar ook uit de doeken gedaan waarom dat zo is, verschillende oogpunten zou je daar ook als liberaal, zeker als liberaal, een warm voorstander voor moeten zijn. Dan zou het vreemd zijn als je A niet met B verbindt dat moet dan ook wel consequenties hebben in de mate waarin je bereid bent om financieel daar ondersteuning te verlenen.

Die ene procent, ik kan mij wel voorstellen dat sommige mensen denken waarom nou één procent bij kunst en cultuur en waarom niet bij, nou vul maar de thematiek in, maar dat is toch hier wat anders dan elders. Die ene procent is een metafoor geworden, het gaat ook wel om geld maar het is een metafoor geworden die heel veel mensen heel goed begrijpen voor de vraag ondersteun je de analyse dat kunst en cultuur voor de samenleving van essentieel belang is, ben je bereid daar ook aan mee te doen en daarom

hechten wij heel erg aan die ene procent en ik zou de vergadering willen aanraden om dat te steunen.

De heer Nederveen; heel kort, waarom zouden wij alleen voor het kunstbeleid deze exceptionele formulering kiezen?

De heer Geert Dales; dat leg ik u nou net uit meneer Nederveen.

De heer Nederveen; voorzitter, ik wil graag even uitspreken. Waarom juist alleen voor kunstbeleid daar waar het in het belang van de kunstportefeuille zelf is om het onderwerp kunst niet iedere keer als een uitzonderlijk beleidsterrein te behandelen. We doen het voor alle anderen beleidsonderdelen niet en voor deze wel daar heeft u mij niet van kunnen overtuigen.

De heer; voorzitter, politiek is er iets vreemds aan de hand wanneer je eerst een bedrag alloceert en dan pas je doelstellingen, logisch is om te zeggen wat willen we bereiken in de samenleving en daar vervolgens de financiering bij te zoeken. Het enige terrein waar dit tot nu toe anders omgaat, en ondanks de VVD, is de ontwikkelingssamenwerking dat loopt ons ook voor de voeten het kost onze moeite om dat geld efficiënt weg te zetten en ik zou het onlogisch vinden om deze manier van kiezen die we tot op heden alleen in het partijprogramma van de Partij van de Arbeid vinden ook in het VVD manifest over te nemen op dat gebied zou ik me graag nog willen onderscheiden van de PvdA.

De heer; ik zou de commissie er alleen op willen wijzen dat als u het hebt over een metafoor van één procent van de overheidsuitgaven heeft u het wel over een metafoor van ongeveer € 2 miljard.

De heer; ik steun de vorige sprekers ik heb er niets nieuws aan toe te voegen, een metafoor is niet een heleboel geld.

Mevrouw Willemien Holstein; omdat u nu over kunst en cultuur spreekt nog even een thema aansnijden wat met kunst en cultuur te maken heeft en met onderwijs. Ik zie in het hele Liberaal Manifest helemaal niks op het gebied van het hbo. Het kunstonderwijs zit in Nederland bij het hbo we hebben gisteravond in de deelsessie gesproken over de economie daar stonden de universiteiten genoemd en het MKB wat erg belangrijk is voor onze kenniseconomie, de hbo instellingen zijn daar grote motoren ook van, ook internationaal gezien voor de Lissabon conventie, ik zou wel graag hebben

dat u een Liberaal Manifest tussen die paragraaf waar blz. 26 de hbo instellingen hogescholen wil opnemen.

De heer Jan van Zanen; dank u wel, het is niet echt aan de orde maar goed, microfoon 4.

De heer Kuipers, Meersen; mijn vraag is of er niet wat geld van de ontwikkelingssamenwerking beschikbaar gesteld kan worden voor de instandhouding van het cultureel erfgoed. Wij worden opgezadeld met een zogenaamde BRIN regeling die alleen maar uitgaat van instandhouding van bepaalde monumenten maar er is veel meer aan de hand natuurlijk, ik denk ook aan molens hoeveel zijn er niet in Nederland die straks op instorten staan. Ontwikkelingssamenwerking daar hebben we al heel lang vreemde ideeën over wat daarmee gebeurt, misschien kan dat wat teruggebracht worden.

De heer Jan van Zanen; boodschap begrepen, laatste spreker mevrouw.

Mevrouw Geeraats, Hoogezand Sappemeer; ik steun de commissie van harte wat betreft de cultuurparagraaf. Dames en heren, wij willen toch niet te boek staan als cultuurbarbaren, dank u wel.

De heer Jan van Zanen; tenslotte de commissie, tweede termijn.

De heer Geert Dales; dank u wel voorzitter. Even in de richting van de heer Nederveen waarvan ik het betreur dat ik niet even met hem mocht debatteren want dat deden wij vroeger altijd zo aardig en deze kans wilde ik even te baat nemen dus vandaar. Er is wel degelijk een ander beleidsterrein waarop procentagewijs wordt gesproken, dat is door iemand anders genoemd de ontwikkelingssamenwerking dus zo uniek is het niet, en ook daar, dat is eigenlijk hetzelfde, is het een symbool geworden meer nog dan het bedrag, niet alleen het bedrag, het is een symbool geworden en daarom hechten wij er zo aan voorzitter en als de vergadering dat niet overneemt, wat wij natuurlijk niet hopen, dan is de volgende stap die laatste zin 1674, en daar heeft de heer Nederveen een goed punt, is het al in 1674 of 1673 én 1674 want dat maakt substantieel verschil dus dat moeten we wel duidelijk bij de behandeling even goed in de gaten houden.

Maar ik roep de vergadering op het roer om te gooien in de VVD en te laten zien dat wij ook, zoals het door de eeuwen altijd geweest is, snappen hoe groot het belang van kunst en cultuur voor de samenleving is wat wij nu op

opbouwen ook voor komende generaties zoals wij terugkijken naar wat vorige generaties gedaan hebben.

De heer Jan van Zanen; goed, dames en heren, ik stel voor te gaan stemmen over amendement 2347 om die tweede zin te schrappen, en de commissie zegt nee. We gaan eerst stemmen over 2074, dat is de meest verstrekkende, de commissie is tegen dit voorstel. 2074 blz. 37.

De heer; zet u die dan ook even daar neer want er staat nu 2347 en ik denk dat we daar dus niet over stemmen nu, dat we weten waar we over stemmen.

De heer Jan van Zanen; we gaan eerst stemmen over 2074.

De heer Geert Dales; laten we het simpel houden, de vraag is wilt u die één procent of wilt u die niet? En als u tegen het voorstel 2074 stemt, als u daar tegenstemt dan stemt u voor het handhaven van de ene procent.

De heer Jan van Zanen; dus nog even langzaam Geert, help nog een keer een handje.

De heer Geert Dales; het spijt mij voorzitter maar het is toch echt zoals het is. Als u voor die ene procent bent, en dat is wat de commissie bepleit, als u de commissie wilt volgen stemt u dan tegen 2074.

De heer Jan van Zanen; ja, zo is het, de stemming is geopend. Kan ik de stemming sluiten? De stemming is gesloten. Dames en heren, deze stemmingsuitslag betekent dat we nu ook kunnen en moeten stemmen over 2347 die zin die vindt u op die vorige blz. 36.

De heer Geert Dales; hiervoor geldt als u vindt dat die één procent die is ter ziele oke jammer maar helaas, maar als u desalniettemin vindt dat er toch wel een substantieel staatsaandeel in de financiering zou moeten komen, en dat is nu het commissiestandpunt, want wij bewegen ook mee, als u dat vindt dat we toch wel wat overeind moeten houden dan moet u nu tegen nummer 2347 stemmen.

De heer Jan van Zanen; ik breng het instemming, de commissie is hiertegen. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Daar is de commissie dan blij mee.

Dames en heren, tenslotte uit deelsessie 4 amendement 2719 blz. 38 daarvan is het voorstel om langs de lijn van 2244 dat in het visie stuk mee te

nemen en ik stel voor aldus te besluiten, dat was weer een deelsessie dank u zeer. Gaan we over naar deelsessie 3 en als ik het goed zie, daar staan geen bladzijde nummers meer bij. Dan gaan bij het nu hebben over een aantal amendementen, er zijn 3 punten overgebleven over het ministerie van veiligheid, over het DNA en over het zelfbeschikkingsrecht en daarin geleidt de heer Docters van Leeuwen ons. Hij gaat eerst medelen hoe het zit met het ministerie van veiligheid dat gaat over amendement 2522 op blz. 10, gaat uw gang meneer Docters van Leeuwen

De heer Docters van Leeuwen; dank u wel voorzitter, ik kan er kort over zijn. Wat hier staat linksom of rechtsom, ik gebruik maar even de woorden van minister Remkes, wij moeten een vorm kiezen waarin maar één minister en niet twee en niet drie maar één verantwoordelijk is voor de veiligheid, hetgeen nogal wat betekent dat betekent in ieder geval aanpassen van nogal wat wetgeving, omdat in de plaats te stellen voor wat in het stuk van de commissie staat één ministerie van veiligheid de organisatorische uitwerking zien wij nog wel dat kan zo moeten maar er zijn ook andere opties die wellicht beter zijn maar het doel staat hier goed in geformuleerd dus ik ontraadt het u niet, ik stel voor dat voorstel te volgen ook al omdat de deelsessie zich daar unaniem in kon vinden,

De heer Jan van Zanen; dat lijkt mij een redelijk voorstel, u was er uitgekomen begrijp ik, ik kijk even rond en stel voor aldus te besluiten, nee dat is aldus besloten nu. Dan het thema DNA bank, dat is amendement 2524 op blz. 17 eerste kolom, voorstel van Den Haag, daar zijn twee sprekers voor een voor- en een tegenstander, wilt u er nog iets op toelichten meneer Docters van Leeuwen uit de deelsessie?

De heer Docters van Leeuwen; heel kort. Er zijn een aantal amendementen geweest. Uiteindelijk concentreerde de discussie zich op de vraag moeten we het gebruik van het DNA uitbreiden buiten wat wij nu doen namelijk het alleen afnemen van verdachten, nu is het zo dat je alleen maar DNA afneemt van verdachten. Het voorstel heeft eigenlijk de strekking dat uit te breiden, uiteraard onder voorwaarden, voor dit voorstel was er een meerderheid in de deelsessie dus voor voorstel 2524 niettemin leek het ons alleszins redelijk omdat er ook een duidelijke en gedreven minderheid was omdat even hier aan de orde te hebben.

De heer Jan van Zanen; dat geef ik dan nu aan de orde, we gaan dus spreken aan de hand van amendement 2524 wat u vindt op blz. 17 spreken we over dit thema.

Mevrouw Annewil Butler, afdeling Den Haag; waar het om gaat is niet zozeer of er een DNA databank moet komen, het gaat om de vraag in de terrorismebestrijding en criminaliteitsbestrijding dat er beter gebruik moet worden gemaakt van de technologische mogelijkheden, daar is het DNA databank er één van, als die gebruikt wordt moet dat onder zeer stringente voorwaarden en over die voorwaarden moeten we het dan hebben, wie hebben er toegang tot de databank, aan welke derden worden ze wel of niet verstrekt, voor welke doeleinden worden de gegevens gebruikt, het gaat niet zozeer om de vraag ja of nee maar vooral hoe.

Mevrouw Esmeralda Klein Reesink; ik vind het een goed idee om pasfoto's en irisscans als identificatie te gebruiken maar vingerafdrukken, DNA, dat zijn dingen die je overal achterlaat. Dat zijn zeker bij DNA zijn dat gegevens die ik niet zomaar aan een overheid kwijt wil en al helemaal niet aan een verzekeraar bijvoorbeeld. Ik wil dan ook niet dat mijn gegevens in een nationale databank komen, als ik verdachte ben van iets oke maar niet op het moment dat ik daar ben. Als brave burger, laat ik het zomaar eens even uitleggen, vind ik dat mijn privacy voor het vangen van een aantal boeven gaat.

De heer Jan van Zanen; dank u wel, eerste termijn, nee eerst de commissie. Vonhof in eerste termijn tenslotte, kort.

De heer Vonhof; van ganser harte meneer de voorzitter, sluiten ik mij bij de vorige spreekster aan. Wij zijn veel te gemakkelijk bezig met nogal kwetsbare persoonlijke gegevens in algemene niet controleerbare bestanden te brengen en die bestanden kunnen gekoppeld worden en zullen dan ook gekoppeld worden dat is de harde praktijk en daarom liberalen past voorzichtigheid en geen knieval voor gemakkelijk populisme dat opgeroepen wordt met angstgevoelens.

De heer; een keuze voor een databank voor niet verdachte mensen is absoluut geen populisme maar een positieve keuze voor iets nieuws naar iets waarmee we ontzettend veel slachtoffers in onze maatschappij kunnen voorkomen. De Utrechtse serieverkrachter was allang gepakt als wij zo'n databank hadden gehad. De moord op Marianne Vaatstra zou allang zijn opgelost, er zijn talloze voorbeelden van dit soort dingen. Vasthouden aan zo'n idee dat dat schadelijk is en dat dat gekoppeld zal worden is juist angstig, er zijn talloze voorbeelden...

De heer; het gaat er niet zozeer om dat de mogelijkheden uitgebreid moeten worden maar het feit dat er in de tekst gesuggereerd wordt dat alle Nederlanders in een databank moeten.

De heer; wij denken echt dat het heel verstandig zou zijn om de databank uit te breiden, uw argument je laat vingerafdrukken achter en je gezicht niet lijkt mij een onjuist argument, je laat je gezicht ook overal achter dus dat lijkt mij geen waardevol argument. Uiteraard is er beheersing nodig de ervaring leert dat daar het probleem niet zit, als je het wilt beheersing kun je het beheersen. Wij moeten niet blazen en het meel in de mond houden, ofwel wij zijn effectiever ten aanzien van de handhaving van zeer ergelijke misdrijven, en het gaat hier over juist dit soort misdrijven, zedenmisdrijven, gaat u maar door. Het oplossingspercentage zal aanzienlijk toenemen als wij dit accepteren zoals wij ook het paspoort, de foto enz., vroeger kon je ook niet fotograferen, we moeten met nieuwe moeilijkheden ook nieuwe oplossingen accepteren.

Mevrouw Esmeralda Klein Reesink; het lijkt erop alsof de discussie gaat over privacy of veiligheid, ik denk dat wij moeten kiezen voor privacy en veiligheid, we kunnen heel goed terrorisme en criminaliteit bestrijden, moorden oplossen en tegelijkertijd de privacy van onze burgers zo goed mogelijk beschermen mits ze maar gebruikmaken van die technologische mogelijkheden en mits we die randvoorwaarden maar heel precies inrichten en inkleden.

De heer Jan van Zanen; iemand anders nog voor de tweede termijn?

De heer; ik zou niet willen pleiten voor een algehele database waar iedereen in zit. Het risico is te groot dat anderen daar misbruik van kunnen maken. En daarnaast zullen er altijd ook mensen zijn die er niet inzitten en dan lost het dus nog niks op.

De heer Stegreg, Rotterdam; Ja voorzitter dank u wel. Ik wil wel pleiten wel voor zo'n databank ik woon in Rotterdam West en het afgelopen halfjaar heb ik drie schietpartijen meegemaakt, twee steekpartijen en nog heel veel andere dingen.

De heer Jan van Zanen; tenslotte de commissie, tweede termijn.

De heer Docters van Leeuwen; ik blijf zeggen dat vaak dingen officieel beter te regelen zijn dan wanneer we dit soort mogelijkheden onbeheerst laten voortwoekeren, dus ik sluit mij aan bij u mevrouw, het is beter om het goed te

regelen dan om het niet te regelen en B het is een fantastisch opsporingsmiddel, we kunnen niet tegelijk klagen over het veel te lage opsporingspercentage en dan deze mogelijkheid onbenut laten.

De heer Jan van Zanen; de commissie is voor dit amendement, we gaan stemmen. 2524. Nee, er is geen derde termijn, het spijt me vreselijk.

Mevrouw; kunnen we ook nog tegen de databank stemmen? Of we stemmen wij nu of voor dit amendement een databank met stringente regels of we stemmen tegen maar dan krijgen we hem ook want dan houden we de tekst aan van het Liberaal Manifest.

De heer Jan van Zanen; ja mevrouw, want we hebben dat gisteren in de deelsessie is dat zo afgesproken. Maar we gaan nu stemmen over dit amendement en de commissie is voor.

De heer; dat hebben wij in de deelsessie niet helemaal zo afgesproken.

De heer Jan van Zanen; oh, nou dan moet de voorzitter even kijken wat er dan gebeurt want mij is dit aangereikt dat dit, rond de DNA bank, dat dit de discussie zou zijn aan de hand van dit amendement.

De heer Docters van Leeuwen; dat dit op te lossen is voorzitter door te zeggen van kijk eens dit was het voorstel van de meerderheid, als er blijkt hier een meerderheid, kan ik me niet voorstellen, maar als er een meerderheid tegen dit amendement blijkt te zijn dan moeten wij uiteraard de oertekst ook aanpassen en gaat die voor dat voorstel om de DNA bank uit te breiden uiteraard uit het Liberaal Manifest.

De heer Jan van Zanen; is dat helder, dan kunnen we dat in één stemming doen.

De heer; mag ik toch één keer de uitleg horen dan.

De heer Docters van Leeuwen; als u voor uitbreiding bent moet u voor dit amendement stemmen en als u tegen uitbreiding bent dan moet u tegen stemmen en dat betekent ook dat de grondtekst wordt aangepast.

De heer Jan van Zanen; dat is dus de consequentie van uw tegenstem.

Mevrouw Esmeralda Klein Reesink; maar die tekst die er dan voorligt vind ik beter dan de grondtekst en ik ben er alsnog tegen wat ik wil eigenlijk ook een stem tegen de database kunnen uitbrengen.

De heer Docters van Leeuwen; u kunt niet tegelijk voor of tegen iets zijn, dat is moeilijk.

Mevrouw Esmeralda Klein Reesink; dat klopt, dus ik wil hier niet voor moeten stemmen maar dat moet ik wel doen dan?

De heer Docters van Leeuwen; nog een keer als u tegen uitbreiding bent van de huidige databank dan moet u tegen dit amendement stemmen en dan passen wij ook de grondtekst aan.

Mevrouw Esmeralda Klein Reesink; maar deze tekst is beter dan de oorspronkelijke ik wil niet tegelijkertijd....

De heer Jan van Zanen; Arthur, doe nog één poging.

De heer; tegen uitbreiding zijn van de databank wil nog niet zeggen dat je er voor bent dat iedere Nederlander in die databank komt, dat is het verschil.

De heer Docters van Leeuwen; ik probeer het nog één keer. A het is wij neem ik aan duidelijk dat er al een databank is.

De heer; ja, maar daar zit ik hopelijk niet in.

De heer Docters van Leeuwen; als u geen verdachte geweest ben van een bepaald misdrijf zit u er niet in, dat weet u trouwens zelf ook want er wordt niet onbewust iets van u afgenomen, laten we daar ook even helder over zijn alstublieft geen spookverhalen nu. Er is een databank wij denken dat het beter is om die databank uit te breiden, uiteraard met alle mogelijke voorzorgen, dat is wat aangescherpt in dit amendement, dus daarom kan de commissie zich goed vinden in dit amendement, de vraag is alleen willen we nu, als we het meteen zo goed bedacht hadden had dit in het concept van de commissie gestaan met amendement 2524 en daarom is nu alleen nog maar de vraag wil je dit, uitbreiding dus onder voorwaarden enz. enz., of wil je geen uitbreiding van de huidige databank?

De heer Jan van Zanen; helder, we gaan nu stemmen, vijfde termijn nee nu de groeten. We gaan hierover stemmen het is helder de commissie is hier

voor en er zijn een aantal mensen tegen. We gaan stemmen en aan de orde is 2524 ik open de stemming. Kan ik de stemming sluiten? Ja.
Aan de orde is dan het laatste onderwerp, dames en heren, als ik het goed heb begrepen uit deelsessie 3, en dat gaat over het zelfbeschikkingsrecht en wil daar de heer Docters van Leeuwen ook nog een korte toelichting over geven? Amendement 2781 wat staat op blz. 27.

De heer Docters van Leeuwen; even iets überhaupt over volksgezondheid dat ik toch ook nog even moeten melden aan de plenaire vergadering. Wij zullen van de amendementen die er overigens zijn geweest het nodige overnemen met name waar wordt gesproken over het vrije recht van vrije keuze van zorg en ook als je in die zorg zit dat je alstublieft nog wel graag je eigen vrijheidsrechten zoals met wie je omgaat enz. enz. mag uitoefenen.
Op dat punt hebben we toegezegd de wat magere paragraaf in het manifest wat uit te breiden, daarover zijn wij het eens geworden in de deelsessie.

Uiteraard is dit een onderwerp dat bepaalt de moeite waard is, maar dat had het Hoofdbestuur ook al gezegd, om daar uitvoeriger over te spreken op een ander moment en er bleef dus over het amendement 2781 gaan we een zelfbeschikkingsvermogen ook met het levenseinde, want daar komt het eigenlijk op neer, invoeren ja of nee. Ik heb gemeld dat de commissie daar wel sympathiek tegenover stond wij hebben toch besloten het niet op te nemen omdat wij verwachten daar een geweldige discussie over los te maken die misschien het zicht op andere belangrijke punten zou verduisteren, we waren het dus in die deelsessie eigenlijk wel eens, in ieder geval heb ik mij niet hevig verzet laat ik het maar zo zeggen, maar het leek ons toch echt een principiële punt dat hier even aan de orde zou moeten komen.

De heer Jan van Zanen; dank u wel. We hebben het dus nu, omdat ik er vanuit ga dat 2692 daarmee behandeld is, nee dat is niet zo? Dan komen we daar zo op terug we gaan eerst 2781 doen en dat is ook meneer Gebel. 2781 staat nog steeds op blz. 27. Ik geef het in bespreking in eerste termijn u heeft één minuut en liefst minder.

De heer Wagee, Doorn; ik ben blij met de toelichting meneer de voorzitter van de heer Docters van Leeuwen. Ik denk dat het inderdaad goed is dat er op dit punt de discussie gezocht wordt, eindelijk een punt juist ook als het de zorg betreft waar de immateriële kant van het liberalisme wat toelichten en als het Liberaal Manifest zou willen pretenderen een baken voor de liberale lijn te zijn die we de komende tien jaar in willen slaan dan moet er echt iets immateriële in dus alstublieft pak dit op ook in referentie naar de motie 2135. Laten wij niet

alleen een partij van de rekenmeesters zijn maar ook van het warme hart van de mens en zijn zelfbeschikking, dank u.

De heer; dank u voorzitter, ik steun uiteraard wat de vorige spreker gezegd heeft. Het is jammer dat in het amendement het zinnetje wat nou juist zo essentieel is alleen maar begint en dat het er niet helemaal instaat en ik wil het toch voorlezen omdat dat heel wezenlijk is in dit amendement, ik denk niet dat ik liberalen hoeft te overtuigen van het recht op zelfbeschikking. Het zelfbeschikkingsrecht is een belangrijk recht voor liberalen dit recht bestaat niet alleen ten aanzien van het leven maar ook ten aanzien van de dood, en ik denk dat dat een heel wezenlijk stukje in het amendement is.

Mevrouw; ik wilde precies dezelfde toevoeging doen.

De heer Berend Stolk; het zelfbeschikkingsrecht is een dermate centraal punt dat dat essentieel is voor een liberale partij alleen het regelen buiten alle andere kaders die er zijn over levenseinde e.d. aspecten maakt het tot een heel armzalig punt. Ik vind het essentieel dat het erin komt maar ik verwacht van het Hoofdbestuur de harde toezegging dat er op dit punt een hele uitgebreide afzonderlijke discussie volgt wat anders zijn we met een lege ballon bezig.

De heer Doctors van Leeuwen, ik zei al dat het de discussie over volksgezondheid meer dan niet even zo gedaan kan worden, meer dan de moeite waard omdat eens grondig te doen. Ik ben blij met de aanpunting de kern hier is de beschikking over de dood, ik begrijp ook dat men zich daarin kunnen vinden en we hadden al toegezegd herhaal het maar dat we met name op het punt van beschikking over jezelf over je zorg wij iets behoorlijks op zullen schrijven, we vinden dit echt een goede aanvulling van waar wij tekortgeschoten hebben.

De heer Jan van Zanen; de toezegging doe ik graag aan de heer Stolk namens het Hoofdbestuur. Wie in tweede termijn?

De heer; voorzitter, ik zou het zeer willen bepleiten om het nu wel in het manifest over te nemen, ik vind het argument dat het andere onderwerpen zou overschaduwten niet zo sterk, dat zegt misschien meer over de andere onderwerpen dan over dit, ik vind dat dit nu iets is waar wij als liberalen onze verantwoordelijkheid moeten nemen en juist de discussie moeten openbreken daar is nu de gelegenheid voor.

De heer; nee voorzitter, het gaat niet over de tweede termijn van dit onderwerp ik wou nog terugkomen op 2780.

De heer Jan van Zanen; akkoord, dan de commissie in tweede termijn dan gaan we stemmen.

De heer Docters van Leeuwen; wij moeten tegen zijn maar we zijn eigenlijk voor geloof ik?

De heer Jan van Zanen; maar is iedereen het hiermee eens dan gaan we niet stemmen? Is iedereen het hiermee eens? Dan nemen wij het over, akkoord. Dan gaan we het hebben over ik vermoed 2692.

De heer Gebel; nee, 2780 in ieder geval over gezondheidszorg maar dat kunt u vanuit mijn hoofde wel snappen. Docters van Leeuwen heeft gezegd dat er iets over zorg in het manifest komt ik wil hier even nog wel wat benadrukken. Zorg komt nu voor in het manifest het wordt vijf keer genoemd en vier keer in verband met de hoge kosten ervan, dat bevestigt volgens mij het beeld wat men van de VVD heeft namelijk dat de VVD vindt dat gezondheidszorg niets meer is dan een kostenpost en dat is niet zo, sterker nog gezondheidszorg is een economische kracht, een grote economische kracht, niet alleen vanwege de hoeveelheid mensen die er werken maar ook vanwege het feit dat de goede gezondheidszorg gezonde burgers geeft en gezonde burgers geven gezonde economie. En ik denk zelfs dat wij die kracht kunnen verstrekken door, ik rond af, ik denk zelfs dat wij die kracht kunnen verstrekken door A innovatie en creativiteit te bevorderen, B die patiënt centraal te zetten met zijn maximale keuzevrijheid maar wel met de garantie van risico solidariteit en C ook om de professionele autonomie te waarborgen, niet ten koste van alles, wel binnen de grenzen die de overheid stelt maar het zijn wel de dokter en de patiënt die samen uitmaken wat goed is.

De heer Jan van Zanen; maar hiervan is dus ook het voorstel om het in het visiedocument te doen.

De heer Stolk; op dat punt moeten wij ons goed realiseren dat de VVD de afgelopen jaren de feeling met de zorg is kwijtgeraakt en dat is een hele ernstige zaak niet alleen voor de patiënten. Wij moeten ons ook realiseren dat heel veel mensen die in de zorg werken kleine ondernemers zijn en die zouden automatisch bij onze partij moeten thuishoren dus de VVD is bezig met een geweldige achterstand op te lopen.

De heer Jan van Zanen; helder. Ik stel voor wat het was netjes omdat hier een naam bij was overgebleven, meneer Gebel, om dit nu toch zo af te wikkelen richting het visie stuk.

Dan zijn we volgens mij door deelsessie 3 heen en is aan de orde deelsessie 2 en dan gaan we beginnen met amendement 2062 op blz. 2 in uw leeswijzer en het zou aardig zijn begrijp ik als wij 2062 en 2064 in elkaars verienge zien, zeg ik dat de goed Geert? Is het al in beeld geweest 2062 blz. 2 in uw leeswijzer, wie wil daarover spreken? Niemand? Moet het dan maar vervallen? Aldus weg ermee, weg dus.

Dan amendement 2064, daarvan zegt ook de commissie ontraden wil iemand daar voor opkomen? Aldus besloten. Dan amendement 2819 ook blz. 2, daar zou mevrouw Baljeu iets over zeggen afdeling Rotterdam, is mevrouw of meneer Beaulieu aanwezig?

Meneer Ludema, afdeling Rotterdam; wat wij gewoon zien is dat er bij de gemeenteraadsverkiezingen veel teveel aandacht is eigenlijk naar de terugkoppeling naar de landelijke verkiezingen, gemeentes zijn zo belangrijk dat we ook moeten zorgen dat lokale thema's op die lokale agenda de aandacht krijgen. Door gemeenteraden, gemeentes de mogelijkheid te geven om gemeenteverkiezingen uit te schrijven wanneer daar noodzaak toe is dus zeg maar als dat binnen de vierjarige termijn nodig is dan kun je ervoor zorgen dat thema's die van belang zijn voor de lokale politiek ook op de juiste wijze op de lokale agenda kunnen. Nu is het nog zo geregeld dat zeg maar landelijk allerlei gemeentes die eigenlijk niet direct wat met elkaar te maken hebben dat dat een zeg maar nationaal tintje krijgt.

De heer Luuk van Midelaar; in de leeswijzer werd gezegd dat het zou worden doorgeschoven naar de volgende algemene ledenvergadering, we hebben daar desondanks in de deelsessie wel over gesproken en toen bleek dat daar toch wel veel sympathie bestond voor dit voorstel en ook omdat het uiteraard wel in het verlengde ligt van datgene wat ze in het hele Liberaal Manifest van belang is, met name voor dit onderdeel, namelijk de decentralisatie en dat je dus zoveel mogelijk dingen daar over laat beslissen op de plaats waar dat nodig is, dat is zo in grote lijnen de uitkomst van de discussie geweest dus het advies zou zijn om dit amendement over te nemen.

De heer Jan van Zanen; akkoord? Nee, dan gaan wij hierover stemmen of in tweede termijn?

De heer; voorzitter, als wij de lokale politiek serieus willen nemen dan moeten wij voor dit amendement zijn. In 1986 was ik al voor en ik ben nog steeds voor dit is hartstikke goed.

De heer Jan van Zanen; wie nog meer? Zal ik amendement 2819 dan in stemming brengen ja we gaan stemmen. Het advies van de commissie is voor. De stemming is geopend. De stemming is gesloten.
Dan aan de orde amendement 2284 op blz. 4 en amendement 2800 op blz. 6 die overlappen elkaar en misschien dat de heren Hotsma uit Wageningen en Visser uit Reeuwijk daar ons over kunnen bijlichten?

De heer Hotsma, afdeling Wageningen; het voorstel van de commissie behelst een hele sterke mate van gemeentelijke herindeling als instrument is het heel erg nuttig maar we hebben echter grote twijfels, we denken dat alle andere instrumenten een beetje onderbelicht blijven, wij zien liever een nadruk op betere kwaliteit met behoudt van besturen op korte afstand dan zo'n scherpe nadruk op gemeentelijke herindeling. Andere elementen verderop benadrukken ook nog een keer dat er veel meer instrumenten zijn, daarvan wordt de strekking overgenomen vandaar dus ons pleidooi om hier wat terughoudender in te zijn.

De heer Jan van Zanen; dank u wel, wie nog meer in eerste termijn?

De heer Visser, afdeling Reeuwijk; ik kan de voorgaande spreker zeker ondersteunen, gemeentes moeten zelf kunnen bepalen hoe ze de bestuurlijke taken aan gaan pakken of ze dat bestuurlijke herindeling of met gemeentelijke samenwerking gaan doen en dat moeten wij als de liberalen niet in een manifest dwingend opleggen, gemeentes moeten zelf kunnen bepalen hoe zij de band met de burger willen versterken of op welke manier zij dat willen doen en dat moet zeker niet dwingend in dit manifest.

De heer Jan van Zanen; wie nog meer in eerste termijn? Commissie?

Commissie, onze afweging was deze dat wij bij de vragen rond het lokale bestuur te maken hadden met wat er op niveau van de gemeenten zou moeten gebeuren, dat stond werkelijk centraal en was het uitgangspunt het relevante deel van onze discussies. Ik ben het helemaal met de indiener van het amendement eens dat er uiteraard ook andere aspecten zijn voor wat betreft de relatie tussen de gemeente, stadsdeelraden, eventueel provincies e.d., het is alleen dat er op dit moment dit niet aan de orde is en ik denk dat dat ook de achtergrond is van het voorstel van de commissie om het door te

schuiven naar een latere behandeling, maar op dit moment gaat het in eerste instantie om de gemeente maar dat wil dus in het geheel niet uitsluiten dat het voorstel zoals u het doet dat daar zou moeten gekeken naar wat de relatie is tussen de gemeentes en onderling en wat daarboven zit dat dat geen punt van aandacht zou moeten zijn het is alleen op dit moment niet iets wat terzake staat.

Mevrouw Voorenkamp, afdeling Zuid-Holland Noord; voorzitter, de herindeling. Wat mij betreft is het toch iets wat wij goed onder de loep moeten nemen en vooral het effect van de vrijwillige samenwerking en uiteindelijk uitmondend in fusies. In onze kamercentrale zijn daar al een aantal prachtige voorbeelden van, je ziet daarbinnen dat daar een hele grote hoeveelheid positieve energie vrijkomt en daar waar het gedwongen door de strot gedouwde processen zijn is het toch hakken in het zand en zie je dat er een vrij negatieve sfeer is en dat daar toch eigenlijk te weinig resultaat geboekt kan worden, graag aandacht voor dat punt?

De heer Fransen; voorzitter, er worden hier heel erg veel opmerkingen gemaakt die met de uitreiking van datgene wat de commissie in het manifest voorstelt van doen hebben maar het principe, dat de commissie terecht in het Liberaal Manifest voorstelt op te nemen, is dat er een grote correlatie is tussen de taken die je aan gemeenten over wil dragen en de schaal die daarvoor nodig is, die spanning is in toenemende mate opgetreden, de VVD is altijd een partij geweest die voor veel verantwoordelijkheden en taken bij het lokale bestuur is dan moet je daar ook als het om de schaal gaat de consequenties uit durven trekken.

De heer Geert Dales; ja, voorzitter ik zou die woorden van de heer Fransen dringend in uw aandacht willen aanbevelen. Wij pleiten in het manifest voor verdergaande decentralisatie van het bestuur meer op lokaal niveau besturen dicht bij de burger dat betekent dus ook meer taken en verantwoordelijkheden op dat niveau en dat zie je ook op het ogenblik gebeuren ik wijs op de wet werken en bijstand, ontwikkelingen rondom de wet maatschappelijke ondersteuning, hele grote ingewikkelde vraagstukken die bij gemeentelijke bestuurders en gemeentelijke ambtelijke apparaten worden neergelegd met de bijbehorende financiële verantwoordelijkheden en risico's en dat kan op een bepaalde schaal niet goed worden gerealiseerd en dat zie je ook omdat allerlei gemeenten samenwerkingsverbanden gaan zoeken omdat dan te regelen, die samenwerkingsverbanden die reizen als paddestoelen uit de grond en dat duidt erop dat er een probleem is. Die samenwerkingsverbanden zijn wel goed maar de democratische legitimatie daarvan deugd meestal niet

er zijn zelfs gedachten op het ogenblik om één wethouder van één gemeente aan te stellen voor 3, 4,5 andere gemeenten dat kan natuurlijk helemaal niet vanuit democratisch oogpunt maar zover zijn wij in het probleem dus vind ik ook dat wij het lef moeten hebben, als wij willen decentraliseren en wij bepleiten dat, dan ook doorzetten A zeggen en ook B dat hoort bij elkaar en daarom zou ik de heer Fransen nogmaals in uw aandacht willen aanbevelen die heeft daar zeer wijze woorden over gesproken.

Als gemeenten dit zelf moeten doen en er daar uitsluitend het initiatief wordt gelegd dan komt er heel veel niet van de grond dat is de werkelijkheid waar wij mee te maken hebben daar moet een sturende hand of van de provincie of van rijksniveau komen anders komen wij niet verder in dit proces.

De heer Jan van Zanen; goed, ik breng het amendement in stemming. We hadden afgesproken twee termijnen, er wordt geen onzin verkocht hooguit van mening verschilt toch, hé dat mag toch?

De heer de Boer, afdeling Leeuwarderadeel; ik vind dat wij hier niet over een doel discussiëren maar over het middel. Het middel hier is om tot gemeentelijke herindeling over te gaan, om dat gedwongen te doen, maar het doel is te komen tot minder politici en dat past in de tijdsgeest die we op dit moment hebben dat wij iedereen met minder middelen meer moeten doen, dat geldt voor het bedrijfsleven, dat geldt voor instanties die wij met zijn alle financieren en ik vind het dat het van deze tijd is om het ook aan onszelf op te leggen.

Mevrouw; in het hele hoofdstuk lokale democratie bespeur ik inconsequent beleid, u wilt decentralisatie, u wilt meer bevoegdheden bij lokale overheden, u vindt dat er een kloof is tussen burger en politiek maar u zegt wel dat de burger op lokaal niveau beter bereikt wordt dan door Den Haag en vervolgens wilt u dat probleem oplossen, wat u vooral in Den Haag heeft, door in te grijpen in de lokale democratie zonder daar met de afdelingen goed over te hebben gesproken en dat gaat over herindeling bevoegdheden zoals de burgemeesters en de kleinere raden en ik raad dan dus ook af op de tekst zoals die er nu staat over te nemen en dat geldt voor alle drie die onderwerpen.

De heer; ja voorzitter, decentralisatie is natuurlijk prachtig en daar zijn wij allemaal voor, maar dat hoeft geen reden zijn om kleinere gemeentes gedwongen op te heffen.

Je kunt prima als kleinere gemeente diensten bij ook grotere gemeentes overnemen je kunt faciliteren, wij hebben daar een ander amendement voor ingediend, er is geen reden om tot gedwongen herindeling te komen.

De heer Jan van Zanen; goed, dan stel ik voor geef ik de commissie Dales nog, nee? Dan gaan wij stemmen over amendement 2284 op blz. 4 en de commissie is tegen. Het amendement wordt in stemming gebracht dat stelt voor een zin te schrappen en de commissie is daar tegen dus u stemt voor het amendement of tegen en als u tegen bent volgt u de commissie en anders de commissie niet. De stemming is geopend. Kan ik de stemming sluiten? Ja de stemming is gesloten. Is verworpen.

Dan 2800 en die gaat nog verder die lijkt mij het dan ook niet te halen maar zullen we dat maar vergeten dan nu, oh nee, we gaan stemmen natuurlijk, 2800 de commissie is tegen, en hier is de commissie nog meer tegen. De stemming is geopend en het amendement is te vinden op blz. 6. Kan ik de stemming sluiten? De stemming is gesloten. De vice-voorzitter neemt het even van mij over.

Mevrouw Ineke Adema; we gaan over naar amendement 2470 op blz. 6, wil de indiener daar het woord over voeren? Nee, dan gaan we over naar amendement, sorry ik zag u niet.

De heer; mevrouw de voorzitter, gisterenavond is afgesproken dat ik over dit onderwerp het woord zou voeren. De commissie heeft nummer 2547 gedeeltelijk overgenomen dat is gemeentelijke herindeling alleen van onderaf, wij hebben net een verwerping gehad dus we krijgen nu een heel bijzondere discussie want eigenlijk ben ik gewoon voor de strekking van onderaf als de kwaliteit van de gemeente dat toelaat en dat is ook de strekking van de twee amendementen nu, dus ik zou willen aanbevelen de gemeenten van onderaf, als dat kwalitatief nodig is, te laten beslissen over herindeling, het is wel in strijd met het vorige besluit, maar de commissie heeft toegezegd 2547 tweede deel over te nemen.

Mevrouw Ineke Adema; kan ik hier de commissie het woord over geven?

De heer Luuk van Middelaar; ik moet zeggen dat ik dat mij niet zo herinner dat toen deze zaak in de deelsessie gisteren ter sprake kwam is er zeker van de kant van de commissie beklemtoond dat we natuurlijk rekening zouden moeten houden met hoe het bij de gemeentes zelf ligt en inderdaad dus die kant van onderop alle ruimte zou moeten geven maar dat laat onverlet dat het

onder bepaalde omstandigheden noodzakelijk kan zijn om die dingen van bovenaf te bekijken en dat zou daarom steeds een interactie tussen die beiden moeten zijn en ik denk dat daarom de werkelijke vraag is, en dat is iets wat je in ieder geval apart zou moeten bekijken van hoe die afweging daar moet uitvallen maar die beide componenten dat is absoluut essentieel ook voor de verhouding zoals de gemeente staat tegenover de andere overheidslagen dat is absoluut essentieel dat die mogelijkheid van bovenaf ook wel degelijk gehandhaafd blijft zelfs wanneer men daar niet zo vaak gebruik van zou maken dus dan zouden wij tegen dit amendement stemmen.

De heer John Deeten, afdeling Buuren; ik was bij die sessie ook aanwezig, het was warm en een laag zuurstofgehalte dus ik kan mij voorstellen dat het niet helemaal duidelijk was, maar ik heb duidelijk aantekeningen gemaakt dit zou worden overgenomen en met name het laatste deel waarin wordt beschreven waarom het liberaal zou zijn. Dus ik kan bevestigen wat de één na vorige spreker heeft gezegd dat de commissie toen heeft gezegd dat die er wel wat inzag dat die de strekking ervan zou overnemen?

De heer Luuk van Middelaar; nou ja ik heb toegegeven dat ik er zeker wat in zag aangezien ik er volledig van bewust ben, zoals ik daarnet ook al aangaf, dat men moet luisteren van wat er van onderaf komt maar ik heb daar niet de conclusie aan verbonden dat er geen sprake en onder geen enkele voorwaarde sprake zou zijn van een herindeling waarvoor men besluit van bovenaf.

Mevrouw Ineke Adema; we hebben het over amendement 2470 dat dat iedereen duidelijk is, dan de heer Dales.

De heer Geert Dales; voorzitter, ik ben geen liefhebber van ordepunten maar nu moet het toch even. Het is wel heel vreemd dat wij net een stemming achter de rug hebben waar die zin 1253, waar wij het nu blijkbaar ook weer over hebben, inmiddels al is afgehandeld, dus nu gaan wij een discussie heropenen waar de stemming over achter de rug is en volgens mij moeten wij dat niet te doen want dan komt deze vergadering niet teneinde.

Mevrouw Ineke Adema; ik wil dat voorstel graag overnemen, heeft iemand daar bezwaar tegen?

De heer Bakker, afdeling Nuth één van de indieners; ik ben het er niet mee eens die vorige strekking ging veel breder hier staat alleen maar dat één van de mogelijkheden is gemeentelijke herindeling maar er zijn veel meer

mogelijkheden, noem die andere dan ook. Via de andere zinnen heeft u voldoende ruimte om wat dan ook te doen als overheid dus die zin is helemaal niet nodig, dit is suggestief dus die moet u gewoon eruit gooien. Bovendien is het zo dat grotere gemeentes veel meer ambtenaren vragen en dus heeft niet efficiënt zijn Amsterdam 24.000 mensen al, dat is toch helemaal niet nodig, dus zin eruit.

De heer Geert Dales; ja voorzitter, ik herhaal dit nogmaals. Het is misschien vervelend dat je op zeker moment iets verliest, dat is ons als commissie vanmiddag ook overkomen ook op punten waar we erg aan hechten, dan neem je je verlies en je gaat door naar het volgende. Wij hebben zojuist een stemming gehad waarin die zin 1253 gehandhaafd is en dan vind ik het raar dat we de discussie blijven voortzetten, dus ik roep vergadering op dat niet te doen.

Mevrouw Ineke Adema; de heer Vonhof tot slot.

De heer Vonhof, meneer de voorzitter, ik zal met grote kracht dit pleidooi van de heer Dales willen ondersteunen. De vergadering moet nog naar belangrijke punten toe, als wij over geschrapte zinnen gaan amenderen dan wordt het echt een Poolse landdag dus alsjeblieft dit punt is afgehandeld en voorbij.

Mevrouw Ineke Adema; laten we dit voorstel doen en overgaan naar het volgende amendement.

De heer Stolk; ik zou tegen de heer Vonhof willen zeggen dat het aan de voorzitter van de vergadering afhangt of het een Poolse landdag wordt dat is punt één. Punt twee is dit punt aan de orde gesteld door een aantal mensen dat hoort dan netjes afgehandeld te worden en als wij onze eigen geloofwaardigheid willen behouden wordt gewoon in stemming gebracht en niet gemanipuleerd.

Mevrouw Ineke Adema; uw punt is duidelijk laten we tot stemming overgaan dan is dat helder. Ik bespeur dat de grote meerderheid vindt dat het punt duidelijk is behandeld bij de afgelopen stemming en laten wij tot het volgende punt overgaan.

De heer Stolk; voorzitter, dan hoort u dat punt van orde in stemming te brengen wij horen ons netjes aan de regels te houden en de constatering door alleen te luisteren naar het applaus is niet een correcte wijze van handelen, dit is niet goed wat er gebeurt.

Mevrouw Ineke Adema; volgens ons is de snelste oplossing stemming en wij gaan nu tot stemming over van amendement 2470, de commissie ontraadt dit in lijn met eerdere standpunten.

De heer Geert Dales, en mede vanuit het oogpunt van consistentie van besluitvorming van de ledenvergadering van de VVD.

Mevrouw Ineke Adema; bij deze open ik de stemming. Is iedereen klaar met stemmen dan sluiten wij de stemming. Nou dat lijkt mij een duidelijke uitslag. Het volgende agendapunt amendement 2579 en de overige punten die zitten natuurlijk in dezelfde strekking dus ik kan mij voorstellen dat wij nu dit amendement van u volgen en de overige punten zijn daarmee behandeld. En dan zijn wij nu beland bij het volgende amendement 2684 nee, welke is het nou? Zoals ik het net al aangaf in mijn beleving hebben we de agendapunten over de herindeling gehad dus dan zouden wij over kunnen gaan naar amendement 2266 dat deze blz. 8. Het amendement is gehandhaafd, kan ik de afdeling Leeuwarden het woord geven, is daar behoefte aan?

De heer Geert Dales; voorzitter, het spijt mij verschrikkelijk, even nog weer een punt van orde, ik houd daar niet erg van. We hebben dus die stemming gehad, inmiddels twee keer, en het aantal aanwezigen dat de commissie volgt neemt hand over hand toe dat is bemoedigend maar daar wil ik geen misbruik van maken dus volgens mij moeten wij nu vaststellen dat daar waar het gaat over die zinnen die lopen tot en met regel 1263 de besluitvorming achter de rug is.

Dan is er nog één zaak die openstaat dat is het amendement 2887 waarin wordt voorgesteld om verdere discussie te voeren fundamentele partij, brede discussie, over één bestuurslaag op Europees niveau, landelijk niveau en op regionaal niveau dat is dus een hele brede discussie, daarvan zou de ledenvergadering zich kunnen uitspreken of dat nog eens ergens moet gaan gebeuren of niet, dan heb je het ook over de positie van de provincie, en ik denk dat de ledenvergadering moet zeggen of zij het daar of al dan niet over willen hebben dan wordt dat onderdeel van dat visiedocument naar mijn idee dan breng je dat daar voor uit en dan is dit verder afgehandeld en kunnen wij door met het vraagstuk van de gekozen burgemeester.

Mevrouw Ineke Adema; het voorstel is derhalve over te gaan tot amendementen 2887 op pagina 10.

Mevrouw Voorenkamp; een punt van orde, voorzitter, volgens mij staan er een aantal amendementen die gaan over het aantal raadsleden per gemeente, dat gaat niet over gemeentelijke herindeling dat is een ander onderwerp, nu gaat u wel heel snel over de lokale democratie heen en daar was ik al bang voor.

De heer Geert Dales; gezien de suggestie dat ik misbruik maak van welke positie dan ook op een onderwerp erbuiten te houden dat is dus nog niet waar, maar ik neem aan dat u dat ook niet zo bedoeld. U heeft daar wel een punt dat over dat specifieke vraagstuk nog een discussie gevoerd zou worden dat is gisteren ook in één van die plenaire sessies besproken maar dat laat onverlet dat we het over al die gemeentelijke herindelingen, want daar ging het nu over, daar hebben wij het overgehad en daar zijn wij het volgens mij over eens?

Mevrouw Schijndel; dan zou ik toch graag willen wijzen naar een amendement waarvan de strekking al overgenomen is in de werkgroep namelijk van de partijcommissie Binnenlandse Zaken waar juist dit punt aan de orde komt, het aantal raadsleden versus decentralisatie en dat je daar dus een goede balans in moet vinden, dus wat mij betreft is die discussie gisteren in die werkgroep gevoerd de strekking is daar overgenomen en dan zou dit amendement niet meer besproken moeten worden.

Mevrouw Ineke Adema; dat ondersteunt het pleidooi van de heer Dales.

Mevrouw; ik richt mij niet meteen tot de commissie maar meer tot alle liberalen hier in de zaal. Het ene moment wordt hier bij acclamatie een motie aangenomen dat de mens zelfbeschikking heeft tot op de beslissing van zijn eigen dood, dat lijkt mij toch een behoorlijk stevig punt waar je over mag beslissen, en dan wordt er hier ineens gezegd dat een groep van mensen niet in staat zou zijn om zelf te beslissen hoe ze in de gemeente met de dingen omgaan en dat het vanuit het rijk moeten worden betutteld, is snap er niets van.

De heer; het zou ons helpen als u kunt aangeven welke voorstel u nu nog graag in stemming wilt zien want daar bestaat nu eigenlijk behoefte aan duidelijkheid.

Mevrouw; voorzitter, het lijkt mij dat de afdeling Leeuwarden dat heel goed zou weten want die stonden hier net al klaar die waren waarschijnlijk net als ik in de veronderstelling dat bijvoorbeeld 2289 dan aan de orde zou komen, ik

heb het gemist hoor een voorstel waarin dat aangenomen werd dat wij er over zouden praten.

Mevrouw Ineke Adema; volgens mij hadden wij het over 2266 en niet over 2289 dan hadden wij volgens mij al besloten dat dat niet meer aan de orde zou zijn?

De heer; ik denk dat u er nu echt helemaal naast bent, 2266 dat stelde u daarnet aan de orde, dat gaat over het aantal raadsleden, dat is heel iets anders als hoeveel gemeenten we in dit land hebben en het zou goed zijn als u gewoon als voorzitter de orde handhaaft.

Mevrouw Ineke Adema; maar dan kom ik toch tot de conclusie dat het over 2266 ging, het pleidooi waar het net overging, dus wie wil nog het woord voeren over 2266?

Mevrouw Aukje de Vries, afdeling Leeuwarden; ik snap dat de heer Dales inderdaad denkt hoe minder raadsleden hoe minder geneuzel maar hij heeft daarnet ook een pleidooi gehouden voor meer decentralisatie en wat ons betreft omdat in het voorstel ook geen link gelegd wordt met een combinatie met professionalisering van raadsleden vinden wij toch dit geen goed voorstel. Wat ons betreft komt er ook een minder diversiteit in de raad en daardoor is de herkenbaarheid van de politiek wat ons betreft minder en wij denken dat ook dit geen goed voorstel zal zijn. De heer Dales die legt wel eens de combinatie met de provinciale staten waar al een vermindering heeft plaatsgevonden als ik dat dan vergelijk met de situatie in Friesland daar hebben wij 55 statenleden en in Leeuwarden 37 raadsleden met een gelijke begroting dan is dat op zich prima dat de staten wat minder statenleden krijgen en dat het aantal raadsleden op zelfde niveau blijven.

De heer Ivo ten Hage, afdeling Boskoop; een relatieve kleine gemeente en je merkt dat daar het al noodzakelijk is om allemaal steunfractieleden te hebben die meebeslissen, niet gekozen mensen die wel meedoen met de lokale democratie, als we dan zeggen we gaan nog minder raadsleden hebben dat betekent dat je straks minder volksvertegenwoordigers hebt en meer mensen die op de slippen mee gaan, dat lijkt mij een goede ontwikkeling.

De heer Frank Rotting, afdeling Leeuwarderadeel een buurtgemeente van Leeuwarden; niet eens met onze burens, verkleining van de raad een prima zaak, kwalitatief goede bestuurders, we moeten met kwalitatief goede mensen de doelen bereiken dus.

De heer de Boois; voorzitter, pleidooi van de commissie is de burgers kunnen het beste terecht op het laagste niveau, dat is bij de gemeenteraad, dat betekent dat de burger op die manier het beste te woord kan worden gestaan, vervolgens is er een pleidooi om de gemeenten te vergroten dat betekent wel wat meer maar niet navenant meer gemeenteraadsleden en dan het aantal gemeenteraadsleden verkleinen dat betekent dat je dus het contact tussen burger en gemeenteraad vermindert dat is onverstandig en strijdig met het eerdere voornemen.

De heer Bouverie, kamercentrale Gelderland; kamercentrale Gelderland heeft met de ondersteuning van Elburg de opmerking dat gemeenteraden verkleinen betekent dat je minder mensen hebt die in de politiek en in de samenleving staan. Ik denk dat de gemeenteraad bij uitstek de vertegenwoordiger is van de lokale bevolking en dat bij grotere steden een andere problematiek heerst gewoon door de kiesdeler aldaar is bekend en ik neem het idee over om dat later in de partij nog uitvoerig te bediscussiëren.

De heer Robin Bremekamp, afdeling Amsterdam; ik wil een vurig pleidooi houden voor wat de commissie heeft gezegd hier, zelfs sterker nog in de volgende sessie toen was Amsterdam in het voordeel om alle politici met 50% te verminderen gewoon een hard getal omdat over 10-15 jaar te bereiken. Dames en heren, we hebben in ons land 15.000 mensen die zich beroepshalve met de besturing van ons land bezighouden in waterschappen, gemeenten, provincies hebben wij nog alle samenwerkingsorganen dat kan minder en dat moet minder, daarmee ga je niet voorbij aan democratische legitimatie want die dek je met kwalitatief goede bestuursleden en kwalitatief goede politici. Waar het om gaat is dat je met minder mensen het gaat doen zodat je snellere beslissingen kan nemen en sneller op resultaat uitkomt.

De heer Gerard Bakker, afdeling Leiden; ik denk dat je het proces wel moet kunnen doen met zomin mogelijk mensen maar door de vermindering van het aantal gemeenten wordt het politieke personeel al minder en ik denk dat je inderdaad moet zorgen dat er wel voldoende mensen aanwezig moeten zijn om dat contact met de burger, wat op dat niveau toch het beste kan plaatsvinden, op een goede manier te doen en ik denk dat die kosten daarvan door de democratie nog best gedragen kunnen worden.

Mevrouw Schijndel; de indiener doet vermoeden alsof we meer raadsleden zouden hebben de kloof ook minder zou zijn, als wij kijken naar het proces van dualisering waar we meer raadsleden hebben gekregen dat kan je nog niet constateren dat die kloof meteen vermindert is dus je moet op andere

instrumenten gaan inzetten en dan is het dus een goed voorstel om wel het aantal raadsleden te verminderen zodat je op hoofdlijnen kan spreken.

De heer; ja dank u wel voorzitter, ik wil mij aansluiten bij de vorige spreekster. In de deelsessie was er iemand die kwam naar voren die zei twintig jaar geleden was ik wethouder in een gemeente en die zei ik doe het in één dag in de week en tegenwoordig is hij raadslid in een vergelijkbare gemeente en hij heeft meer dan één dag per week nodig, het spijt mij dat het zo klinkt, maar dan moeten wij niet zeggen we moeten meer raadsleden hebben wij moeten onszelf een spiegel voorhouden van wat wij fout aan het doen zijn want gedurende die twintig jaar is de betrokkenheid afgenomen en toch vinden wij dat wij meer tijd nodig hebben, dat klopt niet.

Mevrouw Ineke Adema; willen de volgende sprekers graag niet in herhaling vallen want ik wil zo meteen ook graag de commissie het woord geven.

De heer Koldenhof, afdeling Amsterdam Zuider Amstel; wij kijken steeds naar de efficiency en de effectiviteit van het bestuur en dat is natuurlijk een heel belangrijk argument waarom je zou kunnen zeggen het moet allemaal sneller en het moet allemaal flitsender en het moet allemaal met minder mensen gebeuren die een grotere verantwoordelijkheid dragen dat klopt, maar aan de andere kant hebben wij ook een taak als volksvertegenwoordigers om een zekere mate van burgers nabijheid te bevorderen en als wij dan steeds klagen in de discussies over het weinig betrokken zijn van burgers bij de politiek nou hoe minder politici dan zal ook de omgekeerde kant volgens mij opgeld gaan doen en dat zou ik ernstig betreuren en in die zin ben ik ook tegen het verkleinen van het aantal raadsleden en bestuurders.

Mevrouw; in aanvulling op het pleidooi van Amsterdam je moet minder bestuurders en minder ambtenaren dat zou een goede zaak zijn prima maar begint u dan in Den Haag want daar heeft ieder kamerlid ook nog eens een keertje professioneel betaalde ondersteuning die wij ontberen, dus als het om bezuinigingen gaat begint u op het laagste niveau en als het om efficiency gaat begint u op het laagste niveau, begin dan bij jezelf als u de wereld op deze manier wil verbeteren.

Mevrouw Ineke Adema; dank u wel, tot slot geef ik de twee personen bij microfoon 1 het woord.

De heer; de realiteit is dat de stofwolken van de dualisering nog niet zijn neergedaald. De werkdruk op de gemeenteraadsleden is alleen maar

toegenomen en zij hebben de grootste moeite om de band met de burger te behouden dus een inkrimping zal dit alleen maar tegenwerken.

De heer Arno Korsten, afdeling Nuth; ik bestudeer het lokale bestuur al zo'n twintig jaar, kijkend naar de voorstellen van de commissie Dales op het punt van het aantal raadsleden zeg ik het is een dwaas voorstel neemt u het snel terug. Hoe minder raadsleden hoe betere democratie hoe meer dualisme het is een dwaze gedachte, onbewezen, fout verhaal, terugnemen.

Mevrouw Ineke Adema; ik wil nu graag de commissie het woord geven.

De heer Luuk van Middelaar; ik zou er op willen wij zijn dat deze passage over het aantal gemeenteraadsleden en hoe de samenstelling is van het college van B&W dat dat niet helemaal los moeten worden gedacht van het volgende belangrijke punt wat wij zullen bespreken en dat is het thema van de gekozen burgemeester. En de achtergrond daarvan is tweeërlei dat in eerste instantie dat nieuwe systeem van de gekozen burgemeester een directere betrokkenheid van de burgers bij het gemeentelijk bestuur zal bewerkstelligen en op die manier kun je tegemoetkomen aan de bezwaren die hier vandaag van verschillende kanten naar voren zijn gebracht dat dit deze beperking met zich mee zal brengen dat het contact tussen de gemeenten en de mensen die gemeenten besturen en de burgers achteruit zou gaan.

Het andere belangrijke punt is dat je met dat nieuwe systeem van de gekozen burgemeester door inderdaad dat er akkoorden kunnen worden gesloten doordat de burgemeester zijn eigen college van burgemeester en wethouders kan kiezen dat daardoor ook het hele bestuurlijke apparaat veel efficiënter kan werken dan op dit moment het geval is en dat nieuwe systeem neemt daarom, en daarom kun je het niet los van elkaar zien, wanneer je dat nieuwe systeem van de gekozen burgemeester in zou voeren dan worden veel van de bezwaren, die hier vanmiddag naar voren zijn gebracht, die verliezen veel van hun geldigheid en overtuigingskracht.

Mevrouw Ineke Adema; dank u wel, wie voor de tweede termijn?

De heer; ik wil toch een argument naar voren brengen wat ik niet gehoord heb over het aantal raadsleden. Kijk uiteindelijk zou het mij weinig uitmaken of we er nu twee keer zoveel hebben als nu of de helft. Wat ik belangrijk vind is dat de raadsleden een controlerende taak hebben en de bevolking die ze vertegenwoordigen maar ook dat het mensen dienen te zijn die in de maatschappij staan en dat dat niet eens soort halftime of fulltime bestuurders

moeten zijn, als je de raden gaat verkleinen dan ga je die kant op en ik vind het heel belangrijk dat het raadslidmaatschap je naast een volledige baan als ondernemer, ambtenaar, docent of wat dan ook moet kunnen blijven doen dus voor mij is dat de reden om te zeggen laten we rustig niet gaan.....

..... die komen ten dele doordat die raden een groot zijn en om de één of andere reden iedere zelfs kleine fractie nog weer zijn woordje moet kunnen doen dat is niet efficiënt, dat weten wij ook van onderzoeken dat kan veel minder, en ik zou daar nou eens een keer op willen gaan inzetten en dan neemt niet het aantal raadsleden af maar wel het aantal vergadertijd.

De heer Korsten; wij dreigen naar een stelsel te gaan waarin sterke burgemeesters komen en kleine raden met weinig raadsleden, dan maak je van die raad een raad van toezicht is dat wat wij willen het lijkt mij niet?

Mevrouw Ineke Adema; ik geef nog drie mensen kort het woord.

De heer Lanting, afdeling Haarlem; ik wou mij aansluiten bij de vorige spreker ik ben ook geprikkeld door de uitspraak van de heer Anker Smit van de commissie. Het lijkt te zijn als wij voor een sterk gekozen burgemeester kiezen dat wij die raad niet meer nodig hebben ik denk dat het zeer gevaarlijk is ook voor de lokale democratie de volksvertegenwoordiging dat is de raad.

De heer; ik werd daarnet ook getriggerd door wat meneer Anker Smit daarnet aangaf, hij fietste wat mij betreft nu even ook de gekozen burgemeester in, nou mooi niet wat mij betreft, bovendien hebben wij als ledenvergadering ons al uitgesproken voor het hoofd van de gemeente dat blijft de gemeenteraad dus dat kan niet wat u net zegt.

De heer; het aantal raadsleden handhaven. Er is nog nooit een burger geweest die mij iets heeft gevraagd op hoofdlijnen maar altijd wat gebeurt er in mijn achtertuin.

Mevrouw Ineke Adema; dank u, tot slot geef ik het woord aan mevrouw Voorenkamp die had ik daarnet over het hoofd gezien.

Mevrouw Voorenkamp; dank u wel mevrouw de voorzitter. Ik moet zeggen dat ik toch eigenlijk zo langzamerhand de behoefte ga krijgen om overzicht te krijgen in het huis van Thorbecke. Al die hap snap verbouwingkjes in kamertjes hier en daar het grijpt in elkaar we lopen vooruit op het volgende discussiepunt, voorzitter ik zou eigenlijk wel behoefte hebben aan dat er

ergens een integrale visie wordt ontwikkeld op hoe wij ons staatsbestel willen inrichten want inderdaad het gevaar nu is dat je voor het één tegen het ander bent maar uiteindelijk een onwerkbaar situatie creëert en ik ben er echt heel bezorgd van dat die burgemeester straks een potentiaat dreigt te worden, vanuit onze partij gepushed, die inderdaad het met een raad van toezicht moet doen en ik denk dat de Partij van de Arbeid dan wat ons betreft in zijn zaaltjes en het CDA als VVD ons volledig wegvaagt.

Mevrouw Ineke Adema; heeft de commissie nog behoefte om te reageren?

De heer Geert Dales; nou, het kan heel kort wat ik denk dat we tot stemming moeten overgaan de argumenten zijn gewisseld, de commissie heeft een andere opvatting, we hebben goed geluisterd naar wat er gezegd is, ik heb een voorgevoel hoe de stemming uitpakt maar laten wij eens kijken wat dat teweeg gaat brengen.

Mevrouw Ineke Adema; dan gaan wij nu tot stemming over amendement 266 en de commissie is tegen, ik geef nu de stemming open. Is iedereen in de gelegenheid geweest om te stemmen? Dan sluiten wij bij deze de stemming. We gaan over naar amendement 2222 op pagina 9, kan ik iemand daar over het woord geven?

De heer van der Maarel, afdeling Utrecht; gezien de stemming van zojuist trekken wij deze in.

Mevrouw Ineke Adema; dan amendement 2095 pagina 9, wil iemand daar het woord over voeren? De heer Laurier uit Tilburg wilde dit handhaven in de sessie.

De heer Laurier, afdeling Tilburg; om in ieder geval een bewuste keuze te maken willen wij het toch in stemming brengen of als blijkt toch dat het merendeel toch tegen is uit de reacties trekken wij het in maar als aan de ene kant gezegd wordt er moeten meer verantwoordelijkheden komen te liggen bij de gemeentes en de andere kant zegt wij vertrouwen die gemeentes niet voldoende om zelf de omvang van het college te bepalen dan spreek je jezelf tegen dus zeg het één of het ander.

Een andere punt is dat je soms met politieke realiteit zit en dat je coalities moet vormen en dat dus een onderdeel van de coalitievorming is ook de samenstelling van het college en wie wethouder wordt dat gebeurt ook op rijksniveau kijk bijvoorbeeld naar de minister van bestuurlijke vernieuwing daar

is ook een compromis geweest en is een nieuwe portefeuille gecreëerd. Volgens mij is de heer Pechtold zelf aanwezig dus dat is een mooie gelegenheid.

Mevrouw Ineke Adema; dank u wel, zijn er anderen die hier over het woord willen voeren? Nee, kan ik de commissie het woord geven?

De heer Anker Smit; ik meen dat het hier over zin 1258 ging en daar hebben wij toch bij het vorige amendement over beslist om dat te laten vallen, of heb ik dat niet goed begrepen?

Mevrouw Ineke Adema; volgens mij, als de indiener wilt handhaven, moeten wij gewoon tot stemming overgaan. We gaan stemmen over amendement 2095, de commissie is tegen en ik wil graag bij deze de stemming openen. Is iedereen in de gelegenheid geweest om te stemmen, ja dan sluiten wij bij deze de stemming. Ik geef nu het woord over aan de voorzitter.

De heer Jan van Zanen; wij gaan over naar amendement 2887 op blz. 10, kort en bondig graag wie wil daar het woord over in eerste termijn?

De heer Andre Bosman, voorzitter van de VVD Middelburg; nou wat wij in de afgelopen discussie een beetje toch gehoord hebben is de kaasschaaf methode. Wij hadden gehoopt om eens een keer met z'n allen te praten over onze samenstelling van ons bestuur, niet alleen in Nederland maar gewoon in heel Europa waarin wij samen moeten werken, we kunnen nu door blijven gaan met datgene wat we de laatste jaren, honderden jaren, hebben gedaan maar wordt het niet eens tijd om de Nederlandse kaart één keer schoon te vegen en met een open gedachte eens te gaan kijken hoe wij op de meest optimale manier in de 21e eeuw naar de 22e eeuw toe een goed bestuur kunnen samenstellen en dan ben je af van een hele hoop discussie over hoeveel mensen heb ik nou nodig in de verschillende lagen maar dan heb je ook een duidelijke structuur over hoe het bestel in elkaar zit en dat is ons voorstel ga in discussie met elkaar hoe we tot de beste methode tot een bestel kunnen dromen.

De heer Jan van Zanen; dank u wel, die nog meer in eerste termijn? De commissie?

De heer Anker Smit; ja, wij vonden dat zeker een sympathiek voorstel het is goed om het één keer op dat hoger niveau van algemeenheid te brengen maar het lijkt mij niet zinvol om daar nu op dit moment dieper op in te gaan

zeker niet zolang dit voorstel niet veel nader gedetailleerd is en voor alle consequenties die werkelijk verschrikkelijk ver gaan is uitgewerkt en ik zou daarom zeggen, want dat lijkt mij iets voor zeker voor latere studie, maar op dit moment zou ik aanvaarding van dit amendement afwijzen.

De heer Geert Dales; misschien een kleine toevoeging dan die discussie is op zichzelf ook heel interessant maar elementen daarvan, zelfs vrij verregaande elementen daarvan zijn aan de orde in dit manifest daar hebben wij het nu ook met elkaar over, die brede discussie wordt al een hele tijd gevoerd die is niet begonnen met het manifest kunnen wij denk ik ook wat stappen vooruit maken en wat het voorstel ook zegt is dat de zinnen 1259 met 1263 ten aanzien van die burgemeester dat die vooralsnog in de ijskast gaat, dat zou ik toch de ledenvergadering ernstig willen ontraden, ik denk dat wij die discussie gewoon moeten voeren dat we daar echt aan toe zijn, we zitten er al volop in, dus dat lijkt mij geen goed voorstel en dat wil de commissie uw afraden om te doen.

De heer Andre Bosman; het probleem is even 2887 gaat niet over de gekozen burgemeester het is een amendement wat op de verkeerde plaats is ingebracht het gaat over de bestuurlijke vormen hoe wij daar over denken als totaal en het gaat dus niet over specifiek de gekozen burgemeester.

De heer Geert Dales; met uw voorstel geeft u een voorschot voor het afschaffen van de provinciale bestuurslaag, om maar eens een vergaand iets te noemen nou dat lijkt mij een uitspraak die nogal consequenties heeft, wat geen voorstel overigens van de commissie is, en er staat toch heel duidelijk hiermee vervalt vooralsnog de tekst 1259 1263 m.a.w. er staat hiermee vervalt vooralsnog de discussie over de gekozen burgemeester, daarvan zou ik willen zeggen doe dat nou niet laten we discussie van voeren en dat gaan wij volgens mij aanstonds doen.

De heer Boerman, Bergeyk; ik zou uw Hoofdbestuur willen vragen naar aanleiding van dit amendement om toe te zeggen dat er een algemene vergadering komt over de bestuurslagen en hoe wij de bestuurslag in de toekomst zouden moeten inrichten het zou goed zijn omdat nog een keer met elkaar de bediscussiëren, het is eerder gezegd in de opmerkingen over het huis van Thorbecke, ik denk dat wij ten principale nog een keer met elkaar daarover moeten praten.

De heer; mijnheer de voorzitter, ik merk dat hier twee dingen door elkaar gebeuren, het één is namelijk de motie 2887 maar wat ik af en toe zie

verschijnen dat is de discussie die naar aanleiding daarvan gevoerd is gisterenavond die zou je los van elkaar moeten zien. De discussie die wij gisteren gevoerd hebben waarin staat vooralsnog de discussie uitstellen ging niet over het aantal bestuurslagen maar ging over de hele principiële discussie dus ik denk dat we de tekst zoals die net dus even te zien was los moeten zien van de motie 2887 zoals die hier staat?

De heer Jan van Zanen; wie nog meer in tweede termijn?

De heer Wilmer, commissie Binnenlandse Zaken; wij hebben het over het voorstel 2887 neem ik aan? De gedachte die door Middelburg wordt geopperd is wel sympathiek maar nogal niet vrij van consequenties. De bestuurdersvereniging is bezig met een heroverweging van het huis van Thorbecke, en daar komen we natuurlijk nog een keer mee naar buiten, maar ik denk dat inderdaad de commissie gevolgd moet worden op dit punt.

De heer Marco Zwart; ik denk dat het goed is om erop te wijzen dat de discussie zit in het pakket voor de visiedocumenten die we vanochtend hebben afgesproken dus die discussie komt er maar dit voorstel verbindt daaraan de consequentie dat er vandaag niet meer over gesproken mag worden en ik denk dat die consequentie maakt dat dit voorstel onaanvaardbaar is.

De heer Jan van Zanen; afgeraden moet worden, ja. Goed, wij gaan stemmen over 2887 blz. 10, commissie en Hoofdbestuur ontraden, de stemming is geopend. Ik sluit de stemming. Dank u.

In the mean time i would like to welcome out of the republic of Korea a few parliamentarians, welcome to the Netherlands, welcome to the VVD. Happy to have you here but mine Korean is not as good as your Dutch, so I apologize for continuing in Dutch, but welcome anyway.

Aan de orde is 2351 op blz. 10.

De heer; wij hebben gisteren in de avondsessie op een andere wijze geadviseerd om hiermee om te gaan dus ik wil even dat u zich daarop beraadt voordat u hier mee verder gaat.

De heer Jan van Zanen; kunt u ons heel kort bijpraten, wat u was erbij en ik niet?

De heer; er was erg veel discussie over moet je de discussie voeren nu of moet je die uitstellen tot het moment waarop je met elkaar inhoudelijk nog een keer er overgaat, toen uiteindelijk werd er gezegd je zou met elkaar hier moeten afspreken in eerste motie, eerste amendement, we zetten de discussie naar de toekomst of doen hem nu en als er wordt gezegd je doet het nu dan kan je in een tweede amendement de drie mogelijkheden naast elkaar zetten en die op een goede manier ter discussie brengen dat maakt dat je dan in twee discussie- en stemrondes bijna twintig amendementen goed behandelt.

De heer Jan van Zanen; u mag zo hoor, maar dit gaat even om de procedure wat anders krijgen we daar gelazer over misschien.

De heer Geert Dales; ik vind altijd in procedurediscussie daar ben ik niet goed in. Het Liberale Manifest staat hier vandaag ter discussie en daarin zit het voorstel voor die gekozen burgemeester dus niet het voorstel om dat uit te stellen over om daarover na te denken nee gewoon dat voorstel, en dat is wat wij hier met elkaar aan het doen zijn en het bediscussiëren van het Liberaal Manifest dus voorzitter volgens mij is het zo helder als glas en moeten we het met elkaar gaan bediscussiëren en wij hebben daar inmiddels al zoveel tijd voor gehad dat ik mij niet kan voorstellen dat er vanmiddag geen interessante argumenten te wisselen zijn?

De heer Jan van Zanen; microfoon 4 en kort want er staan nog al wat mensen en graag steeds nieuwe argumenten, gaat uw gang mevrouw.

Mevrouw; ik ben altijd kort mijnheer van Zanen. Het gaat om de gekozen burgemeester en wat dat betreft had dat allang afgelopen kunnen zijn want ik erin een mij de discussie in Veldhoven en het rapport Opstellen. Wij hebben daar uitdrukkelijk gekozen voor een gekozen burgemeester en iedere keer komt die discussie weer terug. Hoe komt dat nou? Dat komt doordat er een bestuurdersvereniging is, ik wil u zeggen ik ben geen bestuurder ik ben maar gewoon lid en het probleem is dat men verplicht lid is van de bestuurdersvereniging daardoor hebben deze mensen ontzettend veel gewicht in de schaal, ik wil pleiten voor de gekozen burgemeester maar dan een referendum zoals u dat doet met de lijsttrekker en zoals u zelf gekozen bent voor een gekozen burgemeester dus een telefonische of post per post enquête waarbij u alle leden vraagt wat zij willen en niet alleen aan de bestuurdersvereniging, ik dank u.

Mevrouw; voorzitter, ik ben wel een bestuurder een ervaringsdeskundige burgemeester en ik ervaar dat er een enorme discrepantie bestaat tussen het beeld en de verwachtingen die men heeft van de burgemeester en de formele werkelijkheid. De burgemeester gaat over alles is, voor alles verantwoordelijk, maar heeft er niets over te zeggen. En de behoefte van de burger aan lokaal en sterk herkenbaar leiderschap die vraagt om meer bevoegdheden van die burgemeester, die vraagt om een instrumentarium om dat onafhankelijk van alle andere lokale bestuursorganen in te kunnen vullen en dan zeg ik heel nadrukkelijk onafhankelijk dus niet een door de raad gekozen burgemeester. Voorzitter, één minuut en daar hou ik mij aan,

De heer Jan van Zanen; wilt u afronden één minuut is één minuut ja.

Mevrouw; als de daarover met elkaar moeten discussiëren. Tenslotte die bevoegdheden dat instrumentarium kan de burgemeester alleen maar krijgen door een directe democratische legitimatie van de burger.

De heer Lansink, afdeling Haarlem; voorzitter, ik maak ernstig bezwaar met wat hier gebeurt wij hebben gisterenavond in de deelsessie meer dan één uur over dit onderwerp heftig gediscussieerd, er is afgesproken met de afdelingen Haarlem, Utrecht en Leeuwarden en nog een aantal afdelingen en het is voorgezeten ook door iemand van de commissie wij hebben een gemeenschappelijke motie gemaakt en die zou vooraf ingediend worden en ik ga niet verder door met vergaderen als dat niet gehonoreerd wordt, er zitten capabele mensen achter de tafel, gisteravond ook al was twaalf uur 's nachts, dat was afgesproken dus ik wou die tekst gewoon nu zien die is waar iedereen bij zat, ook voor- en tegenstanders is die gemaakt, dus ik wens die gewoon nu te zien dit kan echt niet.

De heer Anker Smit; even over deze procedure, dat was de tekst die juist ook deel uitmaakte van het advies bij het voorstel wat we bij een stemming hiervoor met een vrij grote meerderheid hebben verworpen, dat was het voorstel om de hele discussie met inbegrip van de gekozen burgemeester voorlopig uit te stellen, dat is wat in de rapportage zit.

De heer Lansink, afdeling Haarlem; dat is niet waar dat heeft u niet gezegd, ik wil u er ook op wijzen dat u van achteren naar voren bent begonnen op dat moment wou ik vanmorgen ook al zeggen u begint gewoon bij hoofdstuk één en u bent in hoofdstuk 6 begonnen er was heel duidelijk een afspraak gemaakt dat die kleine passage, in die motie staat ook niet dat we het Liberaal Manifest niet vaststellen, over dat punt zou nadere uitwerking komen,

dat is heel duidelijk gezegd en ik wil verzoek u echt deze tekst te laten zien dat kan de partij hier over beslissen.

De heer Jan van Zanen; wie was de voorzitter van sessie, kan die ons bijlichten? Nee, jij was lid van de commissie, het gaat om de technisch voorzitter.

De heer Remco; de discussie begon naar aanleiding van een procedurevoorstel van de afdeling Utrecht die eigenlijk het advies van de commissie wilden expliciteren waarin drie keuzes werden voorgelegd namelijk een door de kroon benoemde burgemeester en door de raad benoemde burgemeester of een rechtstreeks gekozen burgemeester, daar begon de discussie mee. Vervolgens werd ingebracht dat die optie om van een door de raad gekozen burgemeester onvoldoende bediscussieerd is en dat dus een onwenselijke discussie zou zijn om nu hier ter plekke te voeren. Vervolgens werd daaruit gedistilleerd een voorstel om de hele discussie uit te stellen. En ik heb de indruk, en ik ben eens met wat nu van achter de tafel wordt gezegd dat wat er net in stemming is gebracht uitdrukking geeft van die wil om die discussie uit te stellen, dat is afgestemd en lijkt mij dus nu het oorspronkelijke voorstel vanuit de afdeling Utrecht om die drie aspecten individueel in stemming te brengen aan de orde en één van de amendementen die daar invulling aan geeft is het amendement 2351 van West Voorne want die zegt namelijk om tegen die gekozen burgemeester te zijn dus ik heb de indruk dat wat nu het voorstel is de essentie bevat van wat wij gisteren besproken hebben.

De heer Jan van Zanen; als dit de weergave is dan gaan we dat doen als jullie dat vinden, gaat uw gang u krijgt even nog het woord.

De heer Ruud Lugtenveld; voorzitter, het lijkt bijna freudiaanse, elke keer als wij het over de burgemeester hebben gebeuren zulk soort vervelende procedurele dingen, het lijkt mij bijna geen toeval. Het is gewoon waar, de vorige discussie ging over een heel ander punt, we hebben gisteravond een tekst gemaakt met alle indieners, dat is de besproken ook de tegenstanders hebben inbreng kunnen inbrengen, dan vind ik het normaal dat die tekst ook te zien kan zijn, ik vind het bijna een soort truc omdat nu anders te spelen.

De heer Jan van Zanen; kunt u mij die tekst geven?

De heer Ruud Lugtenveld; die tekst die is achter de tafel toen geformuleerd door een zeer capabele assistent van de sessie.

De heer Jan van Zanen; maar Remco heeft net dat verslag gedaan en anders gaan wij zo eerst even theedrinken. Remco is er een tekst want hier wordt nu mist opgeroepen die er helemaal niet hoeft te zijn het is heel plezierig en dat blijft zo.

De heer Remco; die tekst is te vinden bij 2495.

De heer Marco Zwart; als er wordt gevraagd om de tekst die staat bij 2495 op de sheet dus of die sheet nu geprojecteerd kan worden.

De heer Eric Mackay, afdeling Oegstgeest; ik wil graag een voorstel van orde doen, ik wil graag nu in stemming brengen...

De heer Marco Zwart; nee, we gaan nu eens laten zien waarom gevraagd is laten we dat nou even ook doen. U zult mij toch moeten nageven, dat is ook de interpretatie van de heer Kouwenhoven, dat de punten die daaronder staan vrijwel één op één overeenkomen met de punten die stonden bij het voorstel wat wij net hebben verworpen.

De heer; dat is niet waar ik vraag hier stemming over.

De heer Jan van Zanen; wie had een punt van orde?

De heer Eric Mackay, afdeling Oegstgeest; het kan niet zo zijn dat in deelsessies allerlei besluiten worden gevallen, hier vallen besluiten over de orde, ik stel voor om tot behandeling van de gekozen burgemeester nu over te gaan, dus in deze vergadering.

De heer Jan van Zanen; dat is ook wat de commissie zegt.

De heer Remco; het is heel eenvoudig als u voor bent gaan we het behandelen, als u tegen bent gaan we het niet behandelen.

De heer Jan van Zanen; zo zou je 2696 ook kunnen lezen, of ben ik nu gek? Volgens mij ben ik in dat opzicht heel erg bij. Laten wij daar gewoon over gaan stemmen, nu staan er inmiddels hele horden en dat is ook leuk dat is prima, maar we gaan het wel heel kort doen en ik wil nu echt in die tijdmetre hebben, mag ik dat aan de organisatie vragen dat ik hier een klok heb want anders gaat het heel lang duren en wij willen ook graag Gerit horen. Ik ga kijken en nieuwe argumenten graag, ik ga kijken en ik begin links en dan doen

wij het heel snel en kort en als je dan je argumenten al gehoord heb dan ga je sportiefgewijs terug naar je plek, dan gaan we beginnen heel snel.

De heer; de discussie lijkt nog steeds op die van kalkoen en kerstdiner, ik wil de kalkoenen erop wijzen dat er ook een vegetarisch kerstdiner mogelijk is.

De heer; voorzitter, ik zou willen pleiten om de huidige vorm van de burgemeesterbenoeming te handhaven en we hebben met elkaar in Veldhoven en op andere terreinen uitgebreid met elkaar over de argumenten gesproken en vooralsnog, dat blijkt ook nu uit het stranden van het wetsontwerp, is er geen enkel argument om dit nu door te zetten en wat mij betreft gaat het dus uit het Liberaal Manifest.

De heer Jan van Zanen; even voor de goede orde wij hebben het over amendement 2696, wie nog meer?

De heer; wij hebben dé facto op dit moment een door de raad gekozen burgemeester dankzij de maatregelen van Remkes die heeft namelijk de voordrachten van de gemeenteraad die volgt hij, dat is ook wat in het rapport van de raad van Europa komt, die heeft gezegd waar wij destijds ontevreden waren omdat de minister de voordrachten passeert zijn wij nu tevreden over de democratische wijze waarop wij dat doen dus wat wij nu doen is volgens het rapport van die raad van Europa en democratisch dus goed, wat wij kunnen doen met een direct gekozen burgemeester is denk ik een fout voorstel maar het zou ook democratisch kunnen zijn dus let op wat wij nu doen is een door de raad gekozen burgemeester, en dat is een goed voorstel.

De heer Martin Hage; voorzitter, het Liberaal Manifest zit intern, ik hoor een verschrikkelijke galm trouwens er is voor mij nauwelijks te praten, mijn eigen stem komt een halve seconde later, kunt u mij wel volgen? Oke. Het Liberaal Manifest is intern consistent, nou heeft de vergadering dat net op een punt gewijzigd namelijk de omvang van de raden dat plaatst in mijn beleving de gekozen burgemeester ook in een ander daglicht dus het zou goed zijn als de commissie daarop reageerde of zij de gekozen burgemeester nog verstandig vindt in het licht van de net aangenomen wijziging?

Mevrouw; voorzitter, ongeacht wat ikzelf van een gekozen of niet gekozen burgemeester vindt, we hebben een deelsessie twee inderdaad besloten dat het amendement zoals 2495 net getoond aan deze vergadering zou worden voorgelegd naar mijn idee is dat niet getoond bij het vorige amendement dus dan zou dat volgens mij procedureel nog moeten gebeuren?

Mevrouw.. , voorzitter afdeling De Marne; gisterenavond was ik bij de sessie aanwezig en de heer Opstelten, burgemeester van Rotterdam, heeft dus een heel goed pleidooi gehouden voor de gekozen burgemeester juist door de burger omdat dan de realiteit gewoon is dat in de grote steden een VVD burgemeester in de toekomst gewaarborgd is en dat is realiteit van alledag.

De heer; wij zijn nu al zolang aan het praten over die gekozen burgemeester wij moeten het niet uitstellen, we zijn hier bijeen met de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Ik kan me niet voorstellen dat een liberaal er niet voor is dat het volk in vrijheid democratisch een burgemeester kiest en wij slaan een modderfiguur als we er vandaag niet uitkomen en we kunnen het niet maken, met name voor meneer Pechtold, die de beraadslagingen beluistert en niet op het terras in Scheveningen zit.

Mevrouw Schijndel; ik wil mij daar graag bij aansluiten. Ik heb het idee dat we de grammofoonplaat wel heel erg vaak afdraaien. Vorige keer was er ook weer motie waar we weer over de gekozen burgemeester moesten gaan beslissen toen hebben we gezegd nee dat hebben wij al gedaan en dat hebben wij ook goede gronden gedaan namelijk dat mandaat aan die burgemeester geven en ik zou dat dit keer weer willen doen.

Mevrouw; voorzitter, dankzij de Partij van de Arbeid verblijven wij nu in blesuretijd en ik zou er toch erg voor willen pleiten om die tijd te gebruiken. Vandaag richting aan te geven in het Liberaal Manifest zoals dat voor ons ligt en die tijd te gebruiken om dat fenomeen van die direct gekozen burgemeester en de consequenties daarvan voor het lokale bestuur in de komende tijd goed vorm te geven, te ontwikkelen, en daarover met elkaar discussiëren en en dus.

De heer Vonhof; meneer de voorzitter, als ik zo'n enthousiast betoog hoor over de gekozen burgemeester wat net met zoveel kracht is uitgesproken dan doet mij dat het denken aan de preek een dominee die in de marge van een bepaalde passage zegt, zwak argument luidt uitspreken. Het lijkt mij daarom, dames en heren, erg nuttig om ook voor de orde van deze vergadering die inderdaad door zijn typische volgorde nu het gevaar loopt dat we belangrijke onderwerpen moeten gaan afraffelen, ik moet u zeggen dat duidelijkheid gekregen zou kunnen worden door te stemmen over de motie van afdeling West Voorne 2351 die zijn wij op een vreemde manier aan het passeren, die is volstrekt duidelijk..

De heer Jan van Zanen; wilt u afronden ook?

De heer Vonhof; ja zeker, en in dat licht is natuurlijk, ben ik erkentelijk met het commentaar van het commissielid de heer Anker Smit die bij het vorige punt zo duidelijk aangaf dat de beslissing die daar genomen werd van belang was en van betekenis voor de beslissing over de gekozen burgemeester. De vergadering was daarin duidelijk, een duidelijke afwijzing is nu op zijn plaats.

De heer Jan van Zanen; en we spreken over amendement 2696, het spijt mij vreselijk, ja daar spreken wij wel over.

De heer Berend Stolk; voorzitter, de gekozen burgemeester roept al heel lang heel veel emotie bij ons op dat komt voor een stukje doordat ze vrij onverwacht in regeerakkoorden en paasakkoorden opduiken, maar dat begrijp ik dan eigenlijk wel, maar voor een belangrijk deel komt dat ook omdat het wetsontwerp wat er destijds gelegen heeft rammelde als een oude wagen geweldig veel losse einden had en buitengewoon slecht was, ik verwijs daarvoor ook naar de bijdrage van ons kamerlid de heer van Beek toen die zijn fractiestandpunt daarop samenvatte.

Het zou dus ook geweldig veel schelen als de politieke top van onze partij, de vertegenwoordigers in de kamer maar ook de vertegenwoordigers in het kabinet, ervoor zouden zorgen dat er een wetsontwerp komt wat niet rammelt en wat dat betreft ben ik blij dat er een D66'er in de zaal zitten die goed moet opletten zodat we niet dezelfde ellende krijgen die de vorige keer gemaakt is door de heer de Graaf.

De heer; dank u wel voorzitter. Voorzitter, de gekozen burgemeester is de nagel aan de doodskist van de VVD, het zal zo zijn dat in alle grote steden, een enkel geval daargelaten, de grootste partij aan de haal gaan met het burgemeesterschap dat ook nog eens meer invloed krijgen. Het zal het geval zijn in ik denk het overgrote merendeel van de kleine gemeenten en de VVD raakt zijn invloed kwijt, we gaan met alle voorstellen die de bestuurlijke vernieuwing hier betreft naar een tweepartijstelsel en ik kan u één ding vertellen één van die twee partijen zal niet de VVD zijn dat zijn gewoon het CDA en de Partij van de Arbeid die aan de haal gaan met de macht in ons land, dat moeten wij ons niet laten gebeuren. Het systeem zoals het nu geldig is met een door de raad gekozen burgemeester houdt in dat we gewoon een goede legitimatie hebben, democratisch van een burgemeester en dat we in de toekomst ook nog een paar liberalen op die post kunnen hebben. We hebben nu 104 burgemeesters en ik kan u verklappen straks zijn het er nog hooguit 10.

De heer Jan van Zanen; wie heeft er nog echt een nieuw argument in eerste termijn?

De heer; ja voorzitter, heel kort nog. Het gaat om de toekomst van de lokale democratie heel belangrijk is daarbij de gemeenteraad en de echte volksvertegenwoordiging. Ik ben bang dat gekozen burgemeester uiteindelijk zal leiden niet tot alleen kleine raden maar afbreuk ook van de controle taak en de volksvertegenwoordiging zoals die moet zijn in die zin denk ik ook dat het veel belangrijker is dat wij nog een keer fundamenteel debat voeren wat is die lokale democratie en wat is die ons waard?

De heer Jan van Zanen; wie heeft nog echt een nieuw argument?

De heer; dank u wel meneer de voorzitter. Meneer de voorzitter, ik ben ook duidelijk eigenlijk tegen de gekozen burgemeester. Ik merk op dat de verkiezingsopkomst op gemeentelijk niveau relatief laag is, ik merk op dat veel mensen niet de individuele mensen kiezen waarop ze kiezen om met een zo relatief democratisch laag gehalte alle mandaat aan één persoon te geven vind ik geen goede ontwikkeling. Mag ik daar nog één ding aan toevoegen? Wij hebben het hier over de vraagstelling of wij meer democratie moeten hebben en ik vind dat een hele gevaarlijke formulering, het gaat hier niet om of wij meer democratie hebben, het gaat erom dat onze stem beter tot zijn recht komt, dat wat wij willen beter en preciezer wordt uitgevoerd.

De heer Jan van Zanen; microfoon 5, echt een nieuw argument!

De heer; dank je wel voorzitter. We hebben inderdaad al uitgebreid gesproken over de gekozen burgemeester maar dat in het kader van het regeerakkoord waar afgesproken was dat er een gekozen burgemeester zou komen en waarbinnen dat plaats zou vinden. Mevrouw Jorritsma heeft gisteravond expliciet aangegeven dat binnen onze partij nog nooit de discussie heeft plaatsgevonden, fundamenteel, over of wij een vertegenwoordigende democratie willen zijn of een personendemocratie en die discussie moeten we eerst gevoerd hebben voordat we over kunnen gaan tot de keuze van een gekozen burgemeester.

De heer Fransen; voorzitter, ik wil u graag om een duidelijkheid vragen? U brengt nu aan de orde het voorstel de burgemeester wordt door de gemeenteraad gekozen. Als dat door de partij wordt verworpen brengt u dan nog in stemming de vraag of de rechtstreeks door de bevolking gekozen

burgemeester door de partij wordt aanvaard want wij moeten wel alle vragen op de juiste wijze aan bod laten komen, dat komt dus aan de orde? Oke.

De heer Jan van Zanen; jij bent al in de eerste termijn geweest, nee het spijt me vreselijk, nu is de commissie aan zet u heeft nog niks gezegd in eerste termijn, microfoon 1 graag en een nieuw argument.

De heer; voor alle duidelijkheid meneer de voorzitter, ik stel voor een ordevoorstel hier te doen om als eerste uw verst gaande amendement 2351 in stemming brengen.

De heer Jan van Zanen; de eerste termijn is nu voorbij, de commissie gaat nu, we gaan stemmen en dan daarna, ik heb net tegen meneer Franssen gezegd dat wij dat netjes doen. Commissie.

De heer Geert Dales, dank u zeer. Ik wou eerst even wat zeggen over de discussie, is er nou discussie geweest of niet is er ruimte geweest voor discussie of niet? Inmiddels ligt het Liberaal Manifest al vele maanden bij de leden van de VVD en ik weet, en u weet dat ook en u bent daar zelf onderdeel van geweest, dat er heel intensief over gesproken is ook over het vraagstuk van die gekozen burgemeester. Het kan gewoon niet waar zijn dat er geen gelegenheid is geweest om dat te bediscussiëren, nog los van andere discussies die er al geweest zijn. Ik ben blij overigens ook dat we de discussie hier vanmiddag wel inderdaad gaan voeren en dan niet verder uitstellen.

Het zou toch ook wel een vreemd signaal zijn als wij met elkaar voorstellen, en dat is vandaag gebeurt bij de behandeling van andere delen van het manifest, dat de VVD het gebrek aan vertrouwen van de burgers in de overheid als het grote politieke probleem van deze tijd beschouwd en het stemrecht de basis is voor vertrouwen tussen de staat en de burger dat wij het dan nu niet zouden hebben over de vraag of die burger dan ook mag stemmen voor wie zijn burgemeester is of niet, dat kan toch niet zo zijn dat we het daar dan niet over hebben, die dingen horen bij elkaar.

Ik begin het ook eerlijk gezegd onbegrijpelijk, laat ik het maar eens zo bod zeggen als ik het zeggen dan, dat hier iemand aan het woord komt die zegt wij moeten het huidige systeem handhaven want anders dan worden er geen VVD 'ers gekozen vertrouwt u de burger dan niet? Die maakt toch zelf wel uit of er VVD'ers gekozen worden of niet?

We hebben een periode achter de rug in dit land waarin duidelijk is geworden dat er echt iets fundamenteel fout zit in de relatie tussen de staat, de overheid en die burger en dat moet anders en wij moeten dat uitspreken dat we dat ook aandurven en daar hoort dit bij.

Voorzitter, als het gaat over de vraag hoe je die burgemeester dan benoemt kiest dan zijn er drie mogelijkheden, dat is de traditionele formeel nog steeds bestaande kroonbenoeming maar we weten allemaal inmiddels dat materieel de kroonbenoeming eigenlijk dat is een door de gemeenteraad gekozen burgemeester geworden die vervolgens door onze Johan Remkes wordt afgezegd, ik heb het zelf meegemaakt ik weet hoe het werkt en er zijn veel burgemeesters hier vanmiddag die het ook hebben meegemaakt zo gaat dat, je gaat door de vertrouwenscommissie daar zitten alle fractievoorzitters die bespreken het in hun fracties en die maken uiteindelijk uit de wie er komt en dat kan ik die meneer die zei dat hij geen VVD'er meer aan de bak komt omdat de sociaal-democraten overal de overhand hebben geruststellen want in een stad waar de sociaal-democratie die al decennialang regeert is er toch een VVD burgemeester gekomen, gekozen door de raad via de kroonbenoeming, dat is één mogelijkheid.

Twee, een gewoon door de raad gekozen burgemeester. Dat laatste dat zou toch wel een vreemd model zijn in het duale stelsel, we hebben het duale stelsel de ontvlechting van het bestuur en de controlerende en kaderstellende macht, dat hebben wij niet voor niks gedaan, daar wordt nog mee geworsteld maar dat is er in Nederland en ik denk dat wij niet meer teruggaan naar het monisme. Dan kan ik mij niet voorstellen dat u ervoor kiest om in dat stelsel de burgemeester door de raad te laten kiezen, dat verdraagt zich niet goed met de uitgangspunten van het duale stelsel. Mag ik u eens een analogie geven, zou u het kunnen uitleggen dat de minister-president, nou u moet mij niet kwalijk nemen wij hebben heel lang op uw verzoek mede gewerkt aan dit manifest en ik wil het recht hebben om dit te verdedigen en ik heb mij wat betreft naar mijn idee nog ingehouden dus geeft u mij even de tijd ik zal het niet onnodig lang maken.

Zou u het kunnen uitleggen dat de minister-president door de Tweede Kamer wordt gekozen, dat zouden wij een wonderlijk model vinden gekozen dat is door verschillende benoemt gekozen, nee de minister-president wordt niet door de kamer gekozen die krijgt het vertrouwen van de kamer en kan dan regeren met zijn regering en zo moet het dus ook op het lokale niveau want het is naar analogie van wat wij landelijk doen dus als je dat landelijk niet kunt verklaren, en dat kunnen wij niet, moet je het lokaal ook niet doen dus zo'n

door de gemeenteraad gekozen burgemeester dat is niet in lijn met het duale stelsel en dat is vreemd in de verhoudingen die we op landelijk niveau wel hebben.

Dan nog voorzitter, ik ben bijna klaar, twee punten. Wij moeten toe naar een burgemeester die echt wat te vertellen heeft, iedere burgemeester kan er over meepraten hoe het nu gaat maar als je sterkere bevoegdheden krijgt dan moeten die ook democratisch gelegitimeerd zijn dan moeten wij rechtstreeks door de bevolking gekozen worden dat versterkt ook je positie en je onafhankelijkheid tegenover de controlerende macht.

Ik blijf dus, mede namens de andere commissieleden, bij ons voorstel om over te gaan tot de keuze voor een gekozen burgemeester een rechtstreeks door de bevolking gekozen burgemeester als signaal dat de VVD heel goed begrepen heeft dat de burger in dit land het voor het zeggen heeft, dank u zeer.

De heer Jan van Zanen; ik stel voor om te gaan stemmen, tweede termijn heel kort, nieuwe argumenten en de tijd gaat in een halve minuut allemaal.

De heer; voorzitter, elk mens lijdt het meest door het lijden dat hij vreest, ik denk dat dat regels zijn die Henk Vonhof erg graag interpreteert alleen ik zou er toch wel willen wijzen dat er ook een aantal gemeenten zijn waar de VVD de grootste is en mijn gemeente Den Haag is dat onder andere dus wat hebben wij nou te vrezen. Ik denk dat het heel verstandig is om juist offensief te werk te gaan en we hebben per slot van rekening in Veldhoven die discussie al gehad waarom doen we het nu eigenlijk over durf nou eens een keer en zorg dat er op een gegeven moment in ieder geval een prominent naar voren wordt geschoven waar dus de lokale partij met een lokale profilering achter kan staan.

De heer; voorzitter, ik heb heel goed geluisterd naar de heer Dales en hij doet precies wat ook in het ordevoorstel al is voorgesteld namelijk eerst praten over de hoofdzaak, wel of niet gekozen, en dan pas over de hoe vraag namelijk door de gemeenteraad of door de burger en elke keer als het voorstel aan u wordt gedaan gaat u er niet op in om dan ook die amendementen in die volgorde te behandelen, dat lijkt mij toch echt principieel juister als u het in die volgorde doet.

De heer Jan van Zanen; we gaan heel snel stemmen dan komt er daarna nog een stemming en dan weten wij het.

De heer; de volgorde dan?

De heer Jan van Zanen; ja meneer maar we zijn nu in de tweede termijn bezig al een hele tijd over 2696 u gaat het toch niet maken dat we nu terwijl de wedstrijd bijna klaar is dat u nu opeens zegt iets anders willen? Ik stel u echt voor om snel de tweede termijn af te maken, te stemmen over 2696 u weet wat daar in staat en vervolgens, dat heb ik u net toegezegd er zijn amendementen zat van, vervolgens dat heb ik aan de heer Franssen toegezegd, vervolgens te stemmen over de rechtstreeks gekozen dat kunnen mij toch vlot afwikkelen? Oke, ik wijs dat voorstel af wilt u dat in stemming brengen?

De heer Stolk; een voorstel van orde wat heel kort luidt. Dat voorstel van orde is dat er zodadelijk gestemd wordt eerst over de meest vergaande variant want dat is de gewone gang van zaken en als we dat niet doen gaan we straks allemaal met een kater naar huis omdat we ergens in geforceerd worden en dat voorstel van orde leg ik bij u nu voor en ik hoop dat u dat voorstel van orde ook in stemming wil brengen.

De heer Jan van Zanen; oke, even rust, wie? Eerst de secretaris.

De heer Marco Zwart; ik begrijp best dat het basisidee is breng voorstellen in stemming in volgorde van verstrekkendheid maar het probleem met dit vraagstuk is dat er drie opties zijn en dat de voorkeur van mensen over die opties uiteenlopen en er is dus niet één logische schaal van verstrekkendheid en laten we daarom nu gewoon zorgen dat alle drie de opties in stemming komen en dan blijkt vanzelf waar wij op uit komen maar laten wij elkaar nu niet gaan vermoeden, terwijl we met een goede inhoudelijke discussie bezig zijn, toch weer met procedures aan de slag te gaan.

De heer Stolk; het is bepalend, zo dadelijk, voor waar de inhoud waar we het over hebben en die inhoud is dermate vertrekend dat het heel onlogisch is om met het eerst verstrekkende voorstel te beginnen en dat op de gebruikelijke manier af te handelen en ik vind het heel opmerkelijk dat daar bij een zo gevoelig politiek onderwerp ineens de gebruikelijke orde laten schieten dat doet ons vermoeden dat er iets wonderlijks aan de hand is en dat zou ik nou zo graag willen voorkomen.

De heer Jan van Zanen; dat zou ik ook kunnen vermoeden, mijnheer Stolk, want u zit hier al een halfuur bij, ik heb heel duidelijk, en mijn stem draagt ver, ik heb heel duidelijk van het begin af aan gezegd wij hebben het toch over

2696 dat hadden ook mensen na die hele lange eerste termijn ook door want meneer Fransen die vroeg gaan daar nou straks ook nog over stemmen daar heb ik ja tegen gezegd dus het mag van mij allemaal maar ik stel voor om het nu simpel te houden, we zijn halverwege de tweede termijn de commissie nog kort een tweede termijn, dan stemmen we over 2696 en daarna over de vraag of het direct gekozen wordt, dat heb ik net toegezegd en als u dat niet wilt, ik wijs dus uw order voorstel af als u daar stemming over wilt, dan gaan we daar ook over stemmen want zo democratisch ben ik ook nog het is natuurlijk belachelijk maar we doen het. Meneer Stolk heeft een ordervoorstel gedaan daar reageer ik nu op en anders dan we door met de tweede termijn.

De heer Stolk; voorzitter, mijn voorstel is misschien bediscussieerbaar maar het is niet belachelijk en ik zou het prettig vinden als u het gewoon netjes in stemming zou brengen dat zijn de regels in onze partij en daar moeten wij ons gewoon netjes aan houden.

De heer Marco Zwart; mag ik een vraag stellen voorzitter? Wat is in uw ogen nou eigenlijk precies het meest vergaande voorstel?

De heer Stolk; het door de burger rechtstreeks gekozen burgemeester.

De heer Marco Zwart; het door de burger rechtstreeks gekozen burgemeester dat is in uw ogen het meest vergaande voorstel? Dat is eigenlijk, zegt u, de tekst van het manifest breng die gewoon in stemming en kijk of je daar een meerderheid voor haalt om het dus even tot zijn kern terug te brengen is dat wat u zegt?

De heer Stolk; dat is wat ik zeg, en de andere voorstellen daarna die zijn de verschillende amendementen en dat is ook volstrekt logisch want zo doen we het altijd. En nogmaals u roept de verdenking over uzelf af dat er getrukt wordt en gemanipuleerd wordt en dat moeten we nou eens een keer niet doen.

De heer Jan van Zanen; nee, dat moet je ook dat is niet handig nu dat hoeft niet. Het mag van mij ook maar ik kijk even naar al die sprekers die zich hebben gebaseerd op 2696 dan gaan we gewoon, maar dat is allemaal hetzelfde volgens mij, zo meteen de stemming doen.

De heer Geert Dales; ik mag dus, als voorzitter van de commissie zou mijn advies zijn, doe dat gewoon laten we het lef hebben om dat te doen dan weten we meteen waar we aan toe zijn gewoon het voorstel uit het manifest.

De heer Jan van Zanen; nu even over de orde, we kunnen ook gaan stemmen er wordt nu een tekst gemaakt neem ik aan dat iedereen het wel weet straks en dat ik het even voor mij krijg, tekst voor of tegen de rechtstreeks gekozen burgemeester en daar gaat het toch om. Ik kijk even, microfoon drie die wilde iets zeggen over de orde?

De heer; ja voorzitter, u vroeg daarnet wat is die meest verstrekkende motie en ik meen dat dat is het voorstel van West Voorne 2351 dat simpel zegt schrap 1295 tot en met 1263 weg met de gekozen burgemeester.

De heer Geert Dales; dat is precies de reden waarom ik die vraag stelde want het maakt nogal uit hoe je er tegenaan kijkt maar dan moeten we het over de definitie eens worden. Ik vind het overigens jammer voorzitter, ik betreur het, dat wij nou een goede discussie hebben, nou laten zeggen hadden, over zo'n belangrijk onderwerp en dat nu dreigt dat dit weer naar de knoppen wordt geholpen met orde gedoe, met procedures gedoe, waarvoor wij niet bij elkaar zijn dus mijn voorstel is de discussie is afgerond laten wij overgaan tot de stemming dan zou ik zeggen zegt u dan gewoon ja of nee tegen dat manifest.

De heer Jan van Zanen; wij maken de tweede termijn heel kort af. U weet wat zometeen mijn vraag wordt bent u voor of tegen de gekozen burgemeester, dat is de vraag rechtstreeks gekozen burgemeester want dat is het voorstel in het Liberaal Manifest. Nu geen Haarlemmerdijkjes dat wordt het voorstel, dat was het voorstel en dat blijft het voorstel van de commissie en dat brengen we op verzoek van het congres als eerste het wel heel snel in stemming en dan weten we het maar. We doen het toch altijd fout, wie heeft nog iets nieuws in te brengen, iets aanvullend kijk eens wat een enthousiasme ik begin rechts, nummer 1 heel kort dertig seconden max.

De heer; mijnheer de voorzitter, ik wil graag nog een opmerking maken over de uitspraak van mijnheer Dales het doel moet zijn om de landelijke en de gemeentelijke democratie gelijk te maken, dat kan niet want er is essentieel een verschil, de landelijke politiek krijgt heel veel aandacht van de pers en op gemeentelijk niveau is dat er niet en dat betekent dat een stem op gemeentelijk niveau, nee nee daar is een groot verschil in, dat de stem op gemeentelijk niveau veel ruis heeft en een stem met veel ruis op de mandaat van één persoon dat vind ik een riskante onderneming en daarom tegen de gekozen burgemeester.

De heer; een stem voor de gekozen burgemeester betekent dus ook een stem voor een personendemocratie waar ik geen voorstander van ben. Als wij naar Amerika kijken en de toestanden die je daar heb met een personendemocratie en de invloed die één persoon kan uitoefenen dan gruwel ik daarvan.

Ten tweede voorzitter, hebben wij in de huidige situatie in Nederland maar één gemeenteraad waar een absolute meerderheid voor de VVD is en, de heer Dales deed er een beetje gekscherend over de 104 burgemeesters die we straks kwijt gaan raken maar ik kan u wel verklappen dat het maar zeer zelden zal voor komen dat een kanon kan overtuigen.

De heer Vernee, afdeling Rijnwoude; ik denk dat het verhelderend werkt om als, in elk geval zeer verstrekkende en ook duidelijke motie, aan te merken nummer 2821.

De heer Jan van Zanen; nee, niets daarvan, de vraag is bent u voor of tegen de rechtstreeks gekozen burgemeester, dat is de vraag en daar gaat u zo over stemmen dank u wel.

De heer; in het dualisme gaat het erom dat beleidsvoorbereiding en controle bij raad zit, het hoofd van de gemeente en de uitvoering bij het college. Zoals u weet als je een huis bouwt doe je hetzelfde degene die de eigenaar is die bepaalt en die kiest zelf een aannemer, als de raad het hoofd van de gemeente is moet de raad dus ook een uitvoerder kunnen wegsturen als die het niet goed doet dat kan alleen maar als die hem ook gekozen heeft. Ik wil nog even een opmerking maken...

De heer Jan van Zanen; dank u wel, jawel, dank u wel de volgende van microfoon nummer 4, 30 seconden.

De heer; voorzitter, ik ben lid van de VVD en als ik om mij heen kijk en de discussie van deze dag volg ben ik er trots op lid te zijn van een partij die met zoveel emotie discussieert over het Liberaal Manifest. Ik ben lid van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie ik neem de kiezer serieus ik ben voor de rechtstreeks gekozen burgemeester.

De heer Jan van Zanen; microfoon 4 tenslotte.

Mevrouw Laan, afdeling Rotterdam; één argument van de heer Dales wat ik zeer oneigenlijk vond is dat er gesuggereerd werd dat als door de raad gekozen burgemeester niet democratisch zou zijn dan kun je ook de

provincies afschaffen in Nederland die worden ook niet rechtstreeks gekozen dus ik denk dat de raad in Nederland, de Eerste Kamer wordt daardoor vertegenwoordigd dus dat is een probleem, ik denk dat een raad meer dan in staat moet zijn om een eigen burgemeester te kiezen en wij kiezen voor de raad dus dan heb je een geweldige keus, dank u wel.

De heer; tegen de gekozen burgemeester, het risico dat je een tegenstelling krijgt tussen burgemeester en raad en daar maar vier jaar lang de hele gemeentelijke politiek lam legt vind ik veel te groot.

De heer Mark Rutten, Den Haag; voorzitter, voor de rechtstreeks gekozen burgemeester om twee redenen. We hebben enorm veel taken aan de gemeente gedecentraliseerd, denk aan de bijstand die genoemd is nu ook op het terrein van welzijn. Je hebt daarvoor een sterk coördinerend vermogen nodig op dat gemeentelijk niveau, wil je bijvoorbeeld als het gaat om mensen in de bijstand regelen dat ze echt aan de slag komen dan moet je iemand hebben die die wethouders van sociale zaken en economische zaken dwingt tot samenwerking.

De tweede reden die VVD 'ers zullen gekozen worden omdat wij de beste zijn en de beste campagners zijn.

De heer Jan van Zanen; tenslotte de commissie.

De heer; het blijkt op dit ogenblik uit de peilingen dat de VVD niet zo best ligt, dus deze woorden van de heer Rutten spreken niet ten besten.

De heer Jan van Zanen; tenslotte de heer Dales en dan gaan we stemmen.

De heer Geert Dales; nou voorzitter, de argumenten zijn gewisseld, goede discussie, het is waar dat de gemeenteraad het hoofdschap heeft van de gemeente maar de burger is de baas in de gemeente en daarom vraag ik u stem voor die tekst uit het manifest, dank u wel.

De heer Jan van Zanen; aan de orde is de vraag voor of tegen de rechtstreeks gekozen burgemeester, commissie is voor en Hoofdbestuur ook de stemming is geopend. Kan ik de stemming sluiten? De stemming is gesloten, het voorstel is aangenomen. Dames en heren, het lijkt mij gelet op het vergevorderd tijdstip goed dat we even ons vertreden, wij moeten even ook kijken hoe handig we met de rest van de amendementen nu om kunnen gaan gelet op deze stemming dus ik stel voor dat we tien minuten schorsen

en daarna ons ook even beraden tot zo meteen tien minuten, ik hoop wel dat u terugkomt.

Afgesproken, de toespraak van Gerrit en daarna de rest van het Liberaal Manifest en ik hoop echt dat u allemaal blijft maar daar ga ik eerlijk gezegd vanuit. Als iedereen nou weer gaat zitten gelaafd met een kopje thee of iets anders dat mag ook, het is nog steeds heerlijk in Groningen zeker? Er stromen nog steeds liberalen binnen en dat is hun geraden ook.

Dames en heren, ik heropen de vergadering een punt van orde begrijp ik, de heer van Schie?

De heer van Schie; voorzitter ik heb hier voor mij het programma voor de 117^e algemene vergadering en ik zie daar eerst agendapunt 8 en 9 geagendeerd en dan pas de toespraak en ik zou willen aandringen we zitten hier allemaal ook om te stemmen over de belangrijke onderwerpen die nog komen om eerst het Liberaal Manifest af te tikken en dan pas de overwinningspeech van Gerrit Zalm te horen.

De heer Jan van Zanen; mijn voorstel is een andere ik stel bij handopsteken het ordevoorstel in stemming te brengen wie is voor de speech van Gerrit nu, wie is daar tegen? Het woord is aan de vice minister-president en minister van Financiën onze Gerrit Zalm.

De heer Gerrit Zalm; dames en heren, mijn bewondering voor het feit dat u in deze warmte er allemaal nog bent, dat als eerste. Als wij kijken naar het CDA en hoe zij reageerde op het Liberaal Manifest toen was de eerste reactie het huis van Thorbecke hoeft niet elke week een nieuw behangetje te hebben, en die opmerking moet wel bijbels geïnspireerd zijn, Psalm 90 vers 4 zegt immers want 1000 jaren zijn in uw ogen als de dag van gisteren want anders zou je zeggen dat er na ruim 150 jaar wel eens aanleiding kan zijn om opnieuw na te denken, tenminste bij liberalen.

De laatste keer dat een VVD commissie zich boog over onze beginselen was 24 jaar geleden en Geert Dales en zijn commissie hebben er een inspirerend en meeslepend manifest van gemaakt en daarmee hebben ze een geweldige bijdrage geleverd aan de VVD als debat-en ideeën partij. Onze coalitiepartner, het CDA, die vandaag het 25-jarig bestaan ik feliciteer hen daarmee. En wij willen ook met hen en D66 door regeren om samen de hervormingskoers voort te zetten.

De VVD heeft met het Liberaal Manifest de nieuwe uitgangspunten herkenbaar neergezet, de PvdA heeft ook zoiets gedaan helaas veel open deuren en je wordt overladen met fatsoen maar toch, en Boris Dittich heeft ook zijn voornemens onthuld, bestuurlijke vernieuwing laat die over aan de VVD maar ik hoop dat wij er dan ook wat van maken.

Het zou overigens ook nu wel eens prettig zijn als het CDA vertelt waar ze voor staat want wat is nou eigenlijk de toekomstvisie van het CDA over politieke vernieuwing, willen ze echt alles laten zoals het is en alleen contreceur iets slikken als het echt niet anders kan, 25 jaar is toch wel wat jong voor een midlife crisis? Het huis van Thorbecke verdient een renovatie niet de monumentenstatus.

Dames en heren, we zijn vandaag precies op de helft van onze regeringsperiode en wie terugblijkt op de afgelopen twee jaar moet beamen dat er veel bereikt is. Vorige week was er over het behaalde resultaat over het jaar 2004 het verantwoordingsdebat, dat debat rond overigens gewoon plaats in Den Haag en niet in Utrecht zoals de drie fractievoorzitters van de coalitiepartijen dachten. En in dat debat deed de oppositie zijn uiterste best om het niet over de behaalde resultaten te laten gaan maar over de slechte peilingen, ook de media hadden er niet veel belangstelling voor en ik vind dat een merkwaardig want op het moment dat je maatregelen overweegt als kabinet is de belangstelling enorm groot er wordt gebruik gemaakt van lekken en als die er niet zijn dan gaat de media speculeren altijd goed voor krantenkoppen er is op zijn minst ruzie, conflict of oorlog, ook als het allemaal vredig verloopt en je er gewoon nog niet uit bent.

Als er een echt besluit is gevallen is er ook nog wel een beetje belangstelling maar als er besluiten worden uitgevoerd dan wordt het stil, ijzingwekkend stil, kennelijk niet interessant. Ik vind dat raar mooie voornemens zijn mooi maar het gaat om resultaten en die resultaten zijn echt het noemen waard.

Ik loop een paar belangrijke zaken met u langs. Neem het verminderen van de administratieve lasten voor het bedrijfsleven aangekondigd is een kwart vermindering dat gaan we halen niet alleen liggen we voor op schema om het allemaal in te voeren maar ik denk dat we in 2007 nog zelfs wat meer dan die 25% kunnen halen. En dames en heren, dat komt overeen met een lastenverlichting voor het bedrijfsleven van € 4 miljard en dat zonder dat het de schatkist iets kost.

Dan de WAO daar worstelen we mee sinds het ontstaan, de aantallen gingen steeds verder omhoog en wij zijn gekomen tot de situatie dat één op de zeven mensen te ziek is om te werken, alsof we geplaagd werden door oorlogen en epidemieën het gerucht gaat dat er zelfs in Afrika voor onze zieke bevolking is gecollecteerd. Er is gelukkig goed nieuws op dit front want het aantal WAO'ers is aan het dalen, hadden we in 2002 nog een instroom van 92.000 mensen, in 2004 waren dat er 59.000 een daling met meer dan eenderde en van die 59.000 waren er 38.000 volledig arbeidsongeschikt en dat moeten er volgend jaar minder dan 25.000 zijn.

Zaten er een paar jaar geleden nog bijna een miljoen mensen in de WAO nu zijn dat er zijn 765.000 dat kan je toch niet anders dan een succes noemen?

De linkse partijen zeggen dat dit kabinet alleen maar het bordje WAO verhangt voor het bordje bijstand dat is niet waar want de wet Werk en Bijstand, die in 2004 is ingegaan, werkt als een trein hoewel het economisch allemaal nog niet goed ging, en de WAO instroom daalde, bleef toch het aantal bijstandsgerechtigden gelijk.

Gemeenten en directeuren van sociale diensten hadden grote aarzelingen bij die wet aanvankelijk, inmiddels zijn zij positiever, ze zijn nu zelf financieel verantwoordelijk voor de bijstand en ze hebben dus ook een prikkel om zo min mogelijk uitkering te verstrekken. Ze krijgen de prikkel zoveel mogelijk mensen aan het werk te helpen en doe je het beter dan andere gemeenten dan hou je ook nog geld over. Niet eerder waren gemeenten zo scherp op de rechtmatigheid van de uitkeringen als nu.

Vorige maand was ik hier in Groningen op werkbezoek bij de sociale dienst en ik sprak uitgebreid met onze VVD wethouder Schuiling en de leiding van de sociale dienst en ook met sociaal controleurs en rechercheurs en ik kan u verzekeren zo'n presentatie over de aanpak van fraude is voor mij een opkikker, het is een must voor elke belastingbetaler om dat eens te horen.

Neem het onderwerp veiligheid dat de VVD van oudsher zeer aan het hart gaat, in 2004 is er 10% minder criminaliteit dan in 2002 en die cijfers zijn gemeten naar gewelds- en vermogensdelicten en daarvan wordt vrijwel altijd aangifte gedaan.

De sanctiecapaciteit is ten opzichte van 2002 met 20 procent toegenomen, het aantal zaken dat de rechtbank behandelde steeg met eenderde, het zijn cijfers ik weet het en cijfers zijn niet sexy zelfs niet voor mij maar het zijn wel hele mooie cijfers.

Ook in de zorg zijn goede resultaten geboekt, het kabinet heeft geld beschikbaar gesteld voor het verkorten van de wachtlijsten en dat heeft ook gewerkt, in 2004 wachten de mensen gemiddeld minder dan vijf weken op ziekenhuiszorg en dat is ruim twee weken korter dan de norm die de medische sector zelf hanteert. En bij de verpleging en verzorging daalde de wachtlijsten met zo'n 9% en de merkloze geneesmiddelen werden door de afspraken van Hans Hoogervorst maar liefst 40% goedkoper.

Wat ook fors is gedaald is het aantal asielzoekers. Kwamen er in 2002 19.000 binnen in 2004 is dat nog maar 10.000 en het project terugkeer van Rita Verdonck begint nu ook vruchten af te werpen. Van die oude dossiers, die 26.000, zijn er inmiddels 12.000 afgehandeld en 7.500 uitgeprocedeerde asielzoekers zijn terug naar huis en ook met de inburgering gaat het de goede kant op. Percentage nieuwkomers dat inburgert steeg van 85% naar 93% procent en het aantal oud komers dat inburgerde steeg van 13.000 naar 19.000 ook hier worden hele forse sprongen voorwaarts gezet en ook hier jammeren en mekkeren de linkse partijen dat het beleid immoreel is. Soms is een blik van buiten toch verfrissend, de raad van Europa zei dat Nederland op een voorbeeldige manier omgaat met asielzoekers, ook hier kostte het wat tijd maar er gebeurt toch echt wat.

Als kabinet hebben we het de burger in 2004 en 2005 niet gemakkelijk gemaakt, moeilijke maatregelen op allerlei vlak en dit jaar neemt de koopkracht over de hele linie af, voor volgend jaar is er gelukkig een lastenverlichting van ruim een miljard. Particulier verzekerden betalen volgend jaar geen premie meer voor hun kinderen en we schaffen het gebruikersdeel van de OZB af. want als dat niet gebeurt dan rolt mijn kop. Dan hoop ik dat u niet applaudisseert vanwege het rollen van mijn kop?

Dames en heren, over een paar dagen hebben we het eerste landelijke referendum in onze moderne geschiedenis, zijn we voor of tegen, zeggen we ja of nee. Het debat over dat referendum is vervuild geraakt met een heleboel sentimenten, sentimenten die niks te maken hebben met het nieuwe verdrag, het gaat niet om Turkije want alle landen moeten instemmen voordat er een nieuw land bijkomt en de start van de onderhandelingen is geen toetredingsbesluit. Het gaat niet om een Europese superstaat want die komt er niet en het gaat niet over de euro want die is er al en toch blijft een groot deel van de bevolking tegen het verdrag terwijl de grondwet bijdraagt aan een stabiel Europa. Het is niet goed om te dreigen met doemscenario's het enige realistische scenario van een nee is dat er helemaal niks verandert en dat vind ik wel een slecht scenario.

U kent ongetwijfeld nog dat prachtige programma Falty Towers daar was altijd de running Gag 'don't mention the war' dat speelt ook in deze campagne. Toch is het goed enig historisch besef te hebben want het lijkt allemaal zo vanzelfsprekend, de stabiliteit en de vrede van vandaag de dag, dat is het niet. In geen enkel continent hebben mensen elkaar eeuwenlang zo fanatiek overhoop geschoten als in Europa. Nog geen 35 jaar geleden kende Europa met Griekenland, Spanje en Portugal een paar echte nare dictaturen, slechts vijftien jaar geleden was Europa verdeeld door het ijzeren gordijn, minder dan tien jaar geleden was het oorlog op de Balkan, ik zeg niet dat dat niet gebeurt zou zijn als we toen de Europese grondwet hadden en ik zeg ook niet dat als die Europese grondwet er niet komt dat weer gaat gebeuren, ik zeg wel dat als je een continent hebt dat de geschiedenis heeft van oorlog en bittere verdeeldheid je moet zorgen voor stabiliteit dan moet je Europa zo inrichten dat iedereen baat heeft bij samenwerking en daarvoor moet je ook efficiënt besluiten kunnen nemen en dat betekent dat je anders om moet gaan met de besluitvorming met de huidige 25 dan met toen vroegere zes landen er nog maar waren waarmee we begonnen zijn want met zoveel landen kan je niet vasthouden aan vetorechten op zoveel terreinen dan wordt het gewoon te lastig om te veranderen en slagvaardig te zijn maar je moet wel zorgen dat op cruciale gebieden het vetorecht blijft bestaan en daarin voorziet het verdrag.

Je moet voor een stabiel Europa er ook voor zorgen dat de macht verstandig verdeeld is, dat de grote landen Europa niet naar hun hand kunnen zetten en ik vind dat het verdrag wat dat betreft echt slim in elkaar zit, er zijn twee eisen voor de gekwalificeerde meerderheid. De eerste eis is dat 55% van de lidstaten ervoor moet zijn en daarbij maakt het niet uit of dat grote of kleine landen zijn, de stem van Malta is dan even zwaar als die van Duitsland en dat voorkomt dat de grote lidstaten de zaken onderling kunnen regelen. Zelfs als de zeven grootste Duitsland, Engeland, Frankrijk, Italië, Spanje, Polen en Nederland het eens worden dan hebben ze nog acht kleine landen nodig om een positief besluit te kunnen nemen.

De tweede eis is dat de bevolking van de lidstaten die voorstemmen 65% van de Europese bevolking moet representeren en dat voorkomt dat de vijftien kleinste lidstaten, waarbij niet bij horen, tegen de zin van de overgrote meerderheid van de Europese bevolking dingen kunnen doordrukken, een besluit zal dus altijd door grote en kleine landen samen gedragen moeten worden. Toen ik net de zeven grootste landen opsomde toen zag ik toch een aantal van u verbaasd opkijken toen ik Nederland daarbij noemde, Nederland bij de grootste? Jazeker, van de 25 landen zijn er maar 6 groter dan

Nederland en achttien kleiner dan Nederland qua bevolking en wat nationaal inkomen betreft laten we ook Polen nog achter ons.

Het is ook een beetje typerend voor het minderwaardigheidscomplex van Nederland dat wij onszelf altijd maar als een klein land willen zien, altijd maar weer dat Calimero gedoe, altijd maar weer die verloren finale in 1974, alsof wij in '88 geen Europees kampioen geweest zijn?

Verder moet je voor een stabiel Europa zorgen dat de Europese Unie alleen dingen regelt als landen het op zichzelf niet afkunnen en dat is in dit verdrag voor het eerst uitgeschreven, dat spreekt mij aan want dat verbod op chocolade sigaretten zit mij nog steeds hoog. En als wij vinden dat Europa zich ergens niet mee moet bemoeien dan kan je met 9 landen een voorstel retour afzender sturen. Er zijn zaken die we samen moeten doen zonder binnengrenzen moet je er voor zorgen dat die buitengrenzen extra goed bewaakt worden maar wat is de prikkel voor Polen om die enorme grens goed dicht te houden, iedereen heeft er lol van en alleen de Polen mogen ervoor opdraaien. En bijvoorbeeld Luxemburg dat heeft geen enkele buitengrens, die hoeft niets te doen maar profiteert er wel van. Dit is echt iets, die bewaking van de buitengrens, om samen te doen en ook samen te financieren en dat geldt ook voor asielbeleid en de aanpak van grensoverschrijdende criminaliteit en terrorisme, dat kan je niet afhankelijk stellen van dat ene land wat er nog niet aan wil.

Dames en heren, voor zo'n Europa moet je spelregels maken die tegemoetkomen aan de belangen van alle lidstaten, daarvoor zijn talloze verstandige mensen van allerlei pluimage een paar jaar bezig geweest en dat resultaat is het Europees grondwettelijk verdrag dat nu voorligt, het is een ingewikkeld verhaal en het is ook niet echt lekker leesbaar maar het is wel zo dat 128 van de 150 kamerleden in ieder geval er achterstaan van GroenLinks tot VVD en ik ken geen wezenlijk politiek onderwerp waar zo'n brede meerderheid in de Tweede Kamer achterstaat.

Dan over de campagne, het is verheugend op te zien hoe het onderwerp is gaan leven, er is nu echt een brede belangstelling en ook veel debat. Een maand geleden kon je als politicus nergens in de media terecht zelfs Atzo Nikolai niet die nu overal te zien en te horen is. Vorige week was ik op één middag bij drie verschillende radiozenders en een tv zender en in al dat mediageweld gebeurt er ook wel eens iets ongelukkigs en ook dat leidt weer tot mediabelangstelling.

De voorstanders van het verdrag zijn vaak beschuldigd van bangmakerij voor als het verdrag er niet komt maar wat mij is opgevallen dat juist het nee kamp aan bangmakerij doet als het verdrag er wel komt, de superstaat, Turkije, de euro, de afbraak van de sociale zekerheid, ongebreidelde instroom van uitkeringstrekkers, veel angstbeelden maar weinig argumenten.

Vorige week daagde premier Balkenende het nee kamp uit om nu eens met voorstellen voor verbetering van die grondwet dan te komen, wat is er dan niet goed geregeld voor Nederland, tot op heden hebben we nog geen enkele suggestie vernomen het is stil ook hier weer. Toch zijn nog steeds veel mensen tegen het verdrag als je de peilingen mag geloven, en ook de achterban van de VVD blijkt er gevoelig voor te zijn. Een goede kans dat uw buurman of buurvrouw hier in de zaal overweegt om tegen te stemmen zullen we maar zeggen. Dames en heren, als minister van Financiën zou ik graag willen dat ik de grondwet vandaag al had, veel mensen weten dat Nederland de grootste netto betaler aan de Europese Unie is en die wetenschap voedt ook die scepsis, ook bij mij. In 1999 trok ik samen met Wim Kok en Jozias van Aartsen ten strijde tegen onze ongunstige betalingspositie we kregen een korting van bijna anderhalf miljard gulden per jaar, en voor de jongeren onder u dat is zo'n € 680 miljoen. Dat was een goede stap vooruit maar wij zijn er nog niet mee klaar. Wat zou ik graag willen dat ik die grondwet vandaag al had want het Nederlandse kabinet heeft rondom die grondwet echt goed onderhandeld, we hebben voor elkaar gekregen wat geen enkel ander land wilde namelijk het behoud van een veto op de meerjaren begroting van Europa zolang als wij dat willen.

En wat ook in het verdrag is geregeld is als er geen overeenstemming komt de uitgave van de Europese Unie worden bevroren, nu is het zo dat ze dan automatisch doorstijgen ook als we ons veto gebruiken dus u begrijpt dames en heren wat zou ik graag willen dat ik die Europese grondwet nu al heb. Wat we dan kunnen doen is iedere verhoging van de Europese uitgave tegenhouden net zolang tot er een regeling komt die de bijdrage van Nederland redelijk maakt, op dit moment moet ik onderhandelen met één hand op mijn rug gebonden en met de grondwet krijg ik een machtig wapen in handen dat Europa voor ons goedkoper kan maken. Je mag natuurlijk als nee kamp goedkope argumenten gebruiken maar dan wordt het wel een duur nee.

Zo kan je successievelijk door die hele grondwettelijk heengaan, en dat punt van die Europese uitgave vind ik een grote verbetering, er zijn veel andere punten die soms kleine verbeteringen zijn maar het gaat telkens om de vraag wordt het er nou beter van of wordt het er nou slechter van en dan zal je toch

moeten erkennen Nederland is op veel punten, die de grondwet anders regelt dat nu, beter af.

Dames en heren, ik ben een kritische Europeaan, ik sta wat dat betreft in de traditie van Frits Bolkestein veel dingen zinnen mij niet, er moet veel veranderd worden in Europa voordat ik echt tevreden wordt. Die grondwet brengt niet het ideaal maar het wordt wel beter en dat past ook bij een liberale traditie wij kennen niet de heilstaat, wij geloven niet in een ideale blauwdruk en we denken niet dat het aardse paradijs binnen handbereik is maar we weten wel of iets een stap vooruit is of een stap achteruit en dit verdrag is een stap vooruit en als je nee zegt veranderd er helemaal niks en dat zou pas jammer zijn, ik dank u wel.

De heer Jan van Zanen; dank je wel Gerrit, het was overigens wel vreselijk hoor die verloren finale van 1974. Dames en heren, we zetten de behandeling van het Liberale Manifest voort volgens het volgende spoorboekje wat nu even wordt aangegeven. Eerste de volgorde, we lopen de volgorde, zeg even wat de eerste is, gelet op de besluitvorming we gaan over tot de behandeling van 2344 op blz. 12. Wie mag ik daarover het woord geven?

De heer Marco Zwart; en het voorstel is om meteen 2495 ook op pag. 12, dat gaat over dezelfde zin, om dat gelijktijdig in discussie te brengen dat scheelt weer in de tijd.

De heer; was het niet zo dat we hadden afgesproken dat we eerst zouden stemmen over de gekozen burgemeester ja dan nee en daarna over de invoering van het model?

De heer Jan van Zanen; we zijn klaar daarmee, nu vervalt alles daarmee. Dus we gaan nu over, dat is het voorstel, om nu over te gaan naar nummer 2343 op pagina 12.

De heer Marco Zwart; en daar staat ook op dezelfde pagina 2495, beide voorstellen wijzigen zin 1261 en in beide voorstellen gaat het om de vraag hoe gaat de gekozen burgemeester zijn wethouders voorstellen, doet hij het voorstel of gaat dat in samenspraak met de raad of gaat dat naar de kiezers toe gepresenteerd worden?

De heer Jan van Zanen; eerste termijn, kort, dertig seconden nummer 2.

De heer; voorzitter, dit zijn toch allemaal detailvoorstellen die straks geregeld moeten worden bij de uitwerking van de gekozen burgemeester? Gaan we ons nu vastleggen op allerlei detailregels, ik denk dat dat niet verstandig is en ik zou de indieners willen vragen trek ze terug en laten we naar de echte hoofdzaken verdergaan.

De heer Jan van Zanen; mag ik de indiener verzoeken, is dat akkoord? Aldus besloten.

De heer Marco Zwart; wij zullen het voorstel meenemen bij het visiedocument dus het verdwijnt niet.

De heer Jan van Zanen; volgende agendapunt.

De heer Marco Zwart; stellen wij voor om dezelfde werkwijze te kiezen met de voorstellen 2344 en 2469 zijn allebei op blz. 12, allebei ook weer verdere uitwerkingskwesities en dan is het eerstvolgende inhoudelijke punt de discussie over de stadsdeelraden dat is voorstel 2513 nog steeds op pagina 12.

De heer Jan van Zanen; wil de commissie daar iets over zeggen? Wie wil er in eerste termijn iets over zeggen? Niemand, mevrouw Schijndel?

Mevrouw Schijndel, ja, in vind het toch wel heel erg opvallend dat wij hier nu gaan besluiten hoe Den Haag of Rotterdam zeg maar zijn indeling in een stad zelf maakt, ze hebben de mogelijkheid om deelgemeenten of stadsdeelraden in te stellen zullen daar wijs mee omgaan er is in Rotterdam nu een discussie gaande, er is ook een discussie gaande volgens mij in Amsterdam, laat dat aan hen om dat te beslissen laten wij dat niet hier bepalen.

De heer; voorzitter, gisteravond is door ook de heer Anker Smit gezegd we nemen dat over, ik neem aan dat dat voldoende is?

De heer Jan van Zanen; dat maakt u uit. Is dat het geval? Vindt iedereen dat prachtig of gaan we erover stemmen? Stemmen, ik breng het in stemming, amendement 2513, ik geef de stemming vrij. De stemming is gesloten. Aldus besloten, voorstel verworpen. Aan de orde is amendement 2013 daar wil de heer Boerman iets over zeggen, tenminste dat is mij aangereikt, is meneer Boerman er nog hij komt aangesneld, microfoon 3.

De heer Boerman; voorzitter, er is een pleidooi voor lokale belastingen in het Liberale Manifest, wij hebben uitgebreid, en zojuist heeft ook onze vice minister-president dat nog een keer gezegd, dat wij tegen de OZB zijn en die willen afschaffen, de burger begrijpt dit niet. Ik zou toch de commissie willen vragen om het pleidooi voor lokale belastingen in het stuk anders te verwoorden en misschien wel helemaal af te schaffen. Ons pleidooi, wat we al heel lang houden, om de OZB af te schaffen ligt in die lijn.

De heer Jan van Zanen; dank u wel, die nog meer? De commissie?

De heer Geert Dales; dat is toch niet zo'n goed idee. We moeten even dit los halen van de OZB want de OZB is een lokale belasting maar niet meer dan een lokale belasting, weliswaar een belangrijke en Gerrit Zalm heeft net nog gezegd dat het gebruikersdeel van de OZB op woningen dat moet weg, is overigens ook al heel lang mijn eigen opvatting en ook die van de commissie, dat laat onverlet dat er wel een substantieel lokaal belastinggebied moet zijn en als er één lokale belasting weggaat dan zal er een ander voor terug moeten komen, de totale lastendruk mag niet stijgen dat hebben we ook expliciet vastgelegd maar in Nederland is het gemeentelijk belastinggebied verhoudingsgewijs gering in vergelijking met landen om ons heen, amper 1% van het bruto binnenlands product, dat is de omvang van het lokale belastinggebied dat is klein en dat heeft een relatie met de lokale autonomie en als je meer risico's bij gemeenten neerlegt, en dat is ook iets wat gebeurt er waar wij ook voor zijn, en het bestuur meer op lokaal niveau brengt dan moet je de gemeente ook in staat stellen om op lokaal niveau inkomsten te verwerven ook voor het moment dat er aan risicoafdekking moet worden gedaan en dat gaat er niet om dat er falende bestuurders zitten die hun falend beleid vervolgens afdekken met het verhogen van de lokale belastingen dat mag natuurlijk niet de inzet zijn maar er moet wel een mogelijkheid zijn om op een moment dat je geld tekort komt het lokaal te kunnen heffen en als dat niet de mensen bevalt dan worden ze wel afgerekend bij de stembus dat hoort daar op dat niveau thuis dus wij handhaven dat pleidooi en de OZB kan daarmee rustig weg.

De heer Jan van Zanen; korte tweede termijn, nummer 4.

De heer; ja voorzitter, vraag aan de heer Dales. Leidt die verruiming voor de mogelijkheden voor gemeenten dan niet tot gemeentelijke inkomenspolitiek?

De heer Jan van Zanen; microfoon nummer 3, geen belangstelling?

De heer; voorzitter, wij zijn van mening dat de algemene belastingen geheven moeten worden op landelijke niveau, van daaruit kan er een bedrag naar de lagere bestuursorganen gaan en die kunnen vanuit hun budget opereren maar we vinden het niet nodig om een eigen belastingbeleid op lokaal niveau te hebben.

De heer Jan van Zanen; tenslotte microfoon nummer 1?

De heer; dank u wel meneer de voorzitter. Ik onderschrijf dit, ik constateer dat het heffen van een extra vorm van belasting extra geld kost, ik constateer dat er differentiatie is en onmiddellijk op een moment dat verschillende gemeentes verschillende tarieven gehanteerd worden dat ze de opdracht krijgen om juist niet te differentiëren en daarmee is de toegevoegde waarde van lokale belastingen denk ik bijna gereduceerd tot nul en ik stel voor om het af te schaffen.

De heer Jan van Zanen; de commissie tenslotte dan gaan we stemmen.

De heer Geert Dales; het is toch geen goed plan, u moet het echt even serieus doordenken. Besturen en het uitgaven doen en het financieren van die uitgaven dat hangt onlosmakelijk met elkaar samen en dat kan je wel zeggen dat werven van die middelen dat doen we dan op nationaal niveau maar dat betekent dat de lokale bestuurders waarvan we steeds gezegd hebben die moeten sterker worden, sterkere lokale democratie, dat is de lijn die hier vanmiddag ook heerst, dat die dan de hand moeten ophouden bij de rijksoverheid om hun zaken gefinancierd te krijgen, dat gebeurt nu overigens al voor het overgrote deel maar dat moet minder want dat hebben we nodig in het lokale bestuur en vandaar dat pleidooi en dat mag overall niet tot hogere lasten leiden voor de burger.

En dan in antwoord op de vraag van de spreker zoeven blijkt dat dan tot een inkomenspolitiek op gemeentelijke niveau nee, daar moet het niet toe leiden en we gaan daar binnenkort een interessante discussie over voeren wanneer de voorstellen van de commissie Eenhoorn, in onze kringen welbekend althans de man. Aan de orde komen over alternatieve lokale belastingen en dan zal de discussie ook moeten zijn geen inkomenspolitiek op een lokaal niveau en dat is ook echt niet nodig met lokale belastingen.

De heer Jan van Zanen; ik open de stemming over amendement 2013, de commissie is tegen. Kan ik de stemming sluiten? Nog niet, nu de stemming.

Akkoord. Dames en heren, de algemeen secretaris heeft een voorstel voor een paar amendementen om die op een bepaalde manier af te handelen.

De heer Marco Zwart; nou, dat komt ook uit de deelsessie maar het is wel even een boel ineens. Er zijn een heleboel voorstellen die gaan over het middenbestuur en dan zowel de vraag meer samenwerking tussen provincies als de relatie tussen provincies en regionale samenwerkingsverbanden, daarvan is in de deelsessie gezegd laten we dat nou ook in die toekomstige discussie in een visie document over het bestuur in Nederland meenemen maar laten we wel, dat heeft de commissie ook toegezegd, de tekst van het Liberaal Manifest zo laten luiden dat er ruimte is om in die discussie nog tot nieuwe inzichten te komen en dat dat niet helemaal geblokkeerd wordt door wat nu in het Liberaal Manifest komt te staan, dat is toegezegd en als we dat zo doen dan zouden we daarmee de voorstellen die u in de leeswijzer vindt vanaf 2126 op pagina 15 en dan 2341 op pagina 15, 2697 op die pagina, 2659 op die pagina, 2046 op pagina en dan op pagina 16 2285, 1276 en 2014 allemaal behandeld hebben want die komen allemaal terug bij de discussie over het visiedocument.

De heer Jan van Zanen; ik kijk even in de zaal, akkoord aldus besloten.

De heer Marco Zwart; dan ontmoeten wij elkaar weer op pagina 17 bij voorstel 2352 en daar heeft de heer Boerman van de afdeling Bergeyk zijn voorstel gehandhaafd.

De heer Jan van Zanen; meneer Boerman, u heeft het woord in eerste termijn, 30 seconden en die zijn al ingegaan.

De heer Boerman; voorzitter, herhaalt hij nog even het nummer van de motie?

De heer Marco Zwart; het gaat om 2352 op pagina 17, het schrappen van zin 1285.

De heer Boerman; juist, dat ging om, ik ben het even aan het lezen voorzitter want u gaat zo snel, ik ben het echt kwijt kunt u de zin even voorlezen?

De heer Marco Zwart; het gaat over de randstad en de aandacht.

De heer Jan van Zanen; de voorzitter reikt u de zin aan.

De heer Marco Zwart; een minder versnipperd van het gewest Randstad zal ook de concurrentiepositie tegenover andere Europese regio's versterken.

De heer Boerman; juist en daar zitten wij met het probleem dat hier specifiek de Randstad wordt genoemd en dat wij vinden dat dat ook in andere plaatsen in dit land het geval is en daarbij wijzen wij ons met name op de situatie in Zuid-Oost Brabant rond Eindhoven dat is de economische motor van technologische vernieuwing, dus wij vragen u toch om dit niet specifiek op de Randstad te laten plaatsvinden maar algemeen.

De heer Geert Dales; dan zou misschien de oplossing zijn in plaats van deze verstandige zin uit dit manifest voor het nageslacht verloren te laten gaan er een misschien wel even verstandig zinnetje aan toe te voegen?

De heer Jan van Zanen; akkoord? Aldus besloten.

De heer Marco Zwart; vindt je het goed dat er even een indicatie wordt gegeven van de zin want ik hoor een aantal mensen nu...

De heer Jan van Zanen; die variant hebben we nog niet, kunt u die zin indiceren?

De heer Marco Zwart; 'dit geldt ook voor vergelijkbare problemen in andere regio's in Nederland'.

De heer Jan van Zanen; geweldige tekst, kijk die heb je binnen Boerman, geweldig. Dan nu 2694.

De heer Marco Zwart; dat kan in samenhang met de twee volgende 2514 en 2127 op pagina 17 en 18.

De heer Jan van Zanen; ik zou daarover meneer Dijken het woord willen geven.

De Heer Marco Zwart; nou ik kan mij ook voorstellen, maar ik leg het ook even aan u voor, het gaat allemaal over de positie van de waterschappen, het kan zijn dat we hier heel vlot met elkaar allemaal vinden van daar moeten wij vanaf dan kunnen wij dat nu snel afhandelen, als wij allemaal met elkaar vinden nou die discussie over de waterschappen daar willen wij meer tijd voor zouden wij ons kunnen voorstellen dat we dat in het visiedocument meenemen, leg ik aan u voor.

De heer Dijken; Ja meneer de voorzitter, in elk geval willen wij hier een punt maken dat meer democratie ook minder democratie kan zijn en wij signaleren dat er inderdaad bij de waterschappen dat er absoluut sprake is van falende democratie, dat daar absoluut een representatie komt die volstrekt niet de stem van het volk weerspiegelt en daarom bepleiten wij voor afschaffing. Dat punt wil ik hier genoemd hebben. Ik ga akkoord als u zegt van dat nemen wij mee naar de hiernavolgende discussie.

De heer Jan van Zanen; akkoord dan doen we dat voor al die drie amendementen, meneer de Boois, kan die er ook mee leven?

De heer de Boois; op die voorwaarde voorzitter dat ik voorstel aan de commissie toch een zin op te nemen dat we nader gaan bekijken wat de positie van de waterschappen zal moeten worden in het licht van herstructurering van het staatsbestel bijvoorbeeld.

De heer Geert Dales; dat is nou net dat soort zinnen die ik niet in het manifest wil hebben, een beetje nader bekijken enzo daar hebben wij allemaal niks aan. Maar standpunten moeten er komen zijn we voor of zijn we tegen daar kunnen we wat mee maar nader bekijken nou ja allemaal prima maar dat moeten we niet via het manifest doen.

De Heer Marco Zwart; en onze toezegging is hard en toetsbaar.

De heer Jan van Zanen; aldus besloten? Dan zijn we toe aan 1276.

De Heer Marco Zwart; 1276 blz. 19 is ook het voorstel om dat mee te nemen bij de discussie over bestuurlijke vormgeving en daar komen we bij 2590 op pagina 23 en daar gaat het over het gemeenschappelijk landbouwbeleid en wij kunnen ons voorstellen om dat ook bij het volgende voorstel 2591 op pagina 23 gaat het ook over het landbouwbeleid en beide voorstellen hebben dezelfde pleiter, dus wij kunnen ons voorstellen dat dat pleidooi in één keer wordt gehouden.

Mevrouw Heringa, afdeling De Marne; voorzitter de afdeling De Marne heeft de behoefte dat er dus ingevoegd wordt de zin die u ook hier boven ziet en waarom? Het is dus dat de commissie ontraad om de uitgaven gemeenschappelijk landbouwbeleid moeten naar beneden en zo bepleit de VVD dat al ruime tijd maar wij vinden dus, en ik heb zojuist met de heer Mulder onze europarlementariër gesproken, dat het vastligt dat het budget

niet aan wordt getornd tot 2013 en dat geeft duidelijkheid en daarom dus ons klemmend verzoek aan de vergadering dit te plaatsen.

De heer Jan van Zanen; iemand anders nog in eerste termijn? Commissie?

De Heer Marco Zwart; over gesproken en de algemene bevinding was dat dat niet een aangelegenheid was die redelijkerwijs thuishoort in het Liberaal Manifest.

De heer Jan van Zanen; tweede termijn?

Mevrouw Heringa, afdeling De Marne; voorzitter, wij vinden dit zo'n cruciaal punt met name omdat de VVD de laatste tijd steeds heeft gesproken over afschaffing van alle gemeenschappelijke toevoegingen die de landbouw in stand moeten houden. Wij vinden dat de VVD juist een signaal moet geven dat die agrarische sector, met name de akkerbouw, hier een betere plaats verdient dus ik vraag ook aan u stel het bij de themabijeenkomsten en geeft die akkerbouw de gelegenheid om in te springen op nieuwe actualiteiten met name de technologische biomassa industrie.

De heer Jan van Zanen; dat kan, maar dat staat er niet, dat kan, dat kunnen wij afspreken nu, nummer 2.

De heer van Gent, afdeling Delft; over dat gemeenschappelijk landbouwbeleid. Ik zou willen dat het niet in het Liberaal Manifest gaat over wat er in Europa is afgesproken tot 2013 maar ik zou willen dat er in staat wat wij als VVD willen binnen Europa en volgens mij zijn wij niet van mening, tenminste de meerderheid in deze zaal in ieder geval niet, dat het landbouwbeleid Europees beleid moet zijn dat kan prima op nationaal niveau.

De heer Jan van Zanen; akkoord, commissie tenslotte? Neem mij niet kwalijk microfoon 1.

De heer; dat Europese landbouwbeleid dat heeft veel meer gevolgen en problemen bijvoorbeeld de hele vrijhandel, exportsubsidies de gevolgen die het heeft voor ontwikkelingslanden dus het lijkt mij niet verstandig om nu in één zin hier het landbouwbeleid er in te zetten en dat niet te bespreken in een bredere context.

De heer Jan van Zanen; we gaan stemmen, mevrouw heeft erom gevraagd, aan de orde is amendement 2590 commissie is tegen, ik open de stemming.

Kan ik de stemming sluiten? Inmiddels wel, stemming gesloten. Verworpen, heeft u nog behoefte aan stemming over amendement 2591 mevrouw Heringa, nee mevrouw Heringa zegt congres het is duidelijk. Dames en heren dat was deelsessie 2.

En tenslotte, het kan niet op, deelsessie 1.

De Heer Marco Zwart; daar is aangehouden een voorstel 2321 wat gaat over de kroonjuwelen van D66 maar de pleiter bij die discussie zou de heer Vonhof zijn die heeft inmiddels afscheid genomen van deze vergadering en wij kunnen ons voorstellen dat het zinnig is om over de inhoud van die voorstellen en niet onze tijd verdoen met praten over de voorstellen die we nog gaan behandelen, met uw goedvinden zouden wij dit punt willen overslaan?

De heer Jan van Zanen; kan dat? Meneer Vrijland;

De heer Vrijland; op de ledenvergadering waarin dat besloten is in Hilversum was de heer Vonhof aanwezig maar ik was er ook aanwezig, ik ken de achtergronden van, ik heb een ander voorstel ook nog gedaan dat er meer duidelijkheid moet komen over de verhouding VVD en D66, dat is totaal onduidelijk. We weten dat de fractievoorzitter van de VVD, de heer van Aartsen zelf een fusie wilde met D66, het is duidelijk meneer de voorzitter er is ook een krachtige verhouding tussen de Vlaamse liberale partij en D66 nog meer weet u niet maar dat zijn belangrijke dingen om dat hier uit de doeken te doen.

De heer Jan van Zanen; 30 seconden.

De heer Vrijland; behalve als u zelf praat.

De heer Jan van Zanen; goed, u bent dus voor deze motie?

De heer Vrijland; ja natuurlijk ik ben voor deze motie. Ik graag meer aandacht en de duidelijkheid in het Liberaal Manifest over de verhouding met andere politieke partijen en die is totaal onduidelijk nu.

De heer Jan van Zanen; oke, maar dat staat niet in deze motie.

De heer Vrijland; maar u kunt er eens een keer een publicatie aan wijden.

De heer Jan van Zanen; goed, motie 2321, wil iemand die in stemming brengen? De heer Vrijland, dan gaan wij dat doen dan gaan we nu stemmen en de commissie is tegen. 2321 blz. 17.

De Heer Marco Zwart; het gaat over pagina 9 van deelsessie 1, de afdeling VVD Hilversum wil niet dat de kroonjuwelen van D66...het staat er al.

De heer Jan van Zanen; de stemming is geopend. Kan ik de stemming sluiten? De stemming gesloten, akkoord dat is helder verworpen. Dan even de commissie over voorstel 2727 blz. 9 in relatie tot 626 646 meneer Dales?

De heer Geert Dales, ik zou eigenlijk bijvoorbeeld de indiener van 2727 wel eens willen horen want daar wordt dus gezegd dat in het manifest staat dat er een kloof is tussen bestuur en politiek, het hele verhaal over wantrouwen en de positie van de burger en dergelijke dingen en dat de indieners niet weten op basis van welke feiten wij die constatering doen, dat is een voor mij vrij opvallende mededeling, en ik zou het heel interessant vinden eens te horen van de indiener waar hij of zijn dan de laatste jaren geweest is?

De heer Jan van Zanen; eerste termijn. Niemand? Microfoon 2.

De heer; voorzitter, het lijkt mij in ieder geval goed om een keer een discussie te houden binnen de VVD over de constatering die de commissie doet namelijk dat er een kloof zou zijn, ik zou zelf liever praten over een breuk wat men in Frankrijk doet, want als ik naar Den Haag reis zie ik nergens een kloof lopen. Wat nog een interessantere discussie is, als er al een kloof is, wat de grote daarvan dan zou zijn en of het een probleem is dat er een kloof is, wij zitten op dit moment leven wij nog steeds in een representatieve democratie en daar wil men juist ook een kloof hebben dus het gaat mij er vooral om dat er een discussie over wordt georganiseerd en nog eens nader onderzoek naar wordt gedaan eventueel door de commissie zelf naar de noodzaak en in ieder geval de constatering dat er een kloof bestaat.

De heer Jan van Zanen; microfoon nummer 3.

De heer; de kloof is minder groot dan wij denken, wij krijgen ingekomen brieven, burgers naar wethouders, naar raadsleden, inspraakavonden, komen bij commissie inspreken laten we niet het probleem groter maken dan het al is.

Mevrouw Schijndel; gisteren zijn wij al een beetje gestart met deze discussie en daar was duidelijk dat er wel een probleem is maar zover als de commissie gaat een legitimiteitscrisis vonden wij toch te ver gaan. We vinden het belangrijk dat eerder de maatschappelijke inspraak is geregeld maar nu ook de politieke inspraak geregeld wordt maar dat is onze analyse en daar houden wij het bij.

De heer; de essentie van de discussies is gisteren in de deelsessie hierover was niet zozeer de constatering of er een kloof was, want daar is iedereen het wel over eens, maar wel over het verband tussen die kloof en de oorzaken van die kloof en de voorgestelde remedies want dat verband ontbreekt en daarom is dat wel degelijk een zinnige opmerking denk ik.

De heer Jan van Zanen; dank u wel, commissie eerste termijn?

De heer Geert Dales, nou, dat wordt dan de tweede en wat mij betreft ook de laatste. Ik denk dat het zonneklaar is dat er een probleem is dat niemand die er de afgelopen jaren bij geweest is kan volhouden dat het allemaal goed gaat en dat er allemaal niets aan de hand is dat kunt u niet menen. En juist om die reden hebben wij gezegd gooi het roer om, en daar is vanmiddag weer een belangrijke besluit in genomen, dus ik zou willen voorstellen voorzitter laten we het maar in stemming brengen maar ik zou u willen afraden om dit verhaal over te nemen want dit staat zover af van de werkelijkheid zoals hij volgens mij door het overgrote deel van de bevolking in Nederland wordt ervaren dat we onszelf totaal belachelijk zouden maken als de dit zouden aannemen.

De heer Jan van Zanen; motie 2727 komt in stemming, stemming is geopend, de commissie is tegen. Kan ik de stemming sluiten? Nog niet. De stemming is gesloten. Akkoord heeft iemand nog behoefte aan een aparte stemming over 2646 op blz. 9, dat lijkt mij gelet op deze stemming van net niet? Het geval aldus, dus verworpen dit amendement. Dan amendement 2083 blz. 10, wie in eerste termijn? Niemand, ontraden dus, verworpen, aldus besloten. Dan amendement 2397 blz. 10, ontraden, wie wil daar iets over zeggen? Dus ontraden, overgenomen klaar ontraden dus we doen het niet dit amendement. Dan amendement 2057 blz. 13, wie wil daar het woord over? Niemand, wordt ontraden dus verworpen, aldus besloten. Dan amendement 2778 blz. 14.

De Heer Marco Zwart; daarvan kunnen wij ons voorstellen dat we dat ook meenemen in de discussie over bestuur want dat is als je het wilt doen, daar

hebben wij ook het vorige congres een discussie over gehad, een lastige technische discussie dus het is niet zo makkelijk om zo iets even te besluiten.

De heer Jan van Zanen; wie over 2778?

De heer Gert Scholtes; het is een heel essentieel punt wat wij zien en het zal toch wel aardig zijn om hier eens even kort met elkaar van gedachten te wisselen of we dat niet een rechtvaardige besluit zouden vinden om alle vertegenwoordigers die wij verkozen hebben zelf weggaan, wij kennen voorbeelden, dat ze dan nog netjes hun zetel teruggeven tenzij zij op eigen mandaat in een volksvertegenwoordiging zijn gekomen.

De heer Jan van Zanen; wie nog meer in eerste termijn? Commissie?

De heer Gert Scholtes; het gaat er om dat uiteindelijk volksvertegenwoordigers die gekozen zijn in hun orgaan, neem even de Tweede Kamer als voorbeeld, weggaan om bepaalde redenen en dan hun zetel blijven behouden en wij zouden dat toch graag essentieel wat anders willen zien en daar gaat dit amendement over.

De meneer Geert Dales, ik zou zeggen breng het in stemming, de commissie die heeft daar niks over gezegd en ook niks over willen zeggen omdat ik het een zaak van de ledenvergadering vindt en doet u er een uitspraak over wij hebben er geen bezwaar tegen maar ik kan mij ook voorstellen dat je het onderdeel maakt van de discussie die we nog wat breder gaan voeren over kiesdrempel e.d.

De Heer Marco Zwart; wij hebben in een vorige algemene vergadering ook over dit onderwerp, ik zie de heer Lugtenveld ook knikken, een discussie gevoerd over dit onderwerp waarvan de strekking ook was wij kunnen ons allemaal voorstellen aan wat voor geval je denkt maar als je dit wil gaan regelen dan ga je rechtstreeks zagen in de onafhankelijke positie die volksvertegenwoordigers in ons staatsrecht hebben dat is een vrij fundamentele zaak en als je die discussie wilt voeren is het misschien beter dat mee te nemen in die discussie die we over een aantal kiesrecht kwesties toch al gaan voeren binnen het visiedocument over het bestuur in Nederland?

De heer Jan van Zanen; meneer Scholtes, akkoord? Aldus besloten. Stemmen, oh geweldig hoor maakt u zich geen zorgen, 2778 de commissie is tegen, ik geef de stemming open, oh de commissie is neutraal neem mij niet kwalijk. We gaan nu echt stemmen Sander, de commissie is neutraal u heeft

het gehoord. Kan ik de stemming afsluiten? Ja de stemming is gesloten. Akkoord, verworpen. Dames en heren, dan ziet u het blokje dat loopt vanaf 2059 op blz. 17 via amendement 2932 blz. 19, amendement 2061 op blz. 19.

De Heer Marco Zwart; dat loopt nog een heel eind door want eerst gaat het dus over de principenvraag over een al of niet gekozen formateur of minister-president en vervolgens over een serie uitwerkingsvragen waarbij wij ons kunnen voorstellen dat wij hier in ieder geval een besluit nemen over de principenvraag op dezelfde manier zoals wij dat hebben gedaan bij de discussie over de gekozen burgemeester en vervolgens ook zeggen en hoe we dat technisch nou precies uitwerken laten we dat meenemen in dat visiedocument over bestuur, als u dat een aanvaardbare procedure vindt en niet het gevoel heeft dat wij u dan manipuleren dan zouden wij het zou kunnen doen.

De heer Jan van Zanen; zullen wij even, want het wordt steeds later en steeds later en later, over dit ordepunt dat we niet straks halverwege de derde termijn, Berend kijkt mij aan ik bedoel meneer Stolk, zijn wij het hier over eens over deze orde? Dus wij gaan het zo doen we gaan het principe nu bespreken en daarna de uitwerking, al dan niet oke. Ik geef de eerste termijn en dames en heren nieuwe argumenten en goed naar elkaar luisteren en dan kort en bondig 30 seconden, microfoon nummer 2.

De heer van Pruisen, afdeling Haarlem; er wordt hier gekozen om een formateur rechtstreeks te kiezen en ik geef toe, wij hebben net afgesproken dat een procedure daarna zal worden gedaan, maar ondanks het feit dat ik nog niet kan overzien hoe dat precies zal gaan heb ik toch het gevoel dat dit een procedure wordt die niet echt heel veel winst oplevert. Weliswaar is er een duidelijkheid maar die duidelijkheid kan door een tegengestelde kamerverdeling toch weer tot evenveel onduidelijkheid leiden en daarom zie ik er niets in, dank u.

De heer Jan Weijers, afdeling Utrecht; Israël heeft geëxperimenteerd met een rechtstreeks gekozen premier, daar zijn zij van afgestapt na één keer proberen omdat die premier onmiddellijk een conflict had met de gekozen volksvertegenwoordiging, wie heeft wel het mandaat van het volk, het proefballonnetje zoals meneer van Aartsen dat van de week opgelaten heeft met één kandidaat van rechts, en dat zou dan zelfs Hans Wiegel moeten worden, jammer dat wij niet iemand van deze generatie kunnen kiezen, één kandidaat van rechts beste mensen dat zal een CDA kandidaat zijn als er één

kandidaat van rechts komt dan moeten u en ik campagne gaan voeren voor Jan Peter Balkenende en daar heb ik geen trek in.

De heer Jan van Zanen; dank u wel, microfoon nummer zes, en mag ik de tijd zien?

De heer Weisenbeek; ja dank u wel voorzitter, wij hebben ingediend op blz. 19 rechts onderaan een amendement dat een compromis voorstelt namelijk de Tweede Kamer draagt een formateur voor hieraan voorafgaand kan de kamer bij het staatshoofd een voordracht doen voor een informateur. Dat zouden wij graag in stemming zien gebracht?

De heer Jan van Zanen; akkoord, maar dat is na deze stemming, nummer 4.

De heer Frans Weisglas; voorzitter, ik deel zeer de analyse van de commissie nu vastgelegd dat er een kloof bestaat tussen de burger, overheid en de politiek maar ik ben ervan overtuigd dat het middel van de gekozen formateur averechts zou werken, averechts omdat het zal leiden tot teleurstelling en tot niet datgene wat men beoogd, waarom? Twee punten, kort uiteraard, in de eerste plaats omdat er na verkiezingen een situatie kan ontstaan dat een gekozen formateur gewoon niet aan de slag kan..

De heer Jan van Zanen; wilt u afronden?

De heer Frans Weisglas; wat? Het is alsof ik mijzelf hoor. Omdat na verkiezingen een situatie kan ontstaan waardoor het niet degene die gekozen is niet aan de slag kan en om dat tijdens de rit ziet u de situatie ontstaan dat de gekozen minister-president door de gekozen kamer wordt weggestuurd en voorzitter, het is niet nodig omdat een partij, ook de VVD, vantevoren zonder de gekozen formateur kan zeggen wij wijzen die man of die vrouw aan die als wij de grootste worden onze kandidaat premier is en zo moet het gaan.

De heer Jan van Zanen; dank je wel, microfoon 2.

De heer Berend Stolk; ik vind de charme van het voorstel dat er eindelijk eens iemand iets origineels heeft bedacht en het lijkt mij fantastisch als ik op de heer Wiegel over de heer van Aartsen kan stemmen, het lijkt mij alleen een beetje treurig en daar krijg ik pijn van in de buik wanneer dat de heer Balkenende gaat worden dus ik vindt het een goed voorstel, ik vind het een voorstel dat wij zeker moeten overdenken maar wij moeten ons wel realiseren dat het nog niet helemaal uitgekristalliseerd is een volledig doordacht dus we

moeten er een beetje voorzichtig mee omgaan maar ik vind het op zich wel een leuk plan.

De heer Ruud Lugterveld; ja voorzitter, om een relatie te leggen tussen de Tweede Kamerverkiezingen en de vraag wie er als eerste gekozen gaat worden om een kabinet te formeren dat is niet nieuw, dat hebben we al feitelijk zien gebeuren bij de verkiezingen van 1998 toen Frits Bolkestein aan de vooravond van de verkiezingen zei dat hij bereid was premier te worden in debat met Wim Kok, we hebben het gezien de druk op Hans Dijkstal om zo'n uitspraak te doen en wij hebben ook gezien dat Gerrit Zalm dat heeft gemeld bij de vorige verkiezingen en bovendien hebben we zojuist een belangrijk besluit genomen voor lokaal niveau om daar namelijk de gekozen burgemeester, en dat moeten we in het huis van Thorbecke ook doortrekken naar provincie en nationaal niveau dus voor de gekozen formateur.

De heer Feix Zevenbergen, afdeling Leiden; ik ben heel erg bang voor de dead lock die een cohabitation kan veroorzaken dus tegen het voorstel.

De heer; ik roep de vergadering op om nu lef te tonen, wij hebben op lokaal niveau nu besloten dat de burger de baas is dat moeten wij nu ook op landelijk niveau doen, de gekozen formateur rechtstreeks door de bevolking heeft een aantal voordelen wij hebben kortere formaties waardoor het bestuur van Nederland effectiever wordt en onze democratie wordt versterkt en ik weet zeker dat die eerste gekozen formateur een liberaal is.

De heer Cohen, afdeling Eindhoven; het is mij niet duidelijk dat het kiezen van de formateur die formateur zoveel meer gezag geeft dat die ook werkelijk slaagt dus uiteindelijk zal het middel dan erger zijn dan de kwaal en ik wil graag het voorstel van de heer Weisenbeek steunen.

Mevrouw Schijndel; er werd daarnet gezegd dat er lef getoond moet worden en dat moeten we doen volgens mij door een ieder geval dit voorstel niet goed te keuren maar of de oude situatie te handhaven of echt door te gaan niet halfslachtig te zijn en dan voor een gekozen minister-president met bevoegdheden kiezen, dat zou mijn voorstel zijn.

De heer; voorzitter, het mag dan wel een creatief idee zijn maar ik denk dat het uitbrengen van twee verschillende stemmen dat dat niet goed begrepen wordt en het zal de kloof tussen burger en politiek dus niet dichten.

De heer Jan van Zanen; heeft u nog nieuwe argumenten?

De heer; voorzitter, het is zo dat het kernidee van het Nederlands staatsrecht dat de te vormen regering moet kunnen steunen op een meerderheid van de kamer dat blijft geheel en al overeind en dit is een aanvulling, de gekozen formateur, daarop dat valt heel goed uit te leggen en ik vind niet dat we bang moeten zijn om deze kans om mensen invloed te geven op wat er uiteindelijk uit de bus zal komen, te geven.

De heer Jan van Zanen; de nummers 3 heeft u er nog nieuwe argumenten? Wilt u die dan heel kort formuleren wat u bent de laatste twee.

De heer Dijken uit Waalre; jazeker. Mijnheer de voorzitter wij zijn een koninkrijk op dit moment is de taak van de benoeming van de formateur ligt aan de koning of de koningin. Ik vind dat het koninkrijk uitstekend functioneert ik wil graag een koninkrijk blijven en ik vind dat we niet verder moeten gaan met het uithollen van de taken van de koning of de koningin.

De heer Ivo Ten Hage, afdeling Boskoop; alle argumenten die we hebben genoemd voor de gekozen burgemeester gelden ook voor de gekozen minister-president consequent zijn dus.

De heer Jan van Zanen; de commissie eerste termijn.

De heer Geert Dales; dank u wel, eerst even een helderheid creëren. Wij bepleiten een gekozen formateur en niet de rechtstreeks gekozen minister-president ik geef toe dat dat een één enkele zin in het manifest niet goed staat daar had eigenlijk even een erratum bij gemoeten maar dat is wat bepleit wordt een gekozen formateur.

Dat geeft wellicht ook meteen antwoord op die cohabitationsvraag want daarom zijn wij ook tot die keuze gekomen wij hebben natuurlijk ook gesproken over gekozen minister-president maar dan kom je inderdaad met de kans te zitten dat er iemand gekozen wordt die dan dus de minister-president is en aan de slag moet en in een hele moeilijke verhouding met het parlement kan komen, zoals dat in landen waar de minister-president of het staatshoofd zoals in Frankrijk met die bevoegdheden rechtstreeks wordt gekozen, ook inderdaad weleens gebeurt dat zou kunnen en toen hebben wij gezegd nou de oplossing daarvoor is dus die formateur want die moet een kabinet formeren en die moet dus kans gezien een zodanig kabinet samen te stellen dat de kamer zich daarachter schaaft en hem of haar het vertrouwen geeft waardoor hij of zij de minister-president kan worden, die formatie opdracht moet lukken. En als die mislukt bijvoorbeeld vanwege de politieke

kleur van het parlement ten opzichte van die van de formateur dan is dat dus die situatie van die cohabitation maar dan komt de minister-president er ook niet dus wij krijgen niet het probleem van een minister-president die in een permanente staat van instabiliteit zit in zijn bestuur dat vermijd je op die manier.

De hamvraag is natuurlijk ook hier, net als bij die burgemeester, willen wij nou dat de burger wat te vertellen krijgt want nu heeft hij dat niet en die moet maar afwachten wat er gebeurt. Wij hebben nog niet zolang geleden een situatie gehad dat ons twee of drie dagen voor de verkiezingen door de leider van de verwachte grootste partij van het land is verteld, wie, als die partij de grootste partij zou worden en in het kabinet zou belanden, wie dan de minister-president zou worden dat was iemand die helemaal niet op enigerlei kieslijst stond, niet op de kieslijst voor de Tweede Kamer ook niet op die voor de formateur, dat hadden we helemaal niet dat is een rare verrassing, is dat nou wat wij willen?

Die burger die weet heel goed wat die wil. Ik kan mij niet voorstellen dat de Nederlandse burger niet in staat is om twee stemmen uit te brengen, in Amerikaanse brengen ze wel twintig stemmen uit bij verkiezingen, waarom zouden wij dat dan in Nederland niet met twee stemmen kunnen men snapt dat echt wel. Voorzitter, het leidt naar onze stellige overtuiging tot een versterking van de uitvoerende macht wij hebben ook bepleit, en inmiddels steun gekregen, voor de gedachte over de versterking van de controlerende en wetgevende macht maar het één moet hand in hand gaan met het ander.

De lijsttrekker kan natuurlijk ook zich kandideren voor dat formateurschap maar je hebt ook mensen die geen lijsttrekker willen worden omdat zij niet in de Tweede Kamer willen zitten omdat zij zichzelf daar volledig ongeschikt voor achten en misschien wel terecht maar wel een hele goede minister-president zouden kunnen zijn dus wij verruimen ook het reservoir waaruit wij onze topbestuurder kunnen rekruteren en tot slot voorzitter, en dan rond ik af, dat is dat zich hier, maar dat is door enkele sprekers al gezegd, een fenomenale analogie voordoet met datgene wat zich naar wij hopen op lokaal niveau gaat afspelen.

De heer Jan van Zanen; is er behoefte aan een tweede termijn?

Mevrouw Vermanen, VVD Breda; ik begrijp niet dat u nu de redenering volgt dat er niet een rechtstreeks gekozen premier kan komen maar wel een

rechtstreeks gekozen burgemeester die toch dezelfde problemen ondervind met de raad als de premier en de kamer, kunt u dat toelichten?

De heer Geert Dales; ja, dat is misschien wel goed want die cohabitationszaak die zou kunnen leiden tot een instabiliteit van het bestuur op nationaal niveau. Nou een instabiliteit van het op lokaal niveau is ook niet zou er maar als zich dat voordoet dan is dat één van de 467 gemeenten of in 3 of in 6 maar niet in het hele land alleen daarom is het vraagstuk veel kleiner. En waar het nu om gaat is die rechtstreekse relatie van de burger tot de uitvoerend bestuurder, tot de hoogste uitvoerder, en die krijg je via de verkiezing van de minister-president maar nogmaals wij wilden van dat cohabitationsprobleem af en dat doe je dus via die formateur en die moet vervolgens het vertrouwen krijgen. Overigens is het zo op lokaal niveau dat een burgemeester die gekozen is die zijn college op welke manier dan ook bij elkaar krijgt en die niet in een vertrouwensrelatie met de raad komt die kan natuurlijk uiteindelijk ook niet besturen dat mag duidelijk zijn.

De heer Jan van Zanen; goed, de tweede termijn, microfoon 2.

Mevrouw Schijndel; ik ben door dit argument niet overtuigt, volgens mij als je een probleem hebt kan je verkiezingen uitroepen en dat kan zowel op lokaal niveau dat kan op nationaal niveau. Een belangrijker punt is dat je macht wil geven aan de kiezer en dat doe je toch met het voorstel van de gekozen formateur niet, wat hij weet uiteindelijk nog steeds niet wat er uitkomt en daar ging het volgens mij om dus ik zou zeggen toch doorpakken.

De heer; meneer de voorzitter, ik ben bang dat dit een grote verwarring wordt, in het Liberaal Manifest is het al als verwarring opgeschreven, de burger weet niet wat het verschil is tussen een formateur en de minister-president en die wordt alleen maar teleurgesteld en we krijgen weer van die negatieve effecten richting politiek.

De heer Weisenbeek; wij hebben geen antwoord gekregen op ons compromis waar wij juist de Tweede Kamer aanwijzen vanwege het vermijden van het probleem dat je niet weet wat de samenstelling van de nieuwe kamer is, dat je dus niet weet wat er met zo'n formateur of informateur moet gaan gebeuren en wij zouden graag nogmaals dat, als verdergaand, ook in stemming zien.

De heer Jan van Zanen; gaat uw gang, microfoon 6.

Commissie Binnenlandse Zaken; wij hebben toch wel onze twijfels, hoe dol wij ook voor bestuurlijke vernieuwing zijn, of het gaat werken want het kan zijn dat een lid van de VVD wordt gekozen als formateur vervolgens met grotere partijen moet gaan samenwerken want die hebben in de verkiezingen het goed gedaan en vervolgens kan één of twee van die partijen het werken van die formateur of premier zelfs kunnen frustreren. Dat zijn allemaal vervelende doemscenario's maar je moet er wel over nadenken en daarom hebben wij onze motie ingediend.

De heer Jan van Zanen; wie nog meer, wie heeft er nu echt nog nieuwe argumenten? Ik zie daar een hand, Juul Mate heeft echt nieuwe argumenten, die stak eerder zijn hand op dan jij Berend maar je staat voor.

De heer Juul Mate; ik ondersteun het voorstel natuurlijk van de gekozen formateur maar ik zal ook zeggen ga wat verder en kies dan voor die gekozen minister-president. Het voorbeeld van die cohabitation en dat risico zie ik niet zo, het klinkt teveel alsof we de kiezer tegen zijn eigen vergissing in bescherming moeten nemen als de kiezer daarvoor kiest dan kiest die daarvoor en dat lijkt mij niet zo'n probleem je krijgt wel een sterkere premier tegenover de Tweede Kamer dat je nu hebt dat is niet zo erg en zeker in Europees verband niet zou erg om een sterke premier te hebben, sterker dan die nu is.

De heer Stolk; ik wou de heer Dales er wel op wijzen ik steun zijn voorstel, maar dat de laatste minister-president die niet als lijstvoerder is gekozen was de heer de Jong in 1967, alle minister-presidenten daarna hebben allemaal zelf gekandideerd als lijstaanvoerder met een heel duidelijk programma dus we moeten het probleem niet al te scherp stellen, maar nogmaals ik vind de originaliteit van het geheel wel leuk maar de argumenten meneer Dales zijn onjuist.

De heer; u heeft aangegeven dat de gemeente belangrijk is dat hebben we op aantal punten gezien en als het dan zeggen cohabitation op gemeentelijk niveau dat is eigenlijk geen probleem op landelijk niveau wel dat vind ik een minachting voor de gemeente.

De heer Jan van Zanen; iets nieuws?

De heer; dat dacht ik wel. Bij de gekozen formateur, als je dat wil kiezen, dan moet er eerst een verkiezingscampagne plaatsvinden en dat kost best wel even tijd. Dat betekent dat het aanzetten van een nieuwe regering op basis

van een gekozen formateur heel veel tijd gaat kosten en dat betekent dat wij heel lang een niet bestuurbaar land hebben en dat vind ik een kwalijke zaak.

De heer Jan van Zanen; microfoon 1 tenslotte en dan ga ik naar links.

De heer; voorzitter, we moeten heel consequent zijn, ik heb net uit overtuiging gestemd tegen die gekozen burgemeester, dat is het doel dat gaan wij met zijn allen wel doen dan moeten wij ook kiezen voor die gekozen minister-president.

De heer Jan van Zanen; meneer Weisglas 30 seconden.

De heer Weisglas; de heer Dales, de voorzitter die omschrijft eigenlijk zelf het kernprobleem beter dan dat ik het heb gedaan. De dag na de verkiezingen kan er een situatie ontstaan waardoor de gekozen formateur niet aan het werk kan, niet als formateur kan optreden, vanwege de verkiezingsuitslag en dan voelen de kiezers zich gefopt en wordt de kloof groter in plaats van kleiner.

De heer; ja voorzitter, meneer Dales die noemt de 20 verkiezingen tegelijk maar bij die verkiezingen wint er iemand en je krijgt het winnende lot maar de prijs daar kun je naast grijpen.

De heer; zoiets als een gekozen formateur is net zoiets als een raadplegend referendum, zoiets bestaat niet. Ieder referendum wordt gezien in de praktijk als correctief, gekozen formateur zal iedereen in de partij zien als een presidentskandidaat of een minister-president en bij de vorige verkiezingen zou dat waarschijnlijk meneer Bos zijn geworden en vervolgens wat doe je dan heb je dan nieuwe verkiezingen voor of de kamer of voor je gekozen formateur en dat staat niet in het voorstel dus ik denk dat je of moet kiezen voor een minister-president gekozen maar niet voor een gekozen formateur.

De heer; de kans is groot dat u in eerste ronde noch een burgemeester wordt gekozen noch een formateur en dat er een tweede ronde nodig is, bij de burgemeester gaat dat dan nog wel maar bij een formateur lijkt het lastig om twee weken daarna opnieuw de kiezer naar de stembus te laten gaan om iemand de meerderheid te geven.

De heer; voorzitter, we hebben gezegd die kloof tussen kiezer en gekozene moet dicht, we hebben net gekozen ook voor een gekozen burgemeester en tot slot laat ik u nog eens vertellen wat er gebeurt na de vorige verkiezingen.

De logische kabinetsformatie was er een van Partij van de Arbeid en CDA, dat was de uitslag in 2003, we hadden zelfs in de fractie al alle woordvoerderschappen verdeeld alles geregeld, die totale chaos de kiezer begrijpt daar niets van, dat er vervolgens weer een kabinet van hele anderen signatuur uitkomt en daarom, het is misschien niet perfect het voorstel maar het is echt een stap in de goede richting, zeer voor het voorstel van Dales.

De heer; ik denk dat het een voorstel is wat is bedacht in een ivoren toren, in mijn optiek is het zo dat de kiezer die wil duidelijkheid, die wil ook iets te kiezen hebben, maar dan moet dat zijn bijvoorbeeld voor een burgemeester of voor een president maar niet voor een formateur want met wat voor programma moet zo'n formateur campagne gaan voeren een kiezer, denk ik, dat dat niet goed zal begrijpen en het wordt dan complexer en een Europese grondwet krijgen we al niet uitgelegd, dit systeem krijgen wij helemaal niet uitgelegd.

De heer Jan van Zanen; tenslotte meneer Anker Smit en daarna meneer Dales, kort ook graag.

De heer Anker Smit; ik zou graag willen reageren op de opmerking van de heer Weisglas en met name u erop willen wijzen dat je hem goed moet realiseren wanneer je dit systeem invoert, van een gekozen formateur, dat je dan echt met een hele nieuwe logica te maken krijgt binnen onze politiek systeem. Het is een man die een uitzonderlijke macht heeft, hij heeft het mandaat van het volk en kan inderdaad op langere tijd doen inderdaad wat hij op dat moment in het landsbelang van noodzaak lijkt. Dat betekent ook, en dat is één van de consequenties die van belang zijn voor al die bezwaren rond de cohabitation, dat het denkbaar is dat deze gekozen informateur zal constateren dat weliswaar het zo is dat hij komt uit een bepaalde partij wanneer hij dan ziet dat in het parlement een andere partij heel sterk vertegenwoordigd is, een andere partij dan die hij zelf vertegenwoordigt, dat hij dan zal zeggen want het is misschien verstandig om met die partij te overleggen.

Wanneer wij dus denken over die kwestie van die gekozen formateur dan moet u andere reflexen afleggen die ons eigen zijn van het bestaan zoals dat hier is want dat zijn dingen die hier werkelijk ook bij op het spel komen te staan, je krijgt een andere situatie en waarin daarom maar het minste maar te noemen inderdaad die hele cohabitation thematiek zich niet hoeft voor te doen, er is dus een mate van beweeglijkheid in het systeem waar inderdaad ook voortdurend in de politiek ingespeeld kan worden op de grote problemen

die in de samenleving zijn omdat die niet meer steeds blijven hangen op de barrières tussen de bestaande partijen er is een beweeglijkheid in het executief die we nu node missen en waar wij gebonden zijn aan regeerakkoorden, aan fractiediscipline et cetera.

De heer Jan van Zanen; dank u wel, meneer Dales.

De heer Geert Dales; wel heel kort, een paar kleine reacties. De heer Weisglas zegt die formateur kan daar niet aan het werk wanneer daar een kamer zit met een volstrekt andere politieke signatuur ja maar die kamer is ook gekozen door de bevolking maar die formateur zeker ook dus men zal er rekening mee hebben te houden dat daar een formateur zit met een kiezersmandaat op zak en dan moet je toch als parlement wel van goede of misschien wel van vreemde huize komen om zo iemand dan te laten stranden en als dat gebeurt dan zal de kiezer daar op enig moment wel van laten weten wat die daarvan vindt en het gaat om het vertrouwen in die burger of je dat aandurft of niet en de opmerkingen die hier gemaakt worden dat de burgers het allemaal niet snapt en wat dan ook die vind ik denigrerend ten opzichte van de burger die wel degelijk snapt wat er gebeurt de kern van de democratie is dat de burger het voor het zeggen heeft.

De heer Jan van Zanen; goed, dames en heren, ik breng in stemming de vraag bent u voor of tegen een rechtstreeks gekozen formateur, de commissie is voor ik zou zelf ook wel graag wat consistentie willen aandringen de uitwerking dan later, de stemming is geopend. De stemming is echt geopend mevrouw.

Mevrouw; ik heb twee kastjes die het niet doen dus dat scheelt toch weer twee stemmen!

De heer Jan van Zanen; kan even iemand helpen? Er wordt al ingegrepen heel goed, dus we wachten even op u, we wachten gewoon netjes. De stemming is echt begonnen, heeft u ook geen kastje, de stemming is begonnen en we zijn bezig en ik neem aan dat die mevrouw nu is geholpen, nee niks geen vraag meer niks ervan wij zijn aan het stemmen dat klinkt onaardig maar het is kwart voor zes dus dat is helemaal niet onaardig bedoeld. Ik kijk met name in de richting waar ik die mevrouw zag en ik neem aan dat het kan, akkoord, stemming gesloten. Akkoord, dan stel ik voor om het voorstel van de heer Weisenbeek in stemming te brengen dat was nummer 2504 op pagina 22. Kan meneer Weisenbeek even, want ik heb hier op mijn papier staan blz. 22 2504, maar als het 19 is vind ik het ook best als

het maar klopt. Kan meneer Weisenbeek even de microfoon krijgen 6? 19 rechts onderaan dat is hem. Goed ik stel; voor daar een hele korte ronde over te houden, of niet eerste termijn mevrouw Schijndel?

Mevrouw Schijndel; ik wilde graag nog stemmen over de gekozen minister-president?

De heer Jan van Zanen; wat wil je eerst? Dit of de gekozen minister-president?

Mevrouw Schijndel; minister-president.

De heer Jan van Zanen; dat is het meest vergaand. Akkoord, wij gaan stemmen over bent u voor of tegen de rechtstreeks gekozen minister-president dat is nu aan de orde laten wij daar, lijkt mij, maar meteen over gaan stemmen, is dat een idee gelet op het vergevorderd tijdstip en daarna eventueel nog over Kofschoten zal ik maar zeggen. Akkoord, we gaan stemmen, bent u voor of tegen een rechtstreeks gekozen minister-president, de commissie en het Hoofdbestuur is voor van harte zelfs, en daar gaan we de stemming is open. Kan ik de stemming sluiten? Het kan, de stemming is gesloten. Nou, goed, dames en heren wij gaan ook hier ons karwei afmaken en ik stel voor nu door te gaan en alle amendementen die hier op zien verder als behandeld te beschouwen en als uitwerking mee te nemen et cetera et cetera, dan kijk ik even naar mijn linker buurman en rechter buurvrouw hoe dat verder gaat waar gaan wij nu heen? Dames en heren, nog even aandacht wil iedereen zijn plaatsen weer innemen?

De Heer Marco Zwart; dan stellen wij voor om dus alle voorstellen die verder betrekking hebben op de formateur en minister-president nu niet meer te behandelen maar te betrekken bij de discussie....

De heer Jan van Zanen; dames en heren, even nog aandacht laten wij het rustig en zorgvuldig afmaken er gaat niet boven Groningen.

De Heer Marco Zwart; dus alles wat daarop betrekking heeft mee te nemen in het visie document over het bestuur, vervolgens ook een aantal stukken bijvoorbeeld 2154 die zegt 'er moet een discussie worden gevoerd over een eenduidige staatsrechtelijke visie', ja daar gaat dat visiedocument over, en de vraag over hoe je kijkt, en dan is de eerstvolgende die aan de orde is de vraag over het referendum en dat zijn twee voorstellen die we denk ik wel gelijktijdig kunnen behandelen volgens het model bent u nou voor of tegen het

referendum en dat zijn de voorstellen 2060 en 2119 allebei op pagina 26, maar het lijkt ons logisch dat we de vraag concentreren op bent u voor of tegen het gebruik van het referendum zoals de commissie dat voorstelt?

De heer Jan van Zanen; even over de orde, dames en heren, ik vraag toch dit is een algemene vergadering waar iedereen persoonlijk stemrecht heeft en de emoties lopen natuurlijk goed op maar we gaan wel gewoon door dus ik vraag ook enig begrip voor het feit dat er niets zo goed is hem zo hoogst is als een algemene vergadering. We gaan gewoon door, kan iedereen het zien, even drie minuten schorsing, drie minuten niet weglopen. Nee, we gaan door dan kijken we door die mensen heen.

Aan de orde is het voorstel even van Zwart zojuist, dat alles wat betrekking had op het vorige thema, ik kom bij je Floor, maar dan heb ik heb goed gezegd omdat gewoon uit te werken et cetera et cetera en dan nu ons tenslotte denk ik te concentreren op de amendementen 2060 en 2119 maar ik denk dat Floor iets over de orde heeft?

De heer Vermeulen; ik stel toch voor, u had het daarnet over de algemene vergadering van de VVD, ik stel voor dat wij doorgaan met de vergadering en dat interviews hier buiten de algemene vergadering plaatsvinden en dat de pers zich nu naar buiten de zaal begeeft.

De heer Jan van Zanen; dames en heren, dit applaus is luid dus ik zou zeggen trekt u zich terug, oh wat heerlijk we gaan gewoon door of moeten we daar ook over stemmen kom op mensen wij kunnen dit best aan. Maakt u vaart dames en heren van de pers wij zijn hier aan het werk er komen honderden mensen uit het hele land om hier te vergaderen, dames en heren eruit nu hupsakee, het spijt me vreselijk.

Wij concentreren ons op amendement 2060 en 2119, ik vraag ook iedereen gewoon nog even mee te blijven doen. Is het in orde dat we niet dus straks tijdens de termijnen over de orde spreken, we spreken af dat wij het daarover gaan hebben en dat is ook het laatste schat ik in, pardon?

De Heer Marco Zwart; volgens onze gegevens blz. 26 van uw leeswijzer. Ik denk dat het het makkelijkste is om voorstel 2119 te nemen want daar staat de algemene vergadering spreekt zich uit tegen het referendum als politiek instrument terwijl in het Liberaal Manifest gepleit is voor een zorgvuldige bescheiden gebruik van het middel referendum.

De heer Jan van Zanen; ik stel voor dus het 2119 aan de orde te stellen, wie wil daarover spreken in eerste termijn? De heer Weisenbeek 30 seconden, microfoon 6.

De heer Weisenbeek; meneer de voorzitter, als wij één voorbeeld nodig hebben om deze motie te steunen dan hebben we dat in de laatste weken wel gekregen. Laten wij niet fout op fout stapelen, laten we niet doorgaan met leugens, onjuistheden en ondemocratische middelen om een grondwettelijk verdrag op valse argumenten in een referendum de grond in laten boren en laten wij als kamerleden beseften dat zij gekozen zijn om hun hersens en hun oordeel te gebruiken, dank u.

De heer Jan van Zanen; nieuwe argumenten bij microfoon 6?

De heer; geen nieuw argumenten ik steun de vorige spreker.

De heer; meneer de voorzitter, een referendum is meestal om dingen tegen te houden we zien dat in de Alpen republiek van Wilhelm Tell daar zijn wij geen voorstander van, het is een ontkrachting van het parlement, tegen het referendum dus.

De heer Jan van Zanen; iemand anders nog, microfoon 2.

Mevrouw Schijndel; ik wilde graag voor het referendum pleiten, het raadgevend referendum. Je moet er voorzichtig mee omgaan maar het kan wel de Tweede Kamerleden belangrijke informatie geven. Dus ik vind ook dat je goed de criteria moet aangeven en ik moet helaas constateren dat het manifest daar toch wat verwarrend over blijft dus ik zou willen pleiten voor een raadplegend referendum voor grondwettelijke zaken en dan is het ook helder voor de kiezer.

De heer Jan van Zanen; nieuwe argumenten, nummer 2.

De heer; voorzitter, ik zou trouwens liever kiezen voor een bindend referendum maar als er nou één moment is dat we niet kunnen uitspreken dat we tegen een referendum zijn is het toch wel dit moment, hoe kun je nou op dit moment concluderen dat dit referendum mislukt is, we gaan toch winnen woensdag?

De heer; ik sluit mij daar volledig bij aan ik had hetzelfde willen zeggen. Wij moeten nu niet tegen het referendum zijn we moeten nu de kans grijpen om te laten zien dat ook uit een referendum een ja kan komen.

De heer; juist deze week blijkt wel het hoe goed het is om wel een referendum te houden.

Mevrouw; meneer de voorzitter, het is best goed om mensen eens tussentijds te vragen wat ze ervan vinden en dan kun je je politiek altijd nog een beetje bijstellen, dus waarom niet zou ik zeggen. Het is zo simpel een referendum is om tussentijds je politiek te kunnen bijstellen, voor voor een referendum.

De heer Jan van Zanen; dank u wel. Meneer, heeft u nog iets nieuws?

De heer; ik heb een vraag aan de vorige spreker wat er mis is met de republiek van Wilhelm Tell, ik ben redelijk op de hoogte en dat werkt daar prima. Dat die zakenelite in Bern soms niet blij mee is dat ze niet bij de Europese Unie willen, je bent democraat of niet, ik vind het dus een minachting van het vermogen van de burger om tegen alle vormen van referendum te zijn, niet altijd is een referendum natuurlijk geschikt.

De heer Jan van Zanen; tenslotte nummer 6 en dan stoppen we de discussie eerste termijn.

De heer; wat buiten de discussie is gebleven dat is als bijvoorbeeld 100.000 mensen een petitie ondertekenen met het verzoek om gehoord te worden over een onderwerp waarom zou je dat dan kunnen of moeten negeren dus het lijkt mij dat je toch niet zo rigoureuus kunt zijn om helemaal tegen het referendum te zijn.

De heer Jan van Zanen; nummer 2 tenslotte dan de commissie.

De heer; ja, het referendum kan pas werken op het moment dat je een heel heldere boodschap hebt van voor of tegen en waarom. Er is gebleken in de afgelopen weken dat de keuze voor een Europese grondwet met alle nuances heel moeilijk zijn over te brengen, dus mijn pleidooi van het doe het niet en neem je verantwoordelijkheid als parlement om juist, in die complexe dossiers als de Europese grondwet, om je keuze te maken.

De heer Jan van Zanen; dank je wel. Commissie eerste termijn.

De heer Geert Dales; ik zou haast willen beginnen zoals de heer Weisenbeek begon alleen met een andere conclusie. Als er één voorbeeld is van hoe een referendum tot een enorme impuls kan leiden in een debat over een belangrijk politiek vraagstuk waar de burger rechtstreeks bij betrokken is dan is dat wel dat referendum over die Europese grondwet want wat we de afgelopen 6-8 weken hebben meegemaakt is nog nooit eerder vertoond, het heeft de burger zo betrokken bij dit vraagstuk dat ik begin te snakken naar een volgend referendum. Wij hebben ons heel erg beperkt en dat hebben we opgeschreven in het manifest het is dus niet zo dat we nu het pad op gaan van de permanente directe democratie het is een nauw omschreven voorwaarde, heel beperkte mate, en dat is denk ik toch wel een goede bijdrage aan onze democratie.

De heer Jan van Zanen; wie nog een tweede termijn, mevrouw nummer 5.

mevrouw Geeraarts; dank u wel meneer de voorzitter, ik heb het gevoel dat wij vandaag een historische ledenvergadering meemaken. We hebben een tweeslag gemaakt met de gekozen burgemeester, een gekozen minister-president en laten we het referendum eraan toevoegen.

De heer Jan van Zanen; wie nog meer een tweede termijn tenslotte, microfoon 4.

De heer; ik kan met dezelfde argumenten van de afgelopen weken natuurlijk heel goed tegen het referendum pleiten want die afgelopen weken laten alleen maar zien waarom absoluut niet aan een referendum moeten beginnen in mijn optiek. Als we straks een nee krijgen dan weten we niet eens waarom het een nee is wat dat kun je niet duidelijk maken bovendien wordt ook natuurlijk, maar die argumenten zijn allemaal uit en te na een bekend, je kunt niet deze vraag eenduidig stellen dus ik vindt dat we er absoluut niet aan moeten beginnen en dat dat de afgelopen weken duidelijk is geworden.

De heer Jan van Zanen; mijnheer Dales in tweede termijn, nee jongens wij zouden stoppen. Ik stel voor te gaan stemmen, nee het spijt mij vreselijk jongens want ik kijk van links naar rechts, nee, nee, nee, nee we gaan stemmen. Aan de orde is amendement 2119 die staat op blz. 26, dat was net zo en dat is nog steeds zo. De commissie ontraadt deze motie. De algemene vergadering spreekt zich uit tegen het referendum en als u daarvoor bent bent u daarvoor, ja maar dit is het amendement wat doen we nu, wat is handig?

De Heer Marco Zwart; we gaan er even vanuit, wij hebben vertrouwen in de burger, laten we ook eens kijken over vertrouwen kunnen hebben in de intelligentie van de leden in deze zaal. U ziet hier een motie en die motie is tegen het referendum dus als u nu straks ja gaat stemmen dan stemt u tegen het referendum. Bent u voor het referendum dan moeten nu dus nee stemmen want dan moet u af van deze motie, snapt u dat ja he?

De heer Jan van Zanen; dat snapt u, akkoord de stemming is geopend. Kan ik nu de stemming sluiten? De stemming is gesloten. Dames en heren, wij hebben nu nog vijf amendementen maar het is wel door zessen, 5 amendementen waarvan ik mij afvraag of we daar op een handige en vlotte manier, maar niet zonder respect, nu heel snel doorheen kunnen. Amendement 2303 staande op blz. 29, secretaris, voorstel?

De Heer Marco Zwart; u moet zich realiseren dat we hier praten over amendementen en voorstellen die betrekking hebben op het liberale kompas, dat is achter in het Liberale Manifest, maar ze zijn behandeld in deelsessie 1 dus u vind ze op pagina 29 van deelsessie 1 en dan is de eerste 2303.

De heer Jan van Zanen; kan dit korte meneer Blanken.

De heer Blanken; het liberale kompas moet geschrapt worden omdat het verwarrend werkt ten opzichte van het manifest zelf maar met name ten opzichte van onze grondbeginselen, dat tast het aan. In ons beginselprogramma is sprake van een sociale markteconomie waarin de mens het best tot uiting komt terwijl hier opgeroepen wordt voor een vrijemarkteconomie, is één van de vele voorbeelden van tegenspraak en verwarring in het kompas.

De heer; voorzitter, mag ik een punt van orde maken? Mijn moeder zei altijd waar je aan begint moet je afmaken en we hebben vandaag alle standpunten van D66 overgenomen behalve het districtenstelsel, kan dat ook niet nog in stemming komen voorzitter?

De heer Jan van Zanen; nee, geen sprake van. Amendement 2303 eerste termijn, commissie, overnemen zou ik zeggen?

De heer Geert Dales; we hebben er ook in de plenaire zitting gisteren al over gesproken wij brengen dat in overeenstemming met die liberale beginselen, overigens is ook al afgesproken dat die beginselen nog aan het begin van het

manifest weer netjes zullen worden opgeschreven dus dat komt dan denk ik allemaal goed.

De heer Jan van Zanen; overigens was ook de opdracht gewoon niet aan de beginselverklaring komen dus aldus besloten de motie wordt overgenomen in deze vervoegen. Dan amendement 2843 ook op blz. 29 is dan daarmee ook denk ik ondervervangen. Dan amendement 2798 op blz. 29 weer, het lijkt me dat, gelet op wat we vandaag hebben besproken en wat er is afgesproken nu vandaag en naar de nabije toekomst dat dit ook daarheen kan, aldus besloten. Dan amendement 2797 op blz. 29 en eerlijk gezegd heb ik daar dezelfde neiging bij, hoewel ik dit ook weer een hele sympathieke vindt, aldus besloten. Dan het allerlaatste amendement 2493 ook op blz. 29, nou zeg dit is toch ook prachtig, het lijkt me dat we dit ook gewoon kunnen afhandelen zoals voorgesteld, aldus besloten.

Dames en heren, dat maakt dat wij met inachtneming van al hetgeen vandaag en gisteren is afgesproken, zowel schriftelijk als mondeling, dat ik u de vraag kan voorleggen stemt u in met het Liberale Manifest met inachtneming van alles wat we hebben besproken?

Er is een vraag, we gaan stemmen? Nee, dat mag hoor.

Nu feliciteer u, ik feliciteer de commissie, ik feliciteer al diegene die in de voorbereiding, en met de brieven, en op de bijeenkomsten hun beste beentje hebben voor gezet dames en heren, zoals ik gisteren zei dit is een hoogtepunt van een ideeën- en debatpartij, gefeliciteerd.

Dames en heren, wij blijven toch even aan het werk, tenminste ik wil dat wel aan u voorleggen. Wij zouden nu moeten overgaan tot het behandelen van agendapunt 8, politieke voorstellen en moties nou ging dat gisteren goed in de deelsessie 6 dus ik stel voor dat snel en flux te doen.

Brussel en omstreken, ordevoorstel referendum over de Europese grondwet, de vraag was kunnen wij aandacht besteden aan de Europese grondwet daarvan hebben wij gezegd ja, dat doen we dus die motie kan wat ons betreft worden overgenomen, aldus besloten. En toen was ik mijn blaadje kwijt.

Dan een motie 8.2 van kamercentrale Zuid-Holland Noord, het lijkt mij gelet op de discussie van hedenmiddag dat we daar nu van kunnen afzien. Nee, dat voeren wij uit, die gaan we gewoon uitvoeren, aldus besloten. Dat kan ook omdat er staat na, dat hebben wij ook gisteren afgesproken ik herinner het mij, op basis van de besluitvorming.

Dan krijgen we nu agendapunt 8.3 van de afdeling Bergeyk, motie naar aanleiding van het Liberale Manifest, daarvan zegt het Hoofdbestuur, en ook gisteren de deelsessie, die nemen wij graag over en dat gaat om regelgeving en vooral de bestrijding daarvan, aldus besloten? Prima.

Dan, dames en heren, het laatste agendapunt 9. Dat is de verantwoording van het beleid van de fracties Tweede Kamer, Eerste Kamer en Europees parlement daar heb ik het volgende praktische voorstel voor. Wij hebben een aantal schriftelijke vragen en opmerkingen, ik zou me kunnen voorstellen, maar ik doe het voorzichtig, ik zou me kunnen voorstellen dat wij dat ook schriftelijk afdoen en dan spreek ik met u af, namens de betreffende fracties, dat u binnen een week binnen tien dagen daar ook netjes antwoord op heeft. Ik heb twee uitzonderingen, de heer Vrijland heeft vanochtend een vraag gesteld waarvan ik vanochtend heb toegezegd daar kunnen wij nog even kort op reageren en ik weet ook dat de heer van Rhenen, dat is de kampioen bezoeker van de tourdagen van Dales en zijn commissie, dat ook de heer van Rhenen nog een vraag kan stellen en dat lijkt mij, dat hebben we toegezegd, dat we die twee vragen wel even live hier krijgen en dat we daarna de vergadering sluiten als Atzo Nicolai ons dan tenminste even wil voorgaan.

Meneer Vrijland; kort uw vraag herhalen, geen lange betogen meer.

De heer Vrijland; ik hoop dat ik langere tijd heb.

De heer Jan van Zanen; nee, dat heeft u niet.

De heer Vrijland; nou dan ga ik heel hard praten. Ik vind dat er inderdaad een kloof is in de politiek, ik vind dat de propaganda weer hier is gedaan voor die referenda, voor dat Europese parlement, er is geen tegenstemmer aan het woord geweest behalve ik heb mijn vragen gesteld, in Hilversum is dat beter geweest daar is een accountant geweest die heeft een keurig verhaal vertelt en toen hebben wij tenslotte gestemd en toen was dus 60 procent was tegen die Europese grondwet en 40 procent was voor, wat ook landelijk is. Nou, ik vind het jammer dat je dus hier niet mag vragen en dat het afgebekt wordt en wat ik ook heel verdrietig vind dat dit belangrijke punt gewoon een beetje wederzijdse discussie dat dat pas om kwart over zes is geweest terwijl deze hele vergadering om tien uur begonnen is.

De heer Jan van Zanen; dank u wel meneer Vrijland, ik ben het niet helemaal met u eens, ik heb u vriendelijk bejegend ik kom er zelfs uit mijzelf op terug

bovendien als er vandaag niet is gedebatteerd dan weet ik het niet maar ik ben aan dat er kort op wordt gereageerd.

Dan heeft de heer van Rhenen om het woord gevraagd, meneer van Rhenen bent u nog in het pand, dat meen je toch niet dat hij er niet meer is? Meneer van Rhenen, over de schadezaken, nou u ziet allemaal dat wij hem nu twee keer het woord hebben willen verlenen, dat is heel sneu bel jij hem vanavond even? Graag een korte reactie vanuit de fractie op de opmerkingen van de heer Vrijland, wie doet dat van Baalen, ik kijk even naar de fractie? U hoeft maar één vraag te beantwoorden, collega's, geachte fractie.

De heer Hans van Baalen; voorzitter, dat er propaganda bedreven is, ik moet zeggen er is in deze hele discussie zowel voor het ja als voor het nee actief campagne gevoerd en ik vind dat de regering die zijn handtekening heeft gezet onder dat verdrag ook verplicht was om uit te leggen waarom zij dat gedaan heeft dus ik vind het een faire strijd.

De heer Jan van Zanen; dank u wel. Dames en heren, wij zijn bijna gekomen aan het eind van een werkelijk zeer historisch congres, het was niet alleen in Groningen middenin de zomer, en die zomer is nog lang niet voorbij, maar het was ook het eerste congres waarop wij met zijn allen via het individuele stemrecht over politiek en de politieke toekomst van Nederland vanuit onze liberale idealen konden spreken. Iedereen die eraan heeft bijgedragen, wij komen daar vast nog een keer op terug, wil ik daar ontzettend voor bedanken, u weet hoezeer wij als Hoofdbestuur, u weet hoezeer de commissie maar u weet ook hoezeer de medewerkers eraan hebben gewerkt en hoezeer het dan aardig is dat je een goed resultaat hebt geboekt, dank u wel voor al uw energie maar mag ik voordat ik Atzo Nicolai het woord geef een daverend applaus voor onze medewerkers die dit congres hebben georganiseerd.

Dames en heren, de laan heeft het goed gedaan en dat geldt trouwens ook voor al die mensen hier in Groningen, van het voedsel, van het hotel, van de muziek en het licht, en de microfoons deden het, en de stemkastjes en al die dingen die ik ben vergeten Leo en je mensen bedankt.

Dames en heren op weg naar de 118^e algemene ledenvergadering van de VVD geef ik nu op weg naar huis graag het woord aan Atzo Nicolai, het gaat u goed tot ziens.

De heer Atzo Nicolai; dank. Beste mensen, wij liberalen willen de macht aan de mensen teruggeven en dat hebben wij laten zien in de besluiten die wij net genomen en over vier dagen heeft u die macht al. voor het eerst in uw leven

mag u in een nationaal referendum uw stem uitbrengen, u stemt over de toekomst van Nederland, u stemt voor of tegen een beter verdrag voor Europa. Eindelijk hebben wij dat echte debat over Europa en dat werd tijd. Een generatie lang is discussie gemeden en pas de laatste paar jaar gaat het er heftiger aan toe. U herinnert zich de discussie die wij hadden over de extra voorwaarden voor de tien nieuwe landen die toetraden, de discussie over het voorkomen van vrijverkeer van mensen uit Turkije naar Nederland als Turkije ooit toetreedt. Maar pas de laatste paar maanden wordt er echt op straat, in de kroeg, gesproken over wat willen wij nou eigenlijk met Europa en dat is in ieder geval al grote winst van dit referendum.

Wat ook de uitkomst van dit referendum is, één les kunnen wij nu met zijn allen al leren er moet nog veel meer serieuze discussie komen, het is per slot van rekening uw Unie. De Unie kan zich niet verder ontwikkelen dan u wil. En als u voorstemt dat is dat ging goedkeuring voor wat er tot nu toe allemaal gebeurd is, en het is zeker geen vrijbrief voor de politiek om maar door te gaan, u bepaalt hoever we gaan. Wij liberalen zijn vaak kritisch over Europa en terecht, liberalen staan kritisch tegenover elke overheid en hoe verder weg hoe kritischer.

En inderdaad er is teveel macht sluipenderwijs naar Brussel gegaan, er is te weinig controle, te grote bemoeizucht, zaken gaan te traag, zijn te ondoorzichtig, maar juist daarom beste mensen juist daarom hebben wij dat nieuwe verdrag gemaakt dat betere verdrag een verdrag dat juist paal en perk stelt aan Brussel. Dat de door u gekozen europarlementariër meer macht geeft, dat ook de door u gekozen nationale, uw eigen Nederlandse kamerlid, meer macht geeft, macht om te voorkomen dat Brussel dingen doet die we beter in Den Haag kunnen doen.

Een verdrag waardoor Europa sterker kan staan in de wereld, een verdrag dat ervoor zorgt dat we sneller en harder samen kunnen optreden het aanpakken van criminaliteit en terrorisme en bij het bevorderen van banen, want daar gaat het om, het gaat om problemen aanpakken, problemen die Nederland niet alleen kan oplossen. Nee stemmen leidt tot navelstaren, tot stilstand en achteruitgang, er is nu een kans om dingen te verbeteren. En zal dat alles oplossen? Is het ideaal, nee natuurlijk niet maar het helpt wel.

Beste mensen, over vier dagen heeft u de macht en macht is ook verantwoordelijkheid, verantwoordelijkheid om te gaan stemmen, u wilt niet dat anderen voor u de dienst uitmaken iedereen moet gaan stemmen. Verantwoordelijkheid ook om een weloverwogen keus maken, wat wilt u met

Europa? Wilt u meer greep op Brussel, wilt u meer veiligheid, meer werk stem voor. Wij liberalen staan niet met de rug naar Europa, met de rug naar de toekomst, wij kijken vooruit en we willen vooruit, Europa heeft ons zoveel opgeleverd aan vrede, aan welvaart, aan veiligheid al bijna een halve eeuw en daar willen wij mee verder wij laten deze kans niet lopen dus een stem voor Europa is een stem voor jezelf, dank je wel.

De heer Jan van Zanen; de vergadering is gesloten.